SFÂNTUL IOAN
GURĂ DE AUR

traduceri 2

COMENTARIU LA IOV

DOXOLOGIA

Colecția

PATRISTICA

2

traduceri

„Nu numai că nu a hulit, ci a și binecuvântat. Nu numai că a răbdat în tăcere nenorocirea, ci a și dat slavă lui Dumnezeu nu numai în prezent, ci și în viitor. Deși viitorul este necunoscut, totuși trebuie să mulțumim, orice s-ar întâmpla. Și celor ce vor să hulească le închide gura, le pune frâu limbii. Dar pentru ce nu a spus aceasta de la început și nu a binecuvântat, ci a adus raționamente drepte? Pentru ca și alții care vor să hulească să închidă gura. Dacă ar fi spus de la început, «Fie numele Domnului binecuvântat», ar fi părut că este înțelept. Dar acum aduce și argumente drepte, tăind orice pretext celor ce voiau să învinuiască pe Dumnezeu."

Sfântul Ioan Gură de Aur

9 786068 278254

DOXOLOGIA

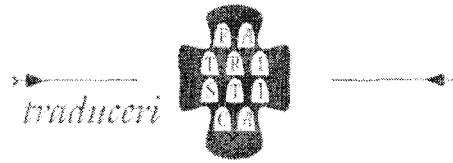

Sfântul Ioan Gură de Aur

COMENTARIU LA IOV

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IOAN GURA DE AUR, SFÂNT
Comentariu la Iov / Sfântul Ioan Gură de Aur ; trad. din lb. greaca veche şi note de Laura Enache ; studiu introd. de Dragoş Mîrşanu. - Iaşi : Doxologia, 2012
ISBN 978-606-8278-25-4
I. Enache, Laura (trad.)
II. Mîrşanu, Dragoş (pref.)
22=135.1

© DOXOLOGIA, 2012
ISBN: 978-606-8278-25-4

traduceri
2

Sfântul Ioan Gură de Aur

COMENTARIU LA IOV

Traducere și note de Laura Enache

Studiu introductiv de Dragoș Mîrșanu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfinţitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2012

CUPRINS

„Nu numai că nu a hulit, ci a și binecuvântat":
imaginea lui Iov la Sfântul Ioan Gură de Aur 7

Prolog 25

Capitolul I 28

Capitolul II 58

Capitolul III 75

Capitolul IV 83

Capitolul V 93

Capitolul VI 100

Capitolul VII 108

Capitolul VIII 114

Capitolul IX 118

Capitolul X 125

Capitolul XI 129

Capitolul XII 133

Capitolul XIII 137

Capitolul XIV 141

Capitolul XV 144

Capitolul XVI 149

Capitolul XVII 152

Capitolul XVIII 154

Capitolul XIX 157
Capitolul XX 162
Capitolul XXI 165
Capitolul XXII 168
Capitolul XXIII 170
Capitolul XXIV 172
Capitolul XXV 174
Capitolul XXVI 175
Capitolul XXVII 176
Capitolul XXVIII 178
Capitolul XXIX 180
Capitolul XXX 186
Capitolul XXXI 190
Capitolul XXXII 199
Capitolul XXXIII 203
Capitolul XXXIV 206
Capitolul XXXV 210
Capitolul XXXVI 213
Capitolul XXXVII 214
Capitolul XXXVIII 216
Capitolul XXXIX 228
Capitolul XL 230
Capitolul XLI 233
Bibliografie 237

„Nu numai că nu a hulit, ci a şi binecuvântat": imaginea lui Iov la Sfântul Ioan Gură de Aur

Ucenic distins al retorului Libanius şi al exegetului Diodor din Tars, Sfântul Ioan Gură de Aur (Hrisostom) a fost unul dintre cei mai aleşi creştini ai veacului său şi a rămas până astăzi unul dintre marii ierarhi şi învățători ai Bisericii lui Hristos[1]. Nimic nu îl caracterizează mai bine decât lucrarea şi opera sa exegetică şi omiletică, care a inspirat şi continuă să inspire deopotrivă misiunea creştină şi viața duhovnicească a creştinilor de ieri şi de astăzi.

Citirea şi interpretarea Scripturii în context pastoral au constituit preocuparea de temelie a Sfântului Ioan[2]. Fiind

[1] Monografia de referință continuă să fie, în ciuda vechimii, Chrysostomus Baur, *John Chrysostom and his time*, 2 vol. (Westminster, MD: Newman, 1959), în vreme ce lucrarea recentă cea mai la îndemână este J.N.D. Kelly, *Golden mouth: the story of John Chrysostom – ascetic, preacher, bishop* (London: Duckworth, 1995).

[2] Pentru prezentarea generală a operei de exeget a Sfântului Ioan, m-am condus în principal după sinteza alcătuită de Margaret M. Mitchell, „Chrysostom, John (c. 347-407)", în *Historical handbook of major biblical interpreters*, ed. Donald K. McKim (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1998). Operele hrisostomice sunt accesibile în majoritate doar în vechile ediții preluate în *PG*, vol. 47-63, şi, sporadic, în puține volume editate în secolul douăzeci; ele sunt inventariate în *Clavis Patrum Graecorum*, ed. M. Gerard, 5 vol. (Turnhout: Brepols, 1974-1987), 2:491-672. Pentru exegeza hrisostomică, rămân utile vechea lucrare a lui Frederic Henry Chase, *Chrysostom: a study in the history of biblical interpretation* (Cambridge: Deighton, Bell, and co., 1887), ca şi cea a lui Iustin Moisescu, *Sfânta Scriptură şi interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom*, Opere, 3 (Bucureşti: Anastasia, 2003 [1942]).

menite să susțină cateheza creştină, omiliile exegetice hrisostomice au fost, în marea lor majoritate, predicate în bisericile din Antiohia şi Constantinopol. Chiar şi atunci când unele dintre acestea au fost destinate în principal publicării, iar nu predicării, ele au fost alcătuite cu acelaşi scop fundamental de a-i edifica pe credincioşi, îndreptându-i pe calea adevărului şi a virtuții, îndeosebi prin îndemnul de a practica milostenia față de săraci. Atât de semnificativ a fost rolul Sfintelor Scripturi în viața şi opera marelui ierarh, încât toate lucrările sale, nu numai cele explicit exegetice/omiletice, dar şi tratatele ori scrisorile, se hrănesc din seva textelor biblice, la care fac referire în permanență.

În mod cu totul deosebit, desigur, Sfântului Ioan analizează Scripturile în omiliile sale exegetice, care sunt fie adunate în grupuri care analizează câte o carte biblică, fie dedicate ocazional câte unui pasaj notabil. Cele mai cunoscute seturi de omilii (numite uneori şi „Comentarii") sunt cele dedicate cărților noutestamentare: Sfintelor Evanghelii după *Matei* şi *Ioan*, cărții *Faptele Apostolilor* şi celor paisprezece epistole ale Sfântului Apostol Pavel. Din exegeza cărților Vechiului Testament – la care vom reveni mai jos – fac parte, în primul rând, cele două seturi de omilii la Facere şi cel dedicat cărții *Psalmilor*, dar şi comentariile la părți din cărțile *Regi* sau *Isaia*, ca şi cele păstrate fragmentar în *catenae* (antologii patristice târzii) la cărțile biblice *Ieremia*, *Daniel*, *Proverbe* şi *Iov*. Un set de omilii începe în mod tipic cu o omilie-argument în care sunt expuse contextul istoric al scrierii, prezentarea autorului, auditoriului, temele principale şi alcătuirea cărții biblice respective. Fiecare dintre omiliile următoare conține două părți: una exegetică, în care analizează pasajul biblic care urmează în desfăşurarea cărții biblice, iar cea de-a doua, morală, pentru îndreptarea vieții credincioşilor din auditoriu. Partea morală se naşte uneori în mod natural din ideile pasajului biblic discutat, iar alteori este fără legătură cu acesta.

Exegeza hrisostomică

Generalități. Opera exegetică a Sfântului Ioan Gură de Aur se înscrie în tradiția şcolii antiohiene, caracterizată prin importanța acordată sensului literal şi istoric al textului biblic, în vederea extragerii şi transmiterii învățăturilor morale necesare edificării duhovniceşti a creştinilor. Sfântul Ioan consideră important să cunoască identitatea autorului, contextul şi motivația textului citit. Dincolo de această atitudine formală însă, exegetul teolog pleacă de la ideea de bază că textul a fost compus ca urmare a pogorârii lui Dumnezeu la om (*syncatabasis*, cu sensul unei „iconomii" de limbaj şi comunicare); grație inspirației divine, autorul biblic consemnează Revelația, care devine accesibilă şi cititorului Scripturii[3]. Datorită conlucrării dintre autorul uman şi inspirația divină, Sfintele Scripturi sunt, de asemenea, perfecte şi precise în toate, fiind caracterizate de *akribeia*. Pentru că Dumnezeu se găseşte în spatele textului biblic, toate detaliile acestuia contează (*Hom. in Gen.* 2, 21), iar exegetul nu poate

[3] Conceptul hermeneutic de *syncatabasis* poate fi tradus în româneşte, mai mult sau mai puțin precis, prin „pogorâre", „coborâre", „condescendență", „iconomie", „adaptabilitate" etc. Dificultatea transpunerii se regăseşte şi în alte limbi moderne. Acestui concept la Părinți, inclusiv la Sfântului Ioan, i-au fost dedicate recent două cercetări: P. Pietrusiak, *Il gruppo lessicale "synkatabasis-synkatabaino" nella riflessione teologica dei padri greci: ambiente alessandrino e padri cappadoci* (Pontificium Athenaeum Sancta Crucis, Facultas theologiae, 1998); María Díaz del Rey, *La synkatábasis en los comentarios al Antiguo Testamento de San Juan Crisóstomo* (EDUSC, 2010).

să se aplece asupra textului decât cu o acribie corespunzătoare (*Hom. in Rom.* 31, 1).

În lucrarea sa omiletică, Sfântul Ioan încearcă adesea să inspire auditoriul în vederea aprecierii entuziaste a Sfintelor Scripturi (de exemplu, *Hom. in Ac.* 19, 4). În limbajul metaforic al Sfântului Ioan, Scriptura este o comoară ascunsă în pământ, o fântână fără fund, sau o mare pe care se călătoreşte de la pământ la cer; nu mai puțin, „textul Dumnezeieştilor Scripturi nu e numai livadă, ci chiar rai, florile acestea nu au numai mireasmă, ci şi rod care poate hrăni sufletul" (*De statuis* 1, 1; trad. Fecioru, 8).

Exegeza hrisostomică la textele noutestamentare, îndeosebi la epistolele pauline, este apreciată în mod unanim drept valoroasă prin contextualizare, atenția la detaliu, înțelegerea gândirii Sfântului Apostol Pavel sau aprecierea judicioasă a diferențelor aparente la citirea Evangheliilor sinoptice. Cei mai mulți vor fi de acord cu aprecierea biografului său, C. Baur, care considera omiliile hrisostomice la Noul Testament drept cele mai strălucite exegeze patristice[4].

Vechiul Testament. Mult mai puțin cunoscute sunt însă operele hrisostomice care comentează textele vechitestamentare.

Pentru întreaga tradiție patristică, Biblia ebraică este o carte creştină, iar manifestările lui Dumnezeu în istoria lui Israel sunt teofanii ale lui Dumnezeu Fiul; Legea lui Moise este fundament al Noii Legi a Împărăției, iar trecerea de la Vechiul la Noul Testament este trecerea de la făgăduință la împlinire[5]. Mărturia ambelor Testamente este una unitară. Interpretarea patristică a Vechiului Testament, inclusiv la Sfântul Ioan Gură de Aur, este hristologică şi tipologică. Apelul la

[4] C. Baur, *op. cit.*, vol. I, p. 322.

[5] John Breck, *Sfânta Scriptură în tradiția Bisericii*, traducere de Ioana Tămăian, ediția a doua (Cluj-Napoca: Patmos, 2008), p. 56.

tipologie ajută interpretarea Vechiului Testament în lumina lui Hristos, într-o mişcare dublă, simultană, din trecut spre viitor (de la tip la „antitip") şi de asemenea dinspre viitor spre trecut (de la antitipul prevestitor, la tip)[6]. La Sfântul Ioan, de pildă, Noe este antitip pentru Hristos, arca este prefigurare a Bisericii, rugul aprins, simbol al Trupului omenesc al lui Hristos etc[7]. Chiar în *Comentariul la Iov* din acest volum, Sfântul Ioan sugerează că învățăturile lui Hristos se vădesc în faptele lui Iov (*Prolog*, 4).

Exegetul patristic şi ortodox caută perspectiva duhovnicească în exegeza textului biblic (*theoria*), adică contemplarea Adevărului revelat dăruit de Sfântul Duh celui care citeşte Scripturile în Biserica Sa. Sensul dublu al fiecărui eveniment biblic, specific înțelegerii şcolii antiohiene, inclusiv lui Ioan Gură de Aur, se referă la înțelegerea literală (intenția autorului biblic aflat sub inspirație divină) şi înțelegerea spirituală (înțelegerea inspirată a mesajului transmis de Cuvântul lui Dumnezeu prin textul biblic, de către exegetul de mai târziu)[8].

Este semnificativ de observat că majoritatea exegezei patristice, inclusiv cea hrisostomică, suferă din pricina necunoaşterii limbii ebraice. Exegeza vechitestamentară hrisostomică este, astfel, aplicată pe textul grecesc al *Septuagintei* (probabil în versiunea lucrată de Sfântul Mucenic Lucian al Antiohiei), ca şi, uneori, de versiunile greceşti ale lui

[6] *Ibidem*, 72.

[7] Vezi H.Chase, *op. cit.*, p. 56, cu trimiterile. Pentru o evaluare a tipologiei hrisostomice, vezi Iustin Moisescu, *op. cit.*, pp. 153-162 şi J.-N. Guinot, „La typologie comme technique herméneutique", în *Figures de l'Ancien Testament chez les Pères*, Cahiers de Biblia Patristica 2 (Strasbourg: 1989).

[8] J. Breck, *op. cit.*, p. 60; vezi şi Frances M. Young, *Biblical exegesis and the formation of Christian culture* (Peabody, Mass.: Hendrickson, 2002), în special pp. 165-216.

Aquila, Symmachus şi Theodotion (probabil dintr-o versiune prescurtată a *Hexaplei* origeniene). Conştient că lectura în traducere face textul vechitestamentar mai greu de înțeles, Sfântul Ioan se arată uneori interesat de înțelegerea sensurilor unor termeni ebraici, dar totalitatea cunoştințelor sale în această privință provine fie din aspecte general cunoscute, fie din auzite[9]. Cu toate acestea, Septuaginta este, pentru Sfântul Ioan ca şi pentru toți Părinții greci, textul inspirat al Vechiului Testament.

Comentariile patristice la Iov

Deşi cartea *Iov* a avut un oarecare ecou chiar odată cu zorii creştinismului (Mt. 19, 26, Mc. 10, 27, Lc. 1, 52, I Cor. 3, 19, Filip. 1, 19, I Tes. 5, 22, II Tes. 2, 8, Iacob 5, 11, I Clement 17, 3-4), aceasta nu a fost însă cu adevărat utilizată de autorii creştini ai primelor două secole, nefiind probabil considerată, la acel timp, ca fiind purtătoare a unui caracter definitoriu pentru identitatea spirituală a creştinilor[10]. Modelul oferit de personajul *Iov* devine important în portretizarea adevăratului creştin virtuos începând cu secolul al III-lea, în operele unor Clement Alexandrinul (mai ales în

[9] H. Chase, *op. cit.*, p. 29.

[10] Referințele nu lipsesc cu desăvârşire; vezi, de exemplu, la Sfântul Iustin Martirul, *Dialogum cum Tryphone* 46, 3. În general pentru interpretarea patristică la Iov, vezi Charles Kannengiesser, „Job chez les Pères", *Dictionnaire de spiritualité* 8 (1974); Johanna Manley, ed. *Wisdom, Let Us Attend: Job, the Fathers, and the Old Testament* (Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary Press, 1997); C.A Newsom şi S.E. Schreiner, „Job, Book of", în *Dictionary of Biblical Interpretation*, ed. J.H. Hayes (Nashville: Abingdon Press, 1999), pp. 587-588; Charles Kannengiesser, *Handbook of Patristic exegesis. The Bible in ancient Christianity* (Boston; Leiden: Brill, 2006), pp. 296-297; Manlio Simonetti şi Marco Conti, *Job*, Ancient Christian Commentary on Scripture. Old Testament (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 2006), xvii-xxviii.

Stromateis), Sfântul Ciprian al Cartaginei (mai ales în *Liber testimoniorum ad Quirinium*), sau Tertulian (*De patientia*).

Primul autor patristic care a tratat sistematic cartea *Iov*, introducând-o cu adevărat în literatura Bisericii creştine, a fost marele dascăl alexandrin Origen, care a compus un ciclu de douăzeci şi două de omilii la *Iov* (citit în versiunea Septuagintei, ca şi în versiunea Theodotion). Textul acestor omilii, deopotrivă cu traducerea latinească făcută în secolul al IV-lea de Sfântul Ilarie (Hylarius) de Poitiers, nu s-a păstrat decât fragmentar, în *catenae*. Din acestea reiese că Origen îl închipuia pe Iov drept prototip al martirului creştin, care suferă pe nedrept, dar nu mergea până la a-l considera pe acesta precursor al suferinței lui Hristos pentru Biserică.

Abia în secolul al IV-lea se observă creşterea interesului pentru imaginea lui Iov ca model exemplar de smerenie şi răbdare în suferință. Acest interes crescut poate fi pus parțial pe seama naşterii şi dezvoltării contrastului dintre exegeza de tip alexandrin (care prefera căutarea sensului alegoric) şi cea de tip antiohian (care prefera interpretarea literală). Acesta din urmă, în particular, a putut găsi în *Iov* un material propice lecturii de tip moralizator şi edificator[11]. Notând mai întâi, în treacăt, existența unor fragmente rămase de la Sfântul Atanasie al Alexandriei sau de la Evagrie Ponticul, vom prezenta în continuare cele mai importante comentarii patristice la *Iov*.

Unul dintre comentariile greceşti importante (toate fiind bazate pe traducerea Septuagintei) este cel al lui Didim cel Orb, reprezentant de seamă al şcolii alexandrine. Textul comentează de fapt numai primele şaisprezece capitole din

[11] M. Simonetti şi M. Conti, *op. cit.*, p. xix. Trimiteri la edițiile critice ale celor mai importante *Comentarii* prezentate mai jos pot fi găsite în bibliografia de la sfârşitul volumului.

Iov şi caută să prezinte sensul moral al cărţii biblice, văzând în personajul ei principal tipul dreptului care este victimă a ispitelor şi suferinţelor. Deşi Didim este în celelalte comentarii ale sale un alegorist de seamă, comentariul său la Iov surprinde prin faptul că se limitează, pe ansamblu, la sensul literal, căutând sensul alegoric numai în anumite pasaje.

Comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur urmează după cel al lui Didim, fiind compus la sfârşitul secolului al patrulea. Felul transmiterii textului (în două manuscrise şi fragmentar în *catenae*) şi evidenţa interpolărilor străine au făcut ca paternitatea comentariului să fie contestată mult timp, ea fiind atribuită marelui predicator numai în urma cercetărilor recente. Spre deosebire de alte cicluri de omilii exegetice hrisostomice, mult mai extinse, comentariul la *Iov* (ca şi cel la *Isaia*) se prezintă sub forma unui text pregătitor, de cabinet, alcătuit probabil în vederea elaborării unui ciclu omiletic care urma să fie predicat în biserică. Frapează proporţia diferită în care se prezintă textul biblic şi comentariul său. Dacă unele comentarii dedicate pasajelor biblice sunt foarte extinse (îndeosebi la început), altele sunt cu totul expeditive. Deşi s-a putut presupune că această vizibilă disproporţie Se datorează caracterului lacunar al textului care ne-a parvenit, considerăm că este mai firesc să vedem în această inconsecvenţă dorinţa Sfântului Ioan de a nu trece cu vederea şi de a comenta pe larg locurile esenţiale (din motive pastorale), chiar dacă şi-a propus să scrie, pe ansamblu, doar un comentariu restrâns[12]. Astfel, unele pasaje nesemnificative au fost ignorate, mai ales din a doua parte a cărţii biblice, unde repetiţiile ar fi fost de neevitat. Interpretarea hrisostomică îl portretizează pe Iov ca pe un drept care suferă

[12] Henri Sorlin şi Louis Neyrand, editori, *Jean Chrysostome - Commentaire sur Job*, Sources chrétiennes (Paris: Editions du Cerf, 1988), pp. 45-50.

pentru binele său din grija Providenţei, rezistând ispitei în deplină libertate, ca un atlet antrenat de Dumnezeu să-şi învingă adversarul, pe diavol. Iov este, de asemenea, un model de înţelepciune pentru aceea că se detaşează de posesiunile sale, că îşi recunoaşte micimea şi că trăieşte în frica lui Dumnezeu, fapt care îi permite să învingă în ciuda tuturor adversităţilor.

Un alt comentariu din acea perioadă i se datorează lui Polycronius al Apameii, fratele lui Teodor de Mopsuestia, păstrat fragmentar. Un comentariu având ca autor un arian pe nume Iulian este o interpretare literală care subliniază importanţa Providenţei în viaţa oamenilor şi îl prezintă pe Iov drept un model exemplar de om virtuos. Un alt comentariu răsăritean este cel compus de un diacon din Alexandria, pe nume Olympiodorus, care a utilizat textele lui Polycronius şi ale Sfântului Ioan Gură de Aur pentru a produce o interpretare literală. În final, ne-a parvenit doar în traducere armeană un comentariu grecesc alcătuit de prezbiterul Isihie (Hesychius) din Ierusalim (începutul sec. V), care se caracterizează în general prin evidenţierea sensului moral, în chipul comentariului hrisostomic, dar şi prin utilizarea alegoriei tipologice pentru anumite pasaje cheie.

Apusul latin a cunoscut mai întâi comentariul Sfântului Ilarie, care traducea omiliile lui Origen, astăzi pierdut. Spre sfârşitul secolului, două alte lucrări comentează cartea *Iov*, folosind traducerea *Vetus Latina*. Este vorba, mai întâi, de un ciclu omiletic datorat Sfântului Ambrozie al Mediolanumului *(De interpellatione Job et David)*, în care Iov şi David sunt modele de înţelepciune din pricina rezistenţei în faţa suferinţei (care îi face mai puternici, *cf.* II Cor. 12, 9) şi îi eliberează din lanţurile acestei lumi. Un text mai aproape de un comentariu propriu-zis este *Adnotationes in Job* al Fericitului Augustin al Hiponei, o interpretare literală care conţine

ideea augustiniană a universalității păcatului: în ciuda faptului că este drept, Iov este conştient de starea de cădere. Un al doilea comentariu arian, anonim şi scris în limba latină, interpretează numai primele trei capitole din *Iov*, prezentându-l uneori pe Iov şi suferințele sale drept simboluri ale lui Hristos şi ale patimii Sale şi, mai adesea, pe urmele lui Origen, model al creştinului exemplar, întruchipat cel mai evident în figura de mucenic.

Din secolul următor provine un comentariu scris de un prezbiter pe nume Filip, care inaugurează comentariile făcute pe baza textului Vulgatei ieronimiene. Comentariul este deopotrivă descriptiv şi literal, pe de o parte, şi alegoric, pe de altă parte, prezentându-l pe Iov drept imaginea lui Hristos, iar pe cei trei tineri care îl vizitează pe Iov drept simboluri ale ereticilor[13].

Un alt comentariu important al perioadei este compus de Iulian de Eclanum (*Expositio libri Job)*, fiind un exemplu pentru interpretarea cărții *Iov* în contextul ereziei pelagiene (cu privire la păcat, dreptate şi libertate), în chip antiaugustinian. Comentariul a fost influențat de exegeza hrisostomică, disponibilă în Apus în haină latină[14], şi susține că virtutea poate fi atinsă de toți cei care se străduiesc să o obțină.

Cel mai extins şi mai detaliat comentariu din perioada patristică este opera Sfântului Grigorie Dialogul. Aceasta are la bază o serie de omilii susținute în Constantinopol în jurul anului 579, amplificate ulterior la Roma. Interpretarea are numeroase digresiuni de la textul comentat şi urmează metoda hermeneutică a lui Origen (cele trei sensuri ale Scripturii), cunoscută în Apus îndeosebi prin intermedierea lui Rufin.

[13] M. Simonetti şi M. Conti, *op. cit.*, p. xxiii

[14] C.A. Newsom şi S.E. Schreiner, *op. cit.*, p. 578.

Din sfera limbii siriace ne-au parvenit un comentariu fals atribuit Sfântului Efrem Sirul, care este rezultatul interpretărilor literală şi alegorică deopotrivă. Un comentariu literal din secolul al IX-lea, alcătuit de episcopul nestorian Isho'dad din Mesopotamia, este important datorită citării a numeroase pasaje din opere astăzi pierdute, precum cele scrise de marele biblist Teodor al Mopsuestiei[15].

Cartea şi personajul Iov la Sfântul Ioan Gură de Aur

În afara *Comentariului* de față, au putut fi reperate peste două sute de referințe la Iov în opera Sfântului Ioan Gură de Aur[16]; toate conturează imaginea unui erou al credinței (înțelept şi atlet), oferit ca model exemplar pentru dobândirea virtuții: „Dar [Dumnezeu] a adăugat şi cercarea pentru a-l face pe el [Iov] şi mai puternic şi ca să mustre răutatea diavolului, iar pe alții să-i facă mai sârguitori prin puterea exemplului" (*Hom. in Ps.* 138, 1; trad. Enache, 625)[17]. Povestea lui Iov primeşte, de asemenea, rolul de a-i mângâia pe cei persecutați: „Ce cuvânt de apărare sau ce apărare mai putem avea noi, creştinii, care trăim pe vremea harului, noi, care nu suntem în stare să îndurăm o încercare venită de la un om, când Iov, care a trăit înainte de venirea harului, pe văremea Vechiului Testament, a dus cu atâta bărbăție o luptă de neîndurat?" (De *statuis* 4, 2; trad. Fecioru, 86). „Gândeşte-te necontenit la cel încununat şi vei avea îndestulătoare

[15] M. Simonetti şi M. Conti, *op. cit.*, pp. xxv-xxvi.

[16] Laurence Brottier, „L'actualisation de la figure de Job chez Jean Chrysostome", în *Le livre de Job chez les Pères*, Cahiers de Biblia Patristica, (Strasbourg: Centre d'Analyse et de Documentation Patristiques, 1996), p. 64.

[17] *Cf. De statuis* 5, 1.

mângâiere pentru orice durere şi necaz (*De diabolo tentatore* 3, 5; trad. Fecioru, 49).

Portretul lui Iov începe prin sublinierea caracterului de *om* deplin: „Vezi această primă laudă, faptul de a fi «om» (1, 1). *Şi era omul acela* - iarăşi om - *fără prihană, drept, adevărat, temător de Dumnezeu, depărtându-se de orice lucru rău.* Aceeaşi idee se regăseşte şi atunci când Noe este prezentat: «Noe, spune Scriptura, fiind om». Iată că numele de om este socotit drept laudă a dreptului! [...] A fi om înseamnă a fi virtuos, a fugi de păcate, a-ţi înfrâna patimile ruşinoase, a împlini poruncile Stăpânului" (*Hom. in Gen.* 23, 4; trad. Fecioru, 278). Încă din *Prolog*, Sfântul Ioan insistă că Iov a fost învăţat de Însuşi Dumnezeu (4), de vreme ce a trăit înainte de Legea lui Moise (2).

Omul Iov este, în primul rând, un model de înţelepciune, deoarece nu este ataşat de posesiunile pământeşti şi Îl cinsteşte pe Dumnezeu. „Acesta este cel mai mare bine, aceasta e cea mai mare înţelepciune: a-L cinsti pe Dumnezeu, iar nu a se strădui în zadar a aduce judecăţi şi a cere socoteală pentru cele întâmplate" (28, 3); înţelepciunea se naşte din „frica de Dumnezeu" (31, 17). Bogăţia sa nu este „nedreaptă sau ostentativă", ci „folositoare şi raţională" (29, 3), iar faptele bune faţă de cei lipsiţi sunt ascunse (31, 16). Astfel, înţelepciunea nu se manifestă doar prin ferirea de vicleşug, ci şi prin practica iubirii şi a milosteniei şi prin evitarea nedreptăţirii servitorilor săi: „Vezi cum nu era îngâmfat, cum era smerit, cum era doctorul tuturor şi liman tuturor, scăpare pentru toţi cei aflaţi în necaz şi la strâmtoare" (31, 9)[18].

[18] Pentru tema bogăţiei şi a milosteniei la Sfântul Ioan Gură de Aur, vezi Georges Florovsky, „St. John Chrysostom: the Prophet of Charity", în *St. Vladimir's Seminary Quarterly* 3, nr. 3-4 (1955).

În al doilea rând, omul Iov este biruitor datorită calităţilor sale de atlet al lui Dumnezeu[19]. Ca şi cum ar fi fost în arenă (1, 8), „ca un atlet viteaz şi ca un erou", Iov l-a lovit pe diavol prin trupul său, „ca unul căruia i s-au luat toate armele şi care ar fi silit, cu mâinile goale să zdrobească capul adversarului său" (2, 6); puterea robului lui Dumnezeu este atât de mare încât diavolul nu o poate birui nici când acesta este legat. Cu toate că atletul este puternic, iniţiativa luptei nu trebuie să îi aparţină lui, ci este lăsată adversarilor săi, „astfel încât şi victoria lui să fie mai strălucitoare, şi înfrângerea lor să fie mai ruşinoasă" (1, 11). Prin sfâşierea hainelor la auzul felului morţii copiilor săi, atletul nu este învins, dimpotrivă: prin acest gest, „s-a arătat slăbiciunea firii, dar mai degrabă înţelepciunea dreptului. Ca un atlet şi-a cinstit copiii; mai presus de toate acestea, îl cinsteşte însă pe Dumnezeu" (1, 21). Căzând la pământ şi închinându-se, Iov poate fi iarăşi asemănat atletului care „înainte de luptă se închină agonotetului, şi după luptă iarăşi se închină" (1, 23).

Imaginea lui Iov ca atlet apare în numeroase alte locuri din opera hrisostomică. Iov este, de pildă, „atletul acelei vestite răbdări" (*Olymp.* 14, 1c; trad. Fecioru, 115; cf. 17, 2b), „atletul credinţei, încununatul lumii" (*Hom. in Gen.* 23, 4; trad. Fecioru, 280). Într-un pasaj de un dramatism aparte, Sfântul Ioan pune în scenă lupta atletului: „După cum la întrecerile atletice, atleţii nu-şi arată trupurile lor robuste şi bine întocmite când sunt îmbrăcaţi cu haina muiată peste tot în untdelemn, ci numai când aruncă jos haina şi se îndreaptă spre luptă, (...) tot astfel şi Iov, când era înconjurat

[19] John Alexander Sawhill, „The use of athletic metaphors in the Biblical homilies of St. John Chrysostom" (Phd, The Princeton University Press, 1928); L. Brottier, *art. cit.*, pp. 78-82.

de toată bogăția aceea nu puteau vedea ce fel de om este. Dar când a aruncat bogăția, așa cum atletul își dezbracă haina, și a intrat gol în luptele cele pentru virtute, așa gol i-a uimit pe toți cei ce-l priveau, încât chiar mulțimea îngerilor a lăudat cu glas mare răbdarea sufletului său și l-a aplaudat pe cel încununat." (*De statuis* 1, 8; trad. Fecioru, 24).

Exemplul lui Iov este folosit de Sfântul Ioan ca model în situații tip, în care oamenii sunt puși la încercare. Astfel, în cazul unui bogat care și-a pierdut posesiunile, Sfântul Ioan rememorează cazul lui Iov: „Ți-a mistuit adeseori focul casa și ți-ai pierdut toată averea? Adu-ți aminte de cele întâmplate lui Iov! Mulțumește Stăpânului, Care putea opri focul, și nu l-a oprit! De vei face așa, vei primi atâta răsplată câtă ai fi primit de-ai fi dat săracilor toată averea pe care ți-a ars-o focul!" (*De statuis* 1, 10l; trad. Fecioru, 31). Pentru cazul morții timpurii a copiilor, marele ierarh îndeamnă la curaj: „rostește cuvintele lui Iov: *Domnul a dat, Domnul a luat*" (*De statuis* 18, 2; trad. Fecioru, 298); unui tată căruia i-a murit singurul copil nu îi pasă de margăritare, însă „arată-i bubele lui Iov, și așa îl vei putea mângâia" (*De statuis* 5, 1; trad. Fecioru, 97). Rolul nefericit al femeii lui Iov este prilej pentru Sfântul Ioan de a o da drept exemplu pentru soția rea, purtând masca iubirii ca victimă a diavolului. Acesta din urmă, „după ce a încercat toate mijloacele și a văzut că nimic nu reușește, a alergat la vechea lui armă, la femeie" (*Hom. in Mt.* 13, 4; trad. Fecioru, 160)[20].

Suferințele lui Iov pot fi aduse în prezentul lui Ioan. Ele se pot asemăna încercărilor traversate in procesul de constituire

[20] Vezi, pe această temă, Catherine Broc-Schmezer, „La femme de Job dans la prédication de Jean Chrysostome", în *Studia Patristica* 37 (Louvain: Peeters, 2001).

a Bisericii. Curajul lui Iov este dat de exemplu în timpul crizei „statuilor" din Antiohia (387) și servește drept mângâiere pentru doi fii duhovnicești: monahul Staghirie și diaconița Olimpiada. Întors din exil, Ioan însuși ajunge să se identifice cu Iov[21].

Prin aplicarea modelului exemplar al lui Iov, Sfântul Ioan Gură de Aur își propune îndreptarea creștinilor pe calea virtuții creștine și reușește sub mai multe aspecte[22]. Auditoriul este trezit din apatie la lupta cea bună, în care, precum Iov, cel care este lovit va învinge. De asemenea, cazul lui Iov este prezentat, alături de cel al lui Avraam, drept model de bogăție deținută cu binecuvântarea lui Dumnezeu. Dincolo de circumstanțe, prieteni sau mijlocitori, mântuirea ține, în mod fundamental, de alegerea personală: „Iov a fost și bogat, și sărac. A întrebuințat amândouă armele, și cu amândouă a biruit" (*De statuis* 15, 3; trad. Fecioru, 256). Marele ierarh îl folosește pe Iov drept model pentru actualizarea ideii de martir, răspunzând probabil acelor creștini care doreau să își arate atașamentul față de Hristos precum o făcuseră primii creștini. Prin încercări de tipul celor prin care a trecut Iov, creștinul își descoperă frumusețea interioară. Așezat pe gunoi, trupul însângerat al lui Iov strălucește precum aurul, iar bubele lui se arată „mai strălucitoare decât razele soarelui" (*De statuis* 5, 1; trad. Fecioru, 98). Împotriva ereticilor anomei, scrutători indiscreți ai naturii lui Dumnezeu, Sfântul Ioan aduce modele precum Avraam sau Iov, care nu au adresat întrebări nepotrivite lui Dumnezeu, preferând să primească cu binecuvântarea lui Dumnezeu

[21] Pentru trimiteri, vezi L.B. Brottier, *op. cit.*, pp. 92-98.

[22] Urmăresc aici concluziile din *ibidem*, pp. 98-110.

pe toate cele oferite şi să accepte, tot asemenea, posibilitatea ca acestea să le fie cerute înapoi.

*

Iov este unul dintre modelele de seamă utilizate în omiletica Sfântului Ioan Gură de Aur, iar *Comentariul la Iov* este o contribuție importantă la înțelegerea exegezei sale vechitestamentare. Dincolo de bucuria publicării unei traduceri patristice inedite, sperăm că volumul de față va fi de folos şi tuturor celor aflați în marginea sferei interesului patristic, dar care se preocupă de tragica şi totodată luminoasa figură a lui Iov.

Ediția de față traduce textul critic oferit în *Jean Chrysostome, Commentaire sur Job*, introduction, texte critique, traduction et notes par Henri Sorlin, avec la collaboration de Louis Neyrand, S.J., Sources chrétiennes, 346, 348, Paris: Editions du Cerf, 1988. Pentru textele biblice vechitestamentare, a fost folosită ca ediție de control traducerea *Septuaginta*, Iaşi-Bucureşti: Polirom-NEC, 2004-2011.

Dragoş MÎRŞANU

Sfântul Ioan Gură de Aur

COMENTARIU LA IOV

Prolog

1. Mai întâi se cuvine să cercetăm când s-a născut acest bărbat. Unii spun că a trăit mai înainte de Moise, al cincilea neam de la Avraam, iar alții că a trăit în Lege. Dar să nu ne dăm cu părerea până ce nu vom afla chiar din istorisire dacă a trăit într-una sau alta dintre vremuri. Nu puțin contribuie aceasta la a cunoaşte virtutea bărbatului. Căci nu este acelaşi lucru dacă un asemenea om, atât de virtuos şi minunat, s-a bucurat de legea mozaică sau a arătat atâta putere şi mai înainte de această învățătură de lege. Că era un mare bărbat, o arată şi faptele lui, dar o arată şi Dumnezeu Însuşi când zice: „Dacă s-ar afla acolo Noe, Iov şi Danel[1], nu vor scăpa pe fiii şi fiicele lor"[2].

2. Dar pentru ce nu este pomenit de însuşi Moise? Dar ce nevoie era să fie pomenit? Sau pentru ce? Tu însă vezi cum strămoşul său Isav nu l-a vătămat în nici un fel. Căci nu era din Avraam, sau, mai degrabă, nu era din Iacov, ci avea şi țară străină. Vezi că Dumnezeu a trimis tuturor învățători? Vezi cum cunoştința lui Dumnezeu era vădită

[1] Textul oferit de Sfântul Ioan atestă grafia Δανήλ care apare numai la Iezechiel 14, 14; 20 şi 28, 3; ar putea fi vorba de un conducător înțelept, erou al unei istorii ugaritice, din secolul al XIV-lea î.Hr., şi nu de Daniel Proorocul. Noe, Iov şi Danel ar fi, astfel, trei drepți din vechime, dintre neamurile vecine lui Israel (John Day, „The Daniel of Ugarit and Ezekiel and the Hero of the Book of Daniel", *Vetus Testamentum* 30, nr. 2 [1980], pp. 174-184).

[2] Iez. 14, 14-20.

pretutindeni? Vezi că şi prietenii lui Iov aveau cunoştinţă despre Dumnezeu? Cine i-a învăţat pe ei, cine le-a vestit lor? Căci mie mi se pare că Iov era mai înainte de Lege - este de la sine evident -, încât pe bună dreptate ar putea spune cineva că această carte a fost cel dintâi învăţător şi propovăduitor al cunoştinţei lui Dumnezeu, desigur, prin viaţă şi prin răbdare.

3. Dar trebuia să fie şi semne cu privire la el, astfel încât şi prin aceasta desăvârşit să fie învăţătorul. Căci aşa cum în privinţa lui Avraam au fost multe semne, la fel şi aici. Şi vezi cum vin regii, fiind ei înşişi martori ai nenorocirilor lui. Fiindcă, după înmulţirea chinurilor, schimbarea lui în mai bine era de necrezut, Dumnezeu îi face spectatori pe mulţi şi vreme îndelungată îl aşază pe el afară din cetate, ca să fie „privelişte"[3] tuturor celor ce vor să vadă, pentru ca, atunci când avea să fie schimbată starea lui în mai bine, nimeni să nu se îndoiască de faptul că el era acela. Căci aşa cum pe Lazăr l-a lăsat patru zile să fie mort, ca să nu fie pusă la îndoială învierea, la fel şi pe acesta l-a lăsat în necaz multă vreme, arătând în acelaşi timp răbdarea lui şi adeverind minunea schimbării lui. Căci cei ce l-au văzut astfel şi care îl luau în râs, văzându-l după aceea schimbat, nu aveau să se îndoiască de faptul că el era acela. Şi aşa cum atunci aceia care ziceau despre Lazăr că „deja miroase"[4] au fost învăţaţi prin fapte adevărul, la fel s-a întâmplat şi acum.

4. Vezi cum Dumnezeu pretutindeni poartă de grijă oamenilor? Când iudeii erau în Egipt şi ţara era lipsită de călăuze, aveau exemplul lui Iov. Vezi-l pe el în bogăţie şi în sărăcie, în amândouă fiind pildă, nu plin de mândrie în

[3] I Cor. 4, 9.

[4] In 11, 39.

prima, nici umilit în a doua, şi mai înainte de Lege respectând Legea, ca şi când ar fi fost sub Lege. „Căci, zice, legea nu este pusă pentru cel drept"[5]. Vezi strălucind aici cugetele firii. De unde L-a cunoscut acesta pe Dumnezeu? De unde L-a slujit astfel? Cum de a fugit de înşelare? Cum de a arătat o petrecere potrivită Evangheliilor? De unde atâta răbdare? Nimic nu a învăţat de la nimeni. Atunci de unde era astfel? Cine l-a învăţat? Cine l-a educat? Vezi că Hristos nu a venit învăţător a nimic nou şi străin[6]?

[5] I Tim. 1, 9.

[6] Iov este văzut în acest comentariu ca un chip al lui Hristos care a împlinit poruncile Evangheliei mai înainte de Evanghelie. Astfel, cele propovăduite de Hristos nu erau noi fiindcă ele au fost împlinite şi mai înainte de legea harului şi mai înainte chiar de Legea însăşi.

Capitolul I

1. *Era în ținutul Ausitis un om pe care îl chema Iov*[1]. Vezi această primă laudă, faptul de a fi „om". *În ținutul Ausitis.* Şi aceasta este o mare laudă. Căci aceasta era minunat, faptul de a fi [virtuos] în Arabia, unde toți erau stricați, unde nu era nici un exemplu de dreptate. *Şi era omul acela* – iarăşi om – *fără prihană, drept, adevărat, temător de Dumnezeu, depărtându-se de orice lucru rău*[2]. Fiecare dintre acestea ar fi fost de ajuns ca să înfățişeze frumusețea sufletului lui. Dar aşa cum un îndrăgostit descrie cu exactitate frumusețea iubitei, la fel şi aici. *Fără prihană*, zice, aceasta înseamnă virtutea întreagă. *Drept.* Şi aceasta la fel. *Adevărat*, şi aceasta. *Temător de Dumnezeu*, şi aceasta. *Depărtându-se de orice lucru rău*, şi aceasta. *De orice lucru rău*, adică nu doar de un lucru şi de altul nu.

Unde sunt cei care spun că firea înclină mai mult spre rău? Ce frică, ce tribunale, ce legi l-au făcut pe Iov aşa cum era? Fiindcă Scriptura zicea: „Căci nu este om drept pe pământ care să facă binele şi să nu păcătuiască"[3], de aceea zice *fără prihană*. Nu a zis fără de păcat, ci fără prihană. Nu numai că nu a făcut fapte care să aibă păcat, ci nici pe cele care puteau să aibă vreun reproş sau învinuire nu le-a făcut. Şi îl vei auzi pe el însuşi spunând aceasta mai departe. Când va vorbi despre virtutea lui, aminteşte-ți de aceste cuvinte. Căci şi acesta este semn al înțelepciunii lui. Nu vorbeşte

[1] Iov 1, 1.

[2] Iov 1, 1.

[3] Eccl. 7, 20.

despre virtutea lui decât când este silit. Cum spunea şi Pavel: „M-am făcut ca unul fără de minte lăudându-mă. Voi m-ați silit"[4]. Pentru ce spune *fără prihană*? Fiindcă era *drept. Adevărat.* „Căci mincinoşi sunt fiii oamenilor"[5]. *Adevărat*[6] nu numai cu vorbele, ci şi cu faptele. Căci aceasta înseamnă *om adevărat.* „Aceasta este tot omul: teme-te de Dumnezeu şi păzeşte poruncile Lui"[7]. Căci aşa cum statuile sunt oameni falşi, la fel şi aceştia sunt oameni falşi. Căci dacă a fi om înseamnă a te teme de Dumnezeu, cel care nu se teme de Dumnezeu nu este om, ci este un om fals. Iov avea dorință numai de lucrurile adevărate. De aceea, zice, era *adevărat şi temător de Dumnezeu.* Apoi spune pricina tuturor bunătăților, anume că Îl cinstea pe Dumnezeu. Căci pornind de la acelea L-a cunoscut pe Dumnezeu. O viață curată te face să Îl cunoşti pe Dumnezeu, după cum o viață rea, dimpotrivă. Căci cunoaşterea lui Dumnezeu se află prin viață şi devine păzitoarea vieții. Astfel încât de nicăieri altundeva nu vine păgânismul decât dintr-o viață necurată. Căci „oricine face rele urăşte lumina şi nu vine la lumină"[8].

Depărtându-se, zice, de orice lucru rău. Nu a zis „nefăcând nici un lucru rău", ci şi departe fiind *de orice lucru rău*, ca nu cumva să zică cineva că era drept numai într-o privință şi adevărat numai într-o privință. Şi nu se poate spune că era astfel din pricina neputinței. Ascultă şi din altă parte pe cineva care zice: „Ca nu cumva, săturându-mă, să mă fac mincinos şi să mă jur pe numele Domnului"[9]. Vezi că, pentru cei ce nu iau aminte, bogăția devine temei pentru minciună?

[4] II Cor. 12, 11.

[5] Ps. 61, 9.

[6] Adevărat, adică sincer, fără fățărnicie.

[7] Eccl. 12, 13.

[8] In 3, 20.

[9] Pilde 30, 9.

Dar Iov nu este la fel. Era bogat, ca să înveți că avea bogăția care ar fi putut să-l încline spre rău și că nu bogăția este pricina răutății, ci voința omului. Vezi-l pe el și în sărăcie, iarăși ca să nu socotești că sărăcia este pricină pentru nerecunoștință. Vezi-l pe el și în bogăție, și în sărăcie, în ambele fiind un mare atlet. Căci era *temător de Dumnezeu*. De unde era astfel? Textul nu spune. Dar vei auzi mai târziu. Este limpede că de la el însuși.

2. *Și i s-au născut lui șapte feciori și trei fiice*[10]. Vezi cum mai întâi spune virtutea și apoi spune cele de la Dumnezeu. Vezi buna odrăslire de prunci la ambele sexe ale firii, proporționată în funcție de genul cel mai dorit? Mai mare rodul. Spune mai întâi cele pentru care trebuie să îl fericești pe om, multa virtute și buna odrăslire a sufletului. Căci la cei din vechime aceasta venea de la virtute, mă refer la nașterea pruncilor, „Nu va fi la tine femeie fără urmași, nici stearpă"[11]. Dar pentru aceasta Avraam era fără copii, ca să înveți de aici că nu acestea sunt cu adevărat răsplătirile virtuții, ci altele. Dar din acest motiv Dumnezeu ți le-a făgăduit și pe acestea, pogorându-Se la slăbiciunea ta.

3. *Și turmele lui erau șapte mii de oi, trei mii de cămile, cinci sute de perechi de boi, cinci sute de asini și mulțime mare de slugi și mari erau lucrările lui pe pământ*[12]. Vezi că avea mai ales bogății agricole. Nu zice că avea camete și dobânzi, profituri, nici aur îngropat în pământ. Nimic de prisos, ci toate erau dintre cele necesare. Căci așa era bogăția celor din vechime. Dacă aveau cumva și aur, era puțin și ieftin. Nu spune că avea casă cu acoperișul aurit, bogăția lui nu era neroditoare. Căci de la oi și boi era cu putință să faci bine celor lipsiți, dar de la acoperișuri de aur, nici un bine nu se poate

[10] Iov 1, 2.

[11] Ieș. 23, 26; Deut. 7, 14.

[12] Iov 1, 3.

face. Mare este bogăția aceasta. Nimeni nu este împiedicat să o aibă. *Și mari erau lucrările lui pe pământ.* Unii spun că este vorba despre cele duhovnicești. Cu adevărat mari lucrări sunt acestea. Alții spun că se referă la vii, măslini și altele asemenea. Totuși acel lucru este mare care rămâne, care nu se pierde, care nu încetează și nu se surpă. Vezi în ce mare bogăție *era drept și depărtându-se de orice lucru rău*?

4. *Și era omul acela cel mai de seamă între locuitorii răsăritului*[13]. Autorul îl numește pe el răsăritean. Era mai strălucitor decât toți și mai vestit și putea număra strămoși însemnați și strălucitori. Oare nu l-ar fi înălțat la mândrie virtutea lui, fericirea adusă de copii, faptul de a fi singurul care să aibă și virtute, și bogăție, și faptul de a avea strămoși minunați? Dar când toate acestea vin la cei necucernici, ascultă ce zice Profetul: „Pentru aceea îi stăpânește pe ei mândria și se îmbracă cu nedreptatea și silnicia"[14]. Și iarăși acesta zice: „Pentru ce trăiesc nelegiuiții și îmbătrânesc în bogăție?"[15]. Dar Iov nu era așa. Căci nu firea bogăției era pricina acestor [nelegiuiri], ci voința celor care nu se folosesc de bogăție cum trebuie. Nu vezi aici nici cămătărie, nici negustorie nedreaptă, nici afaceri, nici nimic altceva asemănător, ci o bogăție legiuită, o bunăstare naturală, pe care Însuși Dumnezeu a lucrat-o. Nu vezi aici cai, nimic pentru mândrie, nimic iubitor de slavă, nimic de prisos, ci toate folositoare. Acestea se pot spune și despre Avraam. Căci și pentru el bogăția era legată mai mult de lucrarea pământului. Această minunată bogăție este mai dorită și mai plăcută, mai folositoare și mai sigură și mai dreaptă, mai potrivită evlaviei și, mai ales, mai cuvenită omului, mai lipsită de trudă, nesuferind atâta pagubă, neprimind nici schimbare, nici întoarcere. Unii spun

[13] Iov 1, 3.

[14] Ps. 72, 6.

[15] Iov 21, 7 [*Septuaginta*].

că expresia *printre locuitorii răsăritului* se referă la urmaşii lui Avraam, fiindcă de acolo era Avraam.

5. *Feciorii lui se duceau unul la altul, făceau ospeţe în fiecare zi, luând totodată cu ei şi pe surorile lor ca să mănânce şi să bea cu ei*[16]. Multă era unirea de cuget cel mai mare dintre bunuri. Erau învăţaţi să mănânce în comun, să aibă o masă comună. Acest lucru contribuie nu puţin la armonie. Vezi, iubite, bucuria cu siguranţă? Vezi masă frăţească? Vezi adunare strâns unită? Aceasta se întâmpla din multa iubire.

6. *Iar când se isprăveau zilele ospăţului lor*[17]. Aceasta este cea mai mare dovadă de iubire. De aceea şi Sfântul Pavel a poruncit zicând: „De aceea, fraţii mei, când vă adunaţi ca să mâncaţi, aşteptaţi-vă unii pe alţii"[18]. Astfel comuniunea mesei este legătură a dragostei, fiindcă biruieşte şi răutatea tâlharilor. Se spune că cei ce îşi împart sarea şi masa îşi schimbă atitudinea faţă de cei cu care sunt în comuniune la masă, şi nu se folosesc de răutate împotriva celor cu care şed la masă. Astfel încât Iov a găsit o metodă care unea şi plăcutul, şi utilul, punându-i pe ei să mănânce în comun în fiecare zi. Vezi şi acest obicei: era fapta feciorilor şi nu a fiicelor. Căci aceia, zice, pregăteau ospăţul, şi aceasta nu o dată sau de două ori, ci se întâmpla mereu. *Şi când se isprăveau zilele ospăţului trimitea Iov şi îi curăţa pe ei.* Unde trimitea? Şi cum îi curăţa pe ei? Care era modul curăţirii? Era ceva necurat la ospăţ? Ce înseamnă cele spuse? Ascultă mai departe şi află ce înseamnă *îi curăţa pe ei.* Căci nu îi curăţa de vreo întinăciune trupească (fiindcă încă nu era această lege), ci de o întinăciune a cugetului.

7. Ca să nu bănuieşti nimic rău, ascultă ce spune: *Şi trezindu-se dis-de-dimineaţă, aducea jertfe pentru ei, după numărul*

[16] Iov 1, 4.

[17] Iov 1, 5.

[18] I Cor. 11, 33.

lor, şi un viţel pentru păcat, pentru sufletele lor. Căci zicea Iov: „Nu cumva feciorii mei să fi cugetat rele împotriva lui Dumnezeu"[19]. Aceasta înseamnă *îi curăţa.* Pentru faptele lor cele ascunse şi nemărturisite *aducea jertfe.* Dacă avea atâta grijă pentru faptele cele ascunse şi ale cugetului, gândeşte-te care era grija lui pentru faptele cele văzute. Vezi cum împlinea degrabă cuvântul apostolului: „Şi voi, părinţilor, creşteţi pe copiii voştri întru învăţătura şi certarea Domnului"[20]? Aceasta este grija faţă de copii. Aceasta este protecţia fiilor. Gândeşte-te cum îi păzea. Mai cu seamă a arătat virtutea lor, vorbind despre armonia lor, apoi însă a arătat că aceasta venea din protecţia tatălui. *„Nu cumva feciorii mei să fi cugetat rele împotriva lui Dumnezeu."* Nu fiindcă erau astfel, ci fiindcă erau oameni. Oare el nu a avut niciodată astfel de gânduri? Mare lucru să te temi şi de cele ascunse. *„Nu cumva feciorii mei să fi cugetat rele împotriva lui Dumnezeu."* Prin cuvânt nu ar fi îndrăznit să spună, având un astfel de educator şi învăţător. Dar fiindcă nu putea cerceta cele ascunse, cugeta în sine şi se socotea că aducând astfel jertfă, nici cele ascunse nu îi vor putea scăpa. Pe cele vădite vor putea să le îndrepte. Dar cu cele ascunse ce puteau face? Căci spune Dumnezeu lui Moise: „Cele descoperite sunt ale noastre şi ale fiilor noştri pe veci, dar cele ascunse sunt ale Domnului Dumnezeului nostru"[21]. Dar nici pe cele ascunse nu le-a lăsat lui Dumnezeu, ci şi pe acestea s-a silit să le îndrepte printr-o metodă educativă. Această metodă a fost pentru fiii lui nu numai ştergerea păcatelor, ci totodată şi învăţătură. Căci aceştia, ştiind că este pedeapsă de la Dumnezeu pentru gândurile rele şi pentru păcate (căci tatăl lor nu ar fi adus jertfă, dacă nu se grăbea să şteargă vreun păcat) şi neîncetat învăţând acestea

[19] Iov 1, 5.

[20] Ef. 6, 4.

[21] Deut. 29, 29.

prin jertfe, ar fi devenit mai zăbavnici în a cugeta răul, dacă se întâmpla ceva de felul acesta. Vezi-l pe el îndreptând nu numai păcatele cu fapta, ci şi pe cele cu gândul şi împlinind prin fapte cuvântul lui Hristos: „Din inimă, zice, ies gândurile rele... şi acestea sunt care spurcă pe om"[22]. Aşadar, fiindcă acestea spurcă pe om, îi curăţa. Vezi aici o curăţire nu mozaică, nici după lege, ci apostolică, în fiecare zi curăţind mintea lor, nu numai prin îndemn sau sfătuire, ci şi prin protecţie şi prin rugăciunile cele către Dumnezeu. Nu le purta de grijă numai ca părinte, ci şi ca preot. Deşi ştim că atunci nu era nici un preot. Să audă toţi cei ce au copii, câtă grijă sunt datori să aibă pentru ei. Fiindcă era băutură, fiindcă era ospăţ, şi adeseori în aceste ocazii mintea obişnuieşte să se pervertească. De aceea şi Moise zicea: „mâncând şi bând, aminteşte-ţi de Domnul Dumnezeul tău"[23]. Adică, prăpăstios este locul acela, îndată duce la uitarea [lui Dumnezeu]. Mai ales atunci aminteşte-ţi de El, când diavolul se străduieşte să scoată din cugetul tău comoara. Astfel şi Iov ştia că desfătarea şi veselia lucrează ceva de felul acesta. Astfel şi „fiii lui Israel au mâncat şi s-au sculat să joace"[24]. De aceea, după ce se termina ospăţul, Iov „aducea jertfe". Unii spun că erau preoţi în vechime, precum Melchisedec, nehirotoniţi. Căci aceasta înseamnă acel: *trimitea*. Iar dacă aducea jertfe, aceasta nu era după lege, fiindcă şi Avraam aducea jertfe, şi Noe, şi Abel. Dar ce trebuia să facă? Trebuia să îi pedepsească. Dar cum să îi pedepsească dacă nu cunoştea greşeala lor? Atunci trebuia să le treacă cu vederea. Dar adeseori se întâmpla să păcătuiască. Vezi cum şi la jertfe îi învăţa pe ei armonia, aducând un singur viţel jertfă pentru toţi, ca pentru un singur suflet? Vezi ce părinte iubitor era, cât de cucernic,

[22] Mt. 15, 19-20.

[23] Deut. 6, 11-12. Redăm citatul cum apare la Sfântul Ioan Gură de Aur.

[24] Ieş. 32, 6.

cât de temător de Dumnezeu, cât de „drept", de „adevărat", cât de mult „se depărta de orice lucru rău"? „Fără prihană". Nu îl puteai învinui că nu poartă grijă de feciorii lui. În sfârşit, era *drept*, fiindcă le acorda grija pe care trebuia să le-o acorde, *temător de Dumnezeu*, fiindcă făcea aceasta pentru Dumnezeu. Dar oare ce vom spune? Că îşi iubea copiii? Că iubea pe Dumnezeu? Din care dragoste îndeosebi făcea aceasta? Mi se pare mie că mai întâi din dragoste pentru Dumnezeu şi apoi din dragoste pentru fiii lui. *Şi aşa făcea Iov în toate zilele*[25]. Vezi cucernicia lui, că nu se limita la un număr determinat de zile, ci era cucernic tot timpul? Dar noi dacă o dată sau de două ori facem ceva bun sau ne rugăm, sau cădem la picioarele Lui, socotim că am făcut totul.

8. *Şi când a fost ziua aceea au venit îngerii lui Dumnezeu să se înfăţişeze înaintea Lui şi a venit şi diavolul cu ei, după ce a dat ocol pământului şi a cutreierat cele de sub cer*[26]. Se deschide aşadar teatrul: atletul este tras în arenă. Dar pentru ca nimeni să nu spună ceea ce diavolul a zis: *Oare degeaba te cinsteşte pe Tine Iov?*[27], Dumnezeu închide gura nu numai diavolului, ci şi tuturor acelora care râvnesc lui. Da, *era drept, adevărat, temător de Dumnezeu*, zice, dar nu a răbdat nimic mare, nici o ispită, nici un vifor, nici un naufragiu. Arată-mi-l pe acesta în sărăcie, arată-mi-l pe el în nenorociri. Căci dacă era cucernic când era în prosperitate şi în bogăţie, ce mare lucru? Şi aceasta era mare lucru, o, omule, căci nu este mai puţin încercat cel ce este cucernic în vreme de bogăţie faţă de cel ce este astfel în sărăcie. Auzi-l pe profet zicând: „Că am pizmuit pe cei fără de lege, când vedeam pacea păcătoşilor"[28]. Şi iarăşi: „De osteneli omeneşti nu au parte şi cu oamenii nu

[25] Iov 1, 5.

[26] Iov 1, 6-7.

[27] Iov 1, 9.

[28] Ps. 72, 3.

sunt biciuiți. Pentru aceea îi stăpânește pe ei mândria până în sfârșit"[29]. Vezi că nu mică era și această ispită, faptul de a fi bogat și prosper și a nu fi biciuit? Astfel încât, dacă vrei, dreptul este deja în arenă și mereu în luptă, nu numai când este sărac, ci și bogat. Căci faptul de a fi bogat nu predispune la cucernicie, ci te ridică la cele contrare ei. Totuși cunoaște-l pe el cine este și din altă parte. *Și diavolul*, zice, *a venit cu ei*. Ce spui: Cu îngerii? El, cel răzvrătit, cel fără de cinste? Să nu te tulburi, iubite. Aceasta este o imagine și o figură. Așa cum zice undeva în cartea a treia a Regilor că „a ieșit un duh rău și Domnul a zis: «Cine Îmi va înșela pe Ahab?» Și a zis acela: «Eu îl voi ademeni»"[30], și a zis și cum. Caracterul antropomorfic al Scripturilor este frecvent, încât să dea un chip cuvântului și să îl apropie mai mult pe cel mai simplu prin istorisire. Căci, pentru a convinge, a afirma ceva pur și simplu nu este același lucru cu a împodobi cuvântul și a-l descrie prin imagini. Așa și aici, dacă Scriptura ar fi spus că diavolul a uneltit împotriva lui Iov, cu îngăduința lui Dumnezeu, oare ar mai fi avut atâta plăcere istorisirea? Nicidecum, ci scurtimea cuvântului ar fi curmat plăcerea. Dar acum, prin faptul că adaugă la istorisire și dialogul și reproduce exact cele pe care le-ar fi spus diavolul, dacă i s-ar fi îngăduit, Scriptura taie orice pretext al celor nerușinați. Căci cele pe care pretinde că le-a spus diavolul, nu le-a spus către Dumnezeu, ci le-a gândit. Căci nu este propriu diavolului un asemenea cuvânt și atâta îndrăznire înaintea lui Dumnezeu. Căci chiar dacă demonii, văzându-L pe Fiul lui Dumnezeu, strigau și ziceau: „Ce ai Tu cu noi?"[31], totuși nu le este proprie starea împreună cu îngerii.

[29] Ps. 72, 5-6.

[30] III Regi 22, 20-21.

[31] Mt. 8, 29.

Au venit îngerii lui Dumnezeu să se înfățișeze înaintea Lui și a venit și diavolul cu ei, după ce a dat ocol pământului și a cutreierat cele de sub cer[32]. Ce învățăm de aici? Că lumea este plină și de diavoli, și de îngeri și că fiecare din aceștia se află sub puterea lui Dumnezeu și că îngerii se înfățișează înaintea lui Dumnezeu primind porunci de la El și că diavolul nu poate face nimic din cele ce îi plac, dacă nu primește îngăduință de sus. Căci dacă refuză frâiele și este în afară de a-L sluji pe Dumnezeu, totuși frica este pentru el ca un frâu care nu îi îngăduie să se folosească de propria lui putere. Și vezi: îngerii se înfățișează înaintea Lui ca slujitori, aducând cu ei cele bune făptuite de ei, precum se poate vedea și la Zaharia[33], dar diavolul nu are nimic bun de spus. Așadar, expresia „a venit și diavolul cu ei" nu arată nimic altceva decât că și diavolul este supus lui Dumnezeu, ca nu cumva cuvântul să dea temei celor care aduc în discuție materia[34].

9. *Și diavolul...* Căci îngerii erau slujitori ai lui Dumnezeu, dar diavolul nu era nicidecum [slujitor] al lui Dumnezeu. *A venit și diavolul cu ei*, nu ca să se înfățișeze înaintea Domnului precum aceia, ci a venit pur și simplu. Aceia, pe bună dreptate, aveau îndrăznire și au venit ca *să se înfățișeze înaintea Domnului*, dar diavolul nu a venit ca *să se înfățișeze înaintea Domnului*. Dacă și „Cain s-a dus de la fața Domnului"[35], cu cât mai mult acesta? Ce înseamnă, așadar, *a venit și diavolul cu ei*? Că și diavolul este cu ei în lumea aceasta.

[32] Iov 1, 6-7.

[33] Zah. 1, 10-11.

[34] Acest text, neclar, face aluzie la doctrina gnostică potrivit căreia diavolul ar fi creatorul materiei. Cartea lui Iov oferea gnosticilor ocazia de a pune problema răului. Dumnezeu, fiind transcendent și bun, nu putea fi creatorul răului, era deci necesar să fie admis un al doilea creator, fie un demiurg, fie diavolul.

[35] Fc. 4, 16.

Căci aşa cum oamenii buni şi răi există amestecaţi, la fel şi îngerii şi demonii. Şi, dacă vrei, te voi convinge din Scripturi. Ascultă-l pe Pavel zicând: „De aceea femeia este datoare să aibă semn de supunere asupra capului ei, pentru îngeri"[36]. Şi iarăşi Hristos: „Să nu disprețuiți pe vreunul din aceştia mici, că zic vouă: Că îngerii lor în ceruri, pururea văd fața Tatălui Meu, Care este în ceruri"[37]. Şi iarăşi în altă parte despre Petru spuneau apostolii: „Este îngerul lui"[38]. Şi în Vechiul Testament Iacov spunea: „Îngerul cel ce m-a izbăvit pe mine de tot răul din tinerețile mele"[39]. Şi neamurilor sunt rânduiți îngeri. „A statornicit hotarele neamurilor după numărul îngerilor lui Dumnezeu."[40] Şi la Daniel găsim astfel spus: „Mihail, îngerul vostru păzitor"[41]. Şi în Vechiul Testament adeseori îngerii nu numai că vin în lume din partea lui Dumnezeu, ci li se şi încredințează ceva cum spune Sfântul Pavel: „Trimişi ca să slujească pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii"[42]. Şi iarăşi Profetul: „trimis-a prin îngeri nimicitori"[43]. De aceea şi noi, rugându-ne, cerem înger de pace, fiindcă există şi un înger al războiului şi al luptei, mă refer la diavol. Căci şi aceia sunt numiți îngeri cum spune Mântuitorul: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui"[44]. Căci numele de înger este ambiguu. Dacă nu

[36] I Cor. 11, 10.

[37] Mt. 18, 10.

[38] Fapte 12, 15.

[39] Fc. 48, 16 (la Sfântul Ioan).

[40] Deut. 32, 8.

[41] Dan. 10, 21.

[42] Evr. 1, 14.

[43] Ps. 77, 54.

[44] Mt. 25, 41.

adaugi „al lui Dumnezeu" sau „al diavolului", nu ai semnificat nimic nicidecum. De aceea nu se spune deloc simplu *îngerul*, ci *îngerul Domnului*, şi aceasta înseamnă că acestora li s-a încredințat rânduirea lumii. Căci aceasta înseamnă că s-au înfățişat înaintea Domnului, după cum şi Zaharia spune că a văzut cai, semnificând prin aceasta iuțimea şi agerimea puterilor cereşti. *După ce a dat ocol pământului şi l-a cutreierat.* Vezi că cerul nu este umblat de demonul cel rău? Iar dacă ar spune cineva: bine, cerul este inaccesibil demonului, totuşi pământul l-a primit. Da, pentru folosul tău. Căci, având un vrăjmaş atât de veghetor, nu te trezeşti, dacă vei fi slobozit şi de grija şi preocuparea aceasta, cât de adormit nu vei fi? Dumnezeu a pus înaintea ta o asemenea spaimă şi tu nu te trezeşti. Nu vezi cum şi Pavel arată câştigul din aceasta zicând: „Căci lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății care sunt în văzduhuri"[45]? Ce faci, Pavele, înfățişezi puterea potrivnicilor? Abați curajul alor tăi? Nu, zice, ci mai degrabă trezesc. Căci dacă nu ar avea atâta putere, încât să îl abată pe diavol la pământ, bine ai zice. Dar dacă oamenii au o putere mai mare decât a lui, atunci înfrângerea oamenilor vine de la lenevire. Prin aceasta trezesc eu. Aşadar, nu te îndurera că a fost aruncat din cer pe pământ, ci mulțumeşte lui Dumnezeu că ți-a dat ție nevoia de a veghea şi că ți-a pus un astfel de pedagog înfricoşător şi cumplit. Vrei să îți arăt câştigul pe care îl ai de la diavolul? Ascultă pe Pavel zicând: „I-am dat satanei, ca să se învețe să nu hulească"[46]. Vrei să auzi şi alt text încă? „Să dați pe unul ca acesta satanei spre pieirea

[45] Ef. 6, 12.

[46] I Tim. 1, 20.

trupului."[47] Nu vezi călăii urmând pe cei ce conduc? La fel şi Pavel s-a folosit de demoni. Dar nu diavolul este pricină a acestor bunătăți, ci iubirea de oameni a lui Dumnezeu se foloseşte de cel rău pentru ceea ce trebuie. Şi vezi că diavolul nu este prezent pretutindeni şi mereu, ci numai din când în când.

10. *Atunci Domnul a zis către diavolul: De unde vii? Am dat ocol pământului, am cutreierat toate câte sunt sub cer; şi iată-mă*[48]*!* Vezi că lucrul este în chip şi în simbol[49]?, îl întreabă Dumnezeu pe el. De aici învățăm că voia să îl pună la încercare. Şi pentru ce îl întreabă Dumnezeu? Pentru a-i da temei pentru luptă şi înfruntare. Şi vezi cum mai întâi îl prinde în cursă din propriile răspunsuri. Ca nu cumva să spună – când Dumnezeu l-a întrebat: *Nu cumva ai văzut pe robul Meu* – că nu ştiu, n-am cutreierat pământul întreg. Mai întâi îl face să mărturisească faptul că a vizitat întreaga fire omenească şi după aceea adaugă întrebarea: *De unde vii?* Şi nu i-a spus lui simplu: *Am dat ocol pământului,* ci şi: *am cutreierat cele de sub cer,* ca să semnifice şi pustiul, şi lumea întreagă, şi orice loc sub cer. Căci iubeşte mai ales pustietățile, precum spune şi Hristos: „umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă"[50]. Şi aceasta este lucrarea purtării de grijă a lui Dumnezeu, faptul că cei mai mulți dintre demoni locuiesc acolo.

11. *Şi i-a zis lui Domnul: Ai luat aminte la robul Meu Iov, că nu este om asemenea lui pe pământ, fără prihană, drept, adevărat, temător de Dumnezeu, depărtându-se de orice lucru rău*[51]. Vezi cum este propovăduit atletul, pentru a doua oară, de

[47] I Cor. 5, 5.

[48] Iov 1, 7.

[49] Întrebarea pe care o pune Dumnezeu diavolului este numai în chip un pogorământ, fiindcă Dumnezeu este Atotştiutor, nu are nevoie să întrebe ceva pentru a afla.

[50] Mt. 12, 43.

[51] Iov 1, 8 [*Septuaginta*].

nemitarnica judecată? Iar tu bagă de seamă prostia şi răutatea diavolului. Dumnezeu mărturiseşte că este fără de prihană şi tu te aştepți să covârşeşti mărturia Lui? Nu ar fi spus Dumnezeu *fără de prihană, drept, adevărat, temător de Dumnezeu,* dacă nu ar fi ştiut mai dinainte că, deşi căzut în ispite, avea să rămână nesupus. Vezi cum face ca începutul şi temeiul luptelor să ia pricină de la cel nedrept? Cineva care are un atlet viteaz vrea ca acesta să se angajeze în luptă cu adversarii săi, dar nu voieşte ca el însuşi să dea pricină luptei, ca să nu pară că este ambițios, ci îi lasă pe adversari să ajungă la aceasta şi să-l provoace, astfel încât şi victoria lui să fie mai strălucitoare, şi înfrângerea lor să fie mai ruşinoasă. La fel face şi Dumnezeu aici. Ai luat aminte în cugetul tău la robul meu Iov? La cine altcineva ia aminte diavolul? Față de cine are invidie? „Față de robul Meu Iov", zice. Este de ajuns acest cuvânt, *robul Meu,* ca mărturie pentru virtute. Ascultă-L pe El şi în altă parte zicând: „Moise, robul Meu, a murit"[52]. Şi iarăşi în altă parte, „adu-ți aminte de robul Tău, Isaac"[53]. Aceasta l-a întărâtat deîndată pe diavol, că Dumnezeu l-a numit pe Iov *robul Său.* Este aproape un reproş, vrând să îl provoace la atac. Şi tu erai mai înainte rob, dar tu erai netrupesc, pe când acesta are trup, acesta este pe pământ, iar tu erai în cer. Aceasta este ceea ce spune Pavel: „Nu ştiți oare că noi vom judeca pe îngeri? Cu cât mai mult pe cele lumeşti?"[54]. Pentru ce zice: *Ai luat aminte că nu este om asemenea lui pe pământ*? De aici aflăm că mai ales aceasta l-a dus pe diavol la invidie, faptul că nu se află nimeni pe pământ asemenea lui Iov. Ce îl roade? Ce îl întărâtă pe diavol? Comparația lui cu un om? Dumnezeu nu a zis încă nimic despre Iov decât că nu este nimeni asemenea

[52] Ios. 1, 2.

[53] Ieş. 32, 13.

[54] I Cor. 6, 3.

lui pe pământ. Pentru ce zice *asemenea*? La ce se referă? La bogăție? La noblețe? La ceva dintre bogățiile trupești? Nicidecum, ci la virtutea sufletului. Fiindcă asemănarea lui Iov se arăta cu privire la ceva, a adăugat: *om drept, adevărat, temător de Dumnezeu. Om drept*. Dar tu, nefiind om, nu ai rămas în virtute. Așadar, nimeni să nu spună: om era cutare [și de aceea a păcătuit], iată că și acesta era tot om. Vezi nimicnicia firii. Era doar om și a putut să păzească virtutea. Într-un cort de lut fiind, a arătat atât de mare cucernicie. Nemitarnică este judecata, mai ales și în primul rând fiindcă este pronunțată de Dumnezeu Însuși și apoi fiindcă vrăjmașul este de față, și acuzatorul ascultă.

12. *Oare degeaba Îl cinstește Iov pe Dumnezeu*[55]? Aceasta este caracteristic oamenilor răi, ca, atunci când se aduc laude cuiva, să nu rabde cele spuse, ci să încerce și să se străduiască să le nimicească. Dacă sunt unii care se topesc de invidie din pricina laudelor aduse altora, să audă ai cui ucenici sunt. *A răspuns diavolul și a zis împotriva Domnului*[56]. O, neruşinare! A îndrăznit să răspundă împotrivă lui Dumnezeu. Aceasta o face nu numai demonul acela, ci și toți oamenii răi. Sau nu era astfel și cel ce zicea în Evanghelie: „Am știut că ești om aspru, care seceri unde n-ai semănat și aduni de unde n-ai împrăștiat"[57]. Și iarăși alții spuneau: „Oricine face răul este bun înaintea Domnului"[58]. *Oare degeaba cinstește, zice, Iov pe Dumnezeu?* Fiindcă nu putea să primească cele spuse despre Iov, diavolul învinuiește intenția lui Iov. Nu se poate atinge de cele văzute, ci se atinge de cele nevăzute. Și totuși Dumnezeu ar fi putut să-i spună: „De unde, o, spurcatule, susții că pentru aceasta Îl cinstește Iov

[55] Iov 1, 9.
[56] Iov 1, 9.
[57] Mt. 25, 24.
[58] Mal. 2, 17.

pe Dumnezeu, pentru bogății și pentru avuții?". Dar Dumnezeu vrea ca biruința lui Iov să fie copleșitoare și neîndoielnică. Și diavolul rămâne în limitele impuse de Dumnezeu. Căci tu ai zis: *nu degeaba cinstește Iov pe Dumnezeu*, și ai adus drept pricină și argumente avuțiile. Așadar, când avuțiile lui îi vor fi luate, iar el va rămâne temător de Dumnezeu, atunci tu însuți vei mărturisi că Iov, într-adevăr, L-a cinstit pe Dumnezeu în mod gratuit. Întotdeauna Dumnezeu vrea să aducă judecățile din înseși vorbele dușmanilor, încât să nu le lase nici un cuvânt de apărare, cum spunea și acolo: „slugă vicleană, din cuvintele tale te voi judeca"[59]. Și iarăși despre iudei: „Poruncește ca mormântul să fie păzit ca nu cumva să vină ucenicii Lui și să-L fure"[60]. Așadar, dacă veți primi pază, nu vă mai este îngăduit să spuneți că l-au furat. Astfel, înșelarea cade mereu în propria cursă. Așa și aici, dacă îi vei lua averile, nu îți mai este ție îngăduit să spui că nu degeaba cinstește pe Dumnezeu. Ce să mai spunem despre oamenii de acum, care nu Îl cinstesc pe Dumnezeu nici plătiți? Dacă nu este nimic de laudă în faptul de a cinsti pe Dumnezeu pentru bani, ce să mai spunem despre faptul de a-L disprețui în mijlocul averilor fiind... Să se ruşineze iudeii care nu Îl laudă pe Dumnezeu, chiar în mijlocul averilor fiind. Dar Iov nu era plătit. Îl cinstește pe Dumnezeu, fiindcă știa că aceasta era bine, dar acum sunt mulți care nu Îl cinstesc pe Dumnezeu în mijlocul averilor fiind. Dar tu, spurcatule și atotrăule diavole, pentru ce nu Îl cinstești pe Dumnezeu?

13. *N-ai făcut Tu gard în jurul lui, în jurul celor din afara și dinlăuntrul casei lui*[61], îngrădindu-l pe el? Ai văzut că și diavolul știe foarte bine că toată siguranța lui Iov vine de la Dumnezeu?

[59] Lc. 19, 22.
[60] Mt. 27, 64.
[61] Iov 1, 10.

Îl cinstește pe Dumnezeu fiindcă știa că aceasta era bine

14. *Ai binecuvântat lucrul mâinilor lui şi turmele lui le-ai înmulţit pe pământ*[62]. Vezi bogăţia dată de la Dumnezeu? Vezi că nu era din nedreptate? Cât trebuie să fi trudit Iov să-i convingă pe oameni că bogăţia lui nu era agonisită din nedreptate? Iată, diavolul a mărturisit aceasta şi nu îşi dă seama că şi prin aceasta îl laudă pe el, că nu din dobânzi, nici năpăstuind pe alţii avea Iov bogăţia, ci o avea din binecuvântarea lui Dumnezeu şi fiindcă se bucura de protecţia de sus. Şi nu s-ar fi bucurat de asta, dacă nu ar fi fost virtuos, încât şi prin aceasta, fără să ştie, diavolul l-a lăudat pe el şi l-a încununat. Bine zice *cele dinlăuntru ale casei lui şi cele din afară şi în jurul tuturor avuţiilor lui*. Nu avea ispită nici din afară, nici tulburare nu era înăuntru, ci se bucura de pace adâncă. Copiii trăiau într-un cuget, turmele sporeau şi se înmulţeau, nici un război nu îl împresura. Nu avea luptă nici în casă, nici între oamenii lui, nici nu îl vătăma vreun război din afară. Şi bine zice mai întâi: *cele dinlăuntru ale casei lui*. Căci acest război dinlăuntru este cel mai cumplit. Casa lui era toată în pace şi dinlăuntru şi din afară. De aceea este întotdeauna nevoie de Dumnezeu pentru ca pacea să domnească înăuntru şi în afară. Căci Dumnezeu nu refuză, nici nu se ruşinează să pună pază turmelor tale şi să îţi păzească cirezile, numai dacă şi tu vei lua aminte la El. Şi vezi siguranţa pazei Lui. *Ai făcut gard în jurul lui din toate părţile şi lucrurile mâinilor lui le-ai binecuvântat*. Vezi că nu prin fire erau multe turmele şi cirezile lui?

15. *Dar ia întinde mâna Ta şi atinge-Te de tot ce are*[63]. Nu a spus: Dă-mi mie putere, ci: *întinde mâna Ta şi atinge-Te de tot ce are, să vedem dacă Te va binecuvânta în faţă*[64]. Voia şi poftea să ia putere asupra lui Iov, dar nu îndrăznea să o spună pe faţă.

[62] Iov 1, 10.

[63] Iov 1, 11.

[64] Iov 1, 11.

Ci *Tu*, zice, *întinde mâna Ta*. Apoi Dumnezeu, ca să nu spună diavolul: „Tu l-ai lovit pe el cruţându-l, fiindcă era slujitorul Tău", nu a făcut ceea ce a cerut diavolul. Deşi ar fi putut să Îşi pledeze cauza: „ceea ce ai voit am făcut. Tu ai spus ca Eu să mă ating". Cu toate acestea, Dumnezeu a făcut ceva mai mult.

16. *Şi a zis Domnul diavolului: Iată, toate câte are le-am dat în mâna ta, numai de el să nu te atingi*[65]. Atât de mare este încrederea pe care o am în atletul Meu! Tu ai zis: *Întinde-Ţi mâna Ta*. Iar Eu spun: *în mâna ta am dat toate câte are. Să vedem dacă nu Te va binecuvânta în faţă*, adică Te va blestema, Te va huli pe faţă, nu în ascuns, căci aceasta înseamnă *în faţă*, adică nu pe ascuns, ci fără ruşine. De unde ştii, o, necuratule, aceasta? Din propriile tale sentimente presupui pe ale altora? Fiindcă tu, fără să pătimeşti nimic înfricoşător, te-ai răzvrătit împotriva Stăpânului, cugetând aceasta că, dacă eu, netrupesc fiind, zice, astfel m-am răzvrătit, cu cât mai mult acesta care este în trup! *Şi a zis Domnul diavolului: Iată, toate câte are în mâna ta le-am dat, numai de el să nu te atingi*. Adică de trupul lui. Adică de sufletul lui. Vezi că se dă o măsură ispitelor? Vezi că nu se atinge de turme până ce nu ia putere? Iată, toate câte are le-am dat în mâna ta, cea spurcată, cea nesătulă. Acestea le citim şi nu ne tulburăm. Când vezi că Dumnezeu dă pe un om drept în puterea diavolului, să nu te tulburi. *Nimeni nu este ca Iov*[66]. Ce spui? Tu l-ai mărturisit că este *drept, adevărat, temător de Dumnezeu*. Ce nevoie mai era, pe lângă mărturia Ta, de vreun alt chin? Ca să se închidă gura diavolului, ca să se arate mai strălucitor dreptul, ca să lăsăm un leac de răbdare în necaz celor ce vin după aceea, astfel încât să se arate că din aceeaşi dragoste s-au pronunţat cuvintele acelea: *fără prihană, drept, adevărat*, şi: *Iată, toate câte are le-am*

[65] Iov 1, 12.

[66] Iov 1, 8.

dat în mâna ta. Ca să înțelegi că nu mărturisesc pe Iov în mod părtinitor, îngădui cercarea prin experierea faptelor, nici nu fac egală lupta, ci îl voi da ție pe cel mărturisit. Căci așa cum noi când suntem iubiți de cineva voim să facem tuturor cunoscut faptul, la fel și Dumnezeu face cu privire la cel pe care îl iubește: a voit ca acesta să nu fie minunat numai din mărturia Lui, ci și din experiența faptelor. Căci nimeni nu vorbește împotriva experienței faptelor, pe când împotriva lui Dumnezeu mulți vorbesc. Vezi și pe diavol pus în frâu? Îl vezi păzind limitele impuse de Dumnezeu? Vezi că nu depășește poruncile Lui? Dar nu depășește poruncile când o constrângere îl împiedică și când frica îl silește. Ca să știi că, dacă ar fi putut, de la început ar fi vrut să îi facă rău. Ca să știi că nu degeaba i se impun astfel de limite. *Și a ieșit diavolul de la fața Domnului*[67]. Căci în afara lui Dumnezeu este vrând mereu să îi împiedice pe drepți.

17. *Și a fost ca ziua aceasta, și fiii lui Iov și fiicele lui mâncau și beau în casa fratelui lor mai mare și, iată, un vestitor a venit la Iov și i-a spus: boii în jug erau la arat și asinele pășteau pe lângă ei. Și au năvălit jefuitorii și le-au răpit, iar pe robi i-au trecut prin ascuțișul sabiei. Numai eu am scăpat și am venit să-ți dau de veste*[68]*! Și iată,* zice, *un vestitor a venit*. Ai văzut cât de mare era iuțimea loviturii? Și vezi cât de vrednică de milă este căderea, nouă și străină nenorocirea! Și cel care era întotdeauna în siguranță, în atâta siguranță câtă era de așteptat de la cineva care se bucura de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, vezi cum a auzit aceasta el, care niciodată nu a avut o asemenea experiență, ci din prima copilărie a trăit o viață senină? Și nu putem spune că unele lucruri i-au fost luate și altele i-au fost lăsate, încât să se mângâie prin cele rămase de pierderea celorlalte, ci i-a mai rămas numai acest slujitor care i-a vestit

[67] Iov 1, 12.

[68] Iov 1, 13-15.

tragedia. Și mai grea devine pătimirea prin faptul că Iov nu era de față și nu vedea aceste nenorociri producându-se. Mare este frica, nu pentru boi, ci pentru întreaga casă. Dacă a izbucnit război, de unde, spune mie, și de la cine? Ce luptă este aceasta? Cum să nu se uimească auzind lucru nou el, care trăia necontenit în bunăstare. Cum? Niciodată nu s-a întâmplat aceasta, nici nu s-a auzit vreodată. Apoi pământul rămânea nearat și chiar în momentul lucrului a fost lipsit de toate bunurile. Dar și felul pierderii animalelor este mai cumplit, mai ales când aceasta are loc în momentul în care este mai mare nevoie de ele, căci întreruperea a fost chiar în mijlocul lucrului, încât îndoită a fost paguba, neisprăvirea lucrului și pierderea animalelor. Apoi la pierdere se adaugă și uciderea, ceea ce face ca războaiele să fie de nerăbdat. Mare este cruzimea și neomenia. Îndoită nenorocirea. Jaf și ucidere. Și izbăvirea celui rămas în viață sporește încă răul, de vreme ce nu îl lasă să ignore chinurile.

18. *Pe când acesta grăia încă, a venit un alt vestitor la Iov și i-a zis lui: Foc a căzut din cer pe pământ și a mistuit oile și pe ciobani deopotrivă. Numai eu singur am scăpat și am venit să-ți dau de veste*[69]. Vezi că loviturile sunt neîncetate și nu îi îngăduie lui Iov nici să răsufle puțin. Fiindcă turmele de oi erau un bun mai ieftin, diavolul a făcut mai cumplită pierderea lor prin modul pedepsirii. Să nu socotești, zice, că loviturile erau omenești, auzind de jefuitori. De sus din cer te războiește pe tine Dumnezeu. *Foc a căzut din cer*. De unde este vădit că vine din cer? Și cum se face că numai tu ai scăpat? Ce s-a întâmplat? Până în ziua aceea a stăruit în virtute. Cum de a văzut petrecându-se o asemenea schimbare a lucrurilor, fără ca el să se schimbe? Căci dacă ar fi fost să păcătuiască vreun păcat mare sau ar fi devenit nepăsător, ar fi putut să socotească greșeala lui drept pricină a celor întâmplate, dar cât

[69] Iov 1, 16.

timp a stăruit în aceeaşi virtute, a rămas oarecum mut de uimire. Şi vezi ce se întâmplă. Diavolul începe prin lovituri mai mici, păstrându-le pe cele mai mari pentru mai târziu, prin aceasta socotind să îl abată, dacă, începând mai întâi să îl clatine prin cele mai mici, ar aduce apoi asupra lui pe cele de nerăbdat. Dar s-a întâmplat contrariul. Căci antrenându-se bine în cele mici, Iov le-a purtat cu înţelepciune şi pe celelalte. Vezi că cei ce stăteau cu turmele au pierit odată cu ele, încât nu i-a mai rămas nici o nădejde să dobândească alte turme în viitor. Căci dacă ar mai fi existat oameni care să stea cu turmele, ar mai fi fost o nădejde ca iarăşi să le dobândească. Dar dacă şi aceştia au pierit, lucrurile devin şi mai fără de nădejde.

19. *Dar pe când încă mai grăia şi acesta, vine alt vestitor la Iov şi îi spune lui: Nişte călăreţi au venit peste noi în trei cete, au înconjurat cămilele şi le-au răpit, iar pe slujitori i-au ucis cu sabia. Şi am scăpat numai eu singur şi am venit ca să-ţi dau de veste*[70]. Ca să nu se considere şi aceste lovituri de la Dumnezeu, prin varietatea nenorocirilor vestite, diavolul amplifică peste măsură tragedia. Poate că Iov, evlavios fiind, spune că Dumnezeu loveşte, aşadar, trebuie să suporte lovitura. „Dar iată, şi oamenii", zice, „lovesc. Nu numai Dumnezeu te războieşte. Dar vezi cât de mare este puterea diavolului, cum a pus în mişcare atâtea cete... Iar dacă a dat o formă vizibilă demonilor, gândeşte-te la dibăcia lui, fără a socoti că era foc din cer într-adevăr (căci nu poate să creeze), ci s-a manifestat astfel şi a ars toate".

20. *Pe când încă grăia acesta, vine un alt vestitor la Iov, zicând: Când fiii tăi şi fiicele tale mâncau şi beau la fratele lor mai mare, dintr-odată un vânt mare a venit din pustiu şi a izbit în cele patru colţuri ale casei şi casa s-a prăbuşit peste copiii tăi şi ei au murit. Şi am scăpat numai eu singur şi am venit să-ţi dau de*

[70] Iov 1, 17.

veste[71]. Vezi şi aici felul morţii cât de vrednic de milă este! Şi nu numai aceasta, ci şi faptul că tinerii erau minunaţi, aflându-se în floarea vârstei. Ca şi în cazul turmelor, conta şi mulţimea, şi calitatea celor pierdute, căci oile erau bune de prăsilă şi multe. La fel şi în privinţa fiilor, trebuie să ţinem seama şi de mulţimea, şi de calitatea acestor tineri aleşi, în floarea vârstei, şi de vremea morţii lor. Căci pe când prânzeau şi vinul era încă pe masă, un vânt mare a venit din pustiu. Vezi şi aici, ca şi la oi, că moartea n-a fost comună, nu a fost natural sfârşitul, nici treptat. Nici nu au rămas supravieţuitori, care să aducă mângâiere pentru pierderea suferită, ci casa a fost mormânt tuturor. Căci diavolul a dărâmat peste ei acoperişul, încât să nu se mai deosebească bine trupul fiecăruia pentru înmormântare. Ce este mai jalnic decât această privelişte? Ce este mai greu decât această nenorocire? Pe când beau şi mâncau, chiar în momentul armoniei lor, chiar în ceasul veseliei lor. *Am scăpat,* zice, *numai eu singur.* În celelalte cazuri expresia *numai eu singur am scăpat* avea oarecare raţiune, dar aici mai mare face suferinţa, fiindcă în timp ce fiii lui au pierit toţi, numai el a scăpat. De aceea mi se pare mie că însuşi diavolul este cel ce aduce vestea. Iarăşi, acest mod de a se exprima nu este ca cel dinainte. Doi vestitori sunt care anunţă că moartea vine de sus, nu după legea comună. Acolo, zice, jefuitorii şi călăreţii, aici focul din cer şi vântul din pustiu.

21. *Acestea auzindu-le Iov, s-a ridicat şi şi-a sfâşiat veşmintele*[72]. Să nu socoteşti că acest lucru este o înfrângere, iubite. Aceasta arată mai curând izbânda. Căci dacă nu ar fi făcut nimic, putea să pară că este nesimţitor, dar acum a fost deodată şi înţelept, şi părinte, şi temător de Dumnezeu. Căci cu ce s-a vătămat? Nu plânge numai pe copiii săi, nici pierderea

[71] Iov 1, 18-19.

[72] Iov 1, 20.

vitelor, ci felul morții lor. Cine nu ar fi mișcat de acestea? Ce om de oțel ar putea răbda? Fiindcă și Pavel s-a lăsat înduioșat de lacrimi: „Ce faceți de plângeți și-mi sfâșiați inima?"[73]. Dar pentru aceasta era vrednic de admirație, după cum și Iov, tocmai de aceea era minunat, fiindcă, silit fiind de suferință să facă acestea și să le pătimească, nu a rostit nici un cuvânt hulitor. *S-a ridicat și și-a sfâșiat veșmintele*. Fiindcă și Moise a sfărâmat Tablele Legii, și Iosua și-a sfâșiat veșmintele[74]. Dacă nu ar fi făcut aceasta, cineva ar fi putut spune că Dumnezeu a făcut din el o ființă insensibilă, dar a îngăduit ca dreptul să fie stăpânit de suferință, ca să vezi că și suferind a rămas înțelept. Vezi cu câtă răutate diavolul a păstrat pentru mai târziu o lovitură mai cumplită? Pe cele dinainte Iov le-a disprețuit ca fiind nimic, nu s-a clintit pentru pierdere. Când a auzit acestea s-a arătat slăbiciunea firii, dar mai degrabă înțelepciunea dreptului. Ca un atlet și-a cinstit copiii; mai presus de toate acestea, Îl cinstește însă pe Dumnezeu.

22. *Și căzând la pământ, s-a închinat*[75]. Ca să nu socotești că sfâșierea veșmintelor este a unuia ce huleşte și se răzvrătește pentru cele întâmplate, ascultă ce zice. Și veșmintele înseși le lasă diavolului de acum înainte.

23. *Și și-a ras părul capului său și, căzând la pământ, s-a închinat Domnului și a zis: Gol am ieșit din pântecele maicii mele, gol mă voi întoarce în pământ*[76]. Și bine zice *gol*, fiindcă de acum se aruncă în luptă[77]. *Și căzând la pământ s-a închinat, și a zis: gol am ieșit...* Vezi cum mărimea nenorocirii nu îl clatină pe cel cucernic? *Și a zis: gol am ieșit...* Vezi ce lovituri îi dă

[73] Fapte 21, 13.

[74] Ieș. 32, 15-20; Ios. 7, 6.

[75] Iov 1, 20.

[76] Iov 1, 20-21.

[77] Imagine împrumutată de Sfântul Ioan din întrecerile atletice. Atleții luptau goi în arenă.

diavolului și cum l-a întins la pământ? Iov a căzut cu fața la pământ și pe diavol l-a trântit la pământ. Și-a arătat suferința, și-a arătat însă și evlavia. Nu era cu putință, om fiind, să nu se îndurereze de cele întâmplate, după cum nu era cu putință, Iov fiind, să se răzvrătească; în primul caz, a arătat firea, în cel de-al doilea, râvna. Astfel fac și atleții, mai înainte de luptă se închină agonotetului[78] și după biruință iarăși se închină, precum face și Iov, *căzând la pământ, s-a închinat*. Și vezi care este puterea diavolului că nu a putut decât să îi sfâșie veșmântul. Și dacă unul dintre filosofii pretențioși dincolo de măsură ar spune că nu trebuia nici aceasta să facă, să afle că și Sfântul Pavel a plâns și că Însuși Hristos a vărsat lacrimi. Să știe ce înseamnă dragostea pentru copii. Dar să auzim cu câtă înțelepciune filosofează Iov chiar în momentul nenorocirii. Și cele pe care i le-ar sfătui cineva, pe acelea le repeta cel ce, deși suferea, mișca întru sine gânduri pline de evlavie. Dacă nu ar fi făcut acestea, cine nu l-ar fi numit crud, insensibil și sălbatic? Și apoi, cum nu s-ar îndurera pentru cei pentru care trudea atât? Nu cumva a pierdut simplu copiii? A pierdut totodată niște ucenici ai evlaviei. Moartea lor a fost prematură și neașteptată. Pe acestea nu le cercetezi, omule? Atunci i s-au întâmplat acestea toate pentru prima oară, toate au venit asupra lui dintr-odată, neîngăduindu-i nici măcar să-și tragă sufletul. Diavolul l-a făcut să creadă că Dumnezeu este Cel ce îl luptă. Dar să vedem cuvintele atletului. Aici mai cu seamă sunt luptele, aici ungerile cu untdelemn[79]. Să vedem mai întâi cum l-a zdrobit pe dușmanul său, prin închinare. Căci, închinându-se, nu a îngăduit sufletului să spună nimic hulitor. Gândul a sărit

[78] Agonotetul era organizatorul întrecerilor și al luptelor, cel ce prezida lupta.

[79] Imagine împrumutată tot din limbajul întrecerilor atletice. Înainte de luptă, atletul se ungea cu untdelemn peste tot trupul, pentru a fi greu de prins și de apucat.

îndată la Dumnezeu şi nu a mai văzut nimic din cele prezente. *Gol, zice, am ieşit din pântecele maicii mele şi gol mă voi întoarce în pământ*. Vezi cum s-a lepădat de sine? Vezi cum s-a detaşat de toate? Oare am eu ceva al meu, zice? Vezi iarăşi împlinind cu fapta spusele apostoliceşti: „Pentru că noi n-am adus nimic în lume, tot aşa cum nici nu putem să scoatem ceva din ea afară"[80]. Vezi ce cuvinte spune, nu numai pentru folosul lui, ci şi pentru al nostru. *Gol am ieşit din pântecele maicii mele*, adică: „Nu m-aş fi despărţit, oare, de acestea puţin mai târziu? Nu ale mele erau acestea. Nu cumva le-am dobândit eu! Nu erau ele la mine ca într-un depozit? Acestea erau lucruri străine, fiindcă nu au intrat în lume împreună cu mine, nici nu vor ieşi din lume odată cu mine". Astfel trebuie să fim şi noi, iubiţilor! Faţă de averi să fim fără pătimă. De aceea Dumnezeu, la început, ne-a plăsmuit goi şi ne-a făcut muritori, ca să învăţăm şi astfel că cele din jurul nostru ne sunt exterioare. De aceea şi dincolo plecăm astfel. De aceea avuţiile se numesc avuţii, fiindcă ele ne sunt date să le avem spre folosul nostru[81] aici.

24. *Domnul a dat, Domnul a luat, cum a voit Domnul, aşa s-a şi întâmplat*[82]. Vezi că a crezut că Domnul a luat? Dar noi nu putem spune aceasta. Aceasta este o a doua mângâiere: prin faptul că cele luate nu erau ale noastre şi prin faptul că Dumnezeu a luat, chiar dacă erau ale noastre. Este cea mai mare mângâiere, fiindcă mai cu seamă suferim pentru cele care ne sunt luate, când sunt ale noastre. *Cum a voit Domnul, aşa a şi fost*. Ce este asemenea cu aceasta? Nu caută să ştie, nici nu spune: „pentru ce a dat, pentru ce iarăşi a

[80] I Tim. 6, 7.

[81] În greacă joc de cuvinte intraductibil, bazat pe etimologia comună a celor două cuvinte, de la verbul χρῆσφαι, a se folosi de, χρήματα, averi şi χρῆσιν, folosire.

[82] Iov 1, 21.

luat?". Şi aceasta se întâmplă în toate privinţele. Ceea ce avea oricum să se întâmple puţin mai târziu, aceasta s-a întâmplat acum. Nu ca şi când ar fi vorba despre un lucru neobişnuit, ci ca despre un lucru obişnuit, aşa era dispoziţia sufletului lui: nimic nu se întâmplă, zice, care să fie în afara obişnuinţei, nimic împotriva firii, ci era în firea lucrurilor să se întâmple aşa.

25. *Fie numele Domnului binecuvântat până în veac*[83]. Vezi prin câte mijloace îşi găteşte mângâiere. Mai întâi că lucrurile pierdute nu erau ale mele, apoi că nici nu vor fi ale mele, fiindcă gol voi pleca de aici. Pe lângă acestea, chiar dacă ar fi ale mele, Cel ce le-a luat poate să mă mângâie. Dar când nici măcar nu sunt ale mele şi Cel ce le-a luat este mare şi, luând pe cele ale Lui, cum este cu putinţă să te îndurerezi? *Cum a voit Domnul, aşa a şi fost*. Spune pentru ce a voit aşa? Nu voi spune nimic. Pentru ce nu mă întrebi: când am primit cele bune, pentru ce a voit aşa? Când m-a făcut bogat, nu am întrebat pentru ce mi-a dat bogăţiile, aşadar, nici acum nu voi întreba pentru ce le-a luat. Nu cumva mi le-a dat fiindcă eram vrednic? Nu cumva le-am primit ca răsplată a faptelor mele? Astfel a voit, şi a dat, şi iarăşi a voit, şi a luat. Or, aceasta ţine de un cuget evlavios, faptul de a lăsa totul în voia lui Dumnezeu şi de a nu cere nici socoteală, nici explicaţii. De unde ştii că Domnul a voit astfel? Am auzit, zice, că *foc din cer a căzut*[84], şi faptul nu era potrivit legii firii. Dacă „El Însuşi mă păzea"[85], nu aş fi pătimit acestea, dacă nu ar fi lepădat paza Lui. Aşadar, diavolul se străduia să îl facă să hulească pentru pierderea bunurilor lui, iar Iov mulţumea şi pentru faptul că le-a avut. Să nu credem, iubiţilor, că avem ceva al nostru şi aşa nu ne vom îndurera pentru

[83] Iov 1, 21.

[84] Iov 1, 16.

[85] Iov 29, 2.

nimic. Aceasta o gândea şi despre copii. Căci nu atribuia faptul de a fi părinte firii lucrurilor, ci lui Dumnezeu. Şi vezi: era în sărăcie, nu a fost crescut în sărăcie de la început, astfel încât să o poată purta cu uşurinţă, ci o vedea căzând asupra lui pe neaşteptate, ceea ce este mai greu de răbdat. Dintr-odată, cel cu mulţi copii s-a văzut fără copii. E mai bine să nu primeşti decât să primeşti astfel, ca să afli de ce ai fost lipsit. Astfel, trecuta pace şi seninătate şi bunăstare îi făceau mai insuportabilă nenorocirea. Dar era oare supărat când vorbea aşa? Nicidecum. *Fie numele Domnului binecuvântat până în veac.* Nu numai acum, când Dumnezeu a luat, nici numai când a dat, ci pururea şi fără încetare. Nu numai că nu a hulit, ci a şi binecuvântat. Nu numai că a răbdat în tăcere nenorocirea, ci a şi dat slavă lui Dumnezeu, nu numai în prezent, ci şi în viitor. Deşi viitorul este necunoscut, totuşi trebuie să multumim, orice s-ar întâmpla. Şi celor ce vor să hulească le închide gura, le pune frâu limbii. Dar pentru ce nu a spus aceasta de la început şi nu a binecuvântat, ci a adus raţionamente drepte? Pentru ca şi alţii care vor să hulească să închidă gura. Dacă ar fi spus de la început, *Fie numele Domnului binecuvântat*, ar fi părut că este înţelept. Dar acum aduce şi argumente drepte, tăind orice pretext celor ce voiau să învinuiască pe Dumnezeu. Dar să presupunem că nu Iov a pătimit acestea, ci cineva la întâmplare. De ce te plângi? Nu ai avut cele ale lui Dumnezeu? Da, zice. Dar pentru ce le-a mai dat dacă urma să le ia înapoi? Trebuie să ştii timpul în care te-ai folosit de ele. La fel, dacă cineva ţi-ar împrumuta bani, e ca şi cum i-ar pune într-un depozit. Acestea să le spună şi să le cugete cei bogaţi, fie că vor fi lipsiţi de bogăţii, fie că bogăţia ar curge. *Gol am ieşit din pântecele maicii mele, gol mă voi întoarce în pământ.* „Pentru ce să adun bogăţii? Ce câştig am din bogăţie", zice. *Gol mă voi întoarce în pământ.* „Pentru că noi n-am adus nimic în lume, tot aşa cum nici nu putem să

scoatem ceva din ea afară"[86]. Vezi cât de mare câştig a rodit? Vezi că paguba a devenit temei pentru bogăţie? A pierdut avuţiile şi a aflat virtutea. A devenit sărac, dar mai cu seamă atunci s-a îmbogăţit. A lepădat aurul şi mai tare l-a rănit pe diavol.

26. *În toate câte i s-au întâmplat, nu a păcătuit, zice, Iov împotriva Domnului nici cu buzele lui şi nu a dat nici o nebunie lui Dumnezeu*[87]. Aşa cum la icoane se înscrie jos „cutare a oferit-o", aşa şi aici, zugrăvind prin cuvinte icoana sufletului lui, cel ce a scris cartea, înscriind în josul ei ca o inscripţie, zice: *În toate câte i s-au întâmplat, nu a păcătuit Iov împotriva Domnului nici cu buzele lui.* Nici să nu crezi că înaintea oamenilor a tăcut şi înaintea lui Dumnezeu nu, ci nici cu mintea nu a păcătuit. Ce înseamnă *nici cu buzele lui*? Adeseori, fiind copleşiţi de suferinţă, rostim cuvinte necugetate, fără ca mintea să se învoiască, dar limba se lasă antrenată de descurajare. Dar Iov nici aceasta nu a pătimit, ci cugetul lui era curat de orice gând hulitor şi curată îi era şi limba de cuvinte rele. *În toate câte i s-au întâmplat...* Bine zice: *în toate.* Ca nu cumva să socoteşti mici pe cele întâmplate, din cauză că au fost istorisite în scurt timp. A spus pe scurt nenorociri care au durat mult timp. Dacă vrei, să ne oprim asupra cuvântului şi vei vedea ce înseamnă expresia *în toate câte i s-au întâmplat...* Vezi dar: câmpurile pustiite, cirezile răpite, pământul lăsat fără rod, toate pline de bocete, vaiete în casă, toate lăsate vraişte, fiindcă toate au fost prădate. Ce război, ce luptă, ce jaf s-a abătut aşa asupra casei dreptului? Ce trebuie să spunem? Că multe nenorociri i s-au întâmplat? Că toate s-au întâmplat de-a valma, ca o pedeapsă cumplită? Că s-a întâmplat neaşteptat, că nu se ştia a fi făcut vreun rău? Pe care să o spunem mai întâi? Pe care să o socotim a

[86] I Tim. 6, 7.

[87] Iov 1, 22.

doua? Trebuie să ne gândim la vârsta copiilor? La virtutea sufletului lor? La cruzimea pedepsei? Tineri şi în floarea vârstei, mâncau şi beau în casa lor, când deodată acoperişul, cutremurându-se, se surpă şi îi îngropă de vii. Nu degeaba a zis: *în toate câte i s-au întâmplat.* „Vistierie de răutăți, bogăția tragediei"[88]. Una după alta loviturile. Mulți nu spun nimic în fața oamenilor, dar în mintea lor Îl învinuiesc pe Dumnezeu. Dar nu la fel era şi Iov, ci a rămas neabătut. *Şi nu a dat,* zice, *nici o nebunie lui Dumnezeu.* Ce înseamnă aceasta? Este neclar cuvântul. Ceea ce spune şi David: „Şi noaptea, zice, şi nu spre nebunie mie"[89]. Aceasta şi aici s-a întâmplat, adică nu a dat vina pe nedreptatea celor întâmplate. Nici nu a zis că evenimentele se produc fără motiv, la întâmplare. Nici nu a zis: „Sunt drept şi nu mă ştiu să fi greşit cu nimic, unii oameni sunt fericiți, iar eu sunt în atâtea răutăți. Pentru ce? Ce nedreptate am făcut? Cu ce am greşit? Oare lui Dumnezeu Îi pasă de lucrurile noastre?". Dar nimic dintre acestea nici nu a spus, nici nu le-a gândit, cum pățesc mulți văzându-i pe alții bucurându-se de bunăstare, iar pe ei înşişi în cele mai de pe urmă chinuri. Aşadar, nu evenimentele, ci cugetul rău ne face să bănuim ceva rău cu privire la Dumnezeu, fiindcă altminteri şi Iov ar fi bănuit la fel. „Şi ce ai, omule, pe care să nu-l fi primit?"[90] Ți-a murit copilul? Spune: „Domnul a dat, Domnul a luat"[91]. Spune aceste cuvinte pentru toate câte ți se întâmplă. Te bucurai de siguranță şi apoi ai căzut în primejdii. Poate acest cuvânt să fie leac în orice situație, să-ți stea alături în orice nenorocire, în orice necaz, poate să îndepărteze orice deznădejde. *Cum a voit Domnul, aşa a şi fost.* Aşa zice şi un altul: „Iată-mă, facă

[88] Proverb grec.

[89] Ps. 21, 3.

[90] I Cor. 4, 7.

[91] Iov 1, 21.

Domnul cu mine ce va fi plăcut înaintea Lui"[92]. Şi iarăşi altul: „Domnul Însuşi va face ceea ce este plăcut înaintea Lui"[93]. Şi în Evanghelie ne îndeamnă pe noi Hristos să spunem: „Facă-se voia Ta"[94].

- nu evenimentele, ci cugetul rău ne face să bănuim ceva rău cu privire la Dumnezeu
- Cum a voit Domnul aşa a şi fost Domnul a dat, Domnul a luat

[92] II Regi. 15, 26-27.

[93] I Regi 3, 18.

[94] Mt. 6, 10.

Capitolul II

1. *Şi când a fost,* zice, *ziua aceea, îngerii lui Dumnezeu au venit să se înfăţişeze înaintea Domnului şi a venit şi diavolul în mijlocul lor să se înfăţişeze înaintea Domnului*[1]. Pentru ce autorul îi aduce să se înfăţişeze astfel în fiecare zi? Ca să aflăm că cele prezente nu sunt în afara proniei lui Dumnezeu, ci îngerii dau socoteală în fiecare zi de cele petrecute. Şi în fiecare zi îngerii sunt trimişi să rânduiască ceva, chiar dacă noi nu ştim. Pentru aceasta au fost creaţi. Aceasta este lucrarea lor, după cum spune Sfântul Pavel: „Îngerii oare nu sunt toţi duhuri slujitoare, trimise ca să slujească, pentru cei ce vor fi moştenitorii mântuirii?"[2]. *Şi diavolul a venit şi el în mijlocul lor.* Vezi pentru ce s-a înfăţişat diavolul şi pentru ce s-au înfăţişat îngerii. Unul ca să ispitească, ceilalţi ca să rânduiască cele ale noastre. Pentru ce iarăşi este întrebat chiar înaintea îngerilor? În mod absolut necesar, pentru că în faţa lor zicea mai înainte: „să vedem dacă nu te va binecuvânta în faţă"[3]. O, fire neruşinată! Iarăşi a îndrăznit să vină!

2. *Şi a zis Domnul diavolului: „De unde vii?". Atunci a răspuns diavolul înaintea Domnului: „Am cutreierat toate cele de sub cer şi am înconjurat pământul şi iată-mă!"*[4]. Vezi că şi acesta în fiecare ceas face înconjurul lumii? Că şi îngerii cutreieră lumea, aflăm de la Zaharia[5]. Dar acesta nu cutreieră lumea aşa,

[1] Iov 2, 1.

[2] Evr. 1, 14.

[3] Iov 1, 11.

[4] Iov 2, 2.

[5] Zah. 1, 10-11.

pur şi simplu. Căci şi aceasta este lucrarea proniei lui Dumnezeu, faptul de a cutreiera lumea în fiecare zi pentru ca şi judecata lui să fie mai mare, iar noi să priveghem şi mai mult. De aceea este numit „Stăpânitorul întunericului acestui veac"[6], al răutăţii. Spune, diavole, ce ai făcut? „Am cutreierat pământul şi l-am înconjurat şi iată-mă!" Ce ai lucrat? Nimic bun, nici un bine. Nu a îndrăznit să spună *nimic bun,* ci că *a cutreierat.*

3. *A zis Domnul către Satana: Ai luat aminte la robul Meu Iov, că nu este între oamenii de pe pământ nimeni asemenea cu el: fără prihană, drept, adevărat, temător de Dumnezeu, depărtându-se de orice lucru rău*[7]*?* Iarăşi îl provoacă la o a doua luptă. *Încă are şi nerăutate,* zice. *Dar tu în deşert mi-ai spus să îi prăpădesc tot avutul*[8]. Nu ai voit, o, neruşinatule, să dai crezare lui Dumnezeu? După această încercare nu trebuia oare să fie crezut de acum înainte? Nu ţi-a spus că este fără prihană? Nu vezi asta din cercare? Cum te apropii iarăşi? Ce aflăm din acestea? Că chiar dacă ar da greş de mii de ori, diavolul nu renunţă niciodată, ci stăruie fără ruşine. *Dar tu ai spus, zice, în deşert să prăpădesc tot avutul lui.* Oare în zadar i s-au întâmplat lui toate? Şi totuşi nu degeaba, ci spre folosul lui. *Dar tu în deşert ai spus să prăpădesc.* Nu a zis că avutul lui s-a prăpădit în deşert, ci *tu în deşert ai spus să prăpădesc,* fiindcă Iov a primit o răsplată nu obişnuită pentru pierderea lui. (Nu cumva Iov a cerut ca Eu să îi dau iarăşi lui?) Ci fiindcă tu în deşert şi degeaba ai insultat pe acest om. Şi nici aşa nu s-a ruşinat şi nu a cedat spurcatul, ci pretinde o a doua încercare, ca să îl arunce pe Iov a doua oară în luptele olimpice. „Ca din gura a doi sau trei martori să se statornicească tot cuvântul."[9] Dar vezi multa nebunie. Dumnezeu a zis că *încă are şi nerăutate.*

[6] Ef. 6, 12.

[7] Iov 2, 3.

[8] Iov 2, 3.

[9] Mt. 18, 16.

Ce nădăjduieşti lovindu-i trupul, zice? Cel ce nu l-a lăsat pe Iov neluptat şi care i-a adăugat nenorocire la nenorocire nu a putut face nimic asupra lui, ci, ispitindu-l mai tare, Iov nu a cedat nici aşa. Vezi cu câtă moderaţie răspunde Dumnezeu diavolului, învăţându-ne pe noi să nu ne înfumurăm în reuşitele noastre, căci cumpătarea şi stăpânirea de sine sunt mare lucru. Ce face diavolul cel nesătul care niciodată nu încetează să ne facă rău zi de zi?

4. *Diavolul, luând cuvântul, a zis Domnului: Piele pentru piele, toate câte are omul le va da să-şi scape viaţa*[10]. Chiar dacă i s-ar cere să dea încă un alt trup, nu va refuza. Aceasta înseamnă: chiar dacă a dat pe copiii săi (acesta este obiceiul oamenilor: nimic nu este mai scump omului decât sine însuşi), încă nu s-a atins de viaţa lui. Şi totuşi tu ziceai că dacă i le voi lua pe acestea, Te va huli pe Tine. Pentru ce nu a cerut de la început să se atingă de osul şi de carnea lui? Fiindcă socotea că, dacă se va întâmpla să-l înfrângă pe Iov, e mai bine să-şi câştige biruinţa prin lucruri mai mici. „Iar dacă nu îl voi birui prin bogăţiile lui, zice, atunci îl voi birui prin trup. Dar ruşinoasă îi va fi înfrângerea, dacă pentru avuţii va huli. Dacă nu va huli, îmi rămâne să ajung şi la celelalte." De aceea l-a păstrat pe Iov. *Toate câte are omul le va da să-şi scape viaţa.* Nu cumva el însuşi le-a dat? Ci tu i le-ai luat. Nu cumva i s-a propus dinainte lui Iov propria sa pierdere şi cea a bunurilor sale, iar el a ales-o pe cea din urmă? Cum de nu a hulit, o, spurcatule! Aceasta spune, este că ceea ce îi este omului mai necesar decât toate este el însuşi, toate celelalte îi sunt secundare. Vezi cum iarăşi este prins în capcana propriilor răspunsuri? Ca să nu lase nici un pretext, nici o pricină pentru care să nu se atingă de bunurile[11] absolut necesare, nici să ia pe cel mai important dintre toate –

[10] Iov 2, 4.

[11] Se referă la viaţa omului, care este bunul cel mai de preţ al omului, cel mai necesar. Diavolul voia morţiş să se atingă şi de viaţa lui Iov,

viaţa, diavolul de la început afirmă că, faţă de propria persoană, toate sunt secundare omului şi că omul va renunţa cu uşurinţă la toate pentru a se păstra şi a se păzi pe sine însuşi. Fiindcă lucrul cel mai necesar omului între toate este el însuşi. Aici, aşadar, vreau eu să am stăpânirea. Averile nu sunt mare lucru pentru oameni. Să auzim, iubiţilor, chiar dacă afirmaţia vine de la diavolul, şi să ne ruşinăm! Trebuie să renunţăm la toate pentru suflet, şi aceasta se află în firea oamenilor, încât vom fi lipsiţi de orice iertare dacă, pentru averi, vom huli pe Dumnezeu. Averile nu sunt mare lucru, zice, de vreme ce le dăm pe toate bucuros pentru izbăvirea sufletului nostru.

5. Iarăşi cere diavolul: *Dar ia întinde-Ţi mâna Ta şi atinge-Te de oasele şi de carnea lui. Să vedem dacă Te va binecuvânta în faţă*[12]. Cu răutate vorbeşte. Nu pomeneşte numai de carnea lui, ci şi de oasele lui, astfel încât răul să se nască dinlăuntru. Ce zice iarăşi Dumnezeu? *Şi a zis Domnul către diavol: Iată, îl dau ţie, numai sufletul lui păzeşte-l*[13]. Adică să nu-l omori. Astfel încât are putere numai dacă i se îngăduie. Dacă îl omori, nu ne mai este cu putinţă să aplaudăm spectacolul. Astfel încât diavolul poate să ucidă omul, dar să îi facă rău nu poate. Vezi: De aici învăţăm că diavolul pizmuieşte pe cei buni şi că, deşi îi pizmuieşte, nu îi poate ataca până ce nu îngăduie Dumnezeu. Dar Dumnezeu îngăduie adeseori, dar nu în toate privinţele, ci uneori în privinţa averilor, alteori în privinţa trupului. Aceasta se semnifică prin faptul că a luat putere asupra lui Iov a doua oară. De aici învăţăm că toate câte le poate, le poate numai prin îngăduinţă. Şi chiar dacă este biruit, nu se opreşte, ci pururea ne încearcă prin mai

bunul cel mai important dintre toate, de aceea, prin spusele sale, că omul dă tot ce are pentru viaţa lui, înlătură de la început orice pricină pentru care să nu se atingă şi de viaţa lui Iov.

[12] Iov 2, 5.

[13] Iov 2, 6.

mari ispite. Dar de Dumnezeu depinde a îngădui sau a nu îngădui. Dar pentru ce nu a spus „Numai de sufletul său să nu te atingi", ci *Numai sufletul lui păzeşte-l?* L-a aruncat pe diavol în mare frică: „nu l-am atins!". Dar în vreun alt chip l-ai făcut să moară. Cer de la tine mântuirea sufletului său. Mai mare este acel *păzeşte-l* decât nu te atinge. Aici îl înfricoşează pe vrăjmaşul, ca nu cumva, din pricina puterii lui mari, să se atingă de sufletul lui. Fiindcă era cu putinţă să aducă asupra lui o asemenea boală, încât să îi ucidă trupul şi astfel să poată spune că de sufletul lui nu m-am atins. De aceea zice *păzeşte-l.* Nu spun numai atât, să nu te atingi, ci să-l şi păzeşti, ca să nu păţească ceva, mă refer la viaţa lui.

6. *Şi a ieşit diavolul de la Domnul şi l-a lovit pe Iov cu o bubă rea din tălpi până în creştet*[14]. Iarăşi se depărtează de Dumnezeu, ori de câte ori face ale sale, după ce primeşte îngăduinţa. Şi vezi: nu amână, ci îndată atacă. De aici învăţăm că prin îngăduinţă se întâmplă cele pe care Dumnezeu le îngăduie diavolului. Că acela cere şi atacă prin ispite, nu fiindcă i se porunceşte astfel, ci pentru că el le doreşte şi le cere de la Dumnezeu. Vezi că Dumnezeu El Însuşi „nu ispiteşte pe nimeni"[15]? Ci ori de câte ori diavolul atacă, Dumnezeu pe unele le îngăduie, pe altele nu. Dar dacă ar spune cineva cu privire la cei căzuţi în ispitele lui: „Pentru ce îngăduie Dumnezeu?". Adeseori ca să fie mustraţi făţarnicii şi ipocriţii. Ca în cazul lui Iuda, a îngăduit să îl atace, ca să mustre răutatea lui, dar în cazul lui Simon Petru, nu a îngăduit, ci i-a venit în ajutor, astfel încât uneori îngăduie, alteori nu îngăduie să cazi şi să fii mustrat. Şi iarăşi mai îngăduie pentru ca omul să fie pus la încercare, dar nu îngăduie să cadă. De aceea ni se şi porunceşte să ne rugăm „ca să nu

[14] Iov 2, 7.

[15] Iac. 1, 13.

ne ducă pe noi într-o ispită pe care să nu o putem purta"[16]. Vezi: când i s-au întâmplat lui Iov cele ale bolii şi neputinţei lui? Când a rămas lipsit de slujitorii lui. Căci sărăcia este grea şi în sănătate, iar când intervine o boală care are nevoie de mai mulţi slujitori, atunci chinul devine şi mai insuportabil. Vezi furia diavolului: nu i-a cruţat nici o parte a trupului, i-a stricat întreg trupul. Ca un atlet viteaz şi ca un erou, lovind pe diavol prin trupul său, ca unul căruia i s-au luat toate armele şi care ar fi silit cu mâinile goale să zdrobească capul adversarului său, sau să biruiască, lovit fiind, Dumnezeu îi leagă mâinile, ca să dezlănţuie pe vrăjmaşul. *Iată,* zice, *îl dau ţie.* Nu a zis să lupte faţă în faţă, ci, legându-l, a zis: *ţi-l dau ţie,* fiindcă nici aşa nu îl vei birui. Vezi cât de mare este puterea robilor lui Dumnezeu şi cât de mare este slăbiciunea diavolului. Nu îi biruieşte pe cei drepţi nici când sunt legaţi.

7. Poate nu ţi se pare că este rea suferinţa aceasta, fiindcă ai auzit de bubă. Dar ascultă urmarea. *Şi a luat Iov un ciob ca să se scarpine de puroi*[17]. Cum s-ar putea descrie prin cuvânt nenorocirea aceea? Dar ce spun? Nici cu mintea nu ne-am putea-o închipui. Numai prin experienţă se poate cunoaşte bine. Pentru ce se scărpina el însuşi? Era singur, lipsit de slujitori. Căci şi aceasta era tot o lucrare diavolească, să îl facă disprețuit şi urât de toţi. Pe cei care trebuiau să îi fie devotaţi în nenorocirea lui, diavolul i-a răpit mai înainte, singura mângâiere care i-a mai rămas, mă refer la femeia lui, nu numai că nu a lăsat-o să-l mângâie, ci a şi înarmat-o împotriva lui. Dar pentru ce nu se scărpina cu mâna sau cu degetele? Ca nu cumva o mai mare îngrijire să devină pricină

[16] Mt. 6, 13. În privinţa apartenenţei cuvintelor ὅν οὐ δυνάμεφα φέρεί la textul din Matei 6, 13, a se consulta Sabatier, *Bibliorum S.S. Latinae Versiones Antiquae,* T. III, p. 34, nota la versetul al 13-lea.

[17] Iov 2, 8.

de mai mare scârbă. Dacă el nu suporta să se îngrijească pe sine, cum ar fi putut alții să o facă? El însuşi era pentru sine ca propriul său călău, nu sfâşiindu-şi coastele, ci scărpinându-şi rănile purulente. Dacă ar fi avut încă slujitorii, aceasta nu ar fi provocat milă. Dar acum el însuşi se îngrijea pe sine. Era spectacol public pentru toți cei care priveau. Atletul s-a dezbrăcat şi a pornit la luptă. De care iertare suntem vrednici noi, care nu suportăm nici să auzim acestea? Ce este mai greu decât această pedeapsă? Fiecare să înțeleagă lucrul prin experiența proprie, să nu ia aminte numai istorisirea prin cuvinte. Puțin câte puțin, se vedea pierind în mod ruşinos şi în disprețul tuturor. Căci se ştia pe sine însuşi, cum se purta. A fost izgonit afară din cetate.

8. Şi ne spune textul: *stătea pe gunoi, afară din cetate*[18]. Pentru ce? Nu ar mai fi suportat cetățenii să vadă această privelişte cumplită şi vrednică de plâns, minune străină. Ai văzut nenorocirea cea de pe urmă? Ai văzut pe acest om de oțel? Ai văzut pe acest om de fier? Pentru ce nu se închidea în casă, ci era afară, expus tuturor privirilor? Mie mi se pare că pentru a stârni şi mai mult mila. „pe cât omul din afară se strică, pe atât cel dinlăuntru se înnoieşte"[19]. Cei care se mândresc cu frumusețea trupului să se gândească la firea lui Iov. Tot trupul era plin de puroi, hrană şi masă pentru viermi. Dacă unii se ascund din pricina mirosului neplăcut sau a unei mutilări, să cugete la eroul acesta. Ce era mai urât mirositor decât el? Ce era mai respingător decât el? Sau mai degrabă, ce era mai scârbavnic? Dar nimic nu era mai înmiresmat decât sufletul lui. Se strica firea trupului, dar sufletul rămânea nestricăcios. Dar pentru ce şedea pe gunoi? Ca să ascundă în grămada de gunoi cele ce cădeau. Pentru ce stătea în aer liber? Ca să aibă oarecare mângâiere. Căci dacă s-ar fi

[18] Iov 2, 8.

[19] II Cor. 4, 16.

închis în casă, aerul din casă, fiind închis, s-ar fi stricat şi l-ar fi sufocat din pricina mirosului fetid. Astfel a socotit că era mai bine pentru el să suporte neplăcerea expunerii în aer liber, decât pe cea care venea de la aerul stricat. De altfel, cred că nu mai pătimea nimic din cele omeneşti: ca unul care cunoştea învățătura lui Dumnezeu, nu se ruşina, nici nu roşea, ci se expunea derâderii tuturor.

9. *După ce a trecut multă vreme, i-a zis lui Iov femeia lui*[20]: *„Până când vei mai răbda spunând: Iată, mai îndur încă puțin, aşteptând nădejdea mântuirii mele"*[21]. După toate urzelile de mai înainte, diavolul o aduce la urmă pe cea mai puternică. Ah! Dacă ai fi luat-o şi pe această femeie, dacă ai fi îngropat-o împreună cu copiii! Unii spun că nici nu sunt cuvintele femeii, ci ale diavolului, luând chipul ei, vorbind în locul ei. Căci nici nu era cu putință ca femeia lui Iov să fie astfel, afară numai dacă cineva ar spune că, înnebunind din pricina nenorocirii, a devenit astfel. *După ce a trecut multă vreme*, spune textul. Vezi cu câtă elocință îşi alcătuieşte discursul, având multe argumente pentru a convinge, timpul pe lângă toate celelalte. Căci nu au trecut o zi, două sau trei, ci multe luni. *Până când vei răbda zicând*... Cele pe care se cuvenea să le audă de la alții pe acestea ea nu înceta să i le sfătuiască. Din aceste cuvinte, se pare că nu era la primul ei sfat, ci adeseori, probabil, Iov auzea multe asemenea cuvinte, mai grele încă, de la femeia sa. Vezi viclenia diavolească. Diavolul s-a gândit la Eva. Aceasta, zice, l-a făcut să cadă pe primul om, tot ea va putea să îl biruiască şi pe acesta. Dar, o, nenorocitule şi lipsitule de minte, pe Adam l-a aflat Eva biruit de pântece şi aşa a putut să-şi verse veninul. Dar pe Iov îl vezi înțelept şi biruind firea însăşi. Nu l-a plecat pe el pierderea avuțiilor, nici moartea prematură a copiilor, nici

[20] Iov 2, 9.

[21] Iov 2, 9.

chinuirea trupului cea fără de mângâiere, nici timpul îndelungat al suferinței. Şi cel care n-a fost zdrobit de evenimente, acesta te aştepți să fie biruit de nişte cuvinte? Da, zice. Mulți oameni adeseori au rezistat încercării evenimentelor, dar au fost biruiți de cuvinte, mai ales când cuvintele veneau de la femeie. Nu se poate spune că rostea aceste cuvinte din pizmă, căci era femeia lui. Ci vorbeşte astfel cu tine, silită fiind chiar de evenimente. Sfatul ei nu poate fi bănuit de răutate. Ajutor este femeia. Pentru ajutor a fost dată bărbatului. Da, dar şi cea de mai înaintea ei, Eva, era astfel. „Nu îngăduiesc femeii nici să învețe pe altul, nici să stăpânească pe bărbat."[22] Nici Iov nu i-a îngăduit să fie astfel. Şi vezi răutatea femeii: după ce a trecut mult timp, atunci atacă. Atunci mai cu seamă lepezi nădejdea, atunci mai cu seamă slăbeşte puterea. Îndoită era atunci slăbiciunea, prin faptul că cel ce îndura devenea mai slab cu trecerea timpului şi, mai ales, prin faptul că renunța la nădejde. Vezi că mai înainte de aceasta nici nu avea atâta îndrăzneală? Aşa o formase Iov. Acum însă fața îi era compătimitoare, dar cuvintele erau crude şi lipsite de omenie. Aplecarea şi dispoziția sufletului erau ale unei femei compătimitoare, dar sfatul era al unei femei care voia să te arunce în prăpastie. Să nu privim la scopul cu care spunea acestea, ci la ceea ce voia să facă. Dacă cineva mă amenință cu un cuțit sau cu o otravă, nu voi sta să cercetez intenția lui, fiindcă dorința lui de a-mi face rău este evidentă. Aşa şi aici, să nu ne gândim că este femeie, ci să luăm aminte la ce sfaturi dă. Aşa îi îndemn şi pe bărbații de acum să privească nu la vrednicia oamenilor, ci la felul sfatului pe care îl dau. Este femeie pentru a te ajuta, nu pentru a te face să te clatini. *Până când vei îndura, zicând...* Pentru ce îl descurajezi pe atlet? Pentru ce îl faci să coboare mâinile? Trebuind să spună ca Apostolul:

[22] I Tim. 2, 12.

„Încă puțin..."[23]. Acestea, poate, le spunea Iov către cei care Îl învinuiau pe Dumnezeu, Iov luându-I apărarea şi ştiind că toate chinurile aveau sfârşit. El aştepta o schimbare, ceea ce era semnul unei mari credințe şi al unei nădejdi pline de vitejie. Cunoştea iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Şi fiindcă Iov vedea mai mult durerea celorlalți, decât propria lui suferință, mângâia slăbiciunea acelora, dar i se lua şi această mângâiere, chiar dacă cineva îi spunea aceste cuvinte pentru a-l întări prin sfatul lui. [...]

10. Şi zice: *Căci iată, ți s-a şters amintirea de pe pământ, fiii şi fiicele tale, chinurile şi durerile pântecelui meu pentru care în zadar m-am ostenit în dureri*[24]. Vezi femeia rea şi vicleană. Nu pomeneşte de averi, nu aduce la mijloc pierderea cirezilor, ci în primul rând ceea ce putea mai mult să îl doboare. Ştia că Iov era mărinimos şi că socotea ca nimic pierderea averilor. Aşadar, ca nu cumva să îi facă mai uşoară suferința, ci să sporească şi mai mult tragedia, aceea îi pune înainte ceea ce era mai de nesuportat decât toate, cele pentru care Iov se îndurera cel mai mult şi care îl rodeau cel mai tare. Şi vezi cu câtă ură, cu câtă nemilostivire vorbeşte. *Iată*, zice, *ți s-a şters amintirea de pe pământ*. Nu numai că arată iarăşi nenorocirea, reînnoind amintirea celor date uitării, nu spune cele prezente, ci şi pe cele trecute, astfel încât să provoace multă confuzie în cugetul lui. Cu acelaşi atac prin care s-a apropiat de el, diavolul şi ea aduc sfatul, tulburându-l pe el prin amintirea copiilor, sperând prin aceasta să îi schimbe cugetul. Apoi astfel alege pe cel mai important dintre rele. Nu spune că *au murit*, ceea ce este expresia nenorocirii comune tuturor oamenilor, nu a folosit expresia obişnuită, dar ce? *Ți s-a şters amintirea de pe pământ*. Mie mi se pare că a spus acestea voind să facă nenorocirea şi mai crudă încă. Ceea

[23] In 16, 16.

[24] Iov 2, 9.

ce vrea să spună aceasta este: „Ce schimbare nădăjduieşti că va fi? Nu cumva speri că cei plecaţi dincolo se mai pot întoarce sau cei ucişi înviaţi? Căci copiii pentru aceasta mai ales sunt atât de doriţi, fiindcă fac amintirea noastră nemuritoare. Şi spre aceasta mai ales toţi oamenii tind, să lase pe pământ o amintire. Prin copiii tăi, tu însuţi ai murit. Fără rod, fără copii, ai fost dezrădăcinat cu totul". Şi vezi cât de măsurat îşi face sfatul pierzător, încât să nu mişte spre mânie, ci mai degrabă să încline spre milă. Nu a spus că Dumnezeu i-a luat şi i-a prăpădit, ci se foloseşte de un termen neutru. *Fiii tăi şi fiicele tale*, zice, pomenind de ambele sexe. Apoi indignarea. *Chinurile şi durerile pântecelui meu.* Fiecare din aceste cuvinte arată firea unei mame roditoare, iubitoare. Suferinţele tale le suporţi cu mărime de suflet, zice. Ai milă şi de chinul meu. Fiindcă nu nădăjduia să îl abată pe Iov amintindu-i suferinţele lui, le istoriseşte cu mult patos pe ale sale. *Chinurile şi durerile pântecelui meu.* Chinurile naşterii, durerile creşterii. Eu sunt cea mai vrednică de plâns dintre toţi. *Pentru care în zadar m-am ostenit în dureri.* Vezi cât de nepotrivit este epitaful pe care îl face copiilor. Acestea le spune ca să arate că este şi ea părtaşă nenorocirii lui. Cel ce vrea să sfătuiască şi să îndemne pe cel ce pătimeşte nenorociri nu trebuie să fie în afara chinurilor, fiindcă sfatul lui nu va fi vrednic de crezare, fiindcă face pe înţeleptul în privinţa relelor străine şi astfel îndemnul lui dă de bănuit. Fiindcă ea avea să îl sfătuiască să moară, ca să nu pară că spunea acestea din duşmănie, arată că ea rabdă chinuri mai mari şi ridică în slăvi prin cuvânt nenorocirea ei.

11. *Tu însuţi în putreziciunea viermilor şezi şi îţi petreci nopţile afară, iar eu rătăcitoare şi slujnică sunt cu ziua*[25]. Vezi cum îşi împleteşte propria ei istorisire la cea a lui Iov? *Iată, ţi s-a şters amintirea de pe pământ.* Aceasta este a bărbatului.

[25] Iov 2, 9.

Chinurile şi durerile pântecelui meu. Acestea sunt ale femeii. *Tu însuţi în putreziciunea viermilor şezi.* Aceasta iarăşi aparţine bărbatului. *Iar eu rătăcitoare şi slujnică sunt cu ziua.* Aceasta aparţine femeii. Neîncetat mută cuvântul de la el la ea, ca să-şi atragă bunăvoinţă de la ascultător. Nu vor putea să îl stăpânească ale lui, să-l supună atunci ale mele. *Tu însuţi*, zice... mare emfază... *Tu însuţi*... dreptul acela, minunatul, marele, căpetenia tuturor bunătăţilor pentru noi, *în putreziciunea viermilor şade şi îşi petrece nopţile afară.* Ziua şi noaptea, nimeni nu ţi-a dat adăpost, nimeni nu te compătimeşte, nimănui nu îi este milă de tine, nimeni care să-ţi împărtăşească durerea. *Iar eu, rătăcitoare şi slujnică sunt cu ziua.* O, nenorocire! Nimeni nu o miluieşte pe femeie, nici nu îi uşurează sărăcia; soţia împăratului era slujnică şi trăia sub cerul liber. Mi se pare mie că din pricina nenorocirii o socoteau fără de lege: fără un cămin, fără cetate, fără casă, rătăcesc, zice, în cetate, neagonisind nici cât o roabă, neputând primi nici plata unui zilier. Alerg la uşile altora, ca şi cum m-aş lupta să arăt toate nenorocirile mele. Nici nu-mi este cu putinţă să-mi reprim, într-o singură casă, ruşinea sărăcirii mele, ci trebuie ca pretutindeni să fiu luată în derâdere şi dată pildă. Cu cât mai mare este această nenorocire decât moartea copiilor! Pretutindeni cutreier ca să fiu vestitorul nenorocirilor mele. Ceea ce spuneam la început, că de aceea a îngăduit Dumnezeu să fie acestea timp îndelungat, ca nu cumva, după schimbarea situaţiei, să fie pusă la îndoială nenorocirea lui. De aceea şi stătea în aer liber, ca toţi să îl vadă. Aceasta se poate spune şi despre femeie pentru ca, atunci când o vor vedea pe ea schimbată şi devenită mai bună, şi că are copii şi încă mulţi copii, să nu pună la îndoială nenorocirea ei de mai înainte cei care i-au dat adesea plată pentru multele sale osteneli.

12. *Din loc în loc umblu şi din casă în casă, aşteptând să apună soarele*[26]. Pe bună dreptate, fiindcă această femeie fusese crescută ca o persoană liberă. *Ca să-mi alin durerile şi chinurile care mă stăpânesc acum*[27]. Vorbeşte despre multa ei osteneală, despre rătăcirea ei din casă în casă, de slujirea ei. *Dar spune un cuvânt împotriva Domnului şi mori*[28]. Vezi: după ce şi-a istorisit cu exactitate tragedia, atunci adaugă şi sfatul cel neruşinat, neîndrăznind mai înainte să spună acestea, ci mai întâi s-a arătat convingătoare în îndemnul ei şi apoi îşi varsă veninul, şi nici aşa nu la vedere. Căci nu a spus: huleşte, ci *spune un cuvânt împotriva lui Dumnezeu şi mori*. Pentru ce? Oare ştii că lucrul înseamnă moarte? Care este mângâierea ta din moartea mea? Ce consolare ai? Căci cei care sfătuiesc rău nu îndrăznesc să-şi aducă sfatul descoperit la lumina zilei, ci învăluie răutatea îndemnului lor în neclaritate. Ceea ce nu îndrăzneai să mă sfătuieşti fățiș, aceea mă îndemni să accept? Pentru ce nu spui direct ce cuvânt să spun împotriva lui Dumnezeu? Din toate părțile ți se închid punțile? Copiii îți sunt nimiciți, femeia ta pătimeşte în chip vrednic de plâns, trupul tău ți se destramă, precum vezi. O singură consolare îți rămâne, singura care poate aduce o schimbare: să spui ceva împotriva lui Dumnezeu. Ce spui, o, femeie? Atunci când trebuie să Îl îmbunezi pe Dumnezeu, când trebuie să Îl împaci, tu mă îndemni mai tare să Îl întărât? Dacă Dumnezeu a făcut acestea, trebuie să Îl rugăm, iar nu să Îl hulim. Iar dacă nu El, cu atât mai mult nu trebuie să Îl hulim pe El astfel. Pentru ce sporeşti încă povara chinurilor mele, pomenind de dezlegarea lor prin moarte? Cum crezi şi de unde îți este limpede că voi vorbi şi voi muri? Dar dacă, după ce voi vorbi, iarăşi voi fi aruncat în chinuri şi

[26] Iov 2, 9.

[27] Iov 2, 9.

[28] Iov 2, 9.

mai mari? Dar nu a spus nimic dintre acestea. Cum de nu i-a spus: omoară-te! Dar ceea ce poftea diavolul mai mult, aceea îl sfătuia şi îl îndemna. Aşa cum a lucrat odinioară prin şarpe, aşa acum prin femeie. Dacă Îl voi învinui pe Dumnezeu, zice femeia, Iov nu va primi sfatul meu. Voi invoca chinurile mele: pe mine miluieşte-mă. Şi ce mângâiere în chinuri dobândeşti dacă moare Iov? Ce consolare? Nenorocirea ta nu se va întinde şi mai mult? Căci acum mai poți nădăjdui ceva bun, dar după aceea nimic nicidecum, ci vei fi într-o nemângâiată văduvie. Dar mi se pare mie că ea se ruşina cu Iov.

13. Cine nu s-ar tulbura la aceste sfaturi? Pe cine nu l-ar face să-şi piardă cumpătul cele spuse? Ce face, aşadar, acest bărbat viteaz şi iubitor de Dumnezeu? *El însă a privit-o*[29]. Şi bine a zis: *A privit-o*. Căci prin privire şi-a arătat mânia, cuvintele nu ar fi fost de ajuns să o atingă. Şi vezi cu câtă stăpânire de sine îi vorbeşte. Nu a rostit nici un cuvânt greu, nici mânios. Cunoştea şi el cele ce spunea femeia, dar sfatul ei nu l-a primit şi nu i-a zis: „Nebuno şi fără de minte"! Dar ce i-a zis?

14. *Pentru ce ai grăit aşa, ca una dintre femeile nebune*[30]? Adică, nu ai grăit nimic vrednic de tine, nici de creşterea ta, nici de educația pe care ai primit-o de la mine. Nu sunt ale tale cuvintele acestea. Nu numai că încerca să o smerească, ci să o şi depărteze de acest gând rău.

15. *Dacă am primit pe cele bune de la Domnul, nu vom răbda şi pe cele rele*[31]? Adică, dacă nu ar fi fost decât rele, trebuia oricum să le suportăm. Domn este şi Stăpân. Nu are putere să aducă toate asupra noastră? Pentru ce ne-a dat cele bune? Nu ca unor vrednici. Aşadar, nici acum să nu ne îndurerăm fiindcă

[29] Iov 2, 10.

[30] Iov 2, 10.

[31] Iov 2, 10.

suferim pe nedrept. Mai ales, fiindcă era liber să ne dea numai pe cele rele. Dar dacă ne-a dat şi cele bune, pentru ce să ne mâhnim? Vezi cum nu vorbeşte nicăieri nici de păcate, nici de fapte bune, ci numai de faptul că lui Dumnezeu Îi este cu putinţă să facă ceea ce voieşte? Aminteşte-ţi bunăstarea de dinainte şi nu vei mai purta cu greutate cele prezente. De ajuns ne este drept mângâiere faptul că Domnul este Cel ce ne trimite acestea. Să nu vorbim dacă pe drept sau pe nedrept.

16. Şi vezi: iarăşi se propovăduieşte izbânda atletului. *Şi în toate câte i s-au întâmplat nu a păcătuit Iov nici cu buzele lui împotriva Domnului*[32]. Nu se poate spune că vorbea astfel către femeia sa, dar cele din cugetul lui erau pline de mânie şi descurajare, ci textul ne spune că *nici cu buzele* nu a spus ceva.

17. *Auzind trei prieteni ai lui toate relele care s-au abătut asupră-i, au venit la el, fiecare din cetatea lui: Elifaz, regele temanilor, Baldad, stăpânul sauheilor, şi Sofar, regele mineilor, şi au venit într-un cuget la el să îl cerceteze şi să îl mângâie*[33]. Aşa cum, acolo de unde aştepta să afle oarecare mângâiere şi cel mai bun îndemn - de la femeie -, de acolo a aflat pierzanie, la fel şi de la prieteni. Au venit ca unii care voiau să îl aline, dar fac dimpotrivă şi chiar mai înainte de cuvintele lor, e de ajuns vederea lor, ca să îl abată pe cel drept. Căci chinurile noastre devin mai mari atunci când vedem fericirea altora. Gândeşte-te cât de mare era durerea lui Iov, când se vedea pe sine în asemenea răutăţi şi pe prietenii lui şi cunoscuţii lui rămânând în fericirea de mai înainte. Nimic altceva nu se închipuia în aceştia decât propria lui fericire de mai înainte, gândindu-se în ce situaţie se afla şi cel mai cumplit era faptul că vestea nenorocirii lui s-a întins pretutindeni. Dacă aceştia care erau atât de departe au auzit, cu cât

[32] Iov 2, 10.

[33] Iov 2, 11.

mai mult cei ce se aflau aproape. Dar mai ales îl întrista nu atât mărimea chinurilor, cât faptul că părea că suferea acestea toate ca un necredincios şi un om fără de lege, ca un duşman al lui Dumnezeu şi vrăjmaş, ca unul care mai înainte vreme ar fi trăit ca un făţarnic. Nu îi păsa atât de stricarea trupului său, cât de faptul că vedea cinstea lui terfelită. Nu fiindcă era un om iubitor de slavă, nici fiindcă a trăit în slava multora, ci fiindcă vedea că mulţi se sminteau de acestea. La fel şi Moise se temea pentru slava lui Dumnezeu şi Pavel de asemenea. Ascultă ce zice Moise. „Ca nu cumva să zică egiptenii că i-ai scos pe aceştia din Egipt pentru răutatea lor, ca să-i pierzi aici în pustie"[34] Ce gândea, aşadar, Iov? Că mulţi care au pătimit cele bune de la el, pe care i-a scos din sărăcie, pe care i-a ajutat să suporte văduvia, orfanii, cărora le-a fost liman şi adăpost, auzind că acest om este bătut de valuri, neavând nici o mângâiere de nicăieri, de câte întreite valuri nu va fi bătut cugetul lor? Încât chinurile lui Iov băntuiau cugetele altora. Că aşa stau lucrurile, să aşteptăm, şi vom cunoaşte aceasta de la cei ce stăteau în faţa lui. *Şi au venit*, zice, *într-un cuget la el să îl cerceteze şi să îl mângâie.* Dar nu au făcut aceasta, ci dimpotrivă. Prietenească a fost venirea, dar sfatul şi îndemnul nu a fost prietenesc.

18. *Văzându-l pe el de departe, nu l-au recunoscut şi strigând cu glas mare au plâns, fiecare sfâşiindu-şi veşmintele şi presărându-şi ţărână pe cap, s-au aşezat lângă el pe pământ şi au stat şapte zile şi şapte nopţi şi nici unul dintre ei nu a grăit nici un cuvânt către el, văzând că nenorocirea lui era cumplită şi mare foarte*[35]. Acestea toate sunt bune şi frumoase, vrednice de nişte prieteni şi dovezi de compătimire, dar cele ce au urmat nu sunt la fel, ci contrare mult acestora şi lipsite de compătimire. Şi vezi ce se întâmplă. Ca să nu pară că cele ce vor spune după

[34] Ieş. 32, 12.

[35] Iov 2, 12-13.

acestea sunt din partea unor vrăjmaşi şi calomniatori, prevenind aceasta prin cele săvârşite, au îndepărtat această bănuială de la început, astfel încât cel ce ar judeca cuvintele lor să nu se lase abătut de vreo bănuială de duşmănie. *Şi nici unul dintre ei*, zice, *nu a grăit nici un cuvânt către el*. Vezi că durerea lui Iov este mai mare decât orice mângâiere prin cuvânt. Şi au procedat cu înţelepciune, mângâindu-l pe el prin fapte, prin faptul că s-au aşezat lângă el şi că şi-au sfâşiat veşmintele.

Capitolul III

1. *Şi după acestea şi-a deschis Iov gura sa şi a blestemat ziua [în care s-a născut] şi a răspuns Iov, zicând: „Piară ziua în care m-am născut şi noaptea în care s-a spus: iată prunc de parte bărbătească"*[1]. Că erau cumplite cele întâmplate, aceştia o mărturisesc prin tăcerea lor. Nu ar fi îndrăznit să îl mângâie, dacă Iov nu ar fi vorbit cel dintâi. Ce înseamnă aceasta? *Piară ziua în care m-am născut*. Aceasta o spune şi Ecclesiastul: „Şi am fericit pe cei ce au murit în vremi străvechi, pe cei care deja au murit, dar mai fericit decât aceştia doi este cel ce nu s-a născut deloc"[2]. Să nu cercetăm simplu aceste cuvinte, ci să vedem din ce cuget sunt spuse. Un cuget deznădăjduit şi tulburat. Fiindcă şi David spune: „Iar eu am zis întru uimirea mea: Lepădat sunt de la faţa ochilor Tăi..."[3]. Dar a spus acele lucruri stăpânit de frică, de stupoare, fiindcă în altă parte zice: „Iar eu am zis întru îndestularea mea: «Nu mă voi clătina în veac»"[4]. La fel a zis şi Iov în nenorocirea lui. Nu vezi, iubite, pe cei tăiaţi cum strigă tare? Oare le vom reproşa aceasta? Nicidecum, ci îi vom ierta. Dacă nu ar spune acestea, ar putea părea că nici nu participă la firea noastră comună. Nu îl auzi şi pe Moise cum zice: „Dacă faci aşa cu mine, atunci mai bine omoară-mă"[5]? Cu ce diferă de acestea, spune mie, faptul de a spune: „Piară ziua în care m-am

[1] Iov 3, 1-3.
[2] Eccl. 4, 2-3.
[3] Ps. 30, 23.
[4] Ps. 29, 7.
[5] Num. 11, 15.

născut"? Aceasta o spune şi Ieremia: „Blestemată fie ziua în care m-am născut"[6]. Aşadar, nu lua aminte la cuvinte, ci cercetează cugetul. Că *nu a păcătuit Iov nici cu buzele*[7], ai auzit de multe ori. Că nici după acestea nu a păcătuit, iarăşi îl vei auzi pe Dumnezeu zicând: „Crezi că M-am purtat aşa cu tine din altă pricină decât ca să te arăţi tu drept?"[8]. Nu ar fi primit îndoit de la Dumnezeu faţă de cele de mai înainte, dacă nu ar fi arătat îndoită virtute. Aşadar, numai după ce am luat în considerare afirmaţia lui Dumnezeu, să luăm aminte la cele spuse. Şi dacă găsim ceva de spus, să mulţumim lui Dumnezeu. *Piară*, zice, *ziua aceea în care m-am născut şi noaptea în care s-a zis: iată prunc de parte bărbătească.* Ce înseamnă *piară*? Să vedem şi să observăm că aceste cuvinte sunt ale deznădejdii, nu ale răutăţii sau vreunei hule. Căci nu a pierit. Oare era cu putinţă să se întoarcă iarăşi şi să se nască din nou? Căci vorbeşte ca despre un lucru inexistent.

2. *Să fie ziua aceea întuneric şi Domnul să nu o cerceteze iarăşi, nici să vină asupra ei lumină, bezna şi umbra morţii să o cuprindă şi întunericul să vină peste ea, blestemate fie ziua şi noaptea aceea, întunericul să o cuprindă şi să nu mai fie pusă în zilele anului, nici să mai fie numărată în socoteala lunilor, iar noaptea aceea să fie durere, să nu mai vină în ea bucurie şi veselie, ci s-o blesteme cel ce blestemă ziua aceea, cel ce va să îmblânzească chitul cel mare! Să se întunece stelele nopţii aceleia. Să le aştepte şi ele să nu apară şi să nu lumineze. Nici să vadă luceafărul de dimineaţă răsărind, fiindcă n-a închis porţile pântecelui maicii mele! Aşa ar depărta durerea de la ochii mei*[9]*!* Vezi că aceste cuvinte sunt ale deznădejdii? Oare ziua de naştere a lucrat acestea toate? Spune mie!

[6] Ier. 20, 14.

[7] Iov 2, 10.

[8] Iov 40, 8 [*Septuaginta*].

[9] Iov 3, 4-10.

3. *De ce n-am murit*, zice, *în sânul maicii mele, de ce n-am pierit îndată ce am ieşit din pântece? Pentru ce m-au priniit genunchii ei, pentru ce m-au alăptat sânii maicii mele? Acum adormit fiind, aş fi liniştit, dormind m-aş odihni cu împăraţii şi cu dregătorii pământului care se făleau cu săbiile lor, cu cârmuitorii care aveau mult aur, cei care îşi umpleau casele lor cu argint sau aş fi ca un prunc lepădat din pântecele maicii, sau ca pruncii care nu au văzut niciodată lumina*[10]. Ce spui? Nu tu ai zis: „Dacă am primit cele bune de la Dumnezeu, nu le vom răbda oare şi pe cele rele"[11]? Ce s-a întâmplat? Dintr-odată te-ai schimbat şi ai blestemat şi ai învinuit ziua în care te-ai născut şi acestea în prezenţa ascultătorilor. Dar tu nu te miri că nu a spus cuvintele acelea, că îl iei drept altcineva, fiindcă acestea sunt împotriva iubirii de străini; acestea sunt împotriva multei iubiri de oameni. Ci nimic dintre acestea nu a vrut să spună. Aşa cum a răbdat ca un drept cele pe care le-a răbdat şi pe bună dreptate şi în mod raţional s-a rugat să nu se fi născut. Ceea ce şi Hristos spunea despre Iuda: „Bine era de omul acela dacă nu se năştea!"[12]. Ceea ce spune şi Iov. Pentru ce m-am născut? Bine era de nu mă năşteam.

4. *Acolo nelegiuiţii au încetat urgia mâniei lor, acolo cei osteniţi cu trupul au aflat odihnă. Toţi laolaltă nu mai aud glasul strângătorilor de biruri. Acolo cel mic stă lângă cel mare şi sluga nu se mai teme de stăpânul lui*[13]. Ce spui? Că eu sunt nelegiuit şi rău şi [de aceea] nu am dobândit o asemenea mângâiere? *Pentru ce le este dată lumina celor aflaţi în amărăciunea sufletului şi viaţa celor cu suflete chinuite, cei ce tânjesc după moarte şi nu o află şi care scormonesc după ea ca după o comoară şi se umplu de bucurie dacă o dobândesc pe ea? Moartea este odihnă bărbatului*

[10] Iov 3, 11-16.

[11] Iov 2, 10.

[12] Mt. 26, 24.

[13] Iov 3, 17-19.

a cărui cale este ascunsă, căci Dumnezeu îl îngrădeşte de jur împrejur[14]. Admiră şi aici evlavia lui, cum doreşte moartea şi nu o află şi cum nu îndrăzneşte să se sinucidă. Acestea nu sunt cuvintele unuia care acuză, ci ale unuia care este nedumerit şi nu îşi află vină. Când Hristos a zis: „Bine era de omul acela dacă nu se năştea"[15], nimic altceva nu a arătat decât că lucruri înfricoşătoare îl aşteptau şi cumplite. Aşa şi aici, când Iov a zis: „Bine era de nu mă născusem", nu învinuieşte creaţia lui Dumnezeu, ci înfăţişează mărimea nenorocirii lui. Pentru ce spune: „dacă nu m-aş fi născut"? Că ai suferit vreo nedreptate? Nicidecum, zice, ci pentru că nu rabd nenorocirea. Şi vezi evlavia: toată mânia şi-o revarsă asupra zilei în care s-a născut, neîndrăznind să depăşească această limită, mereu zicând aceleaşi: ziua şi noaptea, noaptea şi ziua... şi nimic mai mult. Deşi era de ajuns primul cuvânt să explice toate. Căci zicând: „Piară ziua în care m-am născut"[16], le-a arătat pe toate cele enumerate mai jos. Dar pentru ce a spus: *nici să vină asupra ei lumină*[17] şi toate celelalte asemenea. Este obiceiul celor îndureraţi să repete de multe ori acelaşi lucru. Să nu aducem învinuirea de hulă cuvintelor lui Iov. Căci „pe cel pe care Dumnezeu îl îndreptăţeşte cine îl osândeşte?"[18]. *Să fie ziua aceea întuneric şi Domnul să nu o cerceteze iarăşi, nici să vină asupra ei lumină, bezna şi umbra morţii să o cuprindă*[19]. Prin ce diferă acest pasaj de cel dinainte? Şi iarăşi: *ci s-o blesteme cel ce blestemă ziua aceea, cel ce va să îmblânzească chitul cel mare!*[20]. Ce are a face aici chitul?

[14] Iov 3, 20-23.

[15] Mt. 26, 24.

[16] Iov 3, 3.

[17] Iov 3, 4.

[18] Rom. 8, 34.

[19] Iov 3, 4-5.

[20] Iov 3, 8.

Arată multa putere a lui Dumnezeu. *Acum adormit fiind, aş fi liniştit, dormind, m-aş odihni cu împăraţii şi cu dregătorii pământului*[21]. Ceea ce zicea şi Ilie: „Îmi ajunge acum, Doamne! Ia-mi sufletul, că nu sunt eu mai bun decât părinţii mei"[22]. *Cu cârmuitorii care aveau mult aur*[23]. Mi se pare mie că şi pe aceia îi reduce la tăcere şi îi convinge să nu socotească lucrurile omeneşti că sunt mari. Căci nu întâmplător aduce vorba aici de regi şi de împăraţi. *Cei care se făleau cu săbiile lor*[24]. Vezi că şi în nenorocire rosteşte cuvinte pline de înţelepciune. Bogăţia acelora nu le-a fost de nici un ajutor. Nimic nu le-a folosit puterea lor. Moartea i-a biruit pe toţi. *Sau aş fi ca un prunc lepădat din pântecele maicii*[25]. Vezi cum, ca să nu pară că se laudă, se compară cu avortonii, atât era de smerit şi de vrednic de plâns.

5. *Acolo nelegiuiţii au încetat urgia mâniei lor.* Apoi urmează un elogiu adus morţii, de vreme ce unii s-au despărţit prin ea de răutate, alţii s-au slobozit din nenorocirea lor. Unii au aflat liman chinurilor, alţii piedică în calea răutăţii. Şi cel mai important lucru este că nu mai aşteaptă să se întoarcă cele de dinainte, ci odată ce s-au odihnit, rămân în mod necesar pururea în odihnă şi că moartea va fi dezlegarea tuturor chinurilor. Cum vrei să mă odihnesc aşa cum doreşti tu? Pentru ce nu am plecat de aici? Aceste cuvinte nu sunt ale unuia care învinuieşte, ci ale unuia aflat în impas şi ale unuia care numai doreşte moartea. *Toţi laolaltă nu mai aud glasul strângătorilor de biruri.* Moartea este mai presus de toţi. Nu numai că nu mai este cu putinţă să răbdăm nici un rău, ci nu mai ajung la urechile noastre nici răsunetele relelor.

[21] Iov 3, 13-14.

[22] III Regi 19, 4.

[23] Iov 3, 15.

[24] Iov 3, 14.

[25] Iov 3, 16.

Acolo cel mic stă lângă cel mare şi sluga nu se mai teme de stăpânul lui. Nimeni nu poate să scape din tirania morţii, nici rob, nici liber. Toate cele omeneşti se desfiinţează, şi bogăţie, şi ranguri. Mare este nedreptatea în viaţa prezentă, mare libertatea după plecarea de aici. Fiindcă moartea pare înfricoşătoare, Iov filosofează asupra morţii, constrâns de nenorocire, arătând că pentru cei aflaţi în suferinţe şi în chinuri moartea este mai bună decât viaţa. Mare este egalitatea în cinste, zice. Acolo nu mai trebuie să te temi de vreo schimbare precum aici. Moartea se întâmplă în mod necesar tuturor, pe toţi îi stăpâneşte laolaltă, este piedică răutăţilor, dezlegarea nenorocirii. Cele ce păreau înfricoşătoare se nimicesc. *Pentru ce le este dată lumina celor aflaţi în amărăciunea sufletului şi viaţa celor cu suflete chinuite?* Iarăşi şi aici cuvintele nu aparţin unuia care învinuieşte, să nu fie!, ci unuia care caută şi suferă. Cele care nu sunt spuse cu acelaşi cuget nu trebuie interpretate la fel. Ca atunci când spune un înţelept: „Pentru ce banii sunt în mâna celui nebun?"[26], nimic altceva nu arată aici decât că este nevrednic. De aici aflăm că nu numai viaţa, ci şi moartea este folositoare, când este atât de dorită. *Cei ce tânjesc după moarte şi nu o află.* De aceea şi Ecclesiastul zice: „Vreme este pentru orice lucru"[27]. Şi iarăşi: „O, moarte, cât de dulce este amintirea ta!"[28]. Acestea Iov le spune pentru ca, atunci când o vei auzi pe femeia lui sfătuindu-l: „spune un cuvânt împotriva lui Dumnezeu şi mori"[29], să nu socoteşti că din dragoste de viaţă Iov nu a spus nici un cuvânt, ci din evlavie. Cel ce socotea moartea atât de dorită şi o considera un mare bine, fiindu-i cu putinţă să o afle astfel, nu a îndrăznit să spună vreun cuvânt hulitor. *Moartea*

[26] Pilde 17, 16.

[27] Eccl. 3, 1.

[28] Înţ. Sir. 41, 1-2. Citat inexact. *Septuaginta,* în loc de γλυκύ, dulce, cum apare la Sfântul Ioan, prezintă πικρόν, amară.

[29] Iov 2, 9.

este odihnă bărbatului. Aceasta este afirmaţia lui. Dacă deci este odihnă, pentru ce nu aleargă spre ea cei mai mulţi? Dumnezeu pentru aceasta ne-a făcut dragă viaţa, ca să nu ne grăbim prea repede spre moarte. *A cărui cale este ascunsă.* Mie mi se pare că aici este vorba despre calea morţii, alţii spun că se referă la calea omului. Că este vorba despre calea morţii rezultă limpede din cele spuse mai înainte: *care scormonesc după ea ca după o comoară,* adică este ascunsă, îngropată. Necunoscut este viitorul, zice: nu aflăm calea [spre moarte]. Nu-mi vorbi mie de cei ce se spânzură. Aici se referă la moartea cea după fire şi după porunca lui Dumnezeu. *Dumnezeu îl înconjoară de jur împrejur,* potrivit cu ceea ce se spune în Evanghelii că „ziua Domnului vine aşa ca un fur noaptea"[30]. Ca să nu spună cineva: „pentru ce nu alegi moartea?", zice: *Dumnezeu îl înconjoară de jur împrejur.* Porţile, zice, sunt închise.

6. Apoi îşi plânge nenorocirea. *Mai înainte de hrana mea, vine suspinul, plâng covârşit de frică*[31]. Mă tânguiesc pentru cele prezente, cele viitoare mă umplu de jale. Vremea hranei mele este vreme de lacrimi pentru mine. „Ne vei hrăni pe noi cu pâine de lacrimi."[32] *Frica de care m-am temut, aceea a venit peste mine şi de ceea ce mă tem, aceea mi se întâmplă*[33]. Vezi înţelepciunea bărbatului? Nu este precum cel care zice în psalmi: „Nu mă voi clătina din neam în neam, rău nu-mi va fi"[34], sau: „Nu mă voi clătina în veac!"[35]. Ci avea mereu un cuget omenesc[36], bucurându-se de atâta fericire, deşi în fiecare

[30] I Tes. 5, 2.

[31] Iov 3, 24.

[32] Ps. 79, 6.

[33] Iov 3, 25.

[34] Ps. 9, 26.

[35] Ps. 29, 6.

[36] Omenesc aici nu este folosit în sensul că avea cugete pătimaşe, omeneşti, ci în sensul de cuget smerit.

zi se aştepta la lucruri potrivnice. De aceea nici nu purta cu greutate cele venite asupra lui fără de veste, ci antrenându-se şi pregătindu-se neîncetat prin aşteptarea lor, ducea lupta cea bună prin nădejde.

7. *Nu am nici pace,* zice, *nici odihnă, urgie a venit asupra mea*[37]. Nu vorbeşte despre cele trecute, ci despre cele prezente, adică: sunt plin de teamă, de luptă, de tulburare, zice, luptând cu mine însumi. După ce l-au copleşit chinuri exterioare, războiul gândurilor s-a arătat mai greu. Nici o seninătate nu avea în mintea lui; pricina, zicea el, era faptul că a venit asupra lui mânia lui Dumnezeu. Vezi cum mai mult deplânge chinurile sufleteşti decât pe cele trupeşti, fiindcă sufletul era mai topit de suferinţă, mai tulburat, pătimind mai multe chinuri? Aşa şi noi, e bine să avem astfel de dispoziţii, să le socotim pe toate vremelnice, şi pe cele bune, şi pe cele ce nu sunt astfel. Procedând astfel nu vom mai simţi chinurile acelora, nici nu vom mai fi stăpâniţi de ele, ci pururea în aceste schimbări de situaţie ne vom bucura de seninătate şi pace. Şi mai de mirare este că după o viaţă curată şi un trai desăvârşit, aştepta lucruri potrivnice, şi nu numai că le aştepta, ci se şi temea de ele, gândindu-se la cele petrecute mai înainte, ca în cazul lui Avraam. Dar noi, care în fiecare zi trăim în răutate, nu ne aşteptăm la nici o potrivnicie din partea lui Dumnezeu? Vezi cum şi mai înainte de încercare se arată înţelept? Cel care după o viaţă bună aştepta o schimbare în rău nu era ca un simbriaş, încât mare virtute ne arată nouă prin faptul că spune: *Frica de care mă tem, aceea a venit peste mine*[38].

[37] Iov 3, 26.

[38] Iov 3, 25.

Capitolul IV

1. *Luând cuvântul, Elifaz temanitul a zis: „oare nu ai vorbit*[1] *adeseori în necaz? Puterea cuvintelor tale cine o va răbda?*[2] Bine a făcut Iov că, apucând mai înainte, a zis toate relele care l-au cuprins şi sporirea chinurilor lui, fiindcă prietenii lui voiau să îl calce în picioare şi să sară asupra celui ce zăcea jos. Căci nu toţi ştiu să se adapteze unor asemenea nenorociri, ci mulţi adeseori fac rana şi mai dureroasă încă; unii din invidie şi răutate, alţii din prostie. Cel căruia i s-a încredinţat cuvântul de mângâiere are nevoie de o îndemânare nu mai mică decât cea a medicilor care taie rănile. Aşadar, bine sunt numiţi de Iov „doctori răi"[3], ei care zădărăsc rana şi pătimesc aceasta din invidie. Câtă răutate este să invidiezi pe cineva aflat într-un asemenea vifor şi pe cel ce zace jos să-l pizmuieşti şi pe cel vrednic de milă să îl arunci în mii de chinuri? Vezi cum cuvintele lor nu numai că sunt străine de orice mângâiere, dar aruncă şi în multă deznădejde şi dezvoltă cuvinte lungi de învinuiri şi acuzaţii? De aceea şi zice cineva: „Sufletul

[1] Gr. μὴ πολλάκις σοι λελάληται ἐν κόπῳ? Traducerea literală ar fi: „oare ţi s-a vorbit de multe ori în necaz?". Indicativul perfect pasiv λελάληται al verbului λαλέα, impune ca acţiunea verbului să fie suportată pasiv de subiectul logic al acţiunii, *ţi s-a vorbit*, însă Sfântul Ioan, după cum va rezulta din tâlcuire mai jos, înţelege în sens activ întreaga frază, încât se impune să adaptăm traducerea textului din *Septuaginta* interpretării Sfântului Ioan, care înţelege textul astfel: „Oare nu ai vorbit adeseori în necaz?", *cf.* mai jos, § 2.

[2] Iov 4, 1-2.

[3] Iov 13, 4.

urgisit nu îl tulbura"[4]. Să vedem ce spune Elifaz şi să ne ferim a-l imita. Ce spune deci?

2. *Oare nu ai vorbit adesea în necaz?* Se ştie că Scriptura numeşte „necaz" şi păcatul, ca atunci când spune: „Sub limba lui necaz şi durere"[5]. Nu a zis: „Oare ai făcut ceva rău?", ci *oare ai vorbit*. Fiindcă viaţa lui Iov a strălucit pretutindeni şi a lăsat multe mărturii ale virtuţii lui pretutindeni pe pământ, să nu spui, zice, că faptele tale sunt bune şi frumoase, căci adeseori se întâmplă ca în cuvintele tale să fie păcatul. *Puterea cuvintelor tale cine o va răbda*? Şi vezi şi acel: *Oare nu ai vorbit adeseori?* Şovăiala şi îndoiala din aceste cuvinte nu sunt ale unuia care cruţă, ci vin din faptul că nu are a-i reproşa lui Iov ceva limpede. Şi ce a vorbit Iov? S-a rugat să moară şi să fie eliberat din această viaţă. Nici nu a spus: „Drept fiind şi făptuind lucruri măreţe, pătimesc asemenea lucruri. Ci vreau să plec din această viaţă cu cei necredincioşi, cu slujitorii şi cu avortonii, să am aceeaşi soartă cu păgânii". Nu a zis: eu sunt aşa şi aşa.

3. *Căci dacă ai dat învăţătură multora şi ai întărit mâini slăbite şi pe cei slabi i-ai ridicat prin cuvintele tale şi ai încins cu curaj genunchii neputincioşi*[6]. Vezi, acum vorbeşte despre ajutorul şi sprijinul dat prin cuvintele lui, arătând că nici aceasta nu era puţin lucru. Căci dacă ar fi zis: „dacă tu ai întărit pe alţii cu bogăţiile tale, cum atunci pe tine însuţi nu te poţi întări?", este cu putinţă să spună aceasta şi despre sărăcie: „Dacă pe mulţi i-ai întărit prin cuvintele tale, zice, şi pe alţii care se aflau în nenorociri i-ai ridicat, cum leacul a devenit neputincios pentru tine însuţi? Cel ce ai dezlegat nevoile altora prin îndemnul şi sfatul cuvintelor tale cum nu

[4] Înţ. Sir. 4, 3.

[5] Ps. 9, 28.

[6] Iov 4, 3-4.

te foloseşti acum de aceeaşi metodă de vindecare pentru propriile rele?".

4. *Dar acum nenorocirea a venit peste tine, te-a lovit şi tu te-ai pierdut cu firea*[7]. Ce înseamnă: *te-ai pierdut cu firea*? Te-ai tulburat, te-ai zbuciumat, te-ai agitat, te grăbeşti să pieri, ţi-ai ieşit din fire.

5. *Oare frica ta nu este întru nebunie şi nădejdea ta, şi răutatea*[8] *căii tale*[9]*?* Cu adevărat, cuvintele tale sunt ale nebuniei: dacă ajutând altora, pe tine nu te poţi ajuta, nici a te sfătui pe tine însuţi cum îi sfătuiai pe alţii, nu este oare limpede de aici că tu însuţi eşti cu totul nepărtaş oricărei virtuţi? Căci cel ce nu îşi poate fi sieşi de nici un folos cum va putea să fie de vreun folos altora? Prin acestea, Elifaz încearcă să surpe slava faptelor de mai înainte ale lui Iov. Încât mi se pare mie că acelaşi scop are şi acel: *Oare nu ai vorbit adeseori în necaz*? Nu ai vorbit adeseori în necazul altuia? *Cine poate răbda puterea cuvintelor tale*, pe care adeseori le spuneai lăudându-te. Iată, acum se mustră mândria cuvintelor tale. Era firesc ca dreptul să spună unele dintre faptele lui bune, odinioară ca şi acum, când a căzut în nevoie. De aceea zice: *în necaz*. Căci cine putea atunci să istorisească sau să poarte laudele tale? Dar acum se mustră, deşi i-ai ajutat pe alţii. Şi vezi cum se lăuda. Elifaz nu vorbea de faptele lui Iov când era bogat, ci dacă cineva s-a folosit de cuvintele lui. Căci pe acestea i le reproşează. *Oare frica ta nu este întru nebunie şi nădejdea ta, şi răutatea căii tale?* Adică scopul cu care ai făcut acestea. Fie nici nu le-ai făcut, fie că viaţa ta este plină de răutate, fie că nu te-ai temut de Dumnezeu cu cuget drept, dar acestea erau

[7] Iov 4, 5.

[8] Textul Sfântului Ioan prezintă ἡ κακία, *răutatea*, dar textul *Septuagintei*, dimpotrivă, ἀκακία, *nerăutatea*.

[9] Iov 4, 6.

doar cuvinte. *Şi nădejdea ta întru nebunie.* Era plină de nebunie, zice. De ce? Oare nu e cu putinţă ca adeseori cel ce ajută pe alţii să fie el însuşi în nenorociri? Nu, nu este cu putinţă, zice. Apoi adaugă şi un raţionament ieftin. Fiindcă Iov spunea: *Frica de care mă tem, aceea a venit peste mine*[10], Elifaz zice: *oare frica ta nu este întru nebunie?* Şi nădejdea ta era din răutatea inimii tale. Căci dacă faptele tale erau sincere şi viaţa ta curată, nu ai fi aşteptat aceste rele, încât însuţi pe tine te învinuieşti că ai o viaţă necurată şi rea. Căci este prostesc, zice, ca, fiind bun, să te temi de asemenea lucruri şi să te aştepţi la astfel de nenorociri. Căci dacă ţi-ai cheltuit viaţa îndreptând nenorocirile altora, cum spui că *frica de care mă tem, aceea a venit peste mine?* Şi *răutatea căii tale,* aceasta te face să aştepţi asemenea nenorociri. Vezi cum Elifaz îl atacă şi îl ceartă şi pune toate în mişcare numai ca să arate că Iov pătimeşte acestea din pricina răutăţii şi a vicleniei?

6. *Adu-ţi aminte,* zice. Nu a zis: uite, ci: *adu-ţi aminte: Cine, curat fiind, a pierit?*[11]. Adică: recapitulează tot trecutul, atât este de limpede şi de clar. Apoi, fiindcă era uşor de învins acest cuvânt, adaugă un altul care părea să fie afară de orice îndoială.

7. *Sau au fost vreodată oamenii adevăraţi scoşi din rădăcină*[12]*?* Aici îl loveşte prin nenorocirea copiilor. Căci: poţi spune că şi alţii au pătimit ceva înfricoşător, dar chinurile nu au ajuns până la urmaşii lor, nici nu s-au întors până în rădăcină. Fiindcă primul cuvânt a fost respins, îl adaugă pe al doilea, care părea să fie puternic şi care îi amintea lui Iov propria lui nenorocire.

[10] Iov 3, 25.

[11] Iov 4, 7.

[12] Iov 4, 7.

8. *După cum am văzut eu pe cei ce ară nedreptatea*[13]. Adică aceasta este nenorocirea celor ce lucrează nelegiuirea. Cine a pierit, zice, cum îi vedem pe aceia pierind? Sau: Cine, curat fiind, a pierit? *După cum am văzut eu pe cei ce ară nedreptatea, iar cei ce o seamănă chinuri îşi vor secera*[14]. Bine zice arat şi semănat. Ca să nu spună cineva: Pentru ce nu au pierit de îndată? Nici sămânţa nu odrăsleşte dintr-odată.

9. *La porunca Domnului vor pieri, de suflarea urgiei Lui vor fi stârpiţi*[15]. Vezi şi alt chin. Să nu socoteşti, zice, că cele întâmplate sunt din pricina demonilor răi sau a oamenilor uneltitori. Dumnezeu este Cel ce pedepseşte. Aşadar, fără îndoială, dreaptă este pedeapsa.

10. *Puterea leului, răgetul leoaicei, cutezanţa şerpilor s-au stins*[16]. Vezi ce spune. Căci aşa cum lucrurile firii nu se petrec altfel decât cum rânduieşte firea, la fel, zice, şi aici: cum este firesc ca cei răi să piară, la fel de firesc este ca cei buni să fie în bunăstare. Nu cumva ai văzut vreodată cursul naturii întrerupt? Cum zice Profetul despre cele cu neputinţă: „Oare pot merge doi laolaltă fără să se fi înţeles? Oare urlă leul în pădure fără a fi găsit prada? Oare puiul de leu face să-i răsune glasul din culcuşul său fără să fi prins ceva? Va cădea oare pasărea în laţ fără ca el să fi fost întins, sau se ridică oare cursa de pe pământ fără să se fi prins ceva în ea?"[17]. Şi iarăşi: „Oare vor fi urmăriţi caii pe stânci? Oare se va ara marea cu boii?"[18]. Şi vezi, ia în discuţie lucruri fireşti, adică:

[13] Iov 4, 8.

[14] Iov 4, 8.

[15] Iov 4, 9.

[16] Iov 4, 10.

[17] Am. 3, 4-6.

[18] Am. 6, 12.

nimic nou, nimic străin nu se întâmplă, ci toate se rânduiesc potrivit unor legi şi nimic nu se schimbă. Căci dacă legile fiarelor sălbatice se păstrează, cu cât mai mult ale noastre. Căci aşa cum nu putem pune în frâu puterea leului, tot aşa nici îndrăznirea dreptului. Căci nu este atâta putere în firea fiarei, câtă este puterea şi tăria dreptului. Căci mai uşor poate fi biruit leul fricos decât dreptul.

11. *Leul furnică a pierit, fiindcă nu are ce mânca, iar puii leilor se risipesc.* Animalul acesta, se spune, nu poate să se hrănească. Ce oare? A pierit? Nicidecum. Acest lucru e neobişnuit şi mare, fiindcă acest animal supravieţuieşte fără hrană, bucurându-se de purtarea de grijă de sus. Aşadar, pronia care a rânduit asemenea lucruri şi nu le întrerupe cum va dezlega legile dreptăţii? Atâta purtare de grijă pentru animale, şi pentru oameni deloc? Şi dă exemplu firea necuvântătoarelor care nu sunt imediat folositoare neamului omenesc, ci vătămătoare şi aducătoare de moarte. Aşadar, Cel ce nu modifică nimic cu privire la firea animalelor veninoase şi vătămătoare pentru noi, Cel ce păzeşte buna lor rânduială, deşi ele nu au hrana de la natură, cu cât mai mult nu va face aceasta cu privire la oameni? Atât de mult Se îngrijeşte de leul furnică, iar de drept nu? *Puii leilor se risipesc.* Şi aceasta este ceva natural, a se aduna laolaltă. Deşi este mic, totuşi acest fapt nu strică firea, ci Dumnezeu conservă ceea ce a pus în fire. Vezi cazul animalului sălbatic.

12. *Dacă ar fi fost vreun cuvânt adevărat în vorbele tale, nici unul dintre relele acestea nu ţi s-ar fi întâmplat*[19]. Şi în acest caz, mi se pare mie, Elifaz dă de înţeles că Iov a spus asemenea lucruri adeseori, poate pentru a provoca invidie sau pentru alt scop. Vedeţi, voi toţi câţi vă încurcaţi încă şi acum în astfel de raţionamente, cu cine vă asemănaţi. Căci dacă Elifaz

[19] Iov 4, 12.

în vremurile acelea, zicând asemenea lucruri, nu a dobândit iertare, cu cât mai mult noi, care, după cunoaşterea faptelor, îl acuzăm pe Iov de asemenea lucruri, găsind multe pricini pentru care i s-au întâmplat lui Iov aceste nenorociri, aşa cum par ei să fi aflat prilej să îl insulte şi să îl atace, fără să aştepte cunoaşterea faptelor.

13. *Urechea ta oare nu a primit grozăvii*[20]*?* Ceea ce spune aceasta este: „Nu ai văzut niciodată vedenie de noapte?, zice, şi nu te-ai tulburat?". Sau altceva vrea să spună: „Nu ai auzit asemenea istorisiri? Oare mint eu?, zice. *Urechea ta nu a primit grozăvii?* Căci nu numai ziua Dumnezeu înspăimântă şi tulbură, ci şi în vedeniile de noapte, zice, şi adeseori multe asemenea lucruri am pătimit şi eu". Dumnezeu ştie că şi numai visele pot tulbura şi pedepsi. Fiindcă se putea întâmpla să îi opună acestui cuvânt: mulţi oameni, deşi sunt nedrepţi, nu pătimesc nici o pedeapsă, ci numai în vise, zice. Fiindcă Iov nu L-a văzut pe Dumnezeu, nici nu I-a simţit mâna atingându-se de el, să nu te miri de aceasta, fiindcă Dumnezeu pedepseşte în mod nevăzut. Fiindcă şi pe mine adeseori m-a tulburat prin vedenii de noapte şi nu am avut nici o simţire a celor întâmplate, ci *auzeam doar o adiere şi un glas*[21]. Numai aceasta, zice, te poate tulbura, cum ştie Dumnezeu să o facă, şi să nu te miri. Dar acestea toate le spune ca să arate că „de la El este urgia"[22]. Mie mi se pare că şi altceva vrea să sugereze Elifaz. Fiindcă Iov a petrecut toată viaţa lui de mai înainte în linişte, ce spune? Dacă te-a tulburat pe tine în vise, de unde ştim dacă nu cumva ţi-a prevestit pentru a te înspăimânta şi a te avertiza? Dar tu nu te-ai păzit. Dar şi eu am răbdat multe asemenea lucruri. Nu socoteşti că este

[20] Iov 4, 12.

[21] Iov 4, 16.

[22] Înţ. Sir. 16, 11.

o viață de nesuportat pentru cei care sunt tulburați și zbuciumați astfel în fiecare noapte, deși ziua o petrec în bunăstare și fericire? Mie mi se pare că e mai greu să suporți greutățile zilei când ți se închide portul odihnei. Căci călătorul care luptă ziua întreagă cu arșița soarelui și cu oboseala, dacă, voind să se odihnească seara, se duce la vreun han și i se arată vedenii și pătimește tulburări ale sufletului, oare nu crezi că va suferi chinuri mai mari decât cel care merge pe cale?

14. *Spaime nemaiauzite,* zice, *de la El și zgomot de noapte, spaimă căzând peste oameni, frică a venit peste mine și cutremur a scuturat mult oasele mele, duhuri mi-au venit în față, s-au înfiorat de frică părul și carnea mea, m-am ridicat, dar nu l-am recunoscut, l-am văzut, dar nu era nici o formă înaintea ochilor mei, ci auzeam doar o adiere și un glas*[23]. Nu ai auzit, zice, că mulți sunt pedepsiți astfel? Apoi ca să facă vrednic de crezare cuvântul, se aduce pe sine exemplu, că, fără a i se vesti de mai înainte, fără nici o apariție, dintr-odată o frică și o tulburare au căzut peste cugetul său. Aceasta și cartea Înțelepciunii o spune despre întunericul acela, zicând că o nălucă li s-a arătat lor în noapte și în întunericul acela și aceasta era de ajuns ca să-i pedepsească[24]. Apoi iarăși trece de la general la particular. Vezi prin câte vrea să o doboare la pământ fiindcă a văzut că slava dreptului se opune cuvintelor lui.

15. *Ce oare,* zice, *nu cumva curat va fi vreun muritor înaintea Domnului sau vreun bărbat va fi fără prihană din faptele sale*[25]. Altul zice: „Nu este cu putință să fie om curat"[26]. Să nu primim acestea ca pe niște păreri, iubiților. Și bine a

[23] Iov 4, 13-16.

[24] Înț. Sol. 17, 1-7.

[25] Iov 4, 17.

[26] Iov 25, 4.

adăugat „înaintea Domnului", precum zice și Profetul: „Că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta"[27]. Și iarăși: „De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va putea suferi?"[28]. Căci așa cum bunătatea noastră comparată cu bunătatea Lui este răutate, la fel și celelalte. *Sau vreun bărbat fără prihană din faptele sale*[29]. Vezi-l pe Elifaz contrazicându-L pe Dumnezeu, căci la cuvântul lui Dumnezeu: „Om drept, fără prihană...", Elifaz zice: „nu fără prihană".

16. Își sprijină raționamentul chiar pe îngerii lui Dumnezeu. *Căci dacă nu se încrede în slugile Sale, dacă și în îngerii săi descoperă vină*[30]. Mi se pare că vorbește aici despre puterile cele de sus. Ce trebuie să spunem despre oameni, zice, când îngerii nu sunt fără prihană? Ce înseamnă *nu se încrede*? Ca în niște drepți, fără prihană și care nu păcătuiesc. Mie mi se pare că firea îngerilor este capabilă de dispoziții contrare. Ce înseamnă *descoperă vină*. Nu a îngăduit, zice, ca firea lor să fie perfectă și bine zice *descoperă vină*, ca nu cumva măreția firii lor să îi facă să se mândrească, ci să fie pururea supuși lui Dumnezeu. La fel și la firea oamenilor. Neavând omul nemurirea în suflet, totuși s-a mândrit. Iar dacă ar fi avut-o în fire ce s-ar fi întâmplat? „Cerul nu este curat înaintea Lui."[31] Curăția unei asemenea firi prihană este înaintea Lui, nu ca și cum cerul ar avea voie liberă, ci se compară curăția cea după fire cu curăția virtuții lui Dumnezeu.

17. *Și pe cei ce locuiesc în case de lut*[32]. „Ce trebuie să spunem despre oameni", zice. Mai întâi, pornind de la propria lui casă - trupul -, a lovit firea. Apoi o arată ieftină și

[27] Ps. 142, 2.

[28] Ps. 129, 3.

[29] Iov 4, 17.

[30] Iov 4, 18.

[31] Iov 15, 15.

[32] Iov 4, 19. Se referă la trupul de lut.

de nimic şi din altă parte. Nu era de ajuns să spună că suntem din lut, ci şi din ce fel de lut. A numit firea de la cel mai rău lut. Pe bună dreptate zice că aşa cum la noi alcătuirea firii noastre este pricină pentru păcatele noastre, la fel şi la îngeri. Dumnezeu *a descoperit vină* la ei, ca să-i smerească şi să-i umilească, fiindcă şi la noi *a descoperit* aşa. Prin faptul că spune *a descoperit vină* arată înţelepciunea Lui, nu ca şi cum S-ar strădui să afle, ci ca Unul care a găsit ceva înţelept şi priceput.

18. Apoi, ca să nu pară greu de suportat cuvântul său, îl face comun[33]. Din care şi noi suntem toţi, din acelaşi lut[34]. Căci şi din altă parte iarăşi înfăţişează puterea lui Dumnezeu şi slăbiciunea noastră, zicând: *îi striveşte pe ei ca pe o molie*[35]. Adică poate cu uşurinţă să distrugă cele mai lăuntrice părţi. *De dimineaţa până seara nu mai sunt*[36]. Adică, într-o singură zi sau neîncetat.

19. *Şi pentru că nu pot să se ajute singuri au pierit*[37]. Adică nimeni nu poate să stea împotriva lui Dumnezeu. Nu putem să ne ajutăm pe noi înşine atât din pricina superiorităţii firii lui Dumnezeu, cât şi din pricina mulţimii relelor. „Dacă mâna cea sfântă le voieşte, cine I se va împotrivi?"[38]. *Căci a suflat peste ei şi au murit şi fiindcă nu aveau înţelepciune au pierit*[39]. Nimic nu este mai puternic decât înţeleptul. Aceasta i-a făcut pe ei uşor de biruit. Aşadar, mai ales firea lor îi face uşor de prins, apoi şi răutatea şi necucernicia.

[33] Adică îl face comun întregii firi omeneşti. Nu îi aruncă lui Iov în faţă că este nedrept, ci spune că nici un muritor nu este fără prihană, învinuindu-l pornind de la firea comună şi părând că astfel atenuează învinuirea.

[34] Iov 4, 19.

[35] Iov 4, 19.

[36] Iov 4, 20.

[37] Iov 4, 20.

[38] Is. 14, 27. Citat aproximativ, după Sfântul Ioan.

[39] Iov 4, 21.

Capitolul V

1. *Strigă acum, de te va auzi cineva, dacă vei vedea pe vreunul dintre sfinţii îngeri*[1]. Şi prin aceasta se arată superioritatea lui Dumnezeu. Fiindcă era normal ca Iov să îşi cerceteze situaţia, vezi ce spune Elifaz: Nu-mi spune mie aceasta. Mare este Dumnezeu, face multe lucruri pe care nu le ştim. Mare este josnicia noastră. Noi zăcem undeva departe. Dar de ce vorbesc despre El, când şi despre slujitorii Lui pot spune acelaşi lucru? Prin urmare, ceea ce El face, face bine.

2. *Pe cel nebun îl ucide mânia, pe cel rătăcit îl omoară râvna*[2]. Dar înţeleptul le cercetează pe acestea toate cu luare aminte, pe când cel nebun nu priveşte la nimic dintre acestea. Sau că Dumnezeu *îl ucide prin mânie pe nebun, iar pe cel rătăcit îl omoară râvna*, adică râvna lui Dumnezeu. Mânia ucide pe cei nebuni. Mi se pare mie că pe cei păcătoşi. *Pe cel nebun mânia îl ucide*, nicidecum pe cel înţelept. Căci la cel înţelept nici nu este mânie. „Dar mânia îi pierde şi pe cei înţelepţi"[3], se spune în altă parte, atunci nebunia cu cât mai mult îi pierde.

3. *Am văzut pe nebun prinzând rădăcină, dar îndată casa lor le-a fost înghiţită*[4]. Şi vezi cum îşi ia de mai înainte precauţii. Să nu-mi spui mie că adeseori au şi copii. Dar nu vreme îndelungată. Fiindcă era posibil ca cineva să spună: Cum?

[1] Iov 5, 1.

[2] Iov 5, 2. Majoritatea traducătorilor traduc ζῆλος prin pizmă. Dar Sfântul Ioan, prin tâlcuirea sa, înţelege clar râvna. Vezi mai jos tâlcuirea: adică râvna lui Dumnezeu, nu putea fi pizma lui Dumnezeu.

[3] Pilde 15, 1 [*Septuaginta*].

[4] Iov 5, 3.

Dacă Iov era păcătos cum de se bucura de atâtea bunătăți? Da, zice: *am văzut pe cei nebuni prinzând rădăcină.* Vezi că nebun îl numeşte pe păcătos? Şi aceasta prin iconomia lui Dumnezeu, astfel încât să nu îi nimicească imediat pe păcătoşi, ci să le dea răgaz pentru pocăință sau alții să nu facă binele cu sila.

4. *Departe să fie fiii lor de mântuire, să fie batjocoriți la porțile celor mai mici*[5]. Adică să fie risipiți, împrăştiați. *Şi nu va fi cel ce izbăveşte*[6].

5. *Cele pe care aceia le vor secera, drepții le vor mânca. Aceia nu vor fi izbăviți din rele şi puterea lor să sece*[7]. Adică să fie vlăguită puterea lor. Totodată, acestea sunt cuvintele unui exaltat.

6. *Căci nu din pământ iese necazul, nici din munți nu răsare chinul*[8]. Căci povara aceasta este în oameni. Vezi cum iarăşi este obligat să arate că cele spuse sunt conforme cu firea, ca să nu îi critice cineva cuvântul. Căci, zice, „aşa este firea oamenilor. Pământul nu hrăneşte nimic mai murdar şi mai jalnic decât omul". Adică nu trebuie să ne mirăm de asta, nici să fim surprinşi. Pentru aceasta existăm, ca să suferim şi să facem şi pe alții să sufere. Aceasta o spune şi Profetul. „Şi ceea ce este mai mult decât aceştia, osteneală şi durere."[9] Şi iarăşi, Iacov: „Puține şi grele au fost zilele vieții mele"[10].

7. *Dar omul se naşte în suferință*[11]. Este un lucru firesc, zice: este cu neputință să scăpăm de suferință şi de nenorocire. Ca să nu zică iarăşi cineva că Iov era drept, Elifaz zice:

[5] Iov 5, 4.
[6] Iov 5, 4.
[7] Iov 5, 5.
[8] Iov 5, 6.
[9] Ps. 89, 11.
[10] Fc. 47, 9.
[11] Iov 5, 7.

„este drept, dar firea omenească este astfel încât să suporte chinurile". Vezi bine: ca să dovedească faptul că Iov nu era fără prihană, insistă asupra firii. *Şi pe cei ce locuiesc în case de lut*[12]. Şi iarăşi: „Ce oare? Nu cumva este vreun muritor curat înaintea Domnului?"[13]. Iarăşi zice că nu este cu putință să ieşi din această viață fără suferință. *Omul*, zice, *în durere se naşte.* Căci nu cele fără simțire, nici animalele necuvântătoare vor simți deznădejdea, ci aceasta se află numai la oameni. Cercetează firea noastră comună şi vei vedea că aşa este.

8. *Iar puii vulturilor zboară în înălțimi*[14]. Adică sunt nepăsători şi fără grijă. Ce oare? Se bucură de mai mare grijă din partea lui Dumnezeu? Nicidecum. Fiindcă nici pământul, nici munții nu se bucură, deoarece sunt părtaşe lipsei de simțire, şi mie mi se pare că şi această zburătoare este nesimțitoare, fiind băutoare de sânge şi mâncătoare de carne.

9. *Cu toate acestea, eu mă voi ruga Domnului, pe Domnul Atotstăpânitorul voi chema*[15]. Şi când lucrurile stau astfel, zice, nu voi deznădăjdui ca tine, ci aştept, recunoscând pe Stăpânul. Tu te răzvrăteşti, dar eu aştept pe Dumnezeu, chemându-L pururea, nu deznădăjduind. Căci Dumnezeu ştie întotdeauna să întoarcă lucrurile la cele contrare. Sunt în mijlocul relelor, dar Dumnezeu poate să mă facă să fiu în cele bune aşa cum m-a adus de la acelea în situația asta. *Pe Domnul Atotstăpânitorul*, adică pe Cel ce stăpâneşte toate timpurile şi locurile şi lucrurile. Apoi istoriseşte despre puterea Lui, care se întinde la fiecare făptură, şi le spune mai întâi pe genuri, apoi pe specii.

10. *Pe Cel ce face lucruri mari şi de nepătruns, slăvite şi minunate, cărora nu este număr, pe Cel ce dă ploaie pe fața pământului*

[12] Iov 4, 19. Se referă la trupul de lut.
[13] Iov 4, 17.
[14] Iov 5, 7.
[15] Iov 5, 8.

şi trimite apă celor de sub cer[16]. Ceea ce este prima dovadă a binefacerii Lui, care susţine viaţa noastră şi semnul schimbării situaţiei.

11. *Pe Cel ce îi ridică pe cei smeriţi, şi ridică la mântuire pe cei ce au pierit*[17]. Acest exemplu, considerat aparte, prezintă două aspecte, unul văzut şi unul nevăzut, dar este un exemplu mai propriu [lui Dumnezeu].

12. *Pe cel ce destramă voile celor vicleni*[18]. Adică pe Cel ce schimbă, pe Cel care întoarce voile celor vicleni. *Şi mâinile lor nu vor face ceva adevărat*[19]. Cât despre cei ce nu fac ceva adevărat, şi aceasta este lucrarea puterii şi iconomiei lui Dumnezeu, faptul de a putea prinde viclenia şi de a o face nebună. Căci aşa cum a putea învinge trupuri puternice este fapta lui Dumnezeu, tot aşa este fapta lui Dumnezeu a avea stăpânire peste sufletele viclene.

13. *Cel ce prinde pe cei înţelepţi în laţul înţelepciunii lor*[20]. Adică Cel ce învinge, Cel ce stăpâneşte. *Planurile celor uneltitori le-a răsturnat*[21]. Adică le-a făcut neputincioase. Elifaz insinuează acestea împotriva lui Iov, ca şi când Iov s-ar lăuda şi ar fi iubitor de slavă. Apoi spune cu ce rele îl încinge Dumnezeu.

14. *Ziua vor da de întuneric şi în miezul zilei bâjbâie ca noaptea. Să piară în război*[22]*!* Şi că Dumnezeu face dimpotrivă cu cei neputincioşi. *Şi cel neputincios să scape din mâna celui puternic, să aibă nădejde cel neputincios, iar gura celui nedrept să fie*

[16] Iov 5, 9-10.

[17] Iov 5, 11.

[18] Iov 5, 12.

[19] Iov 5, 12.

[20] Iov 5, 13.

[21] Iov 5, 13.

[22] Iov 5, 14-15.

astupată[23]*!* Acestea face Dumnezeu pentru ca şi cel neputincios să nădăjduiască cele bune şi nici cel puternic să se mândrească. Şi fiindcă mai sus a zis: „strigă, de te va auzi cineva"[24], ca să nu socoteşti prin faptul că nu este ascultat, că sunt lucruri care scapă proniei, el zice: „Nu astfel, ci Dumnezeu, deşi nu este văzut, face multe lucruri". Şi Elifaz vorbeşte mult despre aceasta, astfel încât să îl doboare pe Iov. Căci dacă Dumnezeu are obiceiul să îi înalţe pe cei neputincioşi, să îi smerească pe cei înălţaţi, să îi mustre pe cei vicleni, înţelege de aici concluzia[25]. Apoi, pentru a nu-şi face cuvântul nesuferit, zice că acesta nu este numai un mod de a pedepsi pe cei vicleni, ci sunt şi situaţii în care pedeapsa se face în folosul celor pedepsiţi, sau mai degrabă nu aceasta spune, ci că oricât de răi ar fi, prin pedeapsă, cei vicleni se folosesc.

15. *Fericit este omul,* zice, *pe care l-a certat Domnul pe pământ. Certarea Celui Atotputernic n-o disprețui*[26]. De aceea au şi dobândit iertarea de la Veghetorul lor, fiindcă au răbdat asemenea pedepse. Apoi vorbeşte despre puterea lui Dumnezeu de a întoarce la o situaţie contrară, că pedeapsa ne foloseşte şi Dumnezeu iarăşi poate schimba durerea, de îndată ce aceasta şi-a făcut efectul. Ca să nu spună cineva: „Dacă leacul este folositor, totuşi este şi amar şi nu îl pot răbda", zice: „Dar nu este neîncetat chinul, ci, de îndată ce şi-a făcut efectul, Dumnezeu îl îndepărtează. Nu cumva te lasă să ai nevoie de un alt medic? Gândeşte-te că El este Cel

[23] Iov 5, 15-16.

[24] Iov 5, 1.

[25] Concluzia sugerată de intervenţia lui Elifaz este că dacă Dumnezeu pedepseşte pe cei mândri şi mustră pe cei vicleni, şi dacă Iov este cel pedepsit, rezultă că este şi el din categoria celor mândri sau vicleni.

[26] Iov 5, 17.

ce vindecă. Este evident că şi acum, tocmai fiindcă te îngrijeşte, te face să suferi".

16. *Căci El te face să suferi şi iarăşi te ridică. El te-a lovit şi mâinile Lui te vor vindeca*[27]. Dacă El este Cel ce dezleagă chinurile şi Cel ce te duce la cele contrare şi te face să te bucuri de cea mai adâncă pace, nici acestea nu le face cu o intenție diferită, ci cu acelaşi scop.

17. *De şase ori te va scăpa din necazuri, iar a şaptea oară, nu se va atinge de tine răul*[28]. Adică nu face acestea mereu, ci la început te lasă să primeşti încercarea, dar după aceea nu mai îngăduie nici ispita.

18. *Pe timp de foamete te va izbăvi de moarte, şi la vreme de război te va izbăvi din mâinile fierului, de biciul limbii te va ascunde şi nu te vei mai înfricoşa de relele ce vin*[29]. Nu neînsemnat este acest lucru, ci foarte mare. „De la bărbatul ce vorbeşte nu vine nici un bine"[30]. Nu este nimic mai rău decât limba plină de toată uneltirea şi clevetirea. Aceasta este mai greu şi mai nesuferit decât orice cuțit. *Nu te vei înfricoşa,* zice. Adică nu numai că nu vei suferi, ci nici *nu te vei mai înfricoşa de nenorocire, că va veni nenorocirea, de cei nedrepți şi cei nelegiuiți vei râde*[31]. Şi aceasta cu cât mai mare lucru este. Nu numai faptul de a fi în siguranță, ci şi de a-şi râde de cei nedrepți. Şi pentru ce vorbesc despre oameni, când nici fiarele nu vor mai fi înfricoşătoare pentru tine...

19. *De fiarele pământului nu te vei spăimânta. Fiarele sălbatice vor fi în pace cu tine şi vei cunoaşte că în pace va fi sălaşul*

[27] Iov 5, 18.

[28] Iov 5, 19.

[29] Iov 5, 20-21.

[30] Pilde 2, 12.

[31] Iov 5, 21. Aici textul citat de Sfântul Ioan Gură de Aur este mult diferit de *Septuaginta.* Probabil citează o altă versiune.

tău, şi veghe peste bunăcuviința ta şi nu vei da greş, apoi vei cunoaşte că va fi în pace casa ta[32]. „Casa ta, zice, se va bucura de pace multă. Nimic nu este asemenea cu acest lucru, a avea pace în casă. Ce folos că eşti slobozit din războaiele din afară, dacă cele dinlăuntrul casei tale sunt pline de tulburare?".

20. *Iar cele de trebuință nu vor lipsi din cortul tău*[33]. *Nu vor lipsi,* adică nu vei întâmpina nici o dificultate, nici nu vei pătimi ceva înfricoşător. Apoi fericirea se va întinde şi asupra urmaşilor şi moartea nu va veni mai înainte de vreme.

21. *Vei cunoaşte că mulți vor fi urmaşii tăi, fiii tăi vor fi ca iarba câmpului, vei pleca în mormânt ca grâul copt, secerat la vreme sau ca grămada de grâne strânsă la vreme. Iată, acestea aşa le-am cercetat, acestea sunt cele pe care le-am auzit. Iar tu cunoaşte-te în sinea ta dacă ai săvârşit ceva*[34]. Vezi cum a întors tot folosul celor spuse şi ce lovitură grea a dat? Cum şi în ce chip? Arătând că Iov nu era dintre cei îndreptați, nici între cei care au nădejde. Şi ceea ce a spus a aplicat persoanei lui Iov, deşi cuvântul este spus în general, căci zice: „Acestea am văzut şi am auzit. Şi dacă aceasta nu ți s-a întâmplat ție şi încă rămâi în chinuri, atunci tu singur trebuie să ştii răutatea ta".

[32] Iov 5, 22-24.

[33] Iov 5, 24.

[34] Iov 5, 25-27.

Capitolul VI

1. *Luând cuvântul, Iov a zis: O, dacă cineva, cumpănind, ar cântări mânia mea, de mi-ar lua chinurile şi le-ar pune laolaltă pe cântar, mai grele sunt decât nisipul de pe ţărm*[1]. Este obiceiul la cei ce trec prin mari dureri să dorească să ştie cei prezenţi, cu exactitate, mărimea chinurilor care îi cuprind. Aceasta o face şi Iov sub formă de rugăciune când zice: *O, dacă cineva ar cântări...*, în loc de: *De-ar putea cântări...* Iată, aici numeşte mânie deznădejdea şi în multe locuri din Scriptură vom găsi aceasta, ca atunci când zice: „Cel ce cutremură pământul şi care întărâtă pe regi..."[2], adică cel ce întristează. Ceea ce spune aceasta este: „Voi vă arătaţi înţelepţi în necazurile altora şi, stând departe de nenorocirile mele, îmi daţi sfaturi în timp ce sunteţi în multă siguranţă". Acest răspuns este împotriva cuvântului acela care spunea: „tu dădeai învăţătură multora"[3], „ai încins cu curaj genunchii cei neputincioşi"[4], „Dar acum a venit peste tine nenorocirea şi tu te-ai pierdut cu firea"[5]. Pentru ce zice: „Te-ai pierdut cu firea"? „Voiam ca nenorocirea mea să devină vădită şi aţi fi ştiut dacă a mai suferit cineva asemenea nenorociri. Dar vezi şi aici nefericirea mea. Prin aceleaşi fapte prin care trebuia să dobândesc iertare, sunt de neiertat. Mărimea nenorocirii nu numai că nu

[1] Iov 6, 1-3.
[2] Is. 14, 16.
[3] Iov 4, 3.
[4] Iov 4, 4.
[5] Iov 4, 5.

pledează pentru mine, nici măcar nu mă lasă să par vrednic de milă, ci însăşi nenorocirea mea mai mult mă osândeşte. Prin cele pentru care trebuia să fiu miluit, prin acelea sunt urât şi condamnat şi nu pot dobândi milă, orice aş spune". Dovadă este faptul că Elifaz atribuia nenorocirea lui Iov necucerniciei despre care spunea: *„Au fost vreodată oamenii adevăraţi scoşi din rădăcină?"*[6]. Aşa cum şi despre fericitul Pavel ziceau barbarii că „pe acesta, deşi a scăpat din mare, dreptatea nu l-a lăsat să trăiască"[7]. Căci oamenii, şi mai ales mulţimea norodului de rând, judecând evenimentele cu simplitate şi la întâmplare, nu îşi sprijină judecata pe faptele fiecăruia, ci judecă pornind de la pedepsele pe care le văd. Fiindcă Elifaz zicea: „Ce muritor este curat înaintea lui Dumnezeu?"[8], de aceea Iov zicea: „Nu pot răspunde nimic, nici nu pot spune că am pătimit asta şi asta, fără să fi greşit cu nimic. Căci împotriva mea vorbesc pedepsele înseşi. Aş putea totuşi să Îl învinuiesc pe Cel Puternic, adică să Îl contrazic".

2. *Dar, pe cât se pare, cuvintele mele sunt prosteşti. Căci săgeţile Domnului sunt în trupul meu şi mânia lor îmi bea tot sângele, când încep să vorbesc, ele mă împung*[9]. Ce înseamnă aceasta? „Nu numai că mă împung prin faptul că sunt înfipte în trupul meu, ci mă depărtează şi de o judecată dreaptă." Pentru ce spune: *când încep să vorbesc ele mă împung*[...], şi pare să spună şi contrariul: *Când mă împung, vorbesc*? Aproape că pledează pentru cuvintele de mai înainte pentru care şi-a blestemat ziua în care s-a născut. Căci nu spun acestea din răutate, nici degeaba, nici din simplitate, ci îmboldit de durere. Cine este atât de nebun, încât să vrea să se tânguiască degeaba? Pentru

[6] Iov 4, 7.
[7] Fapte 28, 4.
[8] Iov 4, 17.
[9] Iov 6, 3-4.

că Elifaz zicea: „Mustrarea celui Atotputernic n-o disprețui”[10], așa cum prietenii lui aduceau în discuție necuvântătoarele vorbind despre puterea leului, la fel face și Iov.

3. *Ce oare? În zadar zbiară măgarul sălbatic sau când caută hrană? Mugește oare boul lângă ieslea cu nutreț, având hrană*[11]*?* Bine zice: *lângă iesle*, fiindcă în altă parte mugește. Și iarăși: *Se mănâncă pâinea fără sare? Este vreun gust în vorbele goale?*[12] Așa cum măgarul nu zbiară degeaba și nici boul nu mugește lângă iesle și așa cum nimeni nu mănâncă pâinea fără sare, nici nu ia aminte la vorbele goale (aduce mai ales exemplele cele mai cu neputință) la fel și eu, zice Iov, nu m-aș tângui astfel, dacă nu aș fi silit de împunsătură. Așa cum este neplăcut să mănânci pâinea fără sare, la fel și mie îmi este neplăcut să mă tânguiesc și să mă chinui și să spun vorbe de prisos. Cine ar vrea să se tânguiască prosteşte? Ce plăcere este în nişte vorbe deşarte? (Căci gustul este plăcerea). Plecând de la un exemplu mai depărtat, ajunge la unul mai apropiat, de la măgar la pâine: [...] *Dacă ar fi fost vreun cuvânt adevărat în vorbele tale, nici unul dintre relele acestea nu ți s-ar fi întâmplat*[13]. De aceea spune acum Iov: *Pe cât se pare, cuvintele mele sunt prosteşti*[14].

4. *Nu poate să se odihnească sufletul meu*[15]. Pentru ce? *Văd că mâncarea mea miroase urât, ca duhoarea de leu*[16]. Nu îi erau de ajuns rănile și puroiul, ci se adaugă și alte pedepse. De la boală întreaga simțire i s-a vătămat, încât până și mâncarea

[10] Iov 5, 17.

[11] Iov 6, 5.

[12] Iov 6, 6.

[13] Iov 4, 12.

[14] Iov 6, 3.

[15] Iov 6, 7.

[16] Iov 6, 7.

i-a devenit o pedeapsă. Mirosul urât al rănilor i-a luat discernământul simțurilor. Ce poate fi mai greu decât această pedeapsă? Nici somnul nu îl odihnea, nici hrana nu îl hrănea. *Ca duhoarea de leu*, zice. Căci acest animal miroase groaznic de rău. Fiindcă în alte privințe, leul are o superioritate naturală față de celelalte animale; în privința mirosului, Dumnezeu l-a făcut mai puțin înzestrat decât pe celelalte.

5. *De mi-ar da, de ar ajunge rugăciunea mea, și de mi-ar da Domnul nădejdea mea. Să mă rănească, dar să nu mă nimicească până în sfârșit. Să-mi fie mormânt oraşul meu pe ale cărui ziduri zburdam*[17]. Este o singură dezlegare din aceste chinuri, moartea. Ce înseamnă *zburdam*? „Eram bucuros și încrezător”.

6. *Să nu mă cruțe, căci n-am mințit în cuvintele Dumnezeului cel sfânt al meu*[18]. „Să nu mă cruțe, adică, de contrazicerile cu voi, zice, căci nu mă știu să fi făcut nimic din ceea ce spuneți. Dar nu spun aceasta, ci spun că sunt biciuit cu pedepse mai mari decât poate suporta firea noastră, că mărimea chinurilor întrece puterea trupului”. Dar tu ia aminte cum peste tot și văzând o asemenea nevoie, nu a răbdat nicidecum să ajungă la istorisirea faptelor lui bune, ci le ascunde și el, care își vestea adesea cu multă îndrăznire păcatele în adunare mare și în strălucit teatru, trece sub tăcere faptele bune, chiar aflându-se în mijlocul unei asemenea nevoi. Căci nu spune că, drept fiind, a pătimit acestea, ci că nu poate purta, după cum și David spunea: „Miluieşte-mă, că neputincios sunt”[19]. Acest cuvânt este al celor ce nu au îndrăznire și care se refugiază în slăbiciunea firii. Căci faptul că spune neputincios sunt, nu sunt „de piatră”, nu arată că este pedepsit pe nedrept, ci recunoaşte că pe drept, dar că nu poate suporta și de aceea cere să dobândească iertare.

[17] Iov 6, 8-10.

[18] Iov 6, 10.

[19] Ps. 6, 2.

7. *Care este puterea mea,* zice, *de îndur, sau care este timpul meu că sufletul meu rabdă*[20]*?* Ce înseamnă: *Care este timpul meu?* Adică „viața mea e scurtă"[21], zice. Poate fi vreo schimbare mare? Oare pot nădăjdui că voi trăi multă vreme? *Care este puterea mea, de îndur?* Prin urmare, nu rabdă din puterea lui, ci din evlavie şi frică de Dumnezeu. Căci dacă ar fi vrut, nu ar fi răbdat, ci s-ar fi distrus pe sine însuşi, încât, dacă nu din altă parte, învață cel puțin de aici evlavia bărbatului, fiindcă om fiind, a răbdat mai mult decât pietrele pentru frica lui Dumnezeu, îşi lasă situația sa şi propriul sfârşit pe seama rugăciunii şi nu pe seama curajului său.

8. *Sau este de aramă carnea mea, sau nu în El m-am încrezut? Dar ajutorul este departe de mine, m-a lepădat mila, şi cercetarea Domnului m-a trecut cu vederea*[22]. Fiindcă Elifaz îl îndeamnă să cheme pe Domnul Atotțiitorul[23], Iov răspunde: *sau nu în El mi-am pus încrederea?* Gândeşte-te că nu la începutul nenorocirii vorbeşte astfel, ci după ce a trecut mult timp, la sfârşitul luptelor.

9. *Cei de aproape ai mei nu s-au îngrijit de mine. Ca un şuvoi ce seacă sau ca un val au trecut pe lângă mine. Cei ce mă cinsteau acum au căzut asupra mea*[24]. Şi acesta este semnul părăsirii de Dumnezeu, faptul de a fi disprețuit de casnicii săi în mijlocul atâtor pătimiri. Căci când cineva este lepădat şi lipsit de ajutorul de la El, toate îi sunt duşmane şi potrivnice. Nimeni nu m-a cunoscut în nenorocirea mea, dar aceasta nu este important. *Cei ce mă cinsteau au căzut acum asupra mea.* Aceasta este cu mult mai cumplit: a călca în picioare un om

[20] Iov 6, 11.
[21] Înț. Sol. 9, 5.
[22] Iov 6, 12-14.
[23] Iov 5, 8.
[24] Iov 6, 15-16.

care deja zace la pământ. Mie mi se pare că face aluzie chiar la prietenii lui.

10. *Ca zăpada sau gheața întărită când se topeşte la căldură şi nici nu se mai cunoaşte că era, la fel şi eu sunt părăsit de toți, am pierit şi am ajuns fără adăpost*[25]. Adică nu a rămas nici o amintire, nici o rămăşiță a fericirii de altădată. Acestea sunt mai cumplite decât orice nenorocire. *De mi-ar lua chinurile şi le-ar pune laolaltă pe cântar*[26]. Şi încearcă să descrie aceste chinuri. *Văd că mâncarea mea miroase urât, ca duhoarea de leu*[27]. „Mă rog să mor şi nu mor, pătimesc acestea, om fiind, iar nu piatră, om cu viață scurtă, nu mă bucur de ajutorul de sus. Unii dintre casnicii mei mă trec cu vederea, alții mă calcă în picioare. Nu a rămas nici o amintire din fericirea de mai înainte".

11. *Vedeți căile temaniților şi cărările necredincioşilor, cei ce vedeți pătrunzător. Ruşinați-vă, cei ce vedeți. Datornici vor fi cei ce se încred în cetăți şi în avuții*[28]. „Priviți, zice, şi vedeți, adică amintiți-vă situația voastră, viitorul este necunoscut şi toți suntem în aceeaşi situație, acestea socotiți-le şi voi despre voi înşivă şi reprimați orice cuget mândru".

12. *Dar şi voi m-ați călcat în picioare fără milă*[29]. Fără compasiune, zice, mustrându-mă şi condamnându-mă. *Astfel încât, văzându-mi rana, temeți-vă*[30]. „Chiar dacă nimic altceva, zice, nici prietenie, nici binefacerea celor dinainte, nici nimic altceva nu vă face pe voi mai binevoitori, această vedere a rănilor mele ar trebui să vă umple de multă bunăvoință".

[25] Iov 6, 16-18.
[26] Iov 6, 2.
[27] Iov 6, 7.
[28] Iov 6, 19-20.
[29] Iov 6, 21.
[30] Iov 6, 21.

13. *Ce oare? Nu cumva v-am cerut eu ceva sau am nevoie de putere de la voi care să mă mântuiască din mâinile celor răi sau să mă izbăvească din mâna celui puternic*[31]*?* Adică: nu aveam nevoie de voi mai înainte, nici acum nu am, ci voi de la voi înşivă aţi venit ca să mă mângâiaţi. Pentru ce faceţi cele ale unor duşmani?

14. *Învăţaţi-mă, iar eu voi tăcea. Dacă am rătăcit, spuneţi-mi*[32]. Şi totuşi nici aşa nu refuz să învăţ, numai dacă puteţi spune ceva folositor, dar voi tăcea dacă veţi spune ceva ce trebuie. Căci aceia nu aveau nişte învinuiri vădite, ci judecau pur şi simplu, prin presupuneri. Şi fiindcă era vădit că viaţa lui era plină de virtute, prietenii lui Iov presupuneau că nu era astfel, din pricina pedepselor.

15. *Dar pe cât se pare, vorbele unui om adevărat*[33] *sunt fără nici un preţ*[34]. Dar nu este cu putinţă să lupt bine, fiindcă nenorocirea mea vorbeşte împotrivă-mi, sau fiindcă, cele drepte grăind şi vorbind cu îndrăzneală, nu este suferit celor ce ascultă. Căci cuvintele dreptului nimeni nu le ia în seamă. Spune aceasta ca pe un proverb general valabil, nu numai din cauza nenorocirii.

16. *Căci nu cer de la voi nici cuvânt, nici putere, nici învinuirea voastră nu va opri cuvintele mele*[35]. Mai mult, cer ca nici pe cele viitoare să nu le judecaţi după cele prezente, cu cât mai mult cele de acum. *Căci nu cer de la voi nici cuvânt, nici putere, nici învinuirea voastră nu va opri cuvintele mele*[36]*, nici nu voi mai răbda vorbăria voastră, totuşi voi cădeţi asupra orfanului,*

[31] Iov 6, 22-23.

[32] Iov 6, 24.

[33] în sensul de sincer.

[34] Iov 6, 25.

[35] Iov 6, 25-26.

[36] Iov 6, 25-26.

săriţi asupra prietenului vostru[37]. „Nu nenorocirea, nici prietenia nu vă înduioşează", zice. Totuşi, dacă vreţi, să revenim asupra cuvântului: „Nu cer ...". „Chiar dacă vă aşezaţi în partea opusă, vă voi răspunde, căci nu mă ştiu [vinovat] cu nimic".

17. *Dar acum*, zice, *privindu-vă în faţă, nu voi minţi, aşezaţi-vă şi să nu fie nedreptate în judecata voastră şi iarăşi reveniţi la dreptate*[38]. Acum începeţi. *Căci nu este nedreptate pe limba mea, oare gâtlejul meu nu cugetă pricepere*[39]*?* Vezi-l pe Iov preocupându-se mereu de cinstea sa, ca nu cumva cineva să îl creadă viclean şi hulitor.

[37] Iov 6, 27.

[38] Iov 6, 28-29.

[39] Iov 6, 30.

Capitolul VII

1. *Oare nu-i o încercare viața omului pe pământ*[1]*?* Același lucru îl spunea și Elifaz. *Omul,* zice, *în durere se naște*[2]. Ce înseamnă aceasta pentru Iov? Fiindcă se întâmplă că pătimește acestea nu numai de la nedreptate, ci de la firea însăși. Așa și Dumnezeu a statornicit ca viața omului să fie ostenitoare. Dar a adăugat *pe pământ,* nicidecum în ceruri. *Și viața lui ca plata unui simbriaș plătit cu ziua*[3]. Vorbește de osteneală aici. Căci așa cum acela muncește și se ostenește toată ziua, la fel și viața este scurtă și ostenitoare, neadunând nimic mare. Căci așa cum simbriașul acela plătit toată ziua trudește și la urmă nu culege mare lucru, la fel și omul. Nu este numai plin de osteneli, ci și de primejdii.

2. *Sau ca o slugă ce se teme de stăpân și care a dat de umbră*[4]. Chiar dacă mă odihnesc puțin, zice, așa cum răsuflă și slujitorul, nu este fără frică răgazul, nici cu îndrăznire, tot așa de multe sunt asalturile din toate părțile. Mie mi se pare că vorbește aici de un sclav fugar. Căci așa cum sclavul fuge de stăpânul său, așa și omul este mereu în agonie. *Sau ca simbriașul care își așteaptă plata*[5]. Numai în acel moment se odihnește.

3. *Așa și eu am așteptat luni deșarte*[6], în agonie, în suferință, cu frică. Aceasta nu o spune despre toate, ci numai cu

[1] Iov 7, 1.

[2] Iov 5, 7.

[3] Iov 7, 1.

[4] Iov 7, 2.

[5] Iov 7, 2.

[6] Iov 7, 3.

privire la sine. *Nopți de chinuri mi-au fost date, dacă mă culc, iarăși zic: „Când vine ziua?". Când mă trezesc, iarăși zic: „Când vine seara?". Plin sunt de chinuri de seara până în zori, trupul meu se amestecă cu putreziciunea viermilor, mă topesc scrijelind crustele de pământ și de puroi*[7], fiindcă *viața omului pe pământ este o încercare*[8]. *Așa și eu am așteptat luni deșarte.* Pentru ce spune „deșarte"? „Fiindcă m-am muncit și plată nu am primit, fiindcă sunt în nenorocire și nu am nici un sfârșit bun, luptând atât de mult cu arșița și cu sudoarea." *Nopți de chinuri îmi sunt date.* Mai mult decât atât. Era nefericit tot timpul. Nici lumina odată cu ivirea zorilor nu-l mângâia, nici noaptea nu îi aducea odihnă. „Fiecare timp, de zi sau de noapte, îmi este nesuferit. Caut numai slobozirea din relele prezente, ceea ce, desigur, este caracteristic pentru cel nefericit." Apoi spune și nenorocirea: *mă topesc scrijelind crustele de pământ și de puroi.* Căci acum nu se mai scarpină cu un ciob, pe cât mi se pare mie, nenorocit fiind, ci face aceasta cu pământ.

4. *Viața mea e mai iute ca un alergător, a pierit în deșartă nădejde*[9]. Fiindcă se spune în Scriptură: „Așteaptă pe Domnul"[10] și El îți va răsplăti, nimic nu îmi rămâne din viață, atât de repede trec, mai înainte chiar de a mă arăta, așa de scurt este timpul nostru. Nu se poate spune că m-am bucurat multă vreme de viață sau că mă voi bucura, cât timp pătimesc aceste chinuri. *Am pierit în deșartă nădejde,* așteptând vreo schimbare sau dezlegare.

5. *Adu-ți aminte că suflare este viața mea*[11]. Vezi cum nu cere să fie izbăvit nicidecum prin faptele lui bune, ci fiindcă este om vremelnic.

[7] Iov 7, 3-5.

[8] Iov 7,1.

[9] Iov 7, 6.

[10] Ps. 26, 14.

[11] Iov 7, 7.

Şi nicidecum nu se va mai întoarce ochiul meu să vadă binele[12]. Vorbeşte de întoarcerea de aici. Mie mi se pare că Iov nu cunoaşte dogma învierii. Dacă ar cunoaşte-o, nu ar mai purta toate atât de greu. Căci aceste cuvinte aveau acest scop: acestea le cugeta, acestea le medita şi le avea în minte.

6. *Nu mă va lua în seamă ochiul Celui ce mă vede, ochii Tăi sunt [aţintiţi] spre mine, dar eu nu mai sunt, ca un nor măturat de pe cer, căci dacă omul coboară în locaşul morţilor, nu se va mai ridica de acolo, nici nu se mai întoarce la casa lui, încă nici locul lui nu se mai cunoaşte. De aceea nu voi mai pune frâu gurii mele, nici minţii mele, ci voi grăi silit de duhul meu*[13]. Vezi mai întâi cum ştia să îşi facă recunoscute propriile cuvinte. Şi aproape cere scuze de la judecătorii lui şi cere să se bucure de iertare, fiindcă nu el, ci necazul este cel care vorbeşte acestea.

7. *Deschide-voi gura mea apăsat de amărăciunea sufletului. Oare sunt eu marea sau balaurul, că ai rânduit peste mine pază*[14]*?* „Adică, de te foloseşti de atâta străjuire în privinţa mea". *Pază* numeşte frica.

8. *Eu am zis: mă va alina patul meu; voi grăi cu mine însumi deoparte în culcuşul meu*[15]. [...] Adică, „voi primi alinare de la somn".

9. *Pentru ce mă înspăimânţi cu vise şi mă îngrozeşti cu vedenii*[16]? Şi aceasta era lucrarea diavolului. Căci Dumnezeu nu aducea asupra lui nimic dintre acestea, ci toate erau prin mâna diavolului.

10. *Vei despărţi viaţa mea de suflarea mea, sufletul meu de trup, oasele mele de moarte. Căci nu voi trăi în veac ca să rabd*

[12] Iov 7, 7.

[13] Iov 7, 8-11.

[14] Iov 7, 11-12.

[15] Iov 7, 13.

[16] Iov 7, 14.

îndelung, depărtează-te de mine că viaţa mea-i deşartă[17]. Numai nu spune: „Nimiceşte-mă!". Iată, acestea sunt cuvinte de nesuportat. Ce au ele de nesuportat? Spune nenorocirea lui şi cere moartea şi osânda. *Nu voi trăi în veac*, zice, *ca să rabd îndelung.* Vezi cum i se ia şi această nădejde. *Care este timpul meu că sufletul meu rabdă*[18]*?* Vezi că, dintre toate, aceasta îl tulbură cel mai mult, faptul de a nu nădăjdui nici o schimbare, fie şi una de scurtă durată. *Căci nu voi trăi în veac*, zice, astfel încât, dacă ar fi ştiut [că trăieşte până în veac], ar fi răbdat îndelung. *Depărtează-Te de mine, deşartă este viaţa mea.* Aceasta pare grav, dar să cercetăm. Ce înseamnă ceea ce şi David spune: „Depărtează de la mine biciul tău"[19]. Căci *deşartă este viaţa mea.* Este de ajuns ca şi această viaţă să-mi fie spre pedepsire. Nu cumva sunt eu ceva, ca să sufăr acestea? Cele ale noastre se aseamănă cu umbra şi cu visul.

11. *Ce este omul, că l-ai preamărit pe el sau că ai luat aminte la el*[20]*?* Şi aceasta este dovada că l-ai preamărit pe el. Căci omul este cu totul vrednic de a fi pedepsit sau d a fi în cugetul lui Dumnezeu: „Ce este omul, că-Ţi aminteşti de el?"[21]. Însuşi faptul de a-i cere socoteală şi a-l pedepsi este o dovadă a faptului că omul este ceva.

12. *Sau că îl cercetezi în zori*[22], adică îl aperi pe el, *şi până la vremea odihnei îl judeci*[23]. Adeseori îl aperi. Vezi cum amestecă cuvintele, unele sunt cuvinte ale bunăvoinţei, altele ale pedepsei. Mie mi se pare că spune acestea potrivit cu

[17] Iov 7, 15-16.

[18] Iov 6, 11.

[19] Ps. 38, 13.

[20] Iov 7, 17.

[21] Ps. 8, 4.

[22] Iov 7, 18.

[23] Iov 7, 18.

intensitatea durerilor. Ce înseamnă *până la vremea odihnei*? Adică: „Porunceşti să mor şi să mă odihnesc", mi se pare mie.

13. *Până când nu mă vei lăsa, nici nu-mi vei da drumul*[24]. Precum David spunea: „Până când, Doamne, mă vei uita până în sfârşit? Până când vei întoarce faţa Ta de la mine? Până când voi grămădi sfaturi în sufletul meu, durere în inima mea ziua şi noaptea?"[25]. *Până când voi înghiţi în durere saliva mea*[26]? Adică până ce voi fi secătuit până în sfârşit şi până ce voi fi un mort viu.

14. *Dacă am păcătuit, ce pot eu să-Ţi fac Ţie*[27]? Adică ce trebuie să fac de acum înainte? Păcatul a trecut. Vezi ce dispoziţie are, fiindcă spune că dă socoteală pentru păcate el, care este mărturisit de Dumnezeu, *drept, fără prihană*[28]. Ce înseamnă: *Ce pot eu să-Ţi fac Ţie*? Ce trebuie să fac acum să nu mai fie păcatul ca să Te îmbunez şi să mă împac cu Tine?

15. *Cel ce cunoşti cugetele oamenilor. Pentru ce m-ai pus pe mine învinuitor al Tău?* Nu fiindcă el însuşi Îl învinuieşte, departe de asta, ci fiindcă cele întâmplate dau naştere la multă învinuire împotriva lui Dumnezeu. De aceea spune: *Cel ce cunoşti cugetele oamenilor*. Chiar dacă nu vorbesc, Tu ştii cele ascunse ale lor, că gândesc în sinea lor: „un astfel de om a pătimit asemenea lucruri". Or, acestea nu sunt cuvintele unui om care se îndreptăţeşte pe sine. Căci nu a spus că sunt drept, ci că aveau despre mine o părere bună, şi acum, prin cele ce pătimesc eu, Te învinuiesc pe Tine.

16. *Sunt eu o povară pentru Tine*[29]? Mare este greutatea cuvintelor, zice, şi a hulei.

[24] Iov 7, 19.

[25] Ps. 12, 1-3.

[26] Iov 7, 19.

[27] Iov 7, 20.

[28] Iov 1, 1.

[29] Iov 7, 20.

17. *Şi pentru ce nu dai uitării păcatul meu*[30]? Vezi cum dreptul mărturiseşte că a păcătuit? *Şi pentru ce nu cureţi fărădelegea mea*[31]?

18. *Acum mă voi duce în pământ, în zorii zilei nu mai sunt*[32]. „Însăşi firea mea va cunoaşte, zice, propriul sfârşit şi poate că mâine nu voi mai fi, adică aşa de repede voi pieri. Pentru ce nu ai uitat un om atât de neînsemnat ca mine?"

[30] Iov 7, 21.

[31] Iov 7, 21.

[32] Iov 7, 21.

Capitolul VIII

1. *Luând cuvântul Baldad Sauhitul, zice: Până când vei mai vorbi aşa? Suflarea gurii tale e plină de cuvinte. Nu cumva Domnul, judecând, face nedreptate sau Cel ce a făcut toate va răsturna dreptatea*[1]*?* A spus oare Iov acestea, „Pătimesc pe nedrept"? Vezi cum în nici un chip nu îşi ating ţinta pe drept? Fiindcă Iov nu a spus nicidecum aceasta, ci s-a refugiat la slăbiciunea firii, zicând: *Nu cumva sunt eu marea sau balaurul*[2]*? Nu cumva puterea mea este puterea pietrelor*[3]*?* Ce este viaţa mea? *Nu voi trăi până în veac ca să rabd îndelung*[4]. Ba încă îşi mărturiseşte şi păcatele: *Pentru ce,* zice, *nu dai uitării fărădelegea mea*[5]*?* „Dacă nu pentru mine, cel puţin pentru Tine." *Dacă am greşit, ce pot să-Ţi fac eu Ţie*[6]. Ca şi când un sărac care nu are nimic, mâncând toate bunurile sale, ar spune creditorului său: „Ce pot să-Ţi fac? Pot eu să-ţi dau banii înapoi?". Apoi, şi în privinţa vorbăriei, Baldad se condamnă pe sine, neştiind că celor ce sunt în dureri le aduce oarecare alinare să vorbească, după cum spune Iov însuşi: „Voi vorbi silit fiind[7]. Şi totuşi şi pe acestea le-am spus din necesitate. De aceea am cerut moartea, pe care nici nu ar fi

[1] Iov 8, 1-3.

[2] Iov 7, 12

[3] Iov 6, 12.

[4] Iov 7, 16.

[5] Iov 7, 21.

[6] Iov 7, 20.

[7] Iov 7, 11.

îndrăznit să o ceară să vină, dacă nu o impunea necesitatea". Vezi, aşadar, de câtă evlavie dă dovadă. Astfel, cuvântul lui nu este fără scop. *Nu cumva Domnul, judecând, face nedreptate.* Şi totuşi Iov nu a mărturisit propria lui dreptate, ci a zis: *Pentru ce nu dai uitării fărădelegea mea*?[8]. Şi spune că viaţa omului este o încercare pe pământ[9]. *Nu cumva Domnul, judecând, face nedreptate sau Cel ce a făcut toate va răsturna dreptatea?* Vezi ce spune, că dreptatea însoţeşte pe Creator. Şi totuşi, chiar dacă nimic din cele spuse nu se referă direct la Iov, să vedem ce vrea să spună. Nu vezi, zice, câtă dreptate este în creaţie, câtă bună rânduială? Cum toate sunt rânduite şi bine statornicite? Aşadar, Cel ce a păzit dreptatea la toate cele necuvântătoare şi buna rânduială poate să răstoarne dreptatea în ceea ce te priveşte? De altfel, pentru cine le-a creat pe toate? Nu pentru tine, omule? Apoi Cel ce a creat toate pentru tine nu ţi-a dat şi dreptatea? Cel ce te-a făcut pe tine din iubire de oameni şi Care a făcut atâtea pentru tine, dacă Şi-a manifestat bunătatea în lume, dă dovadă şi de putere cu privire la lume. Adeseori, noi răsturnăm dreptatea din neputinţă, dar El, zice, *pe toate le-a făcut.* Cel atât de înţelept, atât de drept, atât de puternic, avea să fie nedrept?

2. *De au păcătuit fiii tăi înaintea Lui, El a trimis fărădelegea lor în mâinile lor*[10]. Pentru ce îi jeleşti pe fiii tăi, zice? Şi totuşi Iov nicăieri nu pomeneşte de fiii săi, nici de avuţiile lui. Vezi şi aici înţelepciunea lui. Şi totuşi cine nu i-ar jeli? Dar nicăieri în cuvântul său nu îl vezi pe el spunând aceasta, ci că nu poate suporta chinurile. Dar ei îi amintesc mereu nenorocirea lui şi în modul cel mai amar cu putinţă, zicând nu numai că au murit, ci că au murit pentru păcate. Nu le era

[8] Iov 7, 21.

[9] Iov 7, 1.

[10] Iov 8, 4.

de ajuns să îşi spună acestea în sinea lor? În zadar şi de prisos au fost atâtea jertfe: *Nu cumva feciorii mei să fi cugetat rele împotriva lui Dumnezeu*[11]. Vezi cum moartea lor îl topea pe cel care se îngrijea atât de virtutea sufletului lor? Din nou o altă presupunere pe seama lui Iov. Dumnezeu este drept. Nu ar fi oare cu putință să fie şi drept, şi pedeapsa să nu fie dată întotdeauna pentru păcate, ci pentru a pune la încercare, ca în cazul lui Iov? Oare numai prin păcate se explică pedepsele?

3. *Dar tu*, zice, *scoală-te dis-de-dimineață, rugându-te către Domnul Atotțiitorul*[12]. Arată că aceia au păcătuit mai cumplit decât el. Şi vezi cum îl îndeamnă şi cum îi dau sfaturi; şi aceasta este greu.

4. *Dacă eşti curat şi adevărat, îți va asculta rugăciunea*[13]. Dacă este curat, pentru ce a pătimit acestea? Aşadar, ştiți că, şi curat fiind, poți suferi acestea. Şi nici nu este ascultată întotdeauna rugăciunea celui curat şi sincer. Sunt şi cazuri când cer lucruri nefolositoare.

5. Fiindcă Iov zicea: „Scurt este timpul meu"[14], Baldad zice: *Cele dintâi ale tale vor fi puține, dar cele de pe urmă, nespus de mari*[15]. Adică Dumnezeu te poate aduce la o fericire mai mare decât cea dintâi.

6. *Întreabă generația dinainte, cercetează la neamul părinților. Căci noi suntem de ieri şi nu ştim. Umbră este viața noastră pe pământ. Dar ei nu te vor învăța, nu îți vor vesti cunoaşterea înțelepciunii, nu te vor învăța cuvinte din inimă? Oare creşte trestia fără apă sau se înalță rogozul fără umezeală încă având rădăcină? Şi nici o iarbă nu este strânsă mai înainte să bea apă.*

[11] Iov 1, 5.

[12] Iov 8, 5.

[13] Iov 8, 6.

[14] Iov 10, 20; 7, 16.

[15] Iov 8, 7.

Iar dacă nu bea, se usucă[16]. Ceea ce spune aceasta este: „Fiindcă noi suntem vremelnici, să-i întrebăm pe bătrâni şi aceştia vor vesti că aşa cum este cu neputință ca iarba să crească fără umezeală, la fel este cu neputință ca ceva să rămână fără dreptate". Astfel nici hulitorii nu vor rămâne.

7. *Aşadar, astfel vor fi cele de pe urmă ale tuturor celor care uită pe Dumnezeu, căci nădejdea necredincioşilor va pieri, casa lui va fi nelocuită, casa lui şi calea lui. Cortul lui va ajunge pânză de păianjen. Dacă se sprijină pe casa sa, ea nu stă, dacă se ține de ea, nu rezistă. Umezeală este departe de soare şi de putreziciune vlăstarul lui va trece. Pe o adunătură de pietre se va culca şi în mijlocul stâncilor va trăi. Dacă va fi înghițit, locul acela îl va tăgădui. Nu ai mai văzut asemenea lucru, aşa este nimicirea nelegiuitului. Din pământ altul va odrăsli. Căci Domnul nu va lepăda pe cel fără răutate. Însă nici un dar de la nelegiuit nu va primi*[17]. Vezi cum şi aici l-a lovit pe Iov, fiindcă era firesc să aibă încredere în jertfe. Dar tu vezi cum sub pretextul unui îndemn îl loveşte. Ei care îi spun să nădăjduiască în Dumnezeu, tot ei spun că nu este nici o nădejde.

8. *Dar gura celor adevărați o va umple de râsete şi buzele lor de veselie, iar vrăjmaşii lor se vor îmbrăca cu ruşine şi locaşul nelegiuitului nu va mai fi*[18]. Ceea ce era cazul lui Iov. Cu cât erau acestea mai greu de purtat decât rănile? Ce boală, ce rană? A auzi că este nelegiuit, că este plin de mii de rele, că dacă nu ar fi aşa, nu ar pătimi acestea. Frumoasă mângâiere, nu-i aşa?

[16] Iov 8, 8-12.

[17] Iov 8, 13-20.

[18] Iov 8, 21-23.

Capitolul IX

1. *Luând cuvântul, Iov zice: Cu adevărat ştiu că aşa este*[1]. Câtă înţelepciune în aceste cuvinte! Ştiu şi eu, zice, că necredincioşii vor pieri, iar drepţii nu. Vezi cum nicăieri Iov nu Îl acuză pe Dumnezeu de nedreptate? *Cu adevărat ştiu că aşa este.* Şi conştiinţa mea este de acord cu cele spuse. *Cum va fi un muritor drept înaintea lui Dumnezeu*[2]*?* Şi dă răspuns nu numai la aceasta, ci apără şi scopul lui. Căci la ceea ce spunea Elifaz că dreptul se izbăveşte, iar păcătosul se pierde, Iov răspunde: Ştiu, zice, ştiu că pentru păcate pătimesc acestea. Vezi înţelepciunea lui, cum nu este deloc mândru?

2. Şi cunosc şi distanţa dintre mine şi Dumnezeu. *Căci dacă va voi să se judece cu El, nu va lua aminte la el ca să-i răspundă lui un cuvânt între o mie*[3]. Vezi mulţimea dreptăţii? Dacă Dumnezeu ar spune o mie de cuvinte, condamnându-ne pe noi, nu putem sta împotriva nici unuia, ci ne covârşeşte prin mii de judecăţi.

3. *Căci este înţelept în cuget, puternic şi mare*[4]. Şi pe bună dreptate. Căci fiind înţelept, lucrează mii de binefaceri. Dar dacă eşti necredincios, o, omule, să urmărim raţionamentul până la capăt. Dacă Dumnezeu va rosti o mie de cuvinte, nu vom putea răspunde împotrivă nici unuia singur. Vezi cuvintele înţelepciunii! Fiindcă zicea dreptul acesta: „Şi dreptul în bunătăţi va fi". Care drept?, zice. Cine va fi aflat drept

[1] Iov 9, 1.

[2] Iov 9, 2.

[3] Iov 9, 3.

[4] Iov 9, 4.

la Dumnezeu? *Ca să-i răspundă lui un cuvânt între o mie.* Ceea ce şi Profetul spunea: „Că nimeni din cei vii nu-i drept înaintea Ta"[5]. „De Te vei uita la fărădelegi, Doamne, Doamne, cine va suferi?"[6] Şi vezi cum se încrede în cuvântul Domnului. Adă în mijloc pe orice om vrei, fie din Vechiul Testament, fie din cel Nou. Îl vrei pe Pavel cu care nimeni nu este asemenea? Este cea mai înaltă treaptă a virtuţii. Dumnezeu l-a făcut pe om din nimic; după ce l-a făcut, i-a dat legea, pentru el a făcut cerul. Sau mai degrabă, să luăm în discuţie firea comună. Dumnezeu a făcut firea omenească. Pentru ce? Numai din bunătate, precum şi pe toate celelalte. A creat lumea pentru el şi pe toate celelalte pentru el. Dumnezeu a dat porunca. Omul a călcat-o. Apoi iarăşi a trimis pe Fiul Său, iarăşi nu L-a ascultat. Iarăşi i-a dat pocăinţa, iarăşi nu a ascultat. Iarăşi l-a ameninţat cu gheena, iarăşi nu a ascultat. Şi pentru ce voia să îl mântuiască? Dacă vrei, să îl cercetăm pe Pavel. Ascultă pe el ce zice: „Totuşi am fost miluit, căci, în necredinţa mea, am lucrat din neştiinţă"[7]. Apoi mărturiseşte, după ce a fost chemat, de câtă purtare de grijă s-a bucurat. Sau mai degrabă pentru ce spunem acestea? Căci nu este cu putinţă a le exprima în cuvinte.

4. Apoi ca să nu expunem în amănunt ceea ce a spus, Iov îl confirmă la modul general: *Cine, ţinându-se tare împotriva Lui, a rămas*[8]*?* Atât de puternic este. Apoi îşi confirmă cuvântul din experienţă. „Mare este Dumnezeu", zice. Omul este nimic şi vezi cât de înalt se exprimă.

5. *Cel ce cutremură munţii şi ei nu ştiu*[9]. Cutremură munţii, fără ca ei să ştie, zice, precum şi David zicea: „Cel ce Se

[5] Ps. 142, 2.

[6] Ps. 129, 3.

[7] I Tim. 1, 13.

[8] Iov 9, 4.

[9] Iov 9, 5.

atinge de munți şi fumegă"[10]. Aici vorbeşte despre puterea Lui, că poate toate – despre puterea Lui pedepsitoare. A mărturisit dreptatea Lui, mărturiseşte acum şi puterea.

6. *Cel ce răstoarnă munții în mânia Lui, Cel ce cutremură din temelii cele de sub cer, şi stâlpii lui se clatină, Cel ce spune soarelui să nu mai răsară şi el nu răsare, Cel ce pune pecete peste stele*[11]. Vezi cum mărturiseşte cât de mare este puterea Lui şi purtarea Lui de grijă? Nu numai că soarele Îl ascultă, ci arată şi măreția puterii Lui şi asupra stelelor.

7. Acelaşi lucru face şi acelaşi lucru îl arată în continuare, pe Creator, iarăşi: *Cel ce a întins cerul singur*[12], ceea ce spune şi Isaia. *Cel ce umblă pe mare ca pe uscat*[13]. Aici este şi o profeție. *Cel ce face Pleiadele, Luceafărul de seară şi cămările de miazăzi, Cel ce face minuni mari şi de nepătruns, slăvite şi mărite, care nu au număr*[14], cele pe care noi nu le ştim. Nu este evident că nimeni nu va putea sta împotriva Unuia Care este atât de înțelept şi atât de drept? Vezi că nu vorbeşte nicăieri de fire, ci de energia Lui. Apoi vorbeşte de nevăzutul Lui.

8. *Dacă trece pe deasupra mea, eu nu-L văd, dacă trece pe lângă mine, nici nu ştiu. Dacă se îndepărtează, cine-L va întoarce sau cine-I va spune: „Ce ai făcut?". Căci El Însuşi Şi-a abătut mânia*[15]. Şi este puternic şi nu are pe nimeni asemenea cu El. *Lui se pleacă balaurii de sub cer*[16]. Astfel încât nu pot să îşi depăşească locurile lor, nici să se ridice şi să stea drept, fiindcă El priveşte marea, fiind în mijlocul ei. Pe bună dreptate aminteşte de balauri, fiindcă, pornind de la ei, descrie puterea

[10] Ps. 103, 33.

[11] Iov 9, 5-7.

[12] Iov 9, 8; *cf.* Is. 44, 24.

[13] Iov 9, 8; Mt. 14, 25.

[14] Iov 9, 10.

[15] Iov 9, 11-13.

[16] Iov 9, 13.

Lui. *Cine, ținându-se tare împotriva Lui, a rămas*[17]*?* Adică a sta împotriva Lui şi a-L huli. Iov ştie şi el acelaşi lucru, şi nu ar pătimi şi el acestea? Şi chiar dacă pentru scurtă vreme hula lui i-ar fi îngăduită, nu va rămâne. Apoi vorbeşte despre puterea şi despre invizibilitatea lui Dumnezeu.

9. *Dar dacă mă ascultă şi dacă judecă vorbele mele pe care le-am grăit cu El, chiar dacă aş fi drept, nu mă va auzi: voi cere judecata Lui*[18]*!* Ceea ce spune aceasta este: „Dacă aude şi face cercetare cuvintelor mele – căci aceasta înseamnă *dacă judecă*, dacă mă va chinui şi va cere socoteală –, nu voi fi aflat vrednic nici să fiu auzit, chiar de aş fi drept. Şi dacă va cerceta cuvintele mele, chiar de aş fi drept, nu sunt vrednic să fiu auzit de El".

10. Dacă voi căuta să fiu mântuit prin iubirea de oameni, *dacă Îl voi chema şi mă va auzi,* nu ştiu. Adică: *nu cred că a auzit glasul meu. Nu cumva mă va strivi în întuneric*[19]*?* Nicidecum. Expresia *în întuneric* aceasta vrea să spună: „Că Dumnezeu are multă putere, că orice ar face, nu este nimeni care să Îi stea împotrivă, neştiind nici cum piere". Aceasta înseamnă ceea ce spune: fiindcă Baldad spunea mereu: „Scoală-te dis-de-dimineață, rugându-te către Domnul Atotțiitorul şi te va auzi"[20], de unde vine faptul că dacă nu mă aude când sunt drept, dacă cercetează cuvintele mele, nu ştiu că sunt drept. Iar dacă Îl chem, nu ştiu dacă m-a auzit. Din cele prezente nu ştiu să presupun acestea.

11. *Dar multe răni mi le-a făcut degeaba*[21]. *Dar tu degeaba mi-ai spus să îi prăpădesc tot avutul*[22]. Pentru ce, aşadar, te miri, dacă

[17] Iov 9, 4.

[18] Iov 9, 14-15.

[19] Iov 9, 16-17.

[20] Iov 8, 5.

[21] Iov 9, 17.

[22] Iov 2, 3.

Dumnezeu Însuşi a spus aceasta şi Iov însuşi zice *degeaba*, nu fiindcă nu am păcătuit, ci fiindcă nu se va câştiga nimic mai mult din pedeapsa lui?

12. *Nu mă lasă să răsuflu*[23]. Adică sunt plin de multe chinuri. *M-a umplut de amărăciune, că stăpâneşte cu putere. Cine poate sta împotriva judecății Lui*[24]? Nu spune numai că stăpâneşte cu putere, ci că este puternic să facă orice voieşte.

13. *Chiar dacă aş fi drept, gura mea va fi nelegiuită*[25]. Căci înaintea lui Dumnezeu sunt judecat. *Chiar dacă aş fi fără prihană, strâmb voi fi dovedit. Căci dacă am fost nelegiuit nu ştiu în sufletul meu, afară numai că mi se ia viața*[26]. Vezi cum afirmă covârşirea dreptății lui Dumnezeu şi slăbiciunea noastră, noi care nici păcatele noastre nu suntem în stare să le vedem?

14. *De aceea am zis: pe cel mare şi puternic îl pierde mânia şi cei răi mor de moarte cumplită, iar drepții sunt batjocoriți, căci au fost dați în mâinile celui nelegiuit*[27]. Adică: înaintea lui Dumnezeu orice om este nedrept. Dar este o diferență: cel puternic este prins în însăşi răutatea lui, cel rău şi viclean va pieri. Dreptul, când vrea Dumnezeu să îl cerceteze, iese de batjocură, ca unul care nu numai că suferă chinuri, ci este şi mustrat prin pedepse. Ceea ce spune aceasta este: când Dumnezeu Se pune în mişcare şi vrea să îl cerceteze, nu dreptatea îl apără, nici răutatea nu îi stă împotrivă, nici puterea, nici nimic altceva nu îl poate ajuta. *Căci au fost dați în mâinile celui nelegiuit.* Adeseori Dumnezeu procedează astfel: nu prin pedeapsă, ci prin faptul că îi predă celui nelegiuit, astfel îi face vrednici de râs.

[23] Iov 9, 18.
[24] Iov 9, 18-19.
[25] Iov 9, 20.
[26] Iov 9, 20-21.
[27] Iov 9, 22-24.

15. *El acoperă cu văl fața judecătorilor, iar dacă nu El, atunci cine? Viața mea e mai iute decât un alergător*[28]. Vezi: neîncetat revine la vremelnicie, apoi expune cât este de vremelnic omul, încât nici bine nu apare, că se stinge. Aşa este viața omului în tot veacul, mai înainte de a apărea, dispare.

16. *A trecut şi nu am văzut. Lasă corăbiile vreo urmă în calea lor sau vulturul care zboară căutându-şi prada? Căci dacă vorbesc, voi uita că vorbesc*[29]. Adică până şi amintirea mi-a pierit, nici nu mai ştiu că vorbesc. Atât de mare este durerea în mine. Chiar în momentul în care vorbesc, uit, atât de mare este furtuna. Ce este această încercare? Iar tu, când mă auzi zicând ceva îndrăzneț, vezi furia furtunii şi a naufragiului. Şi apoi te miri că un suflet atât de deznădăjduit a spus vreun cuvânt nepotrivit şi tu te compari cu el? Pentru ca nimeni să nu îl condamne pe Iov, de aceea, la început şi la sfârşit, judecata lui Dumnezeu a stat apărându-l şi nu numai că nu l-a depărtat pe Iov de plângerile lui, ci i-a atribuit şi cinstea dreptului.

17. *Ştiu că nu o să mă laşi nepedepsit*[30]. Fie spune aceasta: chiar dacă voi fi eliberat de pedeapsă, pedeapsa a deschis toate gurile împotriva mea, fie zice că nu va înceta să mă pedepsească, ci mă va pedepsi încă.

18. *Dacă sunt nelegiuit, de ce nu mor*[31]. Vezi cum nu neagă faptul că este păcătos? *De ce nu mor?* Este întrebarea nu a unui om care învinuieşte, ci a unuia care caută. „Nu cunosc iconomia lui Dumnezeu", zice.

19. *Dacă mă voi spăla cu zăpadă şi mă voi curăți cu mâini curate, m-ai cufunda în tină şi s-ar scârbi de mine veşmântul meu*[32].

[28] Iov 9, 24-25.
[29] Iov 9, 25-27.
[30] Iov 9, 28.
[31] Iov 9, 29.
[32] Iov 9, 30-31.

Adică eu sunt pentru toți un exemplu de nelegiuire. Trebuia atunci ca cel rău să fie dat pierzării, ca să nu fie învățător pentru alții. Dacă voi deveni mai curat ca soarele, tot aș avea pată, zice, nu una obișnuită. *S-ar scârbi de mine veșmântul meu.* Ce să mai spun de oameni, când și veșmântul meu mă urăște? Ceea ce spune aceasta este: că și cel mai de aproape al meu, și acesta mă urăște. Nu pentru pedeapsă se întoarce de la mine, ci se întorc de la mine ca de la un blestemat și spurcat, ca de la un necurat, ca de la cel mai de pe urmă dintre toți oamenii. Care este câștigul Lui aducând asupra mea o asemenea judecată?

20. *Tu nu ești un om ca mine Căruia să-I pot răspunde*[33], zice. Ceea ce spune aceasta este: dacă cel ce pedepsește ar fi om, pedeapsa lui nu ar fi condamnat cu totul pe cel ce pătimea rău, ci aș putea să fiu judecat înaintea lui și să-i arăt că este nedrept condamnându-mă. Dar fiindcă ești Dumnezeu, este cu neputință acest lucru, ci este de ajuns să fiu pedepsit și să suport cea mai de pe urmă judecată.

21. *Ca să venim împreună la judecată, o, de-ar fi un mijlocitor între noi, unul care să cerceteze și să judece între noi amândoi. De două lucruri am nevoie: să depărteze de la mine varga Lui și frica Lui să nu mă mai tulbure! Atunci nu m-aș mai teme de El, ci voi grăi, căci nu mă știu vinovat de nici o nedreptate*[34].

[33] Iov 9, 32.

[34] Iov 9, 32-35.

Capitolul X

1. *Mă istovesc în sufletul meu, suspinând în mine însumi, vărsa-voi înaintea Lui mânia mea, cuvintele mele le voi grăi, cuprins de amărăciunea sufletului*[1]. Și totuși tot el spunea mai sus: *nu va lua aminte la el ca să-i răspundă lui un cuvânt între o mie*[2]. Cum, așadar, vorbește aici Iov? *În amărăciunea sufletului*, zice. Astfel încât nu ale lui sunt cuvintele acestea, ci ale amărăciunii, atât cât se poate spune ce înseamnă aceasta din meditațiile lui Iov. „Dacă ar fi cineva care să judece între noi"[3]. Nu ca să îi cerceteze viața și să arate că a suferit pe nedrept toate – aceasta nu o spune, fiindcă prin cele spuse mai înainte adeseori zicea că „pentru fărădelege"[4] suferea –, ci pentru că necazul, fiind stăruitor, îl face să se clatine. Ca atunci când spune Isaia: „Tu Te-ai mâniat și noi am rătăcit"[5], și iarăși când zice: „Pentru ce ne-ai lăsat pe noi să rătăcim de la calea Ta?"[6]. „De aceea mă tem", zice, „să nu cad sau să mă abat. Mi-e teamă ca nu cumva, constrâns fiind, să hulesc sau să mă sinucid".

2. *Și voi spune către Domnul: Nu mă învăța să hulesc și pentru ce mă judeci astfel; sau este bine pentru Tine dacă voi fi nelegiuit? Că ai lepădat lucrurile mâinilor Tale*[7]. Nu a zis că ai

[1] Iov 10, 1.

[2] Iov 9, 3.

[3] Iov 9, 33.

[4] Iov 7, 21.

[5] Is. 64, 4 [*Septuaginta*].

[6] Is. 63, 17.

[7] Iov 10, 2-3.

lepădat pe drept, pe cel virtuos, ci *lucrurile mâinilor Tale. La sfatul celor nelegiuiți ai luat aminte*[8]. Căci dacă Tu mă pedepseşti pe mine pentru păcate, cum iei aminte la aceia?

3. *Oare priveşti în jos aşa cum vede un muritor sau vezi cum vede omul? E oare omenească viața Ta, sau anii Tăi, ca ai omului*[9]*?* Cum nu cere Dumnezeu pedeapsă pentru toate păcatele? Căci aceasta înseamnă a judeca.

4. *Căci ai căutat cu dinadinsul fărădelegea mea şi ai urmărit păcatele mele*[10]. Vezi că nu pentru aceasta cere Iov judecată, ca unul care a lucrat curat, ci fiindcă acest necaz nu îmi foloseşte la nimic, ci mă tem să nu mă vatăme. *Că ai căutat cu dinadinsul fărădelegea mea şi ai urmărit păcatele mele.*

5. *Căci ştiu că nu am hulit, dar cine poate să mă scoată din mâinile Tale*[11]*?* Eu, zice, nu ştiu să fi făcut vreo nelegiuire, dar se poate întâmpla să fi nelegiuit fără să ştiu. *Cine poate să mă scoată din mâinile Tale?*, adică: „atunci când Tu pedepseşti, nimeni nu poate să se îndreptățească. Mai este oare nevoie să o spun?". Apoi spune: „Suntem lucrurile mâinilor Tale, chiar dacă suntem păcătoşi".

6. *Mâinile Tale m-au făcut şi m-au zidit. După aceea, schimbându-Te, m-ai lovit. Adu-Ți aminte că din lut m-ai plăsmuit, dar în țărână iarăşi mă întorci*[12]. Astfel, Îl imploră din pricina nimicniciei firii: sunt nimic prin fire şi fiindcă un astfel de sfârşit mă aşteaptă, nu este de ajuns pedeapsa care vine după aceea?

7. *Nu m-ai turnat Tu ca pe lapte şi nu m-ai închegat ca pe caş? În piele şi în carne m-ai îmbrăcat. Din oase şi din vine m-ai țesut. Viață şi milă ai pus peste mine*[13]. Adică: Cel ce ai arătat

[8] Iov 10, 3.

[9] Iov 10, 4-5.

[10] Iov 10, 6.

[11] Iov 10, 7.

[12] Iov 10, 8-9.

[13] Iov 10, 10-12.

atâta iubire de oameni, atâta înțelepciune. De aceea vorbeşte câte puțin despre alcătuirea omului, ca să arate că, făcându-l din nimic pe om, acum disprețuieşti atâta purtare de grijă, atâta înțelepciune? Arată că nimic este omul.

8. *Grija Ta mi-a păzit suflarea*[14]. Nu este de ajuns această fire, ci trebuia multă grijă față de noi. Toată viața m-am bucurat de purtarea Ta de grijă.

9. *Acestea având-le în mine însumi, ştiu că poți toate, că nimic nu Îți este cu neputință*[15]. Vezi că „ceea ce se poate cunoaşte despre Dumnezeu este cunoscut de ei?"[16]. Că era de ajuns numai creația noastră pentru a-mi arăta deja ce este Dumnezeu şi puterea Lui, şi nu numai cerul[17]. Căci faptul că ne-a creat astfel pornind de la o sămânță şi că ne-a ținut în viață şi că nu ne lasă să cădem în pericole este de ajuns ca să arate tăria lui Dumnezeu, precum şi puterea Lui de a-l ține pe păcătos şi a nu-l pedepsi, după cum şi a pedepsi şi osândi un drept.

10. *Căci de păcătuiesc, Tu mă păzeşti, iar de fărădelegea mea nu mă laşi fără vină.* „Ca să nu socoteşti că paza este mântuirea", zice, „poți să mă păzeşti, deşi sunt condamnat".

11. *Dacă sunt nelegiuit e vai de mine, iar dacă sunt drept nu pot să-mi ridic capul, căci plin sunt de ocară*[18]. „Nu-mi ajunge pentru mântuire dreptatea", zice.

12. *Sunt prins în capcană ca leul spre junghiere, şi iarăşi schimbându-Te, mă dai pieirii groaznic, reînnoind peste mine pricina mea, şi cu mânie mare m-ai copleşit şi ai adus asupra mea ispite. Pentru ce m-ai scos din pântecele maicii mele şi pentru ce nu am murit îndată? Ochiul [Tău] nu m-ar fi văzut şi aş fi fost ca şi cum n-aş fi. Pentru ce nu am trecut din pântecele maicii mele în*

[14] Iov 10, 12.

[15] Iov 10, 13.

[16] Rom. 1, 19.

[17] Se referă la Ps. 18, 2: „Cerurile spun slava lui Dumnezeu...".

[18] Iov 10, 15.

mormânt? Oare nu e scurtă vremea vieții mele? Îngăduie-mi să mă odihnesc puțin, mai înainte de a mă duce în pământ, de unde nu mă voi întoarce, în ținut întunecat şi înnegurat, în ținutul întunericului veşnic, unde nu este lumină şi nici nu se vede viață de muritori[19].

Sunt prins în capcană ca leul spre junghiere. Adică nu ştiu că sunt prins? Apoi iarăşi îşi istoriseşte nenorocirea ca fiind mare şi neobişnuită şi descrie vremelnicia vieții şi faptul că după această viață nu este nici o nădejde. Prin aceasta devine şi mai mare nenorocirea lui.

[19] Iov 10, 16-22.

Capitolul XI

1. Luând cuvântul Sofar mineul, zice: *Cel ce vorbeşte multe să şi asculte la rându-i*[1]. Iată că şi acesta îl învinuieşte pe Iov de vorbărie. Căci Baldad zicea: *Suflarea gurii tale e plină de cuvinte*[2]. Iar Sofar: *Cel ce vorbeşte multe să şi asculte la rându-i. Şi vorbărețul va crede că e drept*[3]. „Nu cumva fiindcă poți vorbi", zice „deja eşti şi drept?". Apoi iarăşi aduce vorba despre fire. *Oare este binecuvântat cel născut din femeie, care are viață scurtă*[4]? Fiindcă este fiul unei femei, cum poate fi drept?

2. *Nu înmulți cuvintele*[5]. Adică nu spune multe cuvinte *sau nu este cine să-ți răspundă*[6]? Fie spune aceasta: Nu cumva *nu este cine să-ți răspundă?* Adică, noi. Fie nu este nimeni care să ştie relele tale, afară numai de Dumnezeu, Care dacă voia să te certe, erai deja mort. Vezi cum, deşi Iov nu spune nicăieri că suferă pe nedrept şi că nu are păcate, ei îi reproşează mereu aceasta?

3. *Deci nu spune că sunt curat cu faptele şi fără prihană înaintea Lui*[7]. Cum aşa? Şi totuşi Iov însuşi a zis: *Cu adevărat ştiu că nu este muritor curat înaintea Domnului*[8]. Vezi cum îl învinuiesc de cele potrivnice?

[1] Iov 11, 1-2.
[2] Iov 8, 2.
[3] Iov 11, 2.
[4] Iov 11, 2.
[5] Iov 11, 3
[6] Iov 11, 3.
[7] Iov 11, 4.
[8] Iov 9, 2.

4. *Dar cum ar vorbi Domnul către tine şi cum Îşi va deschide buzele către tine? Atunci îţi va vesti puterea înţelepciunii Sale că îndoită va fi pentru tine*[9]. Dacă ar fi cu putinţă ca Dumnezeu să-ţi răspundă, fiindcă *îndoită va fi pentru tine* puterea înţelepciunii Lui, atunci ai cunoaşte că pe drept suferi. O parte a frazei este greşită, cealaltă prezintă o afirmaţie dreaptă. Căci a spune: „Dacă ar fi cu putinţă ca Dumnezeu să-ţi răspundă (căci este mult mai bun decât tine şi înţelept), ţi-ar arăta că este bine ca tu să suferi acestea", este corect spus. Dar a spune că *atunci vei cunoaşte că au venit peste tine de la Domnul cele cuvenite pentru câte ai păcătuit*[10], nu mai este corect. Fiindcă Iov zicea: *Dacă ar fi cineva care să judece între noi amândoi*[11], Sofar zice: „Dimpotrivă, dacă ar fi cineva, ţi-ar arăta contrariul". Dar Iov nu a spus aceasta că nu sufăr pe drept, ci că sufăr la gândul unui rău[12] viitor, că firea mea este slabă şi că *sunt lucrul mâinilor Lui*[13]. Dar Sofar vorbeşte ca şi cum Iov ar fi spus că sufăr pe nedrept. Dar Iov nu a zis astfel, ci că mă tem să nu păcătuiesc.

5. Apoi zice: *Nu cumva ai găsit tu urma Domnului sau ai ajuns tu la capătul celor pe care le-a făcut Atotţiitorul*[14]*?* Adică: nu cumva poţi cunoaşte înţelepciunea şi calea Lui? Şi totuşi Iov, anticipând, a mărturisit acestea mai înainte şi a vorbit multe despre puterea şi înţelepciunea Lui, despre necuprinderea firii Lui şi despre curăţia Lui, încât ceea ce spune Sofar este de prisos.

[9] Iov 11, 5-6.

[10] Iov 11, 6.

[11] Iov 9, 33.

[12] *Rău* aici se referă la teama lui Iov de a păcătui, cum va explica el însuşi mai jos, la sfârşitul paragrafului.

[13] Iov 10, 3.

[14] Iov 11, 7.

6. *Înalt este cerul, adânc este pământul şi ce vei face tu*[15]*?* Fie spune aceasta: „Şi ce poţi face tu asemenea cu acestea? Fie spune că aşa cum tu eşti o făptură umilă în univers şi nu poţi face nimic, «pe cât este de departe cerul de pământ»[16], aşa eşti tu faţă de Dumnezeu. Căci Dumnezeu ştie toate".

7. *Sau despre cele mai adânci decât cele din locaşul morţilor ce ştii? Sau cunoşti tu lucruri mai mari decât întinderea pământului sau decât lărgimea mării? Dacă răstoarnă toate sau le adună pe toate, cine-I va spune: Ce ai făcut? Căci El cunoaşte faptele nelegiuiţilor şi, dacă vede ceva greşit, nu trece cu vederea. Dar omul, zice, degeaba înoată în cuvinte, muritorul născut din femeie e asemenea măgarului din pustiu*[17]. Şi bine zice: *Asemenea măgarului din pustiu* care neîncetat zbiară. Cu nimic nu diferă cuvintele noastre de glasul acela fără sens, care zbiară la întâmplare şi prosteşte. Noi hulim toate, în privinţa a toate, pe toate le învinuim. Iarăşi îl îndeamnă să ia seama la viaţa lui. Şi totuşi aceasta nu foloseşte la nimic, zice. De aceea spunea: *dacă sunt drept, nu pot să-mi ridic capul*[18]. Care este folosul, zice? Iată, sunt drept, zice, dar înaintea Lui sunt necurat.

8. *Dacă ţi-ai făcut tu curată inima ta,* zice, *şi ţi-ai întins mâinile către El, dacă este vreo fărădelege în mâinile tale, depărteaz-o de la tine, nedreptate să nu sălăşluiască în curţile tale, aşa va străluci faţa ta, ca apa limpede, vei dezbrăca întinăciunea şi nu te vei teme, vei uita ostenelile tale ca valul care trece şi nu te vei mai spăimânta*[19]. Fiindcă spunea că este cu neputinţă schimbarea. *Dacă mă voi spăla cu zăpadă... m-ai cufunda în tină*[20]. De aceea zice:

[15] Iov 11, 8

[16] Is. 55, 9.

[17] Iov 11, 8-12.

[18] Iov 10, 15.

[19] Iov 11, 13-16.

[20] Iov 9, 30-31.

aşa va străluci faţa ta, ca apa limpede. Celelalte spuse ale lui Sofar sunt bune. Dar a spune mereu că acestea s-au întâmplat pentru păcate e rău, precum şi faptul de a-l îndemna să se întoarcă la virtute. Căci nu era în păcat. A spune acestea ţinea de ignoranţă şi de faptul că nu pricepeau nimic.

9. *Rugăciunea ta,* zice, *ca luceafărul de dimineaţă şi de la amiază viaţă îţi va răsări ţie, încrezător vei fi pentru că ai nădejde, după grijă şi nelinişte ţi se va arăta pacea. Te vei linişti şi nu va mai fi cel ce te războieşte, mulţi schimbându-şi gândul se vor ruga de tine şi mântuirea îi va părăsi pe ei, căci nădejdea lor va pieri, ochii necredincioşilor se vor topi, căci în Dumnezeu este înţelepciune şi putere*[21].

[21] Iov 11, 17-20.

Capitolul XII

1. Luând cuvântul, Iov a zis: *Nu cumva voi singuri sunteţi oameni sau cu voi se va sfârşi înţelepciunea*[1]*?* Fiindcă spun cele evidente şi clare. Vezi cum vorbele lui Iov de la început sunt mai binevoitoare, dar cele de la urmă nu mai sunt astfel. De aceea spune: *când încep să vorbesc, ele* [săgeţile Domnului] *mă împung*[2]. „Dar voi puteţi să vă luaţi înţelepciunea şi să vă duceţi." Observă, aşadar, cum mereu, la începutul cuvintelor sale – fiindcă după acestea are a spune lucruri grele, pentru ca să nu le condamni –, cum mereu mai întâi îşi împlineşte datoria faţă de Dumnezeu şi zice că este mare şi minunat şi nu face nici o nedreptate. *Nu cumva voi singuri sunteţi oameni sau odată cu voi se va sfârşi înţelepciunea?* „Nu cumva, fiindcă am căzut în nenorocire, mi-am pierdut şi mintea?" *Şi eu am o inimă ca şi voi*[3].

2. *Căci omul drept şi fără prihană a ajuns de ocară. La vremea rânduită mi s-a pregătit să cad în mâinile altora şi casele mele să fie prădate de nelegiuiţi*[4]. Aici spune că este drept, nu mărturisind prin aceasta desăvârşirea virtuţii lui, ci faptul că nu a nedreptăţit pe nimeni, faptul de a nu avea pe nimeni care să-l învinovăţească. *Casele mele să fie prădate de nelegiuiţi* [...]. Trebuia să fie astfel. Aceasta a fost rânduit de sus. Totuşi,

[1] Iov 12, 1-2.
[2] Iov 6, 3-4.
[3] Iov 12, 3.
[4] Iov 12, 4-5.

să nu socotiți că acestea se vor opri la mine. Căci dacă eu, care nu am nedreptățit cu nimic pe nimeni, pătimesc acestea, cu cât mai mult cel rău!

3. *Cu toate acestea, nimeni să nu creadă că, rău fiind, va rămâne nepedepsit, toți cei care Îl mânie pe Domnul. Cum nu va face Domnul cercetare lor?* „Limpede este", zice, „și mărturisit de toți". Nu este limpede pentru toți că cel rău trebuie să fie cercetat de Dumnezeu? „Aceasta", zice, „este limpede nu numai omului, ci și necuvântătoarelor și chiar și pământului neînsuflețit."

4. *Dar întreabă dobitoacele,* zice, *dacă-ți vor spune, sau păsările cerului, dacă îți vor vesti ție, povestește pământului, dacă îți va vorbi, și îți vor lămuri peștii mării, cine nu a știut dintre toate acestea că mâna Domnului le-a făcut pe ele, că în mâna Lui este suflarea tuturor viețuitoarelor și duhul oricărui om*[5]*?* „Pentru ce, așadar, vă comportați ca și cum ați fi spus ceva mare și minunat?" Trebuie deci ca un asemenea om să piară și nimeni nu o ignoră și toți știm aceasta că *în mâna Lui este suflarea tuturor oamenilor.* Vezi cum nu numai creația, ci și pronia mărturisește că pe toate le ține Dumnezeu și că menține viața și suflarea oamenilor, încât poate, când vrea, să le pedepsească.

5. *Mintea deosebește cuvintele și cerul gurii gustă mâncarea*[6]. Adică, dacă necuvântătoarele știu acestea, cu cât mai mult noi, care avem minte și nu numai gâtlej pentru a mânca precum acelea. Fie spune aceasta: „Fiindcă eu nu sunt fără de minte, știu acestea. Căci așa cum Dumnezeu ne-a dat cerul gurii pentru a discerne gustul mâncării, la fel ne-a dat mintea pentru a discerne judecățile noastre, și vreme pentru a afla cunoștința. Căci acestea, potrivit firii, țin de minte și de cerul gurii, dar aflarea înțelepciunii ține de timp".

[5] Iov 12, 7-10.

[6] Iov 12, 11.

6. *În timp îndelungat se află înțelepciunea și într-o viață îndelungată, știința*[7]. Aici spune că mintea este naturală, ca și acțiunea de a mânca. Și începându-și cuvântul, Iov zice: *Nu cumva voi singuri sunteți oameni*[8]. „Atâta timp cât și eu sunt om", zice, „pot înțelege cele pe care și voi le înțelegeți". *În timp îndelungat se află înțelepciunea.* Mie mi se pare că îi admonestează. „Să nu socotiți", zice, „că puteți afla totul. Căci dacă avem o minte care discerne, totuși avem nevoie de mult timp ca să aflăm".

7. *La El,* zice, *este înțelepciunea și puterea, la El sunt sfatul și priceperea*[9]. Căci toată înțelepciunea este la Dumnezeu, dintr-odată, și este acolo în afara timpului. [...] Nu cumva, fiindcă știm acestea, știm totul? Știu că cei răi vor fi pedepsiți. Dar iată că și eu, drept fiind, sunt pedepsit, încât e nevoie de timp ca să aflăm acestea, aducând multe exemple asemănătoare. Vezi cât de mare este experiența Scripturilor? Ceea ce au dobândit bătrânii din experiența faptelor, aceasta și tu, tânăr fiind, ai dobândit din belșug din istorisirea faptelor. Multe au pătimit aceia, multe au văzut. Și tu multe vei vedea, dacă vei vrea să parcurgi Scripturile cu multă atenție. De aceea cineva zicea: „Orice istorisire sfântă să o asculți"[10]. „Povestirea bătrânilor nu o trece cu vederea"[11]. „Că și aceștia au învățat de la părinții lor"[12]. Dar nu ai nevoie nici de timp. Dacă Dumnezeu vrea să îți dea înțelepciunea, nu ai nevoie de timp.

[7] Iov 12, 12.

[8] Iov 12, 2.

[9] Iov 12, 13.

[10] Înț. Sir. 6, 35 [*Septuaginta*].

[11] Înț. Sir. 8, 8 [*Septuaginta*].

[12] Înț. Sir. 8, 9.

8. Apoi vorbeşte despre puterea Lui pedepsitoare. *Dacă El surpă, cine va zidi la loc? Dacă va închide câte-un om, cine va deschide? Dacă opreşte apa, El va usca pământul, dacă o dezlănţuie, îl pierde, răsturnându-l. La El este tăria şi puterea, la El ştiinţa şi priceperea*[13].

9. Apoi şi despre înţelepciune: *Pe sfătuitorii pământului îi duce în robie şi îi scoate din minţi pe judecătorii pământului. Pe regi El îi aşază pe tronuri şi le încinge coapsele cu cingători. Cel ce pe preoţi îi trimite în robie, pe cei puternici ai pământului îi răstoarnă, Cel ce împacă buzele credincioşilor şi a cunoscut priceperea bătrânilor, Cel ce varsă necinste peste căpetenii, iar pe cei smeriţi i-a tămăduit*[14]. „Nu sunt acestea", zice, „dovezi de înţelepciune? Ştiu eu că cele mai multe dintre ele sunt lucrări minunate ale lui Dumnezeu."

10. *Cel ce scoate din întuneric pe cele adânci şi a scos la lumină umbra morţii. Cel ce rătăceşte neamuri şi le dă pieirii, Cel ce zdrobeşte neamurile şi le călăuzeşte, Cel ce schimbă inimile maimarilor pământului. Îi rătăceşte pe ei pe o cale pe care nu o cunoşteau: Să bâjbâie prin întuneric şi fără lumină. Se rătăcesc ca un om beat*[15].

[13] Iov 12, 14-16.

[14] Iov 12, 17-21.

[15] Iov 12, 22-25.

Capitolul XIII

1. *Iată, acestea toate le-a văzut ochiul meu şi urechea mea le-a auzit şi ştiu tot atâtea câte ştiţi şi voi. Şi deşi sunt mai tânăr decât voi, nu sunt mai nepriceput ca voi*[1]. „Ce oare? Chiar dacă sunt mai tânăr", zice, „ştiu acestea limpede".

2. *Şi totuşi eu către Domnul voi vorbi, îmi voi apăra dreptatea înaintea Lui, dacă va voi*[2]. Vezi, este tocmai ceea ce am spus. „Nu socotiţi", zice, „că am spus ceva greu şi împovărător, din neştiinţă le spuneam. Căci eu ştiu ce am spus. Totuşi nu voi încerca să vorbesc către Dumnezeu (oare cu un om vorbesc?), către Dumnezeu Care cunoaşte cele ascunse ale cugetului. Este mai bine pentru mine, zice, să fiu judecat de Dumnezeu decât de voi".

3. *Căci voi sunteţi doctori nedrepţi ai nedreptăţii, toţi vindecători ai răutăţii. O, de aţi amuţi, vi se va întoarce vouă în înţelepciune*[3]. Când cineva vorbeşte fără sens, mai bine tace şi tăcând va fi mai înţelept decât vorbind.

4. *Ascultaţi deci apărarea gurii mele, luaţi aminte la judecata buzelor mele. Nu înaintea Domnului vorbiţi, nu înaintea Lui spuneţi vicleşug*[4]? Bine vorbiţi. Ceea ce spune aceasta este: „Nu socotiţi că Dumnezeu ascultă cele ce spuneţi? Fiindcă vorbiţi cu vicleşug. Nu vorbiţi cu o intenţie bună, ci voiţi numai să mă loviţi şi să răniţi cinstea mea. Chiar dacă vorbele

[1] Iov 13, 1-2.

[2] Iov 13, 3.

[3] Iov 13, 4-5.

[4] Iov 13, 6-7.

voastre par drepte, ele nu vin dintr-un cuget drept. Vorbele voastre nu caută să îndrepte, să dea învățătură, nici să facă mai bun - nu învățați un neştiutor -, ci ele caută să abată la pământ".

5. *Veți da oare înapoi? Fiți voi înşivă judecători, bine ziceți. Căci dacă v-ar urmări pe voi, chiar dacă, făcând toate, v-ați aşezat de partea căii Lui, nu mai puțin vă va mustra pe voi*[5]. *Dacă v-ar urmări pe voi*, zice. „Acum, voi, cei care vorbiți, dacă faptul s-ar judeca despre voi, nu ați mai spune acestea. Adică dacă voi ați fi în locul meu şi vi s-ar cerceta în amănunt faptele voastre, nu ați mai fi judecători ca acum. Sau iată, vă spun acestea altfel, nu puteți să fiți judecători ai cuvintelor mele, voi care spuneți acestea. Chiar dacă ați spune mai multe decât acestea şi veți face toate aşa fel încât să fiți de partea Lui, nu mai puțin vă va mustra pe voi şi va cere seamă şi socoteală de la voi."

6. *Iar dacă în ascuns sunteți părtinitori cu El, înfricoşările Lui nu vă vor răscoli? Groaza Domnului va cădea peste voi şi fala voastră se va face precum cenuşa, iar trupul vostru precum lutul. Tăceți ca să vorbesc*[6]. Adică: „Tăceți, *şi îmi voi potoli mânia*"[7], Vezi că nu erau cuvintele unuia care se îndreptățeşte, ci erau oarecum o mângâiere pentru chinul lui?

7. *Şi îmi voi potoli mânia, luându-mi carnea în dinți*[8]. „Aşa cum cei care se muşcă pe ei înşişi au o oarecare mângâiere, precum cei care îşi muşcă carnea lor, în chinurile lor, au o oarecare mângâiere, aşa şi eu, spunând acestea. Oare nu trebuie să avem milă de aceia mai degrabă decât să le cerem socoteală? Sau îi vom numi mâncători de oameni? Nicidecum, ci plângem şi ne tânguim".

[5] Iov 13, 8-10.

[6] Iov 13, 10-13.

[7] Iov 13, 13.

[8] Iov 13, 13-14.

8. *Sufletul meu îl voi pune în mâinile mele, dacă Cel Puternic Îşi pune mâna peste mine, fiindcă a şi început*[9]. Ia aminte mai presus de toate la acest cuvânt: *Sufletul meu îl voi pune în mâinile mele.* „Adică mă voi nimici pe mine însumi. Precum cei ce se distrug pe ei înşişi, aşa şi eu îmi găsesc mângâiere: aceasta îmi este mie mângâiere. Dacă nu mă nimiceşte Dumnezeu, aceasta este mângâierea mea, să vorbesc".

9. *Totuşi*, zice, *voi vorbi şi vă voi mustra pe voi înaintea Lui şi aceasta îmi va fi spre mântuire, căci nu va intra înaintea Lui vicleşug*[10]. Adică: „Aceasta îmi va fi mângâiere". *Căci nu va intra înaintea Lui vicleşug.* „Vezi că nu vorbesc ca voi, una spunând şi alta având în cuget? Ştiu că nu este înşelătorie la El".

10. *Ascultați cuvintele mele căci vă voi vesti dacă veți asculta. Iată eu sunt aproape de judecata mea*[11]. „Vreau să fiu judecat. Nu refuz judecata."

11. *Eu ştiu că voi fi arătat drept. Cine este cel ce se va judeca cu mine, că acum voi tăcea şi voi înceta. De două lucruri am nevoie. Atunci de la fața Ta mă voi ascunde. Depărtează mâna Ta de la mine şi frica Ta să nu mă mai lovească. Apoi mă vei chema şi eu Te voi asculta. Vei vorbi şi eu Îți voi da răspuns*[12]. Iarăşi spune acelaşi lucru. „Nu mă înfricoşa, nu îmi aduce înainte măreția Ta de Dumnezeu şi voi fi judecat. Am păcătuit, şi eu spun aceasta. Dar primesc în schimb pedepse cu mult mai mari", zice.

12. *Câte sunt păcatele mele şi fărădelegile mele care sunt? Arată-mi!* „Pentru ce am fost tratat astfel?" *Pentru ce Te ascunzi de mine şi mă socoteşti ca pe un potrivnic al Tău sau mă vei socoti ca o frunză bătută de vânt, sau mi Te împotriveşti ca ierbii purtate de o adiere*[13]*?* „Pentru ce nu faci, zice, lucrurile clare?

[9] Iov 13, 14-15.

[10] Iov 13, 15-16.

[11] Iov 13, 17-18.

[12] Iov 13, 18-22.

[13] Iov 13, 23-25.

Pentru ce nu spui: pentru cutare lucru te pedepsesc." Nu mică mângâiere este pentru cei pedepsiți să afle pricina pedepsei lor. De aceea spune şi acesta: „Arată-mi păcatele mele, dar Dumnezeu nu are a i le arăta". Dar ce zice? „Crezi că m-am purtat cu tine aşa cu alt scop decât pentru a te arăta drept?"[14] *Sau mă vei socoti ca o frunză bătută de vânt*, adică „nu iei aminte la mine, mă disprețuieşti, scuipi asupra mea". Aici pe ei îi învață. *Sau mi Te împotriveşti ca ierbii purtate de o adiere*?

13. *Mi Te împotriveşti, că ai scris împotriva mea toate relele mele şi m-ai înconjurat cu păcatele tinereții*[15]. Înțelege că se ştia pe sine păcătos şi vrea să dobândească iertarea invocând vârsta, sau că vrea să se arate pe sine păcătos din pricina vârstei.

14. *Ai pus piciorul meu în butuc şi ai pândit toate faptele mele, până la rădăcinile picioarelor mele ai ajuns, care se învechesc ca un burduf sau ca un veşmânt mâncat de molii*[16]. *Ai pus piciorul meu în butuc.* Adică l-ai legat. *Până la rădăcinile picioarelor mele ai ajuns.* Adică: „Ai venit asupra mea şi m-ai cercetat adânc şi m-ai lovit din cap până în picioare, nu ai lăsat în mine nici o parte sănătoasă". Iarăşi spune mărimea nenorocirii, iarăşi ia în derâdere nimicnicia firii. *Se învechesc ca un burduf.* Pentru ce aduce vorba de burduf? Fiindcă burduful este gol, este umplut numai cu aer. Aşa este şi trupul nostru şi era obiceiul la cei vechi să spună „suntem burdufuri umflate". Nu lua aminte la umflarea lor, nici la pielea întinsă, ci gândeşte-te la lăuntrul lui şi vei vedea multa deşertăciune. Apoi vine şi cu un alt exemplu: *Sau ca un veşmânt mâncat de molii.*

[14] Iov 40, 8.

[15] Iov 13, 25-26.

[16] Iov 13, 27-28.

Capitolul XIV

1. *Căci muritorul născut din femeie*, este astfel şi prin naştere, *este plin de urgie*[1], adică de deznădejde, nu de întristare.

2. *Sau ca floarea, abia înflorită s-a şi veştejit, trece ca umbra şi nu stă. Nu şi acestuia i-ai cerut socoteală şi nu l-ai făcut şi pe el să intre la judecată înaintea Ta*[2]*?* Vezi cum vrea să fie eliberat nu prin faptul că este drept, ci prin nimicnicia firii. Trebuia oare ca acesta, care azi este şi mâine nu va mai fi[3], să fie cercetat, zice, acestuia să i se ceară socoteală?

3. *Cine va fi curat de întinăciune? Nimeni, chiar dacă şi o singură zi ar fi viața lui pe pământ. Numărate sunt lunile lui la El. Pus-ai lui un timp şi nu îl va trece. Depărtează-Te de la mine, ca să mă liniştesc şi să mă bucur de viață ca un simbriaş*[4]. Vezi iarăşi cum scapă la fire, „fiindcă nici nu este cu putință", zice, „să fie cineva curat. Nu numai din pricina nimicniciei, nici numai din pricina scurtimii vieții sau din pricina descurajării de care este plină viața noastră, ci fiindcă nici nu este cu putință să fie cineva curat". *Depărtează-Te de mine*, zice, *ca să mă liniştesc şi să mă bucur de viața mea ca un simbriaş.* Vorbeşte iarăşi despre vremelnicia vieții, osteneala şi nenorocirea ei. „Porunceşte ca eu, cel muncit şi nenorocit, să fiu în linişte." Apoi, arată că cel mai nenorocit dintre toate făpturile este omul, [mai nenorocit] şi decât pomii, râurile şi marea.

[1] Iov 14, 1.

[2] Iov 14, 2-3.

[3] Mt. 6, 30.

[4] Iov 14, 4-6.

4. *Este nădejde pentru un copac, dacă este tăiat, iarăşi va înflori şi lăstarul lui nu va pieri. Căci dacă rădăcina lui ar îmbătrâni în pământ şi trunchiul lui pe pietre se usucă, de la mireasma apei va înflori şi va da rod ca şi cum ar fi atunci sădit. Dar omul când moare se nimiceşte, şi muritorul, odată căzut, nu va mai fi*[5]. Apoi zice: *Cu timpul marea se împuţinează, iar râurile, lipsite de apă, vor seca, dar omul odată adormit, nu se mai scoală şi nu se mai ridică până ce cerul nu se învecheşte*[6], *şi nu se vor mai trezi din somnul lor*[7]. Aceasta o spune fiindcă nici marea, cu timpul, nu pătimeşte soarta omului, ci acestea sunt nemuritoare, aşa cum spun unii autori din afara credinţei creştine. Atâta timp cât râurile vor curge şi va fi umbra copacilor, nici marea, nici râul nu vor înceta să existe. Numai omul rabdă o astfel de soartă. Ah! Dacă ar fi cu putinţă să murim şi iarăşi să înviem, dar nu este aşa.

5. *Dacă m-ai păzi în locaşul morţilor*, zice, *de m-ai ascunde până ce se va potoli mânia Ta şi de mi-ai rândui un timp în care să-Ţi aminteşti de mine. Dacă un om moare, va mai trăi oare, odată ce şi-a sfârşit zilele vieţii sale? Aş aştepta eu atunci până ce iarăşi voi fi? Apoi mă vei chema şi eu voi asculta. Lucrul mâinilor Tale să nu îl treci*[8]. „Aşadar, nu este cu putinţă să aştepţi. Căci dacă ar fi aşa, aş aştepta până ce iarăşi voi învia. *De m-ai ascunde în locaşul morţilor* şi eu aş aştepta până ce voi deveni astfel şi, chemându-mă, Te voi asculta, dar nu este cu putinţă aceasta. Ce oare? Chiar dacă nu este cu putinţă nimic dintre acestea, nu mă lepăda, fiindcă sunt lucrul mâinilor Tale."

6. *Dar Tu mi-ai numărat faptele şi nu ţi-a scăpat nici unul din păcatele mele, mi-ai pecetluit păcatele mele într-un sac şi ai însemnat*

[5] Iov 14, 7-10.

[6] La Sfântul Ioan apare παλαιώθη „se învecheşte", diferit de *Septuaginta*.

[7] Iov 14, 10-12.

[8] Iov 14, 13-15.

şi dacă am făcut ceva fără voie[9]. „Vreau să fiu izbăvit pentru aceasta", zice, „pentru faptul că sunt lucrul mâinilor Tale şi nicidecum pentru dreptatea mea, nici pentru faptul că Îţi pot cere dreptate sau pentru că ai uitat greşelile mele. Căci nu este cu putinţă să ascund de tine ceva din relele mele."

7. Apoi zice: *Şi totuşi, până şi un munte, căzând, se va surpa şi stânca e rostogolită din locul ei. Apele macină pietrele şi valurile lor acoperă grămada de pământ şi răbdarea omului ai nimicit-o. L-ai lepădat pe el până în sfârşit şi el s-a dus. Întors-ai faţa Ta şi l-ai trimis. Dacă urmaşii lui sunt mulţi, nu ştie, dacă sunt puţini, nu cunoaşte, ci doar dacă trupul lui a suferit sau sufletul lui s-a tânguit*[10]. „Căci omul se pedepseşte", zice, „şi, chiar dacă are mulţi fii, nu ştie. După ce moare, este lipsit de fericirea de care se bucura când trăia. Căci ce folos are că a lăsat în urmă copii, odată ce el a plecat de aici?" Vezi? Mereu invocă vremelnicia vieţii şi faptul că nu îi este cu putinţă să se mai întoarcă, să revină aici. Dar să presupunem că lasă în urmă fii, nu are habar de bunătăţi. Fie că sunt mulţi, fie că sunt puţini fii, nu ştie. Aşadar, ce este mai nenorocit decât faptul că ignoră cele bune făptuite, când el pleacă singur, ştiind propriile rele. Iar dacă după sfârşitul lui se întâmplă ceva bun, nu o ştie, nici nu o va şti vreodată, ci va şti numai că *trupul lui l-a durut şi sufletul său s-a tânguit.*

[9] Iov 14, 16-17.

[10] Iov 14, 18-22.

Capitolul XV

1. *Luând cuvântul Elifaz temanitul, a zis: Ce răspuns plin de înțelepciunea duhului va da înțeleptul? Îşi va sătura chinul pântecelui mustrând cu cuvinte deşarte, cu vorbe care nu au nici un folos*[1]? Cel mai cumplit lucru dintre toate este faptul că sub pretextul cuvintelor evlavioase şi sub formă de mângâiere diavolul i-a înarmat pe ei să îl rănească pe Iov. Şi vezi cu câtă violență se folosesc de cuvânt, batjocorindu-l pentru nebunia lui. Fiindcă Iov a zis: „Şi eu am o inimă" şi „nu se sfârşeşte cu voi înțelepciunea"[2], „şi ştiu tot atâtea câte ştiți şi voi. Şi deşi sunt mai tânăr decât voi, nu sunt mai nepriceput ca voi"[3]. De îndată, pornind chiar de la aceste cuvinte, Elifaz îl atacă pe el şi zice: *Ce răspuns plin de înțelepciunea duhului va da înțeleptul*? „Iată", zice, „ce răspuns dă înțeleptul şi cel ce pretinde că ştie toate." Dar el *m-a săturat de chinul pântecelui meu.* Adică: îi spune lui cuvinte de mângâiere şi totuşi este plin de suferință. „Nu este nimic sănătos în această îndreptățire", zice Elifaz. „Toate sunt confuze şi pline de îndrăzneală", zice. Vezi cât este de iubitor de slavă şi la ce se pune împotrivă? Fiindcă a spus: „nu se sfârşeşte cu voi înțelepciunea", vrea să îi întoarcă înapoi cuvântul şi să arate că Iov nu ştie nimic mai mult decât ei.

2. *Fiindcă şi tu ai depărtat de la tine frica şi ai ținut asemenea cuvinte înaintea Domnului. Fiindcă eşti vinovat prin cuvintele*

[1] Iov 15, 1-3.

[2] Iov 12, 3:2.

[3] Iov 13, 1-2.

gurii tale şi nu ai deosebit cuvintele celor puternici, te mustră pe tine gura ta şi nu eu. Buzele tale mărturisesc împotriva ta. Ce oare, zice? Nu cumva ai fost tu cel dintâi om sau ai fost rânduit tu întâistătător[4]*? Ai auzit tu porunca Domnului? Sau a venit la tine înțelepciunea? Ce ştii tu pe care noi să nu ştim? Sau ce spui tu şi noi să nu spunem? Şi între noi este un bătrân şi un [om] vechi [de zile], mai îngreunat de zile decât tatăl tău. Puțin ai fost biciuit pentru câte ai păcătuit. Ai vorbit cu mândrie şi fără de măsură*[5]. Numai nu spune: „Nu cumva tu exişti mai înainte de toate, ca să fi învățat prin lungimea timpului. Sau ai auzit ceva de la Dumnezeu? În privința cunoştinței nu eşti cu nimic mai presus de noi". Fiindcă Iov zicea: „în timp îndelungat se află înțelepciunea"[6]. „Aşadar, nu eşti prins în plasă? Căci nu eşti pe lume de multă vreme, nici nu te-ai născut mai înainte de lume." Dar Iov a zis aşa fiindcă aceia se mândreau. *Puțin ai fost biciuit pentru câte ai păcătuit.* Fiindcă Iov zicea: „Câte sunt păcatele mele şi fărădelegile mele care sunt? Arată-mi!"[7]. Elifaz, exagerând şi el, zice: „Nici o mică parte nu ai ispăşit".

3. Apoi iarăşi îl atacă. Nu cumva Iov a zis: „fără prihană sunt înaintea lui Dumnezeu"? Ci a spus, dimpotrivă, „că ai scris împotriva mea toate relele mele", că păcatele mele le-ai păstrat în amintirea Ta. *Pentru ce a îndrăznit*, zice, *inima ta sau spre ce ai ațintit ochii tăi, că ai izbucnit mânia ta înaintea Domnului şi ai scos din gură asemenea cuvinte? Cine, muritor fiind, va fi fără prihană, sau cine, născut din femeie, va fi drept, dacă Dumnezeu nici în sfinții Săi nu se încrede şi cerul nu este curat înaintea Lui şi stelele nu sunt fără prihană*[8]. Apoi zice:

[4] Versiunea Sfântului Ioan este diferită de *Septuaginta*.

[5] Iov 15, 4-11.

[6] Iov 12, 12.

[7] Iov 13, 23.

[8] Iov 15, 12-15.

Vai, spurcat şi necurat este omul care bea nedreptatea ca apa[9]. Vezi cum l-a lovit pe el, cum arată că răutatea lui este în fire.

4. *Îți voi vesti ție – dar tu ascultă-mă – cele pe care le-am văzut. Îți voi vesti ție cele pe care înțelepții le-au vestit şi părinții lor nu le-au ascuns – căci numai lor le-a fost dat pământul şi cel de alt neam nu a venit asupra lor. Toată viața celor nelegiuiți este în neliniște, anii dați celui puternic sunt numărați, frica Lui este în urechile lui. Când i se pare că este în pace, atunci va veni nenorocirea asupra lui. Să nu creadă că se va întoarce din întuneric, căci deja este hărăzit ascuțişului fierului. Este dat nimicirii şi este rânduit mâncare vulturilor, ştie în sinea lui că va rămâne stârv*[10]. Fiindcă Iov zicea: „În timp îndelungat se află înțelepciunea"[11], Elifaz îi răspunde: *cele pe care le-au spus părinții lor şi nu le-au ascuns* de la ei înşişi *şi nu a venit nici unul de alt neam asupra lor*. Adică, înțelepții care se bucură de pace o transmit şi urmaşilor lor. *Cel de alt neam nu a venit asupra lor*. Adică nu au răbdat nici război, nu au văzut nici luptă, nici nu au devenit răzvrătiți, ci au stat cu vitejie şi bărbăție şi au biruit şi au stăpânit cu putere şi tărie, bucurându-se de multă pace. *Toată viața celor nelegiuiți*, zice, *este în neliniște* şi când vor fi în pace, conştiința lor va fi neliniştită. *Anii dați celor puternici sunt numărați*, adică celor nedrepți. Căci tiranii sunt vremelnici. *Când par să fie în pace, atunci vine nenorocirea asupra lor*, încât să afle că războiul vine de sus şi că nici nu va fi pentru el schimbare din chinuri. *Şi este rânduit spre mâncare vulturilor. Deja este hărăzit ascuțişului fierului.* Vezi că şi moartea lui e vrednică de plâns, căci nu vine după legea firii, ci prin violență, prin război şi luptă şi după moarte, nu are nici mormânt, nici înmormântare şi nu numai că va rămâne neîngropat, ci şi hrană vulturilor.

[9] Iov 15, 16.

[10] Iov 15, 17-23.

[11] Iov 12, 12.

Ştie în sinea lui că va rămâne stârv. Conştiința acestui fapt este şi mai grea, când i se anunță de mai înainte şi i se vesteşte de mai înainte.

5. *Şi ziua întunecată îl va prinde în vârtej, necaz şi strâmtorare îl vor împresura, ca pe o căpetenie ce cade-n primul flanc, că a ridicat mâinile împotriva Domnului, împotriva Domnului Atotțiitorul şi-a întărit cerbicea, a alergat înaintea Lui cu mândrie, la adăpostul grosimii scutului său, că şi-a ascuns fața sub grăsimea lui*[12]. Căci aşa cum căpetenia este strălucitoare şi vestită şi, stând într-un loc expus pericolului, piere degrabă, aşa cum căpetenia conducându-i pe ceilalți, cade înaintea altora, la fel şi acesta. Vezi ce exemplu i-a dat! La ce i-a folosit lui conducerea şi puterea, de vreme ce *a ridicat mâinile împotriva Domnului*?

6. Apoi, de aici, rosteşte blesteme care se împliniseră deja oricum. Căci după ce a zis: *Şi şi-a pus o fâşie pe coapsă, lauda lui este hula, să locuiască în cetăți pustii şi să intre în case nelocuite şi ceea ce acela a pregătit, alții vor lua. Nici să nu se îmbogățească, nici să nu rămână averile lui, nici să-şi mai arunce umbra pe pământ, nici să scape de întuneric, vlăstarul lui să-l veştejească vântul, şi să-i cadă floarea, să nu creadă că va rămâne, căci deşert îi va fi sfârşitul*[13], a adăugat: *Mlădița lui mai înainte de vreme se va strica, şi vlăstarul lui nu se va acoperi de flori, să fie cules ca agurida mai înainte de vreme, să cadă ca floarea de măslin. Căci moartea este mărturie pentru cel nelegiuit. Focul va arde casele celor ce primesc daruri şi în pântece vor zămisli dureri, deşert îi va fi sfârşitul, iar pântecele lui va purta chin*[14]. Peste tot înfățişează ceea ce este în pregătire şi ceea ce încă nu s-a împlinit:

[12] Iov 15, 23-27.

[13] Iov 15, 27-31.

[14] Iov 15, 32-35.

Căci moartea este mărturie pentru cel nelegiuit. Adică: mustrare, condamnare, mărturie pentru ceilalți oameni, că astfel trebuie să pătimească toate cel nelegiuit şi iarăşi *mărturie pentru cel nelegiuit,* adică este limpede, este evident tuturor, nimănui nu este necunoscut.

Capitolul XVI

1. *Luând cuvântul, Iov a zis: Am auzit multe asemenea, voi toți mângâietori ai răutăților*[1]. Fiindcă Elifaz a vorbit astfel ca şi cum ar fi spus ceva deosebit şi ca şi cum ar fi istorisit o povestire din vechime, şi ca şi cum Iov şi-ar relua istorisirea de la început. „Nu sunt acestea evidente?", zice. „Totuşi, fiindcă vorbiți superficial şi spuneți ce vă trece prin minte şi nu vă măsurați cuvintele, nu vă mâniați împotriva mea, dacă eu am vorbit din suflet".

2. *Ce oare, nu cumva este vreo rânduială în vorbele în vânt? Sau ce te va tulbura că răspunzi? Şi eu pot vorbi ca voi. Dacă sufletul vostru ar fi în locul sufletului meu, atunci aş sări la voi cu vorbe, aş clătina din cap împotriva voastră. De-ar fi putere în gura mea, nu aş cruța mişcarea buzelor mele*[2]. „Aş vrea ca voi să fiți în locul meu şi în situația mea şi aş putea să clatin din cap şi să fac şi eu cele ce faceți voi: atunci veți şti să nu faceți pe înțelepții în relele altora. Totuşi voi vorbi şi acum căci acest lucru îmi aduce mângâiere, dacă voi vorbi îmi alin durerea", zice, „dacă voi tăcea, chinurile nu îmi vor fi cu nimic mai slabe şi mai mici."

3. *Căci dacă voi vorbi nu mă mai doare rana, iar dacă voi tăcea, voi fi rănit mai puțin*[3]? Sau spune aceasta, că „dacă aş fi în locul vostru şi în afara chinurilor, atunci ați înțelege. Căci vorbind nu sufeream". Apoi iarăşi îşi vesteşte nenorocirea.

---

[1] Iov 16, 1-2.

[2] Iov 16, 3-5.

[3] Iov 16, 6.

4. *Dar acum a făcut din mine un nebun istovit, putred şi ai pus mâna pe mine, minciuna mea mi s-a făcut spre mărturie şi s-a ridicat împotriva mea, în faţa mea a răspuns împotrivă. Întru urgie m-a doborât la pământ. A scrâşnit din dinţi asupra mea. Săgeţile tâlharilor au căzut peste mine. Cu săgeţi a lovit ochii mei şi cu arcul său a sărit asupra mea. Cu lovitură ascuţită mi-a lovit genunchii*[4], *toţi laolaltă s-au năpustit asupra mea, căci Domnul m-a dat în mâna celui nedrept, la cei nelegiuiţi m-a aruncat. Pe mine, care eram în pace, m-a spulberat, luându-mă de păr, m-a smuls. M-a pus pe mine ca pe o ţintă. M-au înconjurat cu sulițele lor, ţintindu-mi rărunchii fără să mă cruţe, risipit-au pe pământ viaţa mea, m-au doborât, lovitură după lovitură, s-au năpustit asupra mea cei puternici*[5]. „Nu e de ajuns că sunt pedepsit", zice, „ci par şi nebun sau vrea să spună că şi-a ieşit din minţi." Apoi Îl prezintă pe Dumnezeu în chip omenesc, luptând împotriva lui cu mânie.

5. *Sac am cusut pe pielea mea, puterea mea au stins-o în ţărână*[6]. Adică: „M-a înnegrit din pricina răutăţilor sau al sacului care îl încinge".

6. *Pântecele meu s-a mistuit de plâns, pe pleoapele mele este umbra morţii. Nici o nedreptate nu era în mâinile mele, dar rugăciunea mea era curată. Pământul să nu acopere sângele trupului meu*[7]. Acesta este obiceiul celor ce se află în chinuri, să nu îşi ascundă relele lor. „Sunt atât de departe de a avea ceva pe conştiinţă, încât vreau ca toţi să vadă cele ce sufăr."

7. *Să nu fie nici un loc pentru strigătul meu*[8]. *Nici strigătul meu să nu îl ascunzi. Şi acum, iată, în cer este martorul meu, Cel*

[4] Loc diferit de *Septuaginta*.

[5] Iov 16, 7-14.

[6] Iov 16, 15.

[7] Iov 16, 16-18.

[8] Iov 16, 18.

ce mă cunoaşte pe mine este întru cele înalte. Să ajungă rugăciunea mea către Domnul, înaintea Lui să lăcrimeze ochiul meu[9]. Numai nu spune: să asculte acestea Dumnezeu, să vadă acestea Dumnezeu.

8. *Să fie apărarea mea înaintea Domnului şi fiul omului înaintea aproapelui său*[10]. Adică: „sunt la judecată cu El". Iarăşi aceleaşi.

9. *Anii mei sunt număraţi, voi porni pe o cale de pe care nu mă voi mai întoarce*[11].

[9] Iov 16, 19-20.

[10] Iov 16, 21.

[11] Iov 16, 22.

Capitolul XVII

1. *Pier purtat de vânt, mă rog pentru mormânt şi nu îl dobândesc, cerşesc ostenindu-mă şi ce voi face? Străinii mi-au răpit avutul. Cine este acesta? Să fie legat de mâna mea. Căci inima lor şi-au ascuns-o de înțelepciune, de aceea nu-i vei înălța pe ei. Va vesti rele unora. Ochii mei s-au topit după fiii mei. M-ai făcut de pomină între neamuri, râs m-am făcut pentru ei. S-au înceţoşat de mânie ochii mei, am fost împresurat foarte de toți. Mirare i-a cuprins despre mine pe cei adevărați, căci cel fără de lege s-a ridicat împotriva dreptului*[1]. „Nici măcar nu pot spune – lucru comun celor nenorociți – că sunt miluit, ci dimpotrivă, sunt luat în râs de oameni fără de minte. Cei drepți sunt uimiți de mine. Cum poate un credincios să îşi țină calea lui?".

2. *Poate cel credincios să se țină de calea sa şi cel curat cu mâinile să-şi recapete îndrăzneala*[2]*?* „Cum va avea îndrăzneală cel curat, de vreme ce acestea s-au întâmplat aşa împotriva oricărei nădejdi? Să fie ale mele ca nimic. Cum alții vor sta în calea virtuții? Totuşi iarăşi vă chem la judecată".

3. *Şi totuşi țineți-vă tari şi veniți încoace. Căci nu găsesc [nimic] adevărat în voi. Zilele mele au trecut în vaiet. S-au zdrobit baierele inimii mele. Am făcut din noapte zi. Lumina e aproape de fața întunericului. Căci dacă mai rămân, locaşul morților îmi este casă. În întuneric este întins culcuşul meu. Moartea am chemat-o să-mi fie tată, mama mea şi sora mea să-mi fie putrezirea. Unde este atunci nădejdea mea? Sau voi mai vedea încă cele bune*

[1] Iov 17, 1-8.

[2] Iov 17, 9.

ale mele? Sau se vor coborî cu mine în locuința morților. Sau voi coborî în pământ împreună cu ele[3]*?* „Îmi spuneți mie: rămâi! Unde? În locaşul morților. Căci acela mă va primi de acum înainte. *Moartea am chemat-o să-mi fie tată.* Oricum acolo trebuie să plec".

[3] Iov 17, 10-16.

Capitolul XVIII

1. *Luând cuvântul Baldad sauhitul, zice: Până când nu vei înceta? Opreşte-te, ca să vorbim şi noi. Pentru ce noi am tăcut ca dobitoacele înaintea ta? Mânia te-a cuprins*[1]. Vezi-i pe ei gata să îl judece. Vezi cum vor să îi închidă gura. Nu acesta este obiceiul celor care mângâie, ci dimpotrivă, al unora care întărâtă şi batjocoresc. *Opreşte-te,* zice, *ca să vorbim şi noi.* Căci pentru ce ați venit? Nu ca să vorbiți şi voi. *Pentru ce am tăcut ca dobitoacele înaintea ta?* Vezi iubirea de slavă? Socotesc tăcerea o ruşine şi cea din urmă prostie. Iarăşi, nu astfel sunt cei ce mângâie. „Va face", zice, „mai mult el singur decât noi, care suntem mai mulți, învingându-ne şi biruindu-ne pe noi în cuvânt?" Vezi-i pe toți aceştia învinuind lungimea cuvântului. Vezi cum îl insultă şi îl acuză.

2. *Ce oare,* zice, *dacă tu mori, nelocuite vor fi cele de sub cer? Sau se va cutremura pământul din temelii*[2]*?* Fiindcă neîncetat se tânguia astfel, zicea mereu: vreau să mor. Ce mângâiere este aici? Cum altfel l-ar fi doborât? Nu cumva zice că *nelocuite vor fi cele de sub cer* sau a amintit astfel de sfârşit, ca şi cum ar fi contribuit prin ceva mare la această viață care ne este comună. Şi totuşi, dimpotrivă, zice, fiindcă omul este nimic, nici nu este vrednic de vreo pomenire. Pentru ce spui acestea? Apoi şi el aşa pur şi simplu şi în van îi osândeşte pe nelegiuiți pentru a-şi susține presupunerea. Căci nu puteau să îl învinuiască pe Iov că a făcut ceva rău. Dar

[1] Iov 18, 1-4.

[2] Iov 18, 4.

vezi răutatea! Căci zicând că mari rele se întâmplă celor nelegiuiți, înşirau relele pe care le răbda Iov şi împleteau nenorocirile lui cu discursul lor, ca şi cum ar fi vrut să arate că la el fac aluzie. Vezi şi priveşte cum vorbeşte şi despre alții şi despre el.

3. *Şi lumina celor nelegiuiți se va stinge*[3]. Fiindcă odinioară era în bunăstare. *Şi nu se va mai înălța flacăra lor. Lumina lui va fi întuneric în sălaşul lui, lampa de deasupra lui se va stinge. Să vâneze cei mai de pe urmă oameni avutul lui*[4]. Or, şi aceasta i s-a întâmplat lui Iov. *Să se surpe sfatul lor, să fie prins în cursă piciorul lui*[5]. Adică este prins şi nu poate să scape. *Şi să se încurce în mreajă*[6].

4. *Să vină peste el capcane şi să-l înconjoare şi oameni însetați se vor întări asupra lui. Se ascunde în pământ frânghia lui şi cursa lui este întinsă pe cărările sale. Jur împrejur dureri să-l piardă. Să se târască la picioarele multora în foame cumplită şi o cădere groaznică îi este pregătită. Să-i roadă tălpile picioarelor. Să mistuie moartea frumusețea lui*[7]. Şi aceasta i s-a întâmplat lui Iov.

5. *Să fie smulsă din casa lui vindecarea*[8]. Şi aceasta i s-a întâmplat. *Să-l cuprindă pe el strâmtorare şi pricină împărătească*[9]. Împărătească, adică cea de la Dumnezeu, mi se pare mie. Dar dacă se referă la o pricină omenească, amestecă şi lucruri care nu i s-au întâmplat, ca să nu pară că despre el vorbeşte.

6. *Să sălăşluiască în cortul lui şi în trupul lui, să fie presărată cu pucioasă bunăcuviința lui. De jos rădăcinile lui se vor*

[3] Iov 18, 5.

[4] Iov 18, 5-7.

[5] Iov 18, 7-8.

[6] Iov 18, 8-9.

[7] Iov 18, 9-13.

[8] Iov 18, 14.

[9] Iov 18, 14.

usca şi de sus recolta lui va cădea. Să piară pomenirea lui de pe pământ[10]. „Prin copii", zice, „nu va fi cunoscut, ceea ce s-a întâmplat şi lui Iov." „Prietenii mei şi vecinii mei în preajma mea s-au apropiat şi au şezut şi cei de aproape ai mei departe au stat."[11]

7. *Şi numele lui scos afară. Să fie împins de la lumină la întuneric. Nu va fi cunoscut în poporul său nici nu va fi păstrată casa lui sub cer, ci în curţile lui alţii vor trăi. Pentru el au suspinat vrăjmaşii, pe muritori uimirea i-a cuprins*[12], adică şi cei dintâi veniţi, şi cei îndepărtaţi. *Aşa sunt casele celor nelegiuiţi, aşa este locul celor ce nu cunosc pe Domnul*[13].

[10] Iov 18, 15-17.

[11] Ps. 37, 11.

[12] Iov 18, 17-20.

[13] Iov 18, 21.

Capitolul XIX

1. *Luând cuvântul, Iov a zis: Până când veţi osteni sufletul meu şi mă veţi zdrobi cu vorbe*[1]*?* Vezi-i pe aceştia, nu numai că nu aduc nici o mângâiere, ci fac contrariul, lucrând împreună cu diavolul şi luptând de partea lui şi zdrobind tăria lui Iov. Nu erau de ajuns evenimentele trecute. Vezi-i pe toţi trei spunând aceleaşi lucruri ca dintr-o singură gură.

2. *Să ştiţi numai că Domnul mi-a făcut aşa*[2]. „Ruşinaţi-vă", zice, „de vrednicia celui care pedepseşte. Nu trebuie să calci în picioare pe cei pedepsiţi de Dumnezeu, ci trebuie să-i plângi şi să-i jeleşti. Şi mai ales nu trebuie să te bucuri de moartea nimănui. Căci aceasta nu va rămâne nepedepsit. Cine nu ar respecta nenorocirea măcar, dacă nu vrednicia celui ce pedepseşte?".

3. *Voi vorbiţi împotriva mea,* zice, *şi nu vă ruşinaţi de mine şi vă năpustiţi asupra mea. Da, eu cu adevărat am rătăcit şi în mine s-a sălăşluit rătăcirea. Am spus o vorbă ce nu trebuia, cuvintele mele rătăcesc şi sunt nepotrivite*[3]. Aceasta a spus-o ca o concesie, şi pretutindeni face astfel, dând loc la multe concesii. Nu lasă cuvântul să zacă în el însuşi, ci iarăşi reîncepe lupta. „Să admitem că voi condamnaţi pe bună dreptate multa prostie şi vorbărie a cuvintelor mele, precum şi nepotrivirea lor, dar voi nu trebuia să mă atacaţi astfel, chiar dacă lucrurile ar sta astfel, ci trebuia să îmi respectaţi durerea şi să vă temeţi

[1] Iov 19, 1-2.

[2] Iov 19, 3.

[3] Iov 19, 3-4.

de Cel ce m-a lovit astfel şi să îmi acordaţi iertare din pricina mărimii chinurilor."

4. *Vai, însă, fiindcă vă trufiţi asupra mea,* zice, *săriţi la mine cu ocară, cunoaşteţi că Domnul este Cel ce m-a tulburat*[4]. Ce înseamnă aceste cuvinte? Că trebuie să respecte şi să se teamă. Mie mi se pare că aici vrea să spună că nu pentru păcate a pătimit atâtea (oare dacă Dumnezeu loveşte pe cineva, acesta suferă întotdeauna pentru păcate? după cum nici Iov însuşi), ci pentru încercare şi prilej de mai multe cununi.

5. *Fortăreaţa Lui împotriva mea Şi-a înălţat-o, iată, voi vorbi în chip şi nu voi mai vorbi deloc*[5]. „Adică voi vorbi pe faţă sau ca şi cum aş vorbi cu cineva." *Voi striga şi nicăieri nu este judecată*[6]. Aceasta este culmea nenorocirii mele: nimeni nu aude, nimeni nu judecă, nimeni nu răspunde. Pe acesta nu trebuie să-l miluieşti? Nu văd pe nimeni. Sunt înconjurat din toate părţile, strig şi nimeni nu aude.

6. *Sunt înconjurat de un zid şi nicidecum nu pot trece, pus-a întuneric pe cărările mele*[7]. Fie că este vorba despre cărările minţii, fie de căile vieţuirii sale, aceasta înseamnă: „M-a aruncat în întuneric. Nu am unde să plec, nici nu văd, sunt neputincios".

7. *De slava mea m-a dezbrăcat, mi-a smuls cununa de pe cap, m-a tras în toate părţile şi am plecat*[8]. „M-a legat din toate părţile", zice, „şi nici pe El nu Îl văd, nici pe nimeni altcineva."

8. *A tăiat ca un copac nădejdea mea, cumplit s-a aprins de mânie împotriva mea, m-a socotit ca pe-un vrăjmaş al Său. Cetele Lui au venit de-a valma peste mine, în căile mele m-au înconjurat*

[4] Iov 19, 5-6.

[5] Iov 19, 6-7.

[6] Iov 19, 7.

[7] Iov 19, 8.

[8] Iov 19, 9-10.

şi m-au pândit[9]. Este vorba despre cei ce au uneltit împotriva lui şi i-au luat turmele. Mare este ispita diavolului. Cei rămaşi dintre casnicii lui făceau şi mai cumplită nenorocirea lui decât cei ucişi. Căci cei ucişi nu mai puteau face nimic de atunci înainte, dar aceştia îl ocărau, nu îl ascultau şi vorbeau împotriva lui.

9. *De mine s-au îndepărtat fraţii mei, au cunoscut mai degrabă pe străini decât pe mine. Prietenii mei au devenit nemiloşi. Cei de aproape ai mei nu m-au luat în seamă. Cei care îmi cunoşteau numele m-au uitat. Vecini, apropiaţi, slujitori, slujnice ca pe un străin m-au socotit. De alt neam m-am făcut înaintea lor. Pe slujitorii mei i-am chemat, dar nu m-au ascultat, gura mea i-a rugat şi pe femeia mea o rugam stăruitor şi-i imploram linguşindu-i pe fiii ţiitoarelor mele, dar ei în veac m-au lepădat. Când mă ridic, ei împotriva mea grăiesc. Se scârbeau de mine cei ce mă vedeau şi cei pe care i-am iubit s-au ridicat împotriva mea. Sub piele a putrezit carnea mea. Oasele mele sunt măcinate de dureri. Apropiaţi-vă, fie-vă milă de mine, o, prieteni, fie-vă milă. Căci mâna Domnului e cea care s-a atins de mine. Pentru ce mă prigoniţi ca şi Domnul? De carnea mea nu vă săturaţi? Cine ar da ca să fie scrise cuvintele mele*[10]? Fie vorbeşte despre nenorocirea lui, fie despre viaţa lui, despre faptele sale pline de virtute care mărturisesc despre el că nu era rău (şi aceasta este din conştiinţa lui). „Căci sunt atât de sigur", zice, „că nu am nedreptăţit pe nimeni, încât vreau ca după acestea să fie scrise cele ale nenorocirii mele. Fiindcă şi aceasta aduce oarecare mângâiere."

10. *Să fie puse acestea într-o carte până în veac cu un condei de fier şi de plumb sau să fie săpate în stâncă*[11]. Iată: au fost scrise nu cu un condei de fier, ci mult mai bun decât a cerut. Căci

[9] Iov 19, 10-12.

[10] Iov 19, 13-23.

[11] Iov 19, 23-24.

acelea dacă s-ar fi scris astfel, timpul le-ar fi şters, dar aşa au fost scrise mult mai bine.

11. *Ştiu că veşnic este Cel ce mă va dezlega pe pământ*[12]. Adică: „Cel ce mă va trimite în pământ, Dumnezeu". Şi ce înseamnă aceasta? Dacă nemuritor este Dumnezeu, pentru ce vrei tu ca vorbele tale să fie scrise şi să rămână pentru totdeauna spre pomenire veşnică şi nemuritoare? Vezi pătimirea celor ce se află în nenorocire. Vor ca nu numai cei prezenți să fie martori ai nenorocirilor lor, ci şi cei ce vor fi după aceea, ca şi cum ar voi să-şi atragă de pretutindeni o oarecare compătimire. Ceea ce mi se pare mie că făcea şi bogatul din Evanghelie[13], care voia să vestească celor de pe pământ chinurile sale şi în ce situație se află cel ce mai înainte de asta trăia în desfătări.

12. *Va ridica*[14] *trupul meu care rabdă acestea. Căci de la Domnul s-au săvârşit acestea mie*[15]. Oare ştia despre înviere? Aşa mi se pare, chiar despre învierea trupurilor, afară numai dacă cineva nu ar spune că învierea de care vorbeşte este eliberarea din chinurile care îl cuprindeau. „Încât vreau", zice, „ca şi după eliberare chinurile mele să fie nemuritoare". Mare este această lecție şi această filosofie, a avea mereu sub ochi pedepsele lui Dumnezeu, chiar şi pe cele trecute. Căci aceasta Însuşi Dumnezeu a făcut-o cu cădelnițele cele de aramă[16], acelaşi lucru l-a făcut şi cu sodomiții[17], la fel a

[12] Iov 19, 25.

[13] Lc. 16, 19.

[14] ἀναστήσει, Acest verb în greacă este ambivalent, înseamnă şi a se ridica şi a învia. De aici se ridică problema dacă Iov cunoştea dogma învierii.

[15] Iov 19, 26.

[16] Num. 16, 37-38.

[17] Fc. 19, 4.

făcut şi cu şarpele de aramă[18], la fel a făcut şi în privința locurilor care şi-au primit numele de la pedepse precum valea Emecahor[19], ca în zilele de demult. *De la Domnul mi s-au săvârşit mie acestea.* Bine zice că Domnul este pricina binecuvântată a schimbării. „El a lovit, El va şi vindeca"[20].

13. *Căci eu cunosc în mine însumi cele ce ochii mei au văzut şi nu altul. Toate sunt săvârşite în sânul meu*[21]. Căci nu este omenească lovitura. „Cele întâmplate cu vitele mele, ştiu din cele ce se întâmplă în trupul meu, sunt lovitura lui Dumnezeu." De aceea zice: *Cele pe care eu le cunosc în mine însumi.* Am un învățător potrivit să mă învețe că lovitura este de la Dumnezeu, şi anume, cele ce se întâmplă cu mine, ca atunci când spune: *Văd că mâncarea mea miroase urât, ca duhoarea de leu*[22]. Acestea nu țin de o boală naturală. Demult i-ar fi nimicit trupul. Ca să nu considere că spune acestea dintr-o conştiință vicleană, adaugă: „Păzit-am poruncile Tale"[23], iar dacă nu mă credeți, ci mă contraziceți, temeți-vă, căci viitorul este nearătat. Fără îndoială că cel ce trăieşte în răutate trebuie să piară. Căci dacă eu fiindcă sunt în răutate pătimesc acestea, atunci şi voi trebuie să vă temeți şi să vă înspăimântați.

14. *Şi dacă ziceți: „Ce vom zice înaintea lui?" şi rădăcina vorbirii vom găsi în el? temeți-vă şi voi de judecată. Căci mânia va veni peste cei fără de lege şi atunci vor cunoaşte că tăria lor nu va fi nicăieri*[24].

[18] Num. 21, 9.

[19] Ios. 7, 24-26.

[20] Iov 5, 18.

[21] Iov 19, 27.

[22] Iov 6, 7.

[23] Ps. 118, 168.

[24] Iov 19, 28-29.

Capitolul XX

1. *Luând cuvântul Sofar mineul, a zis: Nu mă gândeam că eşti astfel sau că astfel vei răspunde la acestea*[1]. Vezi iarăşi altă lovitură. *Şi oare nu pricepeai tu mai mult decât mine*[2]*?* Adică nu credeam că tu ignori cele ce sunt şi eu cunosc ceea ce este atât de evident şi care urmează propria lege fără abatere.

2. *Certare spre ruşinea ta voi asculta şi un duh din pricepere îmi dă răspuns. Nu ai cunoscut acestea până acum de când a fost pus omul pe pământ*[3]*?* Nu cumva s-a întâmplat ceva nou de când lumea a fost creată? Şi nu s-a întâmplat nimic neobişnuit, nici o noutate, nici o schimbare.

3. *Bucuria nelegiuiților, cădere groaznică şi veselia celor fără de lege, pierzanie*[4]. Dacă, aşadar, *bucuria lor este cădere groaznică* şi *veselia lor, pierzanie*, cum vom socoti pierzania lor, spune mie, cum vom socoti chinul şi deznădejdea lor?

4. Apoi, vrând să arate că lovitura vine de sus, adaugă: *Dacă vor urca până la cer darurile lui şi jertfa lui va atinge norii, când i se pare că de-acum s-a întărit, atunci se pierde până în sfârşit. Şi cei care l-au văzut pe el vor spune: „Unde este?"*[5]*. Căci ca un vis care a zburat, nu se va afla. A zburat ca o nălucă de noapte. Ochiul l-a văzut trecând, dar nu îl va mai vedea, nici locul său nu-l va mai cunoaşte. Pe fiii lui să-i nimicească cei din*

[1] Iov 20, 1-2.

[2] Iov 20, 2.

[3] Iov 20, 3-4.

[4] Iov 20, 5.

[5] Iov 20, 6-7.

urmă oameni, mâinile lor să pipăie dureri[6]. Ceea ce şi David spunea: „Şi am trecut şi iată nu era, l-am căutat şi nu s-a aflat locul lui"[7]. Adică pierzania lor va veni dintr-odată, ca să nu socoteşti că nenorocirea lor este o consecință naturală, ci este după puterea şi minunea dumnezeiască. Şi nu îmi vorbi numai de fărădelegea lor, ci, chiar dacă vor aduce jertfe, de nici un folos nu le va fi. *Pe fiii lui să-i nimicească cei din urmă oameni.* Şi de aici este evident că de la Dumnezeu este lovitura ca oamenii inferiori să îi stăpânească pe cei mai puternici şi cei lepădați să biruiască pe cei care au putere.

5. *Oasele lui s-au săturat din tinerețea lui şi cu el vor zace în țărână. Răul este dulce în gura lui, îl va ascunde sub limba lui, nu va fi cruțat de el, nu-l va lepăda şi-l va lipi de mijlocul gâtlejului său. Nu va putea să se ajute singur. Venin de aspidă în pântecele său şi chin. Bogăția adunată cu nedreptate o va vărsa din pântecele lui*[8]. Chiar dacă ar avea-o astfel în siguranță ca în pântece, îndată o va lepăda cu chin. Căci aceasta înseamnă *o va vărsa.* Aceasta se întâmplă bogaților. Apoi este blestemat pentru bogăția cu care se lăuda.

6. *Din casa lui îl va smulge îngerul morții. Venin de balaur va suge şi limba şarpelui să-l nimicească. Să nu mai vadă laptele turmelor nici măsurile de miere şi de unt. În zadar şi în deşert s-a trudit. Chiar de-ar avea bogăție, nu va gusta din ea, ca dintr-o carne tare ce nu se poate mesteca şi înghiți. Căci a zdrobit casele multor neputincioşi şi a răpit sălaşul lor pe care nu l-a construit. De aceea nu va fi lui mântuire în bunurile sale, nici nu vor înflori bunătățile lui, din pofta lui nu va fi izbăvit. Nu este rămăşiță din hrana lui. Când i se pare că şi-a împlinit pofta lui, va fi strâmtorat, toată silnicia va veni asupra lui şi va umple pântecele lui. Să trimită Dumnezeu asupra lui urgia mâniei Lui. Să arunce asupra*

[6] Iov 20, 8-10.

[7] Ps. 36, 36.

[8] Iov 20, 11-15.

lui chinuri şi nicicum să nu-l izbăvească din mâna sabiei. Să-l străpungă arc de aramă, săgeată să treacă prin trupul lui, stele să nu treacă peste sălaşul lui, asupra lui să vină spaime şi toată bezna să-l aştepte, foc nestins să-l mistuie şi un străin să-i strice casa. Cerul să-i descopere păcatele, pământul să se ridice împotriva lui. Pieirea să îi smulgă casa până la capăt şi ziua mâniei să vină asupra lui[9].

7. Aceste cuvinte fac iarăşi aluzie la Iov. *Aceasta este partea celor nelegiuiţi de la Domnul şi câştigul bunurilor lui de la Veghetorul*[10]. Vezi pe fiecare din aceştia doi întâlnindu-se, în ciuda diferenţelor dintre ei, şi Iov, şi Sofar spun acelaşi lucru, că cei nelegiuiţi vor pieri.

[9] Iov 20, 15-28.

[10] Iov 20, 29.

Capitolul XXI

1. *Luând cuvântul Iov, zice: Ascultaţi cuvintele mele, ca să nu-mi fie aceasta mângâierea de la voi*[1]. Aceasta înseamnă: „Ca să ştiţi că nu rodesc nimic de la voi, că lucrurile nu stau astfel".

2. *Ridicaţi-mă, iar eu voi vorbi. Apoi să nu râdeţi de mine. Ce oare? Nu cumva cearta mea este cu un om? Şi pentru ce nu îmi voi arăta mânia? Privind la mine, minunaţi-vă, ducând mâna la gură. Căci dacă îmi aduc aminte, mă tulbur. Chinurile îmi cuprind trupul*[2]. „Să presupunem că sunt viclean şi nelegiuit, dar nu voi rodi nimic de aici şi ştiu că veţi râde de mine, şi totuşi nu mă voi abţine." *Ce oare? Nu cumva cearta mea este cu un om?* Adică, nimeni nu mă poate mustra. Lupta mea nu este cu un om. *Căci dacă îmi aduc aminte, mă tulbur. Chinurile îmi cuprind trupul.* Vezi cum mereu se apără, cum pune înainte chinurile, cum spune pricina cuvintelor înfricoşătoare pe care le-a rostit, că nu de la el însuşi, nici din vreo stare oarecare, ci spune acestea din pricina tulburării sufletului şi a întunecării minţii.

3. *Pentru ce,* zice, *trăiesc nelegiuiţii şi îmbătrânesc în bogăţie*[3]? Aceasta o spune pentru prietenul lui, fiindcă zicea: „Bucuria nelegiuiţilor, pierzanie"[4], şi că: „chiar dacă ar urca la cer darurile lor"[5], se vor nimici. *Pentru ce trăiesc nelegiuiţii şi îmbătrânesc în bogăţie? Seminţia lor este după sufletul lor, fii lor înaintea*

[1] Iov 21, 1-2.

[2] Iov 21, 3-6.

[3] Iov 21, 7.

[4] Iov 20, 5.

[5] Iov 20, 6.

ochilor lor. Casele lor înfloresc. Frică – de nicăieri, biciuire de la Domnul nu este la ei, vaca lor nu fată mai înainte de vreme, se izbăveşte cea care are în pântece şi nu leapădă, rămân ca o turmă veşnică, copiii lor se joacă în preajma lor luând harfa şi alăuta şi se bucură de glasul cântării. Se sfârşeşte în bunătăți viața lor, întru odihna locaşului morții au adormit[6].

4. Vezi cum nu spune că nu până în sfârşit, dar ceea ce e mai cumplit e că *cel nelegiuit zice Domnului: Depărtează-Te de mine, nu vreau să cunosc căile Tale. Ce poate să ne facă să-I slujim Lui? Şi ce folos avem că Îi ieşim întru întâmpinare? Căci în mâinile lor erau cele bune, iar El faptele celor fără de lege nu le ia în seamă*[7]. „Nu trebuie să ne mirăm", zice, „că în schimbul unei asemenea răutăți primesc răsplătiri, ci că această bunăstare îi face şi mai răi."

5. *Căci zice Domnului: Depărtează-Te de mine.* Pentru ce? Fiindcă în mâinile lor erau cele bune. *Totuşi făclia celor nelegiuiți va fi stinsă*[8]. (Şi aceasta se întâmplă iarăşi.)

6. *Şi va veni asupra lor nimicirea şi chinuri vor avea din pricina mâniei. Vor fi ca pleava în vânt sau ca praful pe care-l spulberă vântul*[9]. Aşa cum se bucură de bunăstare, la fel vor pătimi şi cele contrare.

7. *Să nu rămână fiilor bunurile lui. Dumnezeu îi va răsplăti lui şi el o va şti. Ochii lui să vadă pieirea lui, să nu fie izbăvit de Domnul, că voia lui rămâne în casa lui după el. Căci numărul lunilor lui e socotit. Oare nu Domnul este Cel ce mă învață pricepere şi ştiință*[10]? Fiindcă cel ce a vorbit înaintea lui spunea că acestea se întâmplă „de când este omul pe pământ"[11] şi îl

[6] Iov 21, 7-13.

[7] Iov 21, 14-16.

[8] Iov 21, 17.

[9] Iov 21, 17-18.

[10] Iov 21, 19-22.

[11] Iov 20, 4.

învinuia pe el, ca pe unul care nu ştia cele ce erau limpezi şi evidente. Spui că nu se întâmplă numai acestea, ci şi dimpotrivă? Nimeni să nu pretindă că ştie rațiunea ascunsă a lui Dumnezeu pentru care se întâmplă toate. Spune mie: Cei ce nu sunt nelegiuiți pentru ce sunt pedepsiți? Unul este în foame, altul în bogăție, răutatea este aceeaşi.

8. Apoi zice: *Dar El va judeca pe cei înțelepți. Unul va muri în puterea nebuniei lui, altul în bunăstare şi în plină înflorire, măruntaiele lui pline de grăsime şi măduva lui se revarsă. Iar altul se sfârşeşte în amărăciunea sufletului, fără să fi mâncat nimic bun. Laolaltă fiii lui zac pe pământ. Putreziciunea i-a acoperit în pământ. Astfel încât eu vă ştiu pe voi că mă atacați cu îndrăznire şi spuneți: Unde este casa conducătorului? Şi unde este acoperământul corturilor celor nelegiuiți*[12]? „Oare nu trebuia să cercetați în privința acestor lucruri din cugete înțelepte şi cu minte dreaptă? Oare nu ați venit să aduceți mângâiere?"

9. *Întrebați-i pe cei ce trec pe cale şi mărturiile lor nu vă vor fi străine. Căci pentru ziua pierzaniei este cruțat cel rău, spre ziua mâniei Lui vor fi duşi. Cine va vesti în față mânia Lui? El Însuşi a făcut. Cine-i va răsplăti lui? Şi el a fost dus la morminte şi a privegheat peste raclă. Dulci au fost pentru el pietricelele din pârâu şi în urma lui va pleca tot omul şi înaintea lui [mulțimi] fără număr. Cum dar mă mângâiați în deşert? Şi n-am deloc răgaz din partea voastră*[13].

[12] Iov 21, 22-28.

[13] Iov 21, 29-34.

Capitolul XXII

1. *Luând cuvântul Elifaz din Teman, a zis: Oare nu Domnul este Cel ce învață pricepere şi ştiință*[1]*?* Şi Elifaz mărturiseşte aceasta, fiind biruit. Apoi fiindcă din cele spuse se putea deduce că Iov nu era nelegiuit, nici că trebuie să judecăm din pedepse modul de viață, vezi cu câtă răutate aproape că înlătură pronia.

2. *Ce va fi Domnului dacă tu eşti fără prihană în faptele tale*[2]*?* Adică, aceasta nu înseamnă nimic pentru Domnul. *Sau Îi este de vreun folos că tu îți îndrepți calea*[3]*?* „Nu cumva aceasta îi aduce vreun folos Lui", zice. Fiindcă Iov spunea mereu că Dumnezeu a făcut acestea şi din pricina Lui suferă, Elifaz vrea să arate că aceste nenorociri nu vin de la Dumnezeu.

3. *Sau cerându-ți socoteală*, zice, *te va mustra şi va intra cu tine la judecată*[4]*?* Desigur, chiar dacă ai fi drept, nu Îi este Lui de nici un folos, nu ține seama de tine, adică faptul nu este vrednic de atenția lui Dumnezeu.

4. Totuşi dacă ar fi vrut să te judece, multe păcate ți-ar fi găsit. *Oare nu este mare răutatea ta? Fără de număr sunt păcatele tale. Luai zălog pe frații tăi pentru nimic, luai îmbrăcămintea celor goi, nici nu ai dat apă celor însetați să bea, iar pe cei flămânzi i-ai lipsit de îmbucătura lor. Ai căutat la fața unora, iar pe săraci i-ai culcat pe pământ, pe văduve le-ai trimis cu mâinile goale şi pe orfani i-ai prigonit. De aceea te-au înconjurat curse şi*

[1] Iov 22, 1-2.

[2] Iov 22, 3.

[3] Iov 22, 3.

[4] Iov 22, 4.

un război îngrozitor te-a tulburat[5]. Şi de unde spune acestea? „Fiindcă te pedepseşte", zice. *Lumina ta s-a întors în întuneric şi apa te-a acoperit pe când dormeai*[6]. Adică: în singurătate, sub cerul liber, ai devenit vagabond şi fugar, fără adăpost.

5. *Oare Cel ce locuieşte în înălțimi nu te vede? Pe cei purtați de mândrie nu i-a smerit? Şi ai spus: Ce ştie Cel Puternic dacă nu să judece în întuneric? Norii sunt ascunzişul Lui şi nu va fi văzut şi El trece prin crugul cerului. Ai păzit tu calea pe care au umblat bărbații <ne>drepți*[7] *care au fost luați înainte de vreme? Râu curgător temeliile lor. Cei ce spun: Ce ne va face nouă Domnul sau Ce va aduce asupra noastră Cel Atotputernic? Dar El a umplut casele lor de bunătăți. Departe de El sfatul celor necredincioşi. Văzându-i, drepții au râs şi cel fără prihană şi-a bătut joc de ei. Dacă nu le-a fost nimicit avutul lor, şi ce a mai rămas din ale lor focul va înghiți. Fii tare, aşadar, dacă poți răbda, cu siguranță, rodul tău va fi întru bunătăți. Primeşte din gura Lui graiul cu mărturisire şi păstrează cuvintele Lui în inima ta*[8]. Adică, să răspunzi împotriva Lui nu e cu putință cu nici un chip.

6. *Dar dacă te întorci şi te smereşti înaintea Domnului şi depărtezi din sălaşul tău nedreptatea, vei grămădi [aur] în stâncă şi aurul de Ofir îți va fi ca piatra în şuvoi. Cel Atotputernic îți va fi ajutor împotriva vrăjmaşilor tăi şi te va scoate curat ca argintul trecut prin foc. Apoi dacă vei avea îndrăznire înaintea Domnului, privind către cer cu bucurie, când te vei ruga către El, te va auzi. Şi îți va da să-ți împlineşti făgăduințele. Va restabili pentru tine un sălaş al dreptății, lumină va fi în cărările tale. Că te-ai smerit pe tine şi vei spune: M-am mândrit şi pe cel ce îşi pleacă ochii îl va mântui, va izbăvi pe cel nevinovat. Şi tu fii mântuit prin mâinile curate*[9].

[5] Iov 22, 5-10.

[6] Iov 22, 11.

[7] La Sfântul Ioan apare *drepți*, δίκαιοι, fiind vorba de o eroare foarte veche în manuscrisele *Septuagintei.*

[8] Iov 22, 12-22.

[9] Iov 22, 23-30.

Capitolul XXIII

1. *Luând cuvântul, Iov a zis: într-adevăr, ştiu că mustrarea mea vine din mâinile mele*[1]. Adică: „Port cu mine însumi dovada care mă acuză. Dovada relelor o am de la mine însumi". *Mâna Lui s-a făcut grea peste mine, suspin în mine însumi*[2]. Dacă ar fi cu putinţă să aduc judecata pedepselor înaintea Lui, ar fi cu putinţă să Îl găsesc. Dacă ar fi cu putinţă să ne judecăm, să-L întâlnesc şi să aflu care erau răspunsurile Lui la acestea. Cele pe care Dumnezeu avea să le spună. Vezi cum a obţinut exact ceea ce a cerut? Căci aceasta s-a întâmplat la sfârşitul cărţii. „Voiam să aflu ce avea să-mi spună şi dacă avea de asemenea să mă pedepsească. Acestea le-am spus nu ca să acuz vreo nedreptate."

2. *Cine ar fi ştiut că L-aş găsi pe El şi că aş ajunge la capăt. De mi-aş putea spune pricina, gura mea s-ar umple de învinuiri, aş şti cuvintele pe care mi le-ar spune, aş înţelege cele ce mi-ar vesti şi dacă ar veni asupră-mi cu putere multă şi dacă nu se va folosi de ameninţare împotriva mea*[3]. „Şi chiar dacă se va folosi de multă putere împotriva mea şi de ameninţare, totuşi ştiu că adevăr este la El."

3. *Adevăr şi mustrare sunt la El, ar duce până la capăt pricina mea*[4]. Asta se roagă – asta este ceea ce spune – să pună capăt chinurilor mele. Apoi zice că voia să fie astfel încât să moară, nu că El avea să îl judece acum.

[1] Iov 23, 1-2.

[2] Iov 23, 2.

[3] Iov 23, 3-6.

[4] Iov 23, 7.

4. *Dacă voi porni spre cele dintâi, nu voi mai fi, iar cu privire la cele din urmă, ce ştiu despre El? A lucrat la stânga mea, nu mi-am dat seama. De mă cuprinde de-a dreapta, nu voi vedea. Căci El ştie deja calea mea, ca aurul m-a încercat. Voi umbla după poruncile Lui, căci am păzit căile Lui, nicicând nu mă voi depărta de poruncile Lui, nici nu mă voi abate ca să nu mor*[5]. *Căci El ştie deja calea mea,* zice, şi că m-am străduit mereu să îi dau ascultare, dar *cine, când El judecă, poate să-I răspundă*[6]*?*

5. *În sânul meu am ascuns cuvintele Lui. Dar dacă El a judecat astfel, cine este cel ce poate să-I răspundă? Căci ceea ce a voit a şi făcut. De aceea m-am tulburat înaintea Lui. Mustrat fiind, la El am luat aminte. Pentru aceasta trebuie să iau aminte în faţa Lui. Voi cugeta şi mă voi îngrozi de El*[7]. „Nu am păcătuit", zice. Atunci ce înseamnă ceea ce mi se întâmplă? Nu numai din puterea pe care o are asupra păcatelor Îi este lui Dumnezeu cu putinţă să pedepsească, ci şi fără acestea (fără păcate adică).

6. *Dar Domnul a înmuiat inima mea, Cel Atotputernic m-a tulburat. Căci nu ştiam că va veni asupra mea întuneric şi negura va acoperi faţa mea*[8]. Un rău neaşteptat nu s-a întâmplat potrivit unei rânduieli omeneşti, prin urmare, presupun că lovitura este din mâna lui Dumnezeu. Şi bine zice *faţa mea,* căci întunericul nu este comun, ci este bezna deznădejdii mele.

[5] Iov 23, 8-12.

[6] Iov 23, 13.

[7] Iov 23, 12-15.

[8] Iov 23, 16-17.

Capitolul XXIV

1. Apoi iarăşi este în nedumerire şi zice: „Pentru ce nelegiuiţii au parte de fericire?". *Pentru ce, Doamne, bărbaţii nelegiuiţi au tăinuit ceasul şi au trecut hotarele şi au răpit turma cu tot cu păstor, au luat catârul orfanilor şi pe boul văduvei au pus zălog, i-au abătut pe cei neputincioşi de la calea cea dreaptă şi s-au ascuns laolaltă blânzii de pe pământ şi [nelegiuiţii] au plecat ca măgarii pe câmp, s-au năpustit asupra mea în fapta lor. Ogorul ce nu era al lor l-au secerat mai înainte de vreme, a fost plăcută pâinea tinerilor lor. Cei neputincioşi au lucrat via celor nelegiuiţi fără mâncare şi fără plată. Pe mulţi i-au lăsat să doarmă goi, fără veşmânt, acoperământul sufletului lor l-au luat. De la ploile munţilor s-au udat şi pentru că nu aveau acoperământ, sub stâncă s-au adăpostit*[1]. După cum suntem nedumeriţi pentru ce unul suferă astfel de nedreptăţi şi pentru ce altul le face, tot aşa este firesc ca aceste nedreptăţi, din ambele părţi, să tulbure şi să neliniştească. *Au plecat ca măgarii în câmp.* Adică au disprețuit pe toţi şi şi-au bătut joc de toţi. Nimeni nu îi nedreptăţeşte, nimeni nu le face rău. „Pentru ce El nu a vegheat asupra lor"[2], dar va veghea după aceea şi va cerceta păcatele lor şi nu le va trece cu vederea.

2. *L-au răpit pe orfan de la sân şi au umilit pe cel căzut, i-au lăsat să doarmă goi pe nedrept, celor flămânzi le-au luat îmbucătura, în întuneric au întins curse pe nedrept, calea dreptilor nu au cunoscut-o. I-au scos afară din cetate şi din casele lor, sufletele dreptilor, încă prunci, au suspinat puternic. Dar El pentru*

[1] Iov 24, 1-8.

[2] Iov 24, 12.

ce nu a vegheat asupra lor pe când erau încă pe pământ şi nu ştiau? Calea dreptăţii nu au cunoscut, nici pe cărările ei n-au umblat. Dar cunoscându-le faptele lor i-a dat pe ei la întuneric[3]. Adică, fiindcă a aflat faptele lor, sau mai degrabă fiindcă le-a cercetat, aceasta înseamnă că „a cunoscut" faptele lor.

3. *Şi noaptea,* zice, *va fi ca furul. Şi ochiul celui desfrânat a pândit întunericul. Zicând: Nici un ochi nu mă va vedea, şi şi-a pus un văl pe faţă, a intrat în case pe-ntuneric, ziua s-au pecetluit. Nu au cunoscut lumina, căci pentru ei zorile sunt deopotrivă umbra morţii, căci va cunoaşte tulburările umbrei morţii. Uşor este. De la faţa apei, blestemată să fie partea lor pe pământ. Semănăturile lor să se arate pe pământ uscate, că snopii orfanului au răpit. Apoi de i se aminteşte păcatul, ca aburul de rouă s-a făcut nevăzut. Să i se răsplătească după cum a făcut. Să fie zdrobit tot nelegiuitul ca lemnul putred. Căci nu s-au îndurat de cea stearpă, nici nu au miluit femeia cea slabă, cu mânie a doborât pe cei neputincioşi. De aceea, când se va ridica, nu va fi sigur pe viaţa sa, slăbit fiind, să nu nădăjduiască să se vindece, ci va cădea de boală, mândria lui pe mulţi i-a vătămat, s-a veştejit ca o nalbă în arşiţă sau ca spicul care cade singur de pe pai. Iar dacă nu, cine este cel ce zice că eu spun minciuni şi va socoti ca nimic cuvintele mele*[4]*?*

[3] Iov 24, 9-14.

[4] Iov 24, 14-25.

Capitolul XXV

1. *Luând cuvântul Baldad sauhitul, a zis: Ce este la început, dacă nu frica de El*[1]*?* Adică toate sunt pline de frică şi de cutremur şi nu este nimeni care să poată scăpa de mâna aceea.

2. *Cel ce a făcut lumea este întru cele înalte. Crede oare cineva că este răgaz pentru tâlhari? Peste care dintre ei nu va veni cursă de la El? Cum va fi un muritor drept înaintea Domnului?Sau cine, născut din femeie fiind, se va curăți pe sine*[2]*?* Fiindcă Iov zicea: „Şi El nu a vegheat asupra lor", Baldad răspunde: Da, zice, *nu este răgaz pentru tâlhari.* Totuşi spune contrariul a ceea ce se întâmplă. Este un răgaz. Dar spune acestea ca să îl contrazică pe Iov. *Cum va fi un muritor drept înaintea Domnului?* Fiindcă în mod necesar se pedepseşte. Fiindcă Iov zicea că vrea să intre la judecată şi, deşi nu a păcătuit, este pedepsit, Baldad răspunde că nimeni dintre oameni nu este drept. Cum va fi cu putință aceasta, zice, să fie cineva drept pe de-a-ntregul? Astfel încât în zadar ceri judecată şi cercetare.

3. *Căci,* zice, *cerul nu este curat*[3]*. Cel ce zice soarelui să nu răsară şi el nu răsare*[4] *porunceşte lunii, şi ea nu îşi mai dă strălucirea sa, stelele nu sunt fără vină înaintea Lui. Vai, orice om este putreziciune şi fiul omului, un vierme*[5].

[1] Iov 25, 1-2.

[2] Iov 25, 2-4.

[3] Iov 15, 15.

[4] Iov 25, 5.

[5] Iov 25, 5-6.

Capitolul XXVI

1. *Luând cuvântul Iov, a zis: De partea cui eşti şi pe cine vrei să ajuți? Oare nu pe Cel ce are multă putere şi brațul Căruia este puternic? Cui dai tu sfat? Oare nu Celui ce are toată înțelepciunea? Sau pe cine urmezi? Nu pe Cel ce are cea mai mare putere? Cui vesteşti cuvinte? A cui suflare este cea care iese din tine*[1]*?* Adică: „Nici eu nu te învinuiesc că ai luat partea lui Dumnezeu, căci aşa trebuia. Dar nu trebuia să mă osândeşti". Căci era cu putință şi să spui un cuvânt în apărarea lui Dumnezeu, şi să nu-l laşi pe Iov să fie supus atâtor învinuiri.

2. *Oare se vor naşte uriaşi în adâncul apei şi printre locuitorii ei? Descoperit este locaşul morților înaintea Lui şi nu este veşmânt pentru pierzanie, Cel ce întinde miazănoaptea peste nimic şi atârnă pământul pe nimic, Cel ce leagă apa în norii Lui şi nu se rupe norul sub ea. Cel ce ține fața tronului, Cel ce-l acoperă cu norul Lui. Cu poruncă a împrejmuit fața apei până la întâlnirea luminii cu întunericul. Stâlpii cerului s-au desfăcut şi s-au uimit de certarea Lui. Cu puterea Lui a îmblânzit marea, cu ştiința Lui a întărit chitul, încuietorile cerului se tem de El. Cu porunca Lui a ucis şarpele răzvrătit. Iată, acestea sunt doar o parte a căii Lui şi să luăm aminte la cel mai mic cuvânt al Lui, puterea tunetului Său cine ştie când se va face*[2]*?*

[1] Iov 26, 1-4.

[2] Iov 26, 5-14.

Capitolul XXVII

1. *Iov a mai adăugat la începutul vorbirii sale şi a zis: Viu este Domnul Care m-a judecat astfel şi Cel Atotputernic Care a amărât sufletul meu, cu adevărat cât timp se mai află în mine suflare – căci duh dumnezeiesc trece prin nările mele – nu vor grăi buzele mele fărădelegi, nici sufletul meu nu va cugeta nedreptăţi*[1]. Adică: „Mă voi opri la judecata mea. Nimeni nu mă va putea abate, nimeni nu mă va putea clătina, nimeni nu mă va putea întoarce de la hotărârea mea".

2. *Să nu-mi fie mie să vă dau dreptate până ce voi muri*[2]. Adică: „Nu mă voi osândi pe mine, nici nu mă voi schimba. Chiar dacă aţi aduce mii de argumente, nu voi renunţa la judecata mea".

3. *Căci nu voi depărta nevinovăţia mea de la mine, ci, luând aminte la dreptate, cu nici un chip nu o voi lepăda. Căci nu mă ştiu pe mine să fi făcut lucru nelegiuit*[3]. Ceea ce spune aceasta este: „Cel ce face nelegiuiri nu are îndrăznire nici să vorbească, nici să spună acestea, pe care le spun eu acum, ci îndrăznirea i-a fost luată şi a fost redus la tăcere. Dar eu nu am pătimit aceasta, ci vorbesc şi dau răspuns. Cei nedrepţi nu fac astfel".

4. *Totuşi, de ar fi duşmanii mei precum nimicirea nelegiuiţilor şi cei care se ridică împotriva mea ca pieirea celor fără de lege*[4]. „Să piară vrăjmaşii mei, că m-au învinuit pe nedrept."

[1] Iov 27, 1-4.

[2] Iov 27, 5.

[3] Iov 27, 5-6.

[4] Iov 27, 7.

5. *Într-adevăr, ce nădejde mai este pentru nelegiuit, că se agaţă de ea; dacă nu se încrede în Domnul, oare va fi mântuit? Sau Dumnezeu va auzi rugăciunea lui? Dar când vine asupra lui nevoia, nu cumva are îndrăznire înaintea Lui? Sau cum îl va auzi Dumnezeu, când Îl va chema pe El*[5]*? Ce nădejde mai este pentru cel nelegiuit, că se agaţă de ea?* „Aşa cum eu mă aştept să fiu izbăvit şi spun că voi scăpa din această primejdie", zice.

6. *Dar vă voi vesti vouă ce este în mâinile Domnului, cele ce sunt la Cel Atotputernic. Nu voi minţi*[6]. Adică: „ce face, ce rânduieşte pururea, care este lucrarea Lui".

7. *Iată, acum toţi vedeţi că adăugaţi deşertăciuni la deşertăciuni. Aceasta este partea omului nelegiuit de la Domnul, urgia celor puternici va veni de la Cel Atotputernic asupra lor*[7]. „Aceasta este lucrarea Lui, să îi piardă pe cei nelegiuiţi. Ştiu asta şi eu". De aceea pretutindeni susţine că îi pedepseşte pe cei răi, ca nu cumva să socotească ei că Îl acuză pe Dumnezeu de vreo nedreptate.

8. *Dacă i se vor naşte mulţi fii, vor fi spre tăiere. Dacă vor ajunge bărbaţi, vor cerşi, iar cei ce rămân după el, de moarte rea vor pieri şi pe văduvele lor nimeni nu le va milui. De-ar aduna argintul ca pământul şi ar găti aurul ca lutul, pe toate acestea drepţii şi le vor însuşi, iar avuţiile lui cei adevăraţi le vor stăpâni. Şi casa lui a pierit ca moliile şi ca o pânză de păianjen bogăţia lui. A adormit bogat, la nimic nu-i va folosi. A deschis ochii lui şi, iată, [bogăţia lui] nu mai este. Pe când dormea l-au întâmpinat ca apa chinuri, noaptea l-a cuprins întunericul, vânt arzător îl va lua şi îl va duce şi îl va spulbera din locul lui şi îl va arunca şi nu îl va cruţa. Din mâna Lui va scăpa prin fugă, va bate din palme împotriva lui şi-l vor huidui din locul lui*[8].

[5] Iov 27, 8-10.

[6] Iov 27, 11.

[7] Iov 27, 12-13.

[8] Iov 27, 14-23.

Capitolul XXVIII

1. *Este un loc de unde vine argintul şi un loc de unde se scoate aurul pentru a fi lămurit. Căci fierul vine din pământ, iar arama, precum piatra, este tăiată din stâncă. Rânduială a pus întunericului şi cercetează cu de-amănuntul hotarul anotimpurilor*[1]. Fie aceasta spune că dacă Dumnezeu a pus o rânduială în cele ce se întâmplă, cu atât mai mult a pus rânduială în cele omeneşti. Că Dumnezeu proniază şi poartă de grijă de lucrurile omului, nimic nu se întâmplă de la sine sau la întâmplare. Fie spune că toate celelalte lucruri sunt vizibile, dar iconomia lui Dumnezeu este nevăzută. Căci aurul şi arama au un loc, dar locul înţelepciunii nu îl cunoaşte nimeni, numai El singur cunoaşte înţelepciunea şi oamenilor le spune că *cinstirea lui Dumnezeu este înţelepciune*[2] şi a face binele este ştiinţă.

2. *Rânduială a pus întunericului.* Bine zice *rânduială.* Căci întunericul ştie să se retragă şi să se oprească înaintea zilei. Cine va risipi întunericul acela? De unde atâta rânduială într-un asemenea lucru? Apoi Iov vorbeşte despre puterea Lui, despre înţelepciunea Lui, pentru a ne convinge că el nu vrea să ceară socoteală lui Dumnezeu. „Pentru ce întunericul?", zice, „Nu ştim? Pe toate le poate, pe toate le face cu înţelepciune".

3. Apoi, după ce a vorbit multe între timp, zice: *Iată cinstirea lui Dumnezeu este înţelepciune şi a te depărta de rele este*

[1] Iov 28, 1-3.

[2] Iov 28, 28.

ştiinţă[3]. Nimic nu este asemenea cu această artă, nimic nu este mai puternic decât această înţelepciune. „Începutul înţelepciunii este frica de Dumnezeu şi conştiinţa bună este a tuturor celor ce o lucrează"[4]. Acesta este cel mai mare bine, aceasta e cea mai mare înţelepciune: a-L cinsti pe Dumnezeu, iar nu a se strădui în zadar a aduce judecăţi şi a cere socoteală pentru cele întâmplate. Să nu socotiţi că veţi descoperi o altă înţelepciune.

[3] Iov 28, 28.

[4] Pilde 1, 7.

Capitolul XXIX

1. *Apoi Iov a adăugat la începutul vorbirii sale: Cine mi-ar putea întoarce vreo lună asemenea cu luna din zilele mele de dinainte*[1]*?* Ce înseamnă *a adăugat la începutul vorbirii sale?* Adică nu şi-a încheiat cuvântul, ci revine la începutul vorbirii sale, neîngăduind acelora să îl întrerupă, nici să îl contrazică. Ce spune deci? „Aş vrea să mai trăiesc o lună din fericirea de altădată. Pentru a vă închide gurile voastre, pentru a vă arăta cine eram." *O lună asemenea cu o lună din zilele mele dinainte.* Nu cerea ceva mare. Numai treizeci de zile să mai fie în bunătăţile de mai înainte, să se mai bucure de fericirea aceea, pe care nimeni cu nici un chip nu i-o poate reda. Apoi o descrie prin cuvânt. Fiindcă aceasta era cu neputinţă, să mai trăiască odată fericirea dinainte, după putere, o înfăţişează prin cuvânt şi spune ce făcea şi în ce stare era mai înainte. Vezi evlavia bărbatului. Atribuie totul lui Dumnezeu. Căci nu este cu putinţă ca un om lipsit de ajutorul de sus să reziste încă.

2. *În zilele în care Dumnezeu mă păzea, ca atunci când candela Lui strălucea deasupra capului meu, când în lumina Lui umblam prin întuneric, când eram greu pe cale, când Domnul veghea peste casa mea, când eram înstărit foarte şi copiii mei erau împrejurul meu*[2]. Pentru aceea căuta fericirea de mai înainte, ca să arate purtarea de grijă a lui Dumnezeu, este limpede din faptul că spunea: „Când Dumnezeu mă păzea". Apoi spune dovezile

[1] Iov 29, 1-2.

[2] Iov 29, 2-5.

pazei Lui. *Când candela Lui strălucea deasupra capului meu.* Adică: „Tu vei face să strălucească lumina mea şi candela mea". Căci cu adevărat este nevoie de candelă care să lumineze, atât de mare este întunericul prezent, atât de mari sunt greutăţile stării de acum, atât de mari asalturile suferinţelor trupeşti, uneltirile oamenilor răi, luptele şi atacurile demonilor sălbatici, încât toate acestea arată că *în lumina Lui umblam prin întuneric.* Vezi că întunericul cuprinde toate şi „lumina luminează în întuneric"[3]? Dar aşa cum acest întuneric este de folos pentru odihnă, la fel acel întuneric ne este de folos nu prin firea lui, ci prin înţelepciunea lui Dumnezeu Care le-a creat pe toate. *Când eram greu pe cale.* Adică: „Eram greu de roade". *Când Domnul veghea asupra casei mele.* Vezi că aceasta doreşte? Să arate paza şi purtarea de grijă ale lui Dumnezeu.

3. *Când căile mele revărsau de unt şi munţii mei revărsau de lapte*[4]. Vezi că nu aminteşte cu nici un chip de vreo bogăţie nedreaptă, nici ostentativă, ci de una folositoare şi raţională.

4. *Când ieşeam dimineaţa în cetate, în pieţe era aşezat jilţul meu*[5]. Vorbeşte despre îndrăznirea şi despre vrednicia de mai înainte. Apoi de slavă.

5. *Când mă vedeau, tinerii se dădeau deoparte, bătrânii toţi se ridicau, mai-marii îşi curmau vorba, punându-şi degetul la gură*[6]. Mi se pare mie că Iov aici pe prietenii săi îi loveşte şi la ei face aluzie, fiindcă îl insultau. „Căci mai înainte", zice, „eram temut şi slăvit."

6. *Cei ce auzeau despre mine mă fericeau şi limba lor li se lipea de gâtlej, fiindcă urechea lor auzea şi mă fericeau şi ochiul lor*

[3] In 1, 5.

[4] Iov 29, 6.

[5] Iov 29, 7.

[6] Iov 29, 8-9.

văzându-mă se pleca. Căci izbăveam pe cel sărac din mâinile celui puternic şi ajutam orfanului care nu avea ajutor[7]. Pentru ce anume îl fericeau, o spun faptele lui. *Căci am izbăvit pe sărac din mâna celui puternic*, dar mai întâi atribuie lui Dumnezeu veghea şi paza şi apoi „se laudă în Domnul"[8].

7. *Binecuvântarea celui pe moarte să vină peste mine. Gura văduvei m-a binecuvântat, m-am îmbrăcat cu dreptatea, am încins judecata ca o mantie, eram ochiul orbilor, piciorul şchiopilor, părinte celor neputincioşi, pricina pe care nu o cunoşteam am urmărit-o, dinţii celor nedrepţi i-am zdrobit şi ce-au prădat am smuls din dinţii lor. Vârsta mea va îmbătrâni ca trunchiul de palmier, voi trăi multă vreme*[9]. Nu fiindcă făcea toate acestea cu această nădejde, ci că aştepta o bătrâneţe lungă dintr-o conştiinţă bună şi cele mai bune nădejdi. *Căci am izbăvit pe sărac din mâna celui puternic.* Vezi-l pe el că nu se mândreşte cu depărtarea de rele, nici cu jertfele precum iudeii, ci cu ceea ce voieşte Dumnezeu. „Faceţi dreptate orfanului, apăraţi pe văduvă!"[10] Vezi-l pe el că nu era înfumurat, ci se folosea de puterea lui cum trebuia, fiind liman de obşte şi scăpare pentru cei aflaţi în nevoi. Părinte şi apărător obştesc era. Nu se folosea de bogăţie pentru nedreptate, nici de slavă nu se folosea pentru mândrie, nici de înţelepciune nu se folosea pentru a urzi răul, ci ca să izbăvească de chinuri pe cei prinşi de ele. *Şi am ajutat orfanului care nu avea ajutor.* Vezi-l pe el, că şi pe acestea le spune cu reţinere. *Gura văduvei m-a binecuvântat.* Ştiţi cât de nemulţumitor este neamul acesta de femeie, nu prin firea ei proprie, nici din alegere, ci din constrângerea sărăciei. Şi este un lucru greu ca să fie lăudat de

[7] Iov 29, 10-12.

[8] I Cor. 1, 31.

[9] Iov 29, 13-18.

[10] Is. 1, 17.

ea cel ce face bine. „Căci este cuptorul nenorocirii."[11] *M-am îmbrăcat cu dreptatea.* Sunt şi unii care stau înaintea altora, dar adeseori nedreptăţesc. Dar nu la fel este şi Iov. Ci el era neîncetat într-o viaţă dreaptă. La fel şi despre Dumnezeu, când vei auzi că are mantia dreptăţii, să nu crezi că vreun veşmânt îmbracă firea cea netrupească, nici că El are vreo mantie. *Am încins judecata ca o mantie.* „Astfel m-am împodobit. Deşi alţii socotesc această activitate grea, se indignează şi o consideră o povară şi o greutate. Dar nu şi eu", zice, „ci ca şi cum s-ar împodobi cineva cu o mantie, aşa sunt şi eu neîncetat, nu azi da şi mâine nu, ci cum e necesar să ai mantia cu tine mereu, aşa şi eu dreptatea". Şi cine l-a pus pe el judecător? A devenit judecător prin sine însuşi, prin virtutea lui, precum Moise. Astfel trebuia să fie toţi oamenii, dar fiindcă oamenii au părăsit virtutea, Dumnezeu le-a rânduit judecători. Vezi cum faptul se află în fire, adică mă refer la rolul Lui de apărător? În virtutea cărei legi l-a învăţat pe Iov, spune mie. Cine l-a constrâns pe Iov? Cine l-a ales? Cine l-a urcat pe tron? Căci zice, *eram ochiul orbilor şi piciorul şchiopilor.* Nu a zis: „Le-am uşurat povara nenorocirii lor, nici nu le-am îndepărtat simţirea orbirii lor. Vedeau prin mine, nu mai simţeau încercarea nenorocirii lor, nu mai căutau oameni care să îi conducă de mână, care să îi călăuzească. Pretutindeni întunericul lor l-am făcut lumină. Aşa cum mulţi care au ochi nu văd decât întuneric, la fel şi Iov îi face pe orbi să vadă. Vezi „minune apostolească"[12]? Nu le-a dat vederea, căci încă nu era dat acest har, ci le dădea lumină, deşi rămâneau orbi. Iar cei de astăzi şi pe cei ce văd îi fac orbi[13]. Nu a zis: „Prin slujitorii mei făceam asta", ci:

[11] Is. 48, 10.

[12] Fapte 5, 12.

[13] In 9, 39.

„eu însumi îndreptam păcatele firii, nu numai cele de la oameni, ci şi cele de la însăşi firea". *Eu eram părintele celor neputincioşi.* Vezi după cât timp spune aceasta. Nu ca să se laude, nici ca să se mândrească, ci constrâns fiind să spună pronia lui Dumnezeu şi în ce stare se bucura de ea şi în ce stare se află acum. *Pricina pe care nu o cunoşteam am urmărit-o.* Vezi că apărarea lui nu mergea numai până la bogăţii, până la hrană şi îmbrăcăminte, ci chiar până la a înfrunta pericole? „Am stat înainte într-o luptă străină, care nu era a mea, într-un lucru care nu mă interesa, am făcut cercetări, precum cel mai bun vânător. Nu numai că refuzam să favorizez pe cunoscuţii mei, cum se obişnuieşte astăzi, nici nu îi respingeam pe cei prezenţi, ci, ca şi cum aveam datoria asta şi ca cel mai bun vânător, umblam neobosit veghind ca nu cumva cineva să fie asuprit." *Am urmărit-o*, zice. Şi vezi cum vorbeşte despre pricinile tăinuite, ascunse şi care sunt greu de dezlegat. *Dinţii celor nedrepţi i-am zdrobit.* Acel îndemn apostolic: „Cine stă în frunte să fie cu tragere de inimă!"[14]. *Şi ce-au prădat am smuls din dinţii lor.* Vezi greutatea faptului? Ceea ce era deja înghiţit şi apucat l-am îndreptat. Nu ca noi astăzi: „Nu se poate, este inutil". *Dinţii celor nedrepţi i-am zdrobit.* Vezi că în ambele situaţii virtutea deţine întâietatea şi când trebuia să pedepsească, şi când trebuia să ajute. Pentru ce, oare? *Dinţii celor nedrepţi i-am zdrobit.* Căci ajuta până şi acelora şi îi făcea incapabili de un alt asemenea exces şi lucrul minunat era că ei nu aveau nici un resentiment, ci primeau tot ceea ce le spunea el.

8. Apoi zice: *Rădăcina mea s-a deschis spre apă şi roua se va aşeza pe secerişul meu. Şi slava mea înnoită cu mine, şi arcul meu va propăşi în mâna Lui. Bătrânii, auzindu-mă, luau aminte, tăceau la sfatul meu. La cuvântul meu nu mai adăugau şi deveneau plini*

[14] Rom. 12, 8.

de bucurie, ori de câte ori le grăiam. Precum primeşte ploaia pământul însetoşat, aşa aceştia primeau graiul meu. Dacă le zâmbeam, nu le venea să creadă[15]. Vezi ce zice: bogăţia lui nu îl făcea urât, nici faptul că lua apărarea celor nedreptăţiţi, nici nimic asemănător.

9. *Şi lumina feţei mele nu slăbea. Am ales calea pentru ei şi am şezut la cârmă şi sălăşluiam ca un împărat între oşteni în chipul unuia care mângâie pe cei suferinzi*[16].

[15] Iov 29, 19-24.

[16] Iov 29, 24-25.

Capitolul XXX

1. *Dar acum au râs de mine cei mai mici dintre ei*[1]. Ce sunt cele prezente față de acestea? *Au râs de mine cei mai mici dintre ei. Acum mă mustră în parte cei ai căror părinți îi disprețuiam, pe care nu îi socoteam vrednici nici de câinii turmelor mele*[2]. Nu fiindcă era înfumurat, nici mândru, îi compară pe oameni cu câinii, ci aici face aluzie la oamenii vicleni şi spurcați. Căci pe unii ca aceştia îi socotea ca nimic. De aceea zice:

2. *Şi tăria mâinilor lor la ce mi-ar fi folosit? La aceştia a pierit ce-au făptuit, luptă în lipsă şi în foame cei care ieri fugeau în loc fără de apă, în întristare şi nenorocire, cei care înconjurau sărăturile cu zgomot şi ienuperii erau mâncarea lor, fără cinste şi disprețuiți, lipsiți de orice bine, cei care mestecau de foame mare rădăcini de copac s-au ridicat împotriva mea tâlhari, ale căror case erau scobituri de stânci, în mijlocul stâncilor răsunătoare vor striga, cei care trăiau în tufişuri sălbatice, fii ai celor fără de minte, cu nume de necinste şi faimă stinsă de pe pământ*[3]. Vezi şi altă virtute: Ceea ce spunea profetul: „Defăimat să fie înaintea Lui cel ce viclenește, iar pe cei ce se tem de Domnul îi slăvește"[4]. *Fără de cinste*, zice, *şi disprețuiți, lipsiți de orice bine, cei care au mestecat rădăcini de copac.* Este încă altă răutate faptul de a se arăta astfel în sărăcie: săraci, fără cetate, fără vatră, neavând a se făli nici cu o fericire lumească, nici cu vreo virtute a sufletului.

[1] Iov 30, 1.

[2] Iov 30, 1.

[3] Iov 30, 2-8.

[4] Ps. 14, 4.

3. *Dar acum eu sunt alăuta lor şi pe mine mă au de batjocura lor, scârbindu-se, au stat departe de mine, de la fața mea nu şi-au cruțat scuipatul. Deschizându-Şi tolba, m-a rănit şi pe fața mea a pus frâu, s-au ridicat împotriva dreptei vlăstarului meu. Şi-a întins piciorul lui şi a deschis către mine căile pierzaniei lor, şters-au cărările mele*[5]. Vezi care sunt cele pentru care se întristează cel mai mult? A se vedea pe sine batjocură a unor astfel de oameni. Tâlhari îi numeşte şi vicleni, oameni spurcați şi fără de lege ne-au făcut pe noi pricină de batjocură şi de pomină.

4. Apoi spune nenorocirea, o amplifică iarăşi, se tânguieşte că Dumnezeu a făcut aceasta. *M-a dezbrăcat de veşmântul meu, cu săgețile Lui m-a străpuns, a făcut cu mine ce a vrut, mă zvârcolesc în chinuri, se întorc asupra mea dureri, nădejdea mea s-a risipit ca vântul, ca norul a trecut mântuirea mea. Şi acum viața mea se va scurge din mine, zile de chin mă cuprind. Noaptea oasele mele se zdrobesc, vinele mi se risipesc. Cu multă putere Dumnezeu mi-a smucit veşmântul, m-a strâns ca gulerul tunicii. M-a socotit ca lutul, în pământ şi cenuşă a pus partea mea. Am strigat către Tine şi nu m-ai auzit, ei s-au ridicat şi m-au pândit. Au venit asupra mea fără milă, de mână puternică sunt biciuit, mi-ai rânduit chinuri şi m-ai aruncat departe de mântuire. Ştiu că moartea mă va zdrobi, căci casa oricărui muritor este pământul. Căci, dacă ar fi de folos, aş putea să-mi fac singur seama sau să cer altuia să îmi facă aceasta*[6]. Vezi că acel *aş putea* nu o spune din pricina neputinței, ci fiindcă este ceva interzis?

5. *Dar eu am plâns pentru orice neputincios*[7]. Nu puțin lucru este acesta, iubite, şi dacă trebuie să spunem ceva, este o calitate mai mare încă faptul de a avea un cuget compătimitor.

[5] Iov 30, 9-13.

[6] Iov 30, 13-24.

[7] Iov 30, 25.

6. *Am suspinat văzând un om în necaz*[8]. „Deşi eram în bogăţie, nu am făcut nimic asemenea cu voi, nu m-am bucurat", zice, „de nenorocirile altuia, precum sufăr eu acum."

7. *Şi mă aşteptam să fiu în bunătăţi şi iată, m-au întâmpinat mai degrabă zile rele, pântecele meu clocoteşte şi nu va tăcea, m-au ajuns zile de sărăcie, suspinând umblu fără oprelişte. Stătut-am în adunare strigând, m-am făcut frate cu şacalii, tovarăş cu struţii*[9]. Căci mărimea chinurilor care l-au împresurat l-au constrâns să se tânguiască şi să plângă. „Nici chiar dacă vreau, nu pot să tac", zice. *Stătut-am în adunare strigând*: nefiindu-i ruşine de nimeni dintre cei prezenţi, nici ruşinându-se de mulţimea adunării. Aceasta este din cauza mărimii nenorocirii. „Am căzut în sălbăticia păsărilor", zice. „Mi-am uitat propria fire, situaţia mea nu este mai bună decât a lor." Aceasta o spune şi David: „Asemănatu-m-am cu pelicanul din pustiu; ajuns-am ca bufniţa din dărâmături"[10].

8. *Pielea mea s-a înnegrit foarte tare, oasele mele ard de fierbinţeală. S-a întors în plânset alăuta mea, cântarea mea în suspin*[11]. Vezi că vederea lui a devenit neplăcută, frumuseţea lui cu totul veştejită a devenit respingătoare. *Oasele mele ard de fierbinţeală* fie din pricina nenorocirii sale, fie din pricina expunerii permanente în aer liber. Felurită şi diversă este nenorocirea lui, de multe feluri chinurile. *S-a întors în plânset alăuta mea, cântarea mea în suspin.* Aşadar, se folosea şi de alăută, dar instrumentul nu mai este pricină pentru vreo cântare, ci pentru cele contrare. „Mai mare este nenorocirea mea când mă folosesc de alăuta mea pentru a vesti

[8] Iov 30, 25.

[9] Iov 30, 26-29.

[10] Ps. 101, 7.

[11] Iov 30, 30-31.

potrivniciile mele." Instrumentul devine amintire a fericirii de odinioară. Căci cei vechi se foloseau de muzică cântând în psaltire, de aici ni se arată limpede că Iov era mai înainte de Moise. Fiindcă psaltirea a fost odată cu Iov, mai înainte de el nu a fost psaltire.

Capitolul XXXI

1. *Legământ am făcut cu ochii mei să nu-i ridic asupra unei fecioare şi Dumnezeu a împărţit de sus şi moştenirea este a Celui Puternic din înălţime. Vai şi pierzanie celui nedrept şi nimicire pentru cel ce face fărădelege! Nu va vedea El calea mea şi nu îmi vor fi numărați paşii mei? Dar dacă aş fi umblat cu cei batjocoritori, dacă s-ar fi grăbit piciorul meu spre vicleşug...*[1]. Într-adevăr, câtă exactitate! „Nu poate, nu poate cineva să spună că, folosindu-mă de bogăție şi de bunătățile de mai înainte spre trândăvie şi risipă, acum dau socoteală şi sunt doborât, fiindcă Dumnezeu îmi aplică leacul corespunzător." Căci pe cel ce iubeşte râsul şi care se dedă desfătării şi pe iubitorul de distracții pe bună dreptate cineva l-ar pune într-o situație contrară, aducându-l într-o stare jalnică, predându-l unei vieți pline de plâns şi întristare. Dar cel ce de la început fugea de ospețe, îndepărta pe jucători şi comedianți ce motiv ar avea să cadă într-o viață tristă şi întunecată? Vezi că se împlinea cu Iov spusa din psalm: „Şi vă bucurați de El cu cutremur"[2]. Deşi a întins o masă îmbelşugată şi se bucura de multă prosperitate, trăind în desfătare neîncetat, nu a pătimit nimic asemănător cu ce a pățit poporul evreilor, într-o singură zi, în pustie. Nu a zis: „dacă am râs", ci *dacă am umblat cu cei ce râd*, „nici nu m-am împărtăşit de aceeaşi cale cu ei". Deşi ce lege îi interzicea aceasta? *Dacă s-ar fi grăbit piciorul meu spre vicleşug.* „Nu poate cineva spune că, dacă

[1] Iov 31, 1-5.

[2] Ps. 2, 11.

nu am urmărit trândăvia, risipa şi o viață plină de plăceri, ci, dimpotrivă, am fost auster şi sever, am căzut totuşi în răutăți diferite de viața aceea, adică în răutate şi viclenie. Ci m-am ținut departe de fiecare dintre acestea."

2. *Să fiu aşezat pe cântar drept*[3]. „Viața mea are atâta rigoare, până în cele mai mici amănunte, câtă dreptate este în cumpăna unui cântar. Nu am neglijat nici cel mai neînsemnat lucru. Pentru acestea nu chem drept martor un om", zice, „care poate să mărturisească strâmb, şi care nu cunoaşte multe lucruri, ci pe Dumnezeu, Care ştie exact toate cele ascunse, Căruia nimic dintre ale noastre nu poate să-I rămână ascuns".

3. *Căci ştie Domnul nevinovăția mea, dacă s-a abătut piciorul meu din calea Lui sau dacă inima mea a urmat ochiul meu*[4]. Şi aceasta este un lucru neînsemnat? Este mare lucru pentru vremurile acelea, dacă nu chiar şi pentru vremurile de astăzi. În sfârşit, este mare lucru nici să nu pofteşti şi nu mai puțin important decât aceasta este, dacă ai primit pofta, să nu adaugi la poftă şi fapta. Dar, mergând mai departe, spune ceva şi mai important încă decât aceasta, şi anume că nici ochii nu au pătimit aşa ceva.

4. *Şi dacă m-am atins cu mâinile de daruri*[5]. Şi pe Dumnezeu Îl cheamă drept martor, şi pe sine se blestemă.

5. *Să semăn*, zice, *şi alții să mănânce, să ajung fără rădăcină pe pământ, dacă a urmat inima mea femeia altui bărbat sau de am stat la uşa ei, să placă atunci şi femeia mea altuia, copiii mei să fie umiliți*[6]. Nu a zis: „ochiul meu", ci „nici inima mea". „Nu am îngăduit nici minții mele să se întineze, darmite trupului

[3] Iov 31, 6.

[4] Iov 31, 6-7.

[5] Iov 31, 7.

[6] Iov 31, 8-10.

meu." Ceea ce spune şi Hristos: „Oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui"[7].

6. *Este urgia poftei nestăpânite a pângări femeia altui bărbat. Foc ce arde va fi din toate părţile şi unde pătrunde, mistuie din rădăcini*[8]. Pentru ce spune şi pedeapsa? „Ştiam", zice „mărimea răutăţii. Am cercetat cu de-amănuntul mărimea acestei insulte." Dacă am simţi şi noi mărimea acestei insulte nu am mai păcătui. Dacă lacomul ar şti chinul şi sfârşirea pe care o simte săracul asuprit, nu ar mai face ceea ce a făcut ci, dacă frica de Dumnezeu nu îl va reţine, mila care vine din fire îl va face să se plece. O ştie, dar nu cum o ştie cel ce suferă nedreptatea. „Dar eu ştiam insultele nu mai puţin decât le cunoşteau cei nedreptăţiţi." „Ceea ce urăşti tu însuţi aceea nimănui să nu faci."[9] „Toate câte voiţi să vă facă vouă oamenii, aceea faceţi şi voi lor."[10] De aceea, fiindcă nedreptăţim pe alţii, deşi Dumnezeu ne-a îndemnat de mii de ori, fără să poată face nimic, adeseori ne face şi pe noi să experimentăm aceleaşi lucruri, ca să învăţăm şi să aflăm prin cele ce suferim cât de înfricoşătoare este suferinţa pe care o provocăm. Se spune că aceasta s-a întâmplat şi cu Ilie[11] şi că de aceea Dumnezeu a îngăduit să fie în foame. Aceasta s-a întâmplat şi cu Iona. De aceea Dumnezeu, în chip foarte potrivit îl admonestează zicând: „Ţie ţi-a părut rău pentru vrej [...], dar Mie cum să nu-mi fie milă de cetatea cea mare a Ninivei cu mai mult de o sută douăzeci de mii de oameni"[12]. Aceasta s-a întâmplat şi cu Ieremia. Căci ce spune? „Îi va

[7] Mt. 5, 28.

[8] Iov 31, 11-12.

[9] Tob. 4, 15.

[10] Mt. 7, 12.

[11] III Regi 17, 1-16.

[12] Iona 4, 10.

nimici pe aceştia Dumnezeu"[13], şi apoi îi blestemă. Mie mi se pare că Iov povesteşte şi pedeapsa, şi suferinţa pentru a îndepărta lauda, fiindcă zice: „N-am făcut nimic mare, nefăcând adulter şi o aşa de mare fărădelege. Căci se dezrădăcinează casa în care intră".

7. Ai văzut înfrânarea lui, vezi adică şi smerenia. *Dacă am disprețuit judecata slujitorului meu sau a slujnicei mele când ei se judecă împotriva mea*[14]. „Nici rob, nici liber nu a fost nedreptăţit de mine."

8. *Ce voi face de îmi va cere socoteală Domnul? Dacă mă va cerceta ce răspuns să-I dau? Oare nu şi eu am fost făcut în pântece, cum a fost făcut şi el. Căci în acelaşi pântece am fost făcuţi*[15]. Vezi cum peste tot retează orice laudă şi lasă la o parte amintirea faptelor bune? „Nu am făcut nimic deosebit", zice. „Aceasta însăşi firea o cere. Avem toate în comun, însăşi naşterea, însăşi ieşirea, toate sunt în comun, eu nu sunt mai însemnat decât firea acelora."

9. *Dar cei neputincioşi, de orice au avut nevoie, n-au dus lipsă şi ochiul văduvei nu l-am făcut să plângă*[16]. Vezi cum nu era îngâmfat, cum era smerit, cum era doctorul tuturor şi liman tuturor, scăpare pentru toţi cei aflaţi în necaz şi strâmtoare. *De orice aveau nevoie*, adică nu de una da şi de alta nu, ci de orice, chiar dacă era plin de pericole, chiar dacă era scump sau nesigur. Şi vezi: îi ajuta pe aceştia de la care nu aştepta nimic în schimb, pe văduve, pe orfani şi pe cei neputincioşi. Şi că nici nu o făcea din ostentaţie sau din iubire de slavă, ci pentru Dumnezeu, este limpede din faptul că nu a voit să vorbească despre asta până în acel moment, deşi

[13] Ier. 5, 19.

[14] Iov 31, 13.

[15] Iov 31, 14-15.

[16] Iov 31, 16-17.

între timp a rostit lungi discursuri şi discuţia a durat mult timp. Este limpede şi din faptul că îndrepta până şi greşelile care nu aveau pe nici un om martor, mă refer la greşelile făcute cu gândul de către fiii lui. *Dacă a urmat inima mea femeia altui bărbat*[17]. Deşi nu are vreun om drept martor pentru aceasta, ci îl are martor numai pe ochiul cel neadormit, totuşi şi acele virtuţi tot pentru El le-a împlinit. Este evident că şi pe acestea le-a împlinit pentru El. *Şi ochiul văduvei nu l-am înlăcrimat*, disprețuindu-l, trecându-l cu vederea, şi lăsându-l în plânsete.

10. *Şi dacă îmbucătura mea am mâncat-o singur şi nu am dat şi orfanului din ea, pe care din tinerețe i-am hrănit ca un tată, şi din pântecele maicii lui l-am călăuzit, şi dacă l-am disprețuit pe cel gol care pierea şi nu l-am îmbrăcat şi dacă cei neputincioşi nu m-au binecuvântat, şi dacă din lâna mieilor mei nu s-au încălzit umerii lor, dacă am ridicat mâna asupra orfanului crezând că am mult sprijin de partea mea, atunci umărul meu să se desprindă din încheietura lui şi brațul meu să se zdrobească de la cot. Căci frica de Domnul mă ținea şi din pricina puterii Lui nu voi răbda, dacă am pus aur în pământ şi dacă mi-am pus încrederea în piatra prețioasă şi dacă m-am bucurat când multă bogăție am strâns, dacă mi-am pus mâna pe avuții fără număr*[18]. Deşi ce păcat este acesta? Vezi că nu era ataşat de bogății? Vezi-l pe el meditând şi cugetând la vremelnicia, efemeritatea, durata scurtă şi trecătoare a lucrurilor omeneşti.

11. Iarăşi îndepărtează lauda. Ca să nu creadă că face ceva mare, vezi ce spune: *Sau nu vedem soarele care străluceşte eclipsându-se şi luna dispărând. Şi aceasta nu ține de ei*[19]. „Această lumină", zice, „piere, dispare şi nu se mai vede. Vezi care

[17] Iov 31, 9.

[18] Iov 31, 17-25.

[19] Iov 31, 26.

este cauza schimbării astrelor." Aşadar, ne este de ajuns pentru înțelepțire creația şi nu numai cunoştința de Dumnezeu. Când vezi cât de mare este soarele, admiră-L pe Creator. Când vezi că se eclipsează, meditează la perisabilitatea lucrurilor omeneşti. Dacă ceea ce este mai strălucitor decât toate de pe pământ poate dispărea, se micşorează şi are sfârşit, cu cât mai mult toate celelalte? Dacă ceva atât de folositor şi necesar şi fără de care viața nu este cu putință primeşte schimbare, cu cât mai mult cele ce sunt de prisos şi care nu sunt necesare pentru noi?

12. *Dacă a fost înşelată în ascuns inima mea şi dacă mâna, punându-mi-o pe gură, am sărutat-o, aceasta să îmi fie socotită ca o mare fărădelege, fiindcă am mințit înaintea Domnului Celui Preaînalt*[20]. Unii spun că aici se vorbeşte despre idolatrie, dar eu nu cred. Căci nu a pus aceasta printre cele mai mari fapte ale sale, ci mie mi se pare că aşa pățesc cei împătimiți pentru ceva, când obiectul patimii lor lipseşte, îşi sărută mâinile, fie că este vorba despre bogăție, fie despre lucruri pe care le admiră. *Că am mințit*, zice, *înaintea Domnului Preaînalt*. Acum zicând că *am mințit înaintea Domnului Preaînalt*, aceasta înseamnă *a minți înaintea lui Dumnezeu*: faptul de a se ataşa de lucrurile omeneşti.

13. *Dacă m-am bucurat de căderea vrăjmaşului meu şi dacă am zis în inima mea bine, bine, atunci să audă urechea mea blestem împotriva mea, să repete neîncetat poporul nenorocirea mea*[21]. Prin fapte Iov împlinea spusa aceea: „Nu te bucura când cade vrăjmaşul tău şi, când se poticneşte, să nu se veselească inima ta"[22].

[20] Iov 31, 27-28.

[21] Iov 31, 29-30.

[22] Pilde 24, 17.

14. Apoi şi față de slujitorii lui cât de blând se purta. *Dacă adeseori au spus slujnicele mele: „Cine ne va da nouă să ne săturăm din cărnurile lui?" Căci eram foarte bun*[23]. De aici vine toată bunătatea, când cineva arată iubire față de supuşii lui şi nu este violent.

15. *Dar străinul nu a înnoptat afară şi uşa mea era deschisă oricărui călător. Dar dacă, păcătuind de voie*[24], *am ascuns păcatul meu* [...] *nu m-am ferit de mulțimea poporului meu să nu mărturisesc înaintea lor*[25]. Multă înțelepciune este aici. Vezi că nu se îngrijea deloc de slavă, nici nu făcea nimic de ochii lumii, căci disprețuia într-atât slava oamenilor, încât şi păcatele cele de voie le vestea, iar pe cele fără de voie oricine le putea mărturisi, de vreme ce se aştepta la iertare din partea celor ce auzeau. *Căci nu m-am ferit de mulțimea poporului meu.* Adică a supuşilor lui, a celor ce ştiau, a celor ce cunoşteau însuşi felul păcatului. Aceasta este cu adevărat înțelepciune. „Spune tu mai întâi păcatul tău ca să te dezvinovățeşti."[26] „La faptele mele bune nu făceam pe nimeni martor, iar păcatele mele voiam ca toți să le cunoască." Aceasta este cea mai mare înțelepciune, acesta este dreptarul virtuții, a tăinui faptele bune şi a-şi trâmbița păcatele în public. Dar astăzi oamenii fac dimpotrivă.

16. *Dacă am îngăduit ca cel neputincios să plece de la uşa mea cu mâinile goale*[27]. Nu a zis: „Am dat celui ce mi-a cerut, ci am dăruit chiar celui ce nu voia să primească". Îi constrângea chiar pe cei care, odată intrați, voiau să treacă neobservați. Căci ştia că bogăția înseamnă responsabilitate. Aşadar, câtă

[23] Iov 31, 31.

[24] ἑκουσίως de voie, *Septuaginta* prezintă ἀκουσίως, fără voie.

[25] Iov 31, 32-34.

[26] Is. 43, 26 [*Septuaginta*].

[27] Iov 31, 34.

râvnă pun săracii de acum să-i silească pe cei care dau şi care pot să le întindă o mână de ajutor, atâta râvnă punea Iov atunci pentru a-i sili pe cei nevoiaşi să primească. „Ofeream adăpost oricui avea nevoie. Împărțeam cu ei acelaşi acoperiş. Şi nu doar atât: văzându-i în piață, comună făceam casa, comună masa, toate în comun. Socoteam că sunt un iconom al celor aflați în nevoie, nesocotind lucrurile mele drept ale mele, ci le socoteam ale Stăpânului. «Domnul a dat»[28], aşadar trebuie să împart cu toți robii Lui." Era o împărțire de mijloace de trai. Căci primindu-i, nu se îngrijea numai de ei, ci le dădea mijloace de trai pentru a face față lipsei care urma după aceea, astfel încât să nu se bucure numai de o mângâiere prezentă, ci să aibă şi o nădejde pentru viitor. Dar noi, dimpotrivă, chiar când aceştia ne stau înainte îi alungăm. Şi vezi nu spune ceea ce dădea, ci fiind în mijlocul necazului, îşi ascunde faptele, ca să depărteze lauda. *Nu plecau de la uşa mea cu mâinile goale.*

17. *Cine-mi va da pe cineva care să mă asculte? Dacă de mâna Domnului nu m-am temut, dacă zapisul pe care l-am avut împotriva cuiva, punându-l pe umeri ca o cunună, l-am citit şi dacă nu l-am rupt şi nu l-am dat înapoi, nimic luând de la datornicul meu, dacă vreodată pământul a suspinat împotriva mea sau dacă şi brazdele lui au plâns laolaltă, sau dacă am mâncat din rodul lui singur, fără plată şi dacă sufletul stăpânului l-am întristat scoțându-l din pământul lui, în loc de grâu, urzică să-mi răsară şi mărăcini în loc de orz*[29]. [...] *Dacă de mâna Domnului nu m-am temut...* „Fiindcă nu făceam acestea simplu, ci privind către Dumnezeu. Nu o făceam doar din fire, fiindcă eram milostiv, ci şi din frică de Dumnezeu. Nu poate spune cineva că făceam acestea fiindcă eram mândru şi arogant, ci ca unii

[28] Iov 1, 21.

[29] Iov 31, 35-40.

care aveau conştiinţa păcatelor lor, aşa mă temeam de Dumnezeu şi mă cutremuram." „Orice zapis nedrept am rupt."[30] „Nu mă mândream, ci rupeam zapisul." Iar acel *punându-l pe umeri ca o cunună* sugerează pe unii care se mândresc cu nenorocirile altora. „Dar eu, nu numai că îl dădeam înapoi, ci îl anulam cu totul prin faptul că îl rupeam." „Orice zapis nedrept l-am rupt." *Dacă vreodată pământul a suspinat împotriva mea sau dacă şi brazdele lui au plâns laolaltă.* Şi totuşi pământul nici nu suspină, nici nu plânge. Ce vrea să spună? Nu fiindcă pământul suspină, ci fiindcă şi fiinţele neînsufleţite simt nedreptăţile, după cum zice şi profetul: „Pământul s-a mirat şi s-a îngrozit"[31]. Suspină pământul atunci când facem nedreptăţi cu roadele lui.

[30] Is. 58, 6 [*Septuaginta*].

[31] Ier. 2, 12.

Capitolul XXXII

1. *Şi a încetat Iov să vorbească. Au tăcut şi cei trei prieteni ai lui*[1]. La acestea nu au răspuns nimic aceia. A tăcut Iov, dându-le lor prilej să vorbească. Fiindcă el L-a chemat martor pe Dumnezeu şi s-a blestemat pe sine însuşi, au închis gura. *Şi nu i-au mai răspuns lui Iov, căci Iov era drept înaintea lor*[2]. Şi-au schimbat părerea pe care o aveau la început, încât se văzură siliţi acum să-l condamne pe Dumnezeu şi să se pronunţe împotriva Lui. Vezi în fiecare situaţie lipsa de măsură: au condamnat şi pe Iov, şi pe Dumnezeu şi s-au pronunţat şi împotriva unuia şi a altuia. Dumnezeu nu spune nimic în apărarea Sa, dar pentru Iov lasă deoparte propria Lui apărare. „Ai luat aminte cu cugetul tău la robul Meu Iov"[3], dar cu privire la Iov zice că: „Nu aţi vorbit bine împotriva robului Meu Iov"[4]. Deşi Cel care era cel mai nedreptăţit aici este Dumnezeu Însuşi. Şi totuşi Dumnezeu nu Se pune pe Sine înainte, ci vorbeşte în apărarea lui Iov şi zice că ei trebuie să Îl împace şi să aducă jertfe.

2. *Dar s-a mâniat cu mânie mare Elius, fiul lui Barahiil, fiul lui Buzi, din neamul lui Aram, din ţinutul Ausitis, şi s-a mâniat cu mânie mare împotriva lui Iov, fiindcă acesta s-a arătat pe sine drept înaintea Domnului. Şi împotriva celor trei prieteni s-a mâniat el foarte, fiindcă nu au putut da răspuns lui Iov şi susţineau*

[1] Iov 32, 1.

[2] Iov 32, 2.

[3] Iov 1, 8.

[4] Iov 42, 8.

că este nelegiuit[5]. Nu fiindcă s-a arătat pe sine drept s-a mâniat Elius, ci că s-a arătat astfel înaintea Domnului, fiindcă Îl cheamă pe El drept martor şi fiindcă i se părea că se judecă împotriva lui Dumnezeu. Căci a se îndreptăți pe sine nu este nimic deosebit. Dar a se îndreptăți pe sine, ca şi cum s-ar judeca cu Dumnezeu, acest lucru era nepotrivit. „Nu te face pe tine drept înaintea lui Dumnezeu."[6] Şi totuşi şi aceştia s-au mâniat din acelaşi motiv şi ziceau: „Nu cumva va fi vreun muritor drept înaintea Domnului?"[7]. Aşadar, ce a spus Elius mai mult decât ei? Căci şi aceia îi reproşau lui Iov acelaşi lucru. Dar dacă este adevărat acest lucru, ce mare necucernicie din partea lui Iov, dacă socotea că este mai drept decât Dumnezeu. Ce s-a întâmplat deci? Iov nu gândea astfel. Aşa a înțeles Elius, dar nu cu această idee a vorbit Iov, că este mai drept decât Dumnezeu, ci că aceste nenorociri erau aduse de Dumnezeu asupra lui. Totuşi nu Îl învinuieşte pe Dumnezeu de nedreptate. Elius a înțeles astfel. Dar pe bună dreptate Elius le aduce învinuiri celor trei prieteni că au trădat şi negat partea lui Dumnezeu.

3. *Dar Elius s-a abținut până să dea răspuns lui Iov, fiindcă ceilalți erau mai bătrâni de zile decât el. Şi a văzut Elius că nu este răspuns în gura celor trei bărbați şi s-a stârnit mânia lui*[8]. Bine a zis *s-a abținut*, arătând că, deşi se mânia, nu a îndrăznit să spună nimic, până ce Iov nu şi-a epuizat toate argumentele. Totuşi admiră înțelepciunea lui Elius, cum de la început a ascultat cu atenție, cum şi-a păstrat locul potrivit lui.

4. *Luând cuvântul Elius, fiul lui Barahiil, fiul lui Buzi, zice: Sunt mai tânăr ca vârstă, iar voi sunteți mai bătrâni. De aceea*

[5] Iov 32, 2-3.

[6] Înț. Sir. 7, 5.

[7] Iov 25, 4.

[8] Iov 32, 4-5.

am tăcut, temându-mă să vă arăt ştiința mea[9]. „Ca nu cumva să spună cineva şi pentru ce nu ai luptat de la început cu noi pentru Dumnezeu, din pricina vârstei m-am abținut şi aşteptam să aud de la voi ceva nobil şi minunat." Vezi cum nu era iubitor de slavă, vezi cum le dădea întâietate celorlalți, cum a arătat că nici acum nu ar fi vorbit dacă aceia nu l-ar fi pus în situația de a o face.

5. *Mi-am spus: vârsta e cea care vorbeşte, la vârsta lor înaintată, nu cunosc înțelepciunea? Şi nu era aşa. Dar este un duh în muritori, şi suflarea Celui Atotputernic este cea care mă învață*[10]. Din ambele părți intuim inteligența lui, atât din tăcerea lui, cât şi din vorbirea lui. Căci nici nu a sărit mai înainte de vremea potrivită să spună ceva dintre acestea, nici nu a tăcut atunci când s-a ivit prilejul să vorbească.

6. Apoi, face şi un raționament drept: *Nu cei cu ani mulți sunt înțelepți, nici cei bătrâni ştiu să judece*[11]. Căci nu este obligatoriu ca numai cei bătrâni să fie înțelepți, ci se poate auzi ceva înțelept şi de la un tânăr. Dacă timpul te face înțelept, Dumnezeu cu cât mai mult.

7. *De aceea am zis: Ascultați şi vă voi vesti vouă ceea ce ştiu eu, plecați urechea la cuvintele mele, căci vă voi spune dacă ascultați. Iată, am auzit cuvintele voastre, am luat aminte până am priceput [ce spuneți], până ce am cercetat cuvintele voastre şi până v-am înțeles, şi iată că nu era nimeni între voi care să îl contrazică pe Iov, să răspundă cuvintelor lui*[12]. Fie spune aceasta: „niciodată când l-ați contrazis nu ați făcut-o cum trebuie", fie le reproşează faptul că după aceea au tăcut. *Dar ca să nu spuneți: „am găsit înțelepciunea, luând partea Domnului",*

[9] Iov 32, 6.

[10] Iov 32, 6.

[11] Iov 32, 9.

[12] Iov 32, 10-12.

ați îngăduit unui om să rostească asemenea vorbe. S-au înspăimântat, n-au mai răspuns, cuvântul lor l-au socotit învechit, au așteptat. Căci nu au mai vorbit, fiindcă s-au oprit, n-au mai răspuns[13].

8. *Luând cuvântul Elius, a zis: „Iarăși voi vorbi, căci sunt plin de cuvinte. Căci mă omoară duhul din pântecele meu. Căci pântecele meu e ca un burduf plin cu must, legat la gură, sau ca o trâmbiță de-aramă astupată, care deodată izbucnește*[14]. Arată că demult, chinuindu-se astfel, aştepta să vorbească şi că se stăpânea şi era pe punctul de a izbucni, astfel încât a avut nevoie de multă răbdare. Ceea ce este mai cu seamă lucrarea înțelepciunii de a-ți putea reține cuvintele şi a pătimi aceasta, a fi aprins astfel, din râvnă pentru Dumnezeu.

9. *Voi vorbi*, zice, *ca să am odihnă, deschizând buzele mele, căci de om nu mă voi ruşina, nici nu mă voi ruşina de un muritor. Căci nu ştiu să caut la fața cuiva*[15]. Lasă să se înțeleagă că aceia de astą au tăcut, fiindcă s-au ruşinat de Iov. *Iar dacă nu, şi pe mine mă vor mânca viermii*[16], precum fățarnicii care caută la fața oamenilor şi mai ales când Dumnezeu ar fi la mijloc, iar noi îi cinstim mai mult pe oameni decât pe Dumnezeu.

[13] Iov 32, 13-16.

[14] Iov 32, 17-19.

[15] Iov 32, 20-22.

[16] Iov 32, 22.

Capitolul XXXIII

1. *Totuşi*, zice, *ascultă, Iov, cuvintele mele şi la vorbirea mea ia aminte, căci iată, am deschis gura mea. Curată este inima mea în cuvinte şi priceperea buzelor mele va cugeta cele curate*[1]. Adică vrea să spună, că nu din invidie, nici din zavistie spune acestea. Astfel încât, chiar dacă cei trei prieteni au spus acelaşi lucru cu el, poate nu au făcut-o cu acelaşi gând, nici ca să-L apere pe Dumnezeu. Fiindcă şi Iuda şi cei unsprezece au spus acelaşi lucru despre alabastru, dar nu cu acelaşi gând, nu cu aceeaşi intenție. Astfel încât să nu cercetăm cuvintele, ci cugetul cu care vorbeşte fiecare, cum cei dinaintea lui căutau să îl doboare pe Iov, dar el dimpotrivă. Şi vezi bine, mai apoi acesta spune multe dintre cele pe care Însuşi Dumnezeu le va spune, pentru ca Dumnezeu să fie apărat mai bine, când Iov va auzi de la cel împreună rob cu el aceleaşi lucruri pe care le va auzi apoi de la Stăpânul. Aceasta facem şi noi cu robii noştri. Când oamenii din casa noastră îi învinuiesc, atunci mai ales şi noi adăugăm la cele spuse pe seama lor, căci slujitorul nu poate învinui pe aceia că fac aceasta din nedreptate.

2. *Duhul dumnezeiesc e Cel ce m-a făcut, suflarea Celui Atotputernic e cea care mă învață. Dacă poți, dă-mi răspuns la acestea. Aşteaptă, stai tu în fața mea şi eu în fața ta, din lut ai fost făcut tu ca şi mine, din acelaşi lut am fost plămădiți*[2]. Fiindcă Iov zicea: „Dacă ar fi cineva care să judece între noi", şi: „Eu sunt doar

[1] Iov 33, 1-3.

[2] Iov 33, 4-6.

un om"[3], „iată, eu sunt în fața ta, din același lut suntem alcătuiți".

3. *Frica de mine nu te va tulbura, nici mâna mea nu va fi grea asupra ta*[4]. Acestea le spunea despre Dumnezeu. *Totuși tu ai vorbit în urechile mele, glasul cuvintelor tale l-am auzit. Fiindcă tu zici: „curat sunt, nu am greșit cu faptele mele, fără de prihană sunt, căci nu am făcut fărădelege, dar El a găsit pricină împotriva mea"*[5]. Fiindcă Iov zicea despre Dumnezeu: „Nu mă va auzi"[6], Elius îi răspunde aceasta: „Îi reproșezi că nu a ascultat îndreptățirea ta. De unde reiese, spune mie, că nu a auzit? Pedepsește și ceartă. Aceasta este lucrarea Lui, astfel încât să îi facă pe oameni mai buni. Adeseori pe mulți îi dă unei boli grave și totuși pe omul slăbit de o asemenea neputință, nimeni nu va putea să îl nimicească și *de ar fi mii de îngeri aducători de moarte"*[7].

4. *„Și m-a socotit ca pe-un vrăjmaș al său, a pus în butuc piciorul meu și a pândit toate căile mele." Căci cum spui că sunt drept și că nu te aude. Căci este veșnic Cel ce este mai presus de muritori. Căci tu spui: „Pentru ce nu a ascultat dreptatea mea în tot cuvântul?". Căci Domnul vorbește o dată, a doua oară vorbește în vis, ca într-o vedenie, în cugetare de noapte, ca atunci când cade spaimă cumplită peste oameni, când sunt ațipiți în pat, atunci se descoperă mintea oamenilor. Cu astfel de chipuri ale fricii i-a înspăimântat, ca să întoarcă pe om din nedreptatea lui, iar trupul lui l-a izbăvit de căderea în nedreptate și a cruțat sufletul lui de moarte, ca să nu cadă el în război. Iarăși l-a mustrat pe el prin neputință pe patul lui, și mulțimea oaselor lui a înțepenit-o. Nu*

[3] Iov 9, 33.

[4] Iov 33, 7.

[5] Iov 33, 7-10.

[6] Iov 9, 15.

[7] Iov 33, 23.

va putea primi nici o hrană și sufletul lui va dori mâncare până ce îi va putrezi carnea și oasele lui se vor arăta goale. S-a apropiat sufletul lui de moarte, viața lui de locașul morților. Dacă ar fi mii de îngeri aducători de moarte, nici unul dintre ei nu-l va răni[8]. „Nu va putea să îl rănească", zice, „fiindcă El Însuși îl ține. Dar pe mulți i-a învățat prin vise și i-a smuls din război și din luptă, dându-i altei pedepse." Ceea ce spune aceasta este: „Dacă nu te-ai fi bucurat de purtarea Lui de grijă, nu ai fi pierit? Nu ai cădea în război și în luptă? Astfel încât mai ales acestea să îți fie ție dovadă a purtării Lui de grijă, că, luptând împotriva unei asemenea boli și neputințe, nu ai murit – fiindcă ai fi putut adeseori să mori, și fără boala aceasta, dacă El te-ar fi părăsit. Și tu zici: *Pentru ce nu auzi dreptatea mea în tot cuvântul? Fiindcă odată vorbește Domnul...*" Adică: „Dumnezeu nu aude și nu învață în fiecare zi, ci este propriu lui Dumnezeu să facă ceva o dată și gata, iar nu puțin câte puțin". Adeseori îndeamnă prin visuri, prin vedenii de noapte. Fiindcă tu zici: „Pentru ce mă înspăimânți cu vise și mă îngrozești cu vedenii"[9]. Iată, *acestea toate le face Cel Puternic cu omul pe trei căi, ca să întoarcă sufletul lui*[10]. Ce înseamnă *pe trei căi?* Adică, adeseori. Nu încetează Dumnezeu să ne țină pe noi, purtându-ne de grijă, astfel încât să facă sufletul mai bun.

[8] Iov 33, 10-23.

[9] Iov 7, 14.

[10] Iov 33, 29.

Capitolul XXXIV

1. Apoi, după multe altele, zice: *Crezi tu că Domnul face lucruri nepotrivite sau că Cel Atotputernic va tulbura dreptatea? A făcut pământul. Ce oare? Este Cel ce a făcut cele de sub cer şi toate de acolo. Căci dacă ar vrea să-Şi reţină şi să-Şi retragă la El Duhul, ar muri tot trupul laolaltă, iar muritorul se va întoarce în pământ, de unde a şi fost plămădit*[1].

2. Spui că în chip nedrept şi cu uşurinţă *Cel Atotputernic va tulbura dreptatea*. Sfântul Pavel zice: „Căci atunci cum va judeca Dumnezeu lumea?"[2].

3. Vezi cum şi din altă parte Elius înfăţişează dreptatea lui Dumnezeu? „A făcut pământul" şi cerul şi pe toate celelalte. Nu cumva lucrările lui sunt străine de El, ca să ne nedreptăţească pe noi? El cruţă cele ce sunt ale Lui. „Tu cruţi toate făpturile, fiindcă toate sunt ale Tale, Stăpâne, iubitorule de suflete."[3] Nu numai fiindcă sunt ale Lui, ci fiindcă El Însuşi le ţine, le este Stăpân. Căci aceasta se întâmplă până şi oamenilor răi. Căci nici aceia nu vor să nedreptăţească, chiar dacă supuşii ar răbda. Căci este obiceiul tuturor a cruţa pe cei ce sunt ai lor, pe cei ce le aparţin. Când este Însuşi Creatorul, Însuşi Atotţiitorul, cum „tulbură dreptatea" în toată lumea, de vreme ce El a împrăştiat atâta strălucire peste lume? Dar nici nu poţi spune că nu nedreptăţeşte din slăbiciune. Căci I-ar fi atât de uşor să îi piardă pe toţi oamenii,

[1] Iov 34, 12-15.

[2] Rom. 3, 6.

[3] Înţ. Sol. 11, 26.

încât I-ar ajunge numai să vrea şi nimic nu L-ar putea împiedica. Dar nimic asemănător nu s-a văzut în trecut. [...]

4. *Dacă nu te-ai convins, ascultă acestea, Iov, ia aminte la glasul cuvintelor mele. Vezi, tu nu crezi că Cel ce urăşte fărădelegile şi Cel ce îi pierde pe cei răi este veşnic, este drept*[4]*?* Ai văzut? Că este drept nu a îndrăznit să tragă concluzia. Din multă evlavie a evitat cuvântul. Nu numai din creaţie, nu numai din făptură, nici pornind de la puterea Lui trebuie să presupunem acestea, ci de la însăşi firea şi de la lucrările înseşi. Este prin fire urâtor al răului şi iubitor de oameni. Nu ca noi, care nu ne depărtăm de cele rele din ură pentru răul în sine, ci din teama de viitoarea osândă. De unde vine atunci? Din faptul că *urăşte fărădelegile şi îi pierde pe cei răi.* Fiindcă *este veşnic.* Bine face că vorbeşte despre veşnicia Lui, ca să nu-I mai ceară lui Dumnezeu socoteală în fiecare zi, pentru fiecare lucru din cele întâmplate. Adeseori, Dumnezeu rânduieşte ceva a cărui săvârşire necesită să se întindă pe o durată mai mare de timp. Nu te avânta mai dinainte spre sfârşit, nici nu căuta să afli, mai înainte ca totul să se fi împlinit, dreapta judecată a lui Dumnezeu, fiindcă nimic mai mult nu vei câştiga din avântul tău. De aceea zice: *veşnic şi drept.* Tot timpul trecut mărturiseşte aceasta despre El. Nu cumva S-a schimbat El astăzi?

5. *Nelegiuit este cel ce spune unui împărat: Eşti călcător de lege*[5]. Adică pentru îndrăzneala lui va fi pedepsit. Nu este fără primejdie lucrul, când este vorba despre un împărat. Aici mi se pare mie că semnifică şi altceva, că împăratul nu este supus legilor, ci este mai presus de ele, fiindcă el însuşi este cel care face legile, aşadar, pe bună dreptate este vinovat cel ce spune dătătorului de lege „calci legea". E ca şi cum cineva

[4] Iov 34, 16-17.

[5] Iov 34, 18.

ar spune olarului şi artizanului: „Rău ai făcut"[6]. Împăratul îşi este sieşi lege.

6. *Cel care nu s-a ruşinat de faţa Celui Preamărit, care n-a dat cinste oamenilor şi nici n-a căutat la faţa lor*[7]. Chiar dacă tu nu ştii, dar trebuie să cedezi în faţa Lui şi în faţa slavei Lui, fără a încerca să înţelegi toate. Căci cel ce ispiteşte pe Dumnezeu nu Îl cinsteşte pe Dumnezeu. Vezi şi Pavel ce spune: „Dând slavă lui Dumnezeu şi fiind încredinţat că ceea ce i-a făgăduit are putere să şi facă"[8]. De unde să fie încredinţat, spune mie? Căci urmarea lucrurilor contrazic, cele contrare firii.

7. *În zadar le va fi lor strigarea şi rugămintea omului, căci s-au purtat în chip nelegiuit cu cei lepădaţi şi cu cei neputincioşi*[9]. „Rugăciunea ta însăşi te învinuieşte. Căci cel care spune împăratului: «eşti călcător de lege», chiar dacă se roagă, în zadar se roagă."

8. Apoi vorbeşte despre cunoştinţa lui Dumnezeu, că El cunoaşte toate. *Căci El Însuşi este văzător al tuturor oamenilor, nimic din ceea ce fac nu Îi scapă, nici nu este loc unde să se ascundă cei ce fac fărădelege. Căci Domnul vede toate, Cel ce pătrunde taine slăvite şi minunate, cărora nu este număr, Cel ce cunoaşte faptele lor şi îi va întoarce noaptea şi ei vor fi smeriţi*[10]. Dar tu, bagă de seamă cum în nici un chip nu încearcă să îl lovească pe Iov, precum ceilalţi, ci zice numai că Dumnezeu este drept şi nu spune nicăieri că Iov ar fi răpit bunurile orfanilor şi ale văduvelor[11]. Vezi cum ştie să mustre, fără să învinuiască?

[6] Is. 29, 16; 45, 9.

[7] Iov 34, 19.

[8] Rom. 4, 21.

[9] Iov 34, 20.

[10] Iov 34, 21-25.

[11] Iov 22, 9.

9. Apoi, după multe alte lucruri, zice: *Dar Iov nu a vorbit cu pricepere, cuvintele lui nu sunt întru ştiinţă*[12]. Aceasta arată indulgenţă şi iertare. Dar ceilalţi ziceau: „Până când vei mai vorbi aşa? Suflarea gurii tale e plină de cuvinte"[13].

10. *Totuşi ia aminte, Iov: nu mai da răspuns precum nebunii, ca să nu mai adăugăm încă la păcatele noastre, fărădelegea ne va fi socotită, dacă vom rosti multe cuvinte împotriva Domnului*[14]. Nu a zis: „În chip fără de lege şi nelegiuit", ci *multe*, arătând că nu trebuie să spunem multe lucruri împotriva lui Dumnezeu. Căci dacă împotriva împăratului nu ar îndrăzni cineva să spună multe cuvinte, cu cât mai mult împotriva lui Dumnezeu?

[12] Iov 34, 35.

[13] Iov 8, 2.

[14] Iov 34, 36-37.

Capitolul XXXV

1. *Luând cuvântul Elius, a zis: Ce cuvânt voi aduce la judecată? Cine eşti tu că zici: „Drept sunt înaintea lui Dumnezeu"? Sau vei spune „Ce pot să-I fac Lui dacă păcătuiesc?". Eu îţi voi da răspuns, ţie şi celor trei prieteni ai tăi. Priveşte către cer şi vezi! Ia aminte la nori, cât sunt de departe de tine*[1]. Adică dacă nu prin raţionamente, atunci învaţă prin cele văzute, cât de departe este El de tine, cu cât mai înalt este faţă de tine.

2. *Dacă ai păcătuit, ce Îi vei face Lui? Chiar dacă ai făcut multe nelegiuiri, ce Îi poţi face*[2]*?* Adică pe El nu Îl vei nedreptăţi, nici nu Îi vei folosi, drept fiind. Fiindcă Iov zicea: „Dacă am păcătuit ce pot să-Ţi fac Ţie?"[3]. „Ce Îţi voi face?", zice. „Pentru ce ai spus aceasta? Nu cumva Dumnezeu, ca un nedreptăţit, se preocupă de tine care ai păcătuit? Nu cumva ca Unul care a suferit vreo vătămare?"

3. *Şi dacă eşti drept, ce Îi vei da Lui,* zice, *sau ce va primi El din mâna ta? Împotriva unui om asemenea ţie este nelegiuirea ta? Şi fiului omului dreptatea ta. Cei ocărâţi de mulţime vor striga. Vor striga din pricina braţului multora. Şi nu a zis: Unde este Dumnezeu, Cel ce m-a făcut?*[4]. „Nu vezi", zice, „înălţimea cât este de mare? *Cel ce rânduieşte străjile de noapte*"[5]. „Vezi tu", zice, „în cer, astrele, ca nişte oşteni, urmând fiecare rânduiala

[1] Iov 35, 1-5.

[2] Iov 35, 6

[3] Iov 7, 20.

[4] Iov 35, 7-10.

[5] Iov 35, 10.

sa?". Adică: „Nu vezi că toate sunt rânduite ca într-o oştire, fiecare lucru fiind la locul şi fiecare lucru fiind în rânduiala ce i se potriveşte? Nici un lucru dintre toate câte există nu depăşeşte propria limită, nici nu sare în locuri străine. Aşa cum, atunci când străjile veghează toate când oamenii dorm, nimeni nu atacă. Vezi fiarele sălbatice. Când umblă ele, atunci oamenii dorm. Nu trebuie să invadeze cetăţile, nu trebuie să îi piardă pe oameni, căci aceştia dorm biruiţi de somn".

4. *Cel ce m-a deosebit de dobitoacele pământului şi de păsările cerului. Acolo vor striga cei răi şi nu-i va auzi din pricina mândriei lor. Căci Domnul nu vrea să vadă fărădelegi. Căci Însuşi Atotţiitorul este văzător al tuturor celor ce săvârşesc fărădelege, El este Cel ce mă va izbăvi. Judecă-te înaintea Lui dacă poţi să Îl lauzi, chiar şi acum, aşa cum este, fiindcă El nu stă să cerceteze mânia Lui şi nu ia aminte prea mult la greşeală. Şi Iov în zadar îşi deschide gura sa, întru necunoştinţă îşi îngreunează vorbele*[6]. [...] A spus şi binefacerea specială pentru fiecare făptură. *Cel ce m-a deosebit de dobitoacele pământului.* Aceasta este o binefacere privitoare la fire. Apoi iarăşi: *Şi nu-i va auzi din pricina mândriei celor răi.* Aceasta este paza Lui. *Domnul nu vrea să vadă fărădelegi.* Nu numai că Domnul nu le primeşte, ci nici să le vadă nu vrea, după cum zice şi un alt profet: „Ochiul Tău este prea curat ca să vadă cele rele"[7]. Vezi câtă purtare de grijă, câtă pază, câtă înţelegere! Chiar dacă nu te răzbună pe tine, câtă ură are faţă de aceasta. Apoi, fiindcă zicea: *nu vrea să vadă,* ca să nu socoteşti că nu cunoaşte lucrurile, ci să afli că le dezaprobă şi le respinge, ascultă cum continuă: *Căci Însuşi Atotţiitorul este văzător al celor ce săvârşesc fărădelegi. Judecă-te înaintea Lui, dacă poţi să Îl lauzi aşa cum este.* Dacă a aşezat scaun de judecată şi a dat sentinţele, nu Îl vei lăuda

[6] Iov 35, 11-16.

[7] Avac. 1, 13.

pe El, nu Îl vei slăvi după cum merită, în privința evenimentelor prin care acum socoteşti că te nedreptăţeşte şi că te pedepseşte. Că nu poți să Îl lauzi pe Dumnezeu după vrednicie nu este mare lucru, dar a nu putea să Îl lauzi pe El cum merită când urmează să ne judecăm pricina înaintea Lui, aceasta este grav.

Capitolul XXXVI

1. *Continuând, Elius adăugă: Aşteaptă încă puțin ca să te învăț. Căci mai am un cuvânt de spus. Aducându-mi de departe ştiința, dar prin faptele mele voi spune lucruri drepte, după adevăr, şi nu cuvinte nedrepte, dar tu pricepi în chip nedrept*[1]. Adică: „voi spune cele drepte bazându-mă pe înseşi faptele: acestea nu sunt nici vorbe, nici înşiruiri de cuvinte".

2. Apoi, după multe alte lucruri, continuă: *Ci păzeşte-te să nu săvârşeşti nedreptăți*[2][...]. Nu a zis că „ai făcut". [...] *Aminteşte-ți, aşadar, Iov, că mai mari sunt faptele Lui decât cele pe care le-au început oamenii. Tot omul a văzut în sinea lui câți muritori au fost străpunşi*[3]. Adică: „Pier în fiecare zi, pe câți îi nimiceşte!".

3. *Sunt numărate la El şi picăturile de ploaie*[4]. Aici arată purtarea de grijă, pronia. *Iar norii au umbrit nenumărați muritori. A rânduit un ceas vitelor şi ele ştiu rânduiala culcuşului*[5]. Deşi sunt lipsite de rațiune, cunosc acestea din fire. Deschide cuvântul despre cele de care va vorbi şi Dumnezeu.

4. *De toate acestea nu se uimeşte mintea ta*[6]? Nu a zis că nu se miră, ci că nu se uimeşte. Căci, într-adevăr, este uimire şi înfricoşare. Cum se face că dobitoacele cele fără de minte păzesc atâta bună rânduială? Ca să afli că şi tu eşti condus nu de rațiune, ci de Cel ce ți-a dat rațiunea.

---

[1] Iov 36, 1-4.

[2] Iov 36, 21.

[3] Iov 36, 24-25.

[4] Iov 36, 27.

[5] Iov 36, 28.

[6] Iov 36, 28.

Capitolul XXXVII

1. Şi după multe alte lucruri zice: *Ca să-şi cunoască tot omul slăbiciunea sa*[1]. „De aceea", zice, „sunt atât de mari creaţiile Lui, de aceea caldul şi recele, de aceea nestatornicia vânturilor". Nu era posibil să facă un amestec perfect? Dumnezeu nu a făcut aşa, pentru ca din toate părţile să împiedice mintea să se înalţe pe sine şi să se răzvrătească. *Ca să-şi cunoască tot omul slăbiciunea sa.* „Şi gerul de la faţa Lui cine-l va suferi?"[2] Şi toată făptura pentru aceasta a fost creată şi toate pentru aceasta s-au făcut. Fiindcă la început, mândria a îndepărtat de la noi încrederea în Dumnezeu, pe toate le-a făcut Dumnezeu ca să le îndrepte spre contrariul mândriei şi făptura, şi alcătuirea trupului, şi petrecerea vieţii, astfel încât acestea toate sunt făcute pentru smerenie, ca să învăţăm cumpătarea şi ca să ne cunoaştem slăbiciunea noastră. Ca să spunem precum Avraam: „Eu sunt pământ şi cenuşă"[3]. Ca să spunem precum David: „Eu sunt vierme şi nu om"[4], ca să spunem precum Apostolul: „Iar la urma tuturor, ca unui născut înainte de vreme, mi s-a arătat şi mie"[5]. Dumnezeu l-a creat pe om slab şi el se crede puternic. De aceea devine încă şi mai slab. Uneori Dumnezeu arată şi puterea Lui, şi slăbiciunea noastră, alteori numai puterea Lui. Nu fiindcă

[1] Iov 37, 7.

[2] Ps. 147, 6.

[3] Fc. 18, 28.

[4] Ps. 21, 7.

[5] I Cor. 15, 8.

vrea să ne întristeze pe noi, să fie admirat de noi, ci sunt şi situaţii în care vrea să ne dezlege mintea.

2. Şi după multe altele zice: *Dar veşmântul tău este fierbinte, totuşi este linişte pe pământ*[6]. Fie spune aceasta: „acum eşti în chinuri, dar după aceea te vei odihni" – şi aceasta ţine de înţelepciunea lui Dumnezeu de a fi prevăzut moartea ca dezlegare şi limită a relelor omeneşti –, fie spune: „Chiar în rele fiind, rămâi totuşi în afara luptei şi a războiului şi a tulburării, şi în acest mod te pedepseşte".

3. *Pentru ce? Învaţă-mă ce Îi vom spune Lui şi vom înceta a spune multe*[7]. Adică: „Pentru ce s-au întâmplat acestea? Nu cumva putem noi să Îl întrebăm pe El? Nu mai spun nimic, numai să putem afla acestea".

4. *Nu cumva vreo carte sau vreun cărturar a stat lângă mine, pentru ca, ţinându-mă drept, pe un om să-l reduc la tăcere*[8]*?* Nu cumva din vreo carte spunem acestea către El? Nu cumva El este un om? Nu vezi că, în locul literelor, creaţia întreagă strigă pretutindeni? *Pe un om*, zice, *îl voi reduce la tăcere*? Dar mărturiseşte împotrivă creaţia pretutindeni, pentru că pământul există şi se vede. Voi aduce cu mine înscrisuri sau vreo acuzaţie? Dar El aduce lumea întreagă drept mărturie. Astfel încât nu este cu putinţă să argumentezi împotriva lui Dumnezeu sprijinindu-te pe cuvinte, nici să îi spui împotrivă toate acestea. Astfel, vezi cât de potrivit intervine Dumnezeu, după ce robul său i-a deschis drumul, vorbind despre înţelepciunea Lui şi reducând orice argument la tăcere.

[6] Iov 37, 17.

[7] Iov 37, 19.

[8] Iov 37, 20.

Capitolul XXXVIII

1. *După ce şi-a încetat Elius vorbirea lui, a zis Domnul lui Iov prin vijelie şi prin nori*[1]. Mie mi se pare că a pus atunci deasupra dreptului acestuia un nor pentru a-i înălța mintea şi pentru a-l convinge că „de sus venea glasul, de pe chivotul legii"[2]. Fiindcă norul este simbolul cerului, e ca şi cum Dumnezeu voia să pună cerul deasupra lui Iov, ca şi cum Şi-ar fi adus tronul Lui aproape de Iov. Asta mi se pare mie că a fost şi „pe munte" când s-a pus deasupra un „nor"[3], ca să aflăm că „de sus venea glasul"[4]. Să ascultăm cu atenție, fiindcă Stăpânul tuturor este Cel care vorbeşte. Să vedem cum îl îndeamnă pe Iov. Oare o face cu tot atâta vehemență ca oamenii? Nicidecum. Aflăm acum, iubite, cea mai limpede dezlegare la toate acele probleme de mai înainte, pe care le ridica Iov insistent şi a căror soluție ne-am chinuit să o aflăm. Să vedem ce îi reproşează!

2. *Cine este acesta care îşi ascunde sfatul de Mine, care îşi reține cuvintele în inimă şi crede că le tăinuieşte de Mine*[5]? Vezi ce face? Mie mi se pare, judecând după aceste cuvinte, că altceva intra în mintea lui Iov. Fiindcă Iov avea în minte mai multe lucruri, dar nu îndrăznea să le dea pe față, Dumnezeu începe

[1] Iov 38, 1.

[2] Num. 7, 89.

[3] Ieş. 19, 16.

[4] Num. 7, 89.

[5] Iov 38, 2.

de aici să îl ridice şi arată că poartă de grijă şi proniază în lucrurile omeneşti şi că le ştie limpede pe toate. Astfel încât începe prin acele prime probleme care sunt mai de neiertat. Căci dacă cele pe care a îndrăznit să le spună sunt atât de împovărătoare şi grave cu cât mai mult cele ascunse? De aceea aplică leacul mai întâi celor ascunse. *Cine este acesta*?, zice. În acelaşi timp, de la început, arată care este distanța care ne desparte de Dumnezeu. „Cine este cel ce încearcă să se ascundă de Mine, Cel ce cunosc cu exactitate cele ascunse?". Nu cumva fiindcă nu le-ai spus pe acestea [cu voce tare] ele nu sunt cuvinte? Cuvântul s-a născut şi s-a alcătuit, chiar dacă tu îl ascunzi. Vezi cât de blând este, cum încearcă să îndrepte şi să convingă?

3. *Încinge-ți coapsele ca un bărbat: Eu te voi întreba, iar tu să-Mi dai răspuns*[6]. Fiindcă Iov era doborât de deznădejde, îl ridică pe el prin cuvintele Sale, astfel încât să ia aminte la cele spuse, şi Îşi exprimă cuvântul sub formă de întrebare, ceea ce este modul cel mai convingător. Mai ales arată că El le face pe toate cu înțelepciune şi cu pricepere, că nu era cu putință ca Cel ce le-a făcut pe toate cu atâta înțelepciune şi pricepere să-l neglijeze pe om, pentru care a zidit toate, chiar atunci când acela rău pătimeşte, cum era cazul lui Iov. „Ce spui?", zice.

4. *Unde erai când puneam temelie pământului? Spune-mi dacă poți pricepe. Cine a pus măsurile lui, dacă ştii? Sau cine a întins frânghia peste el? Pe ce stau înfipte inelele lui? Cine i-a pus piatra din capul unghiului*[7]? „Ce spui?", zice. „Cu atâta exactitate am întemeiat pământul pentru tine, şi pe tine, pentru care am făcut pământul, te voi trece cu vederea?" De aceea Dumnezeu nu vorbeşte atât despre înțelepciunea plăsmuirii,

[6] Iov 38, 3.

[7] Iov 38, 4-6.

despre creație potrivit cu pregătirea[8] ei, ci arată, pornind de la pământ, de la cer, că „dacă lumea se bucură, din pricina ta, de atâta purtare de grijă, cu cât mai mult tu". *Unde erai când am pus temeliile pământului?* Se adresează aici tuturor acelora care cer socoteală şi explicații asupra evenimentelor şi nu întrezăresc măreția înțelepciunii Lui. „Cine M-a îndemnat? Cine M-a sfătuit? Cine M-a ajutat?". Nu a spus: *când am făcut pământul*, ci: *când am pus temeliile pământului*. Căci însuşi faptul de a sta ferm era o mare iscusință, neavând temelie, nici fundație, nici stâlpi de susținere. Să cumpăneşti o asemenea greutate şi să o fixezi temeinic, astfel încât în atâta timp să nu se clatine! *Cine a pus măsurile lui*, zice, *dacă ştii?* Sau: *Cine a întins frânghia peste el?* Aflăm că negrăite cu adevărat sunt tainele şi ceea ce spune către Iov este spus nu atât către el, cât către noi. *Încinge-ți ca un bărbat coapsele tale!* De fapt şi noi avem nevoie de râvna şi trezirea aceasta. *Cine a pus măsurile lui?* Aşadar, acestea nu au fost fixate simplu, nici la întâmplare, nici în deşert, ci Dumnezeu a urmărit un scop potrivit cu anumite limite. Le-a făcut astfel ca cel mai bun arhitect, căci trebuia ca pământul să fie atât de mare, nici mai mare, nici mai mic. Dar de ce nu ne este nouă cu putință a vedea, ci numai Făcătorului? A făcut pământul cu atâta exactitate, ca şi cum ar fi întins o frânghie şi mie mi se pare că, dacă i s-ar mai adăuga ceva, ar fi nepotrivit, iar dacă i s-ar lua ceva, ar deveni nefolositor. Căci aşa cum, dacă la proporția mădularelor noastre s-ar mai adăuga ceva, nu numai că s-ar vătăma frumusețea întregului trup, dar s-ar împiedica

[8] κατὰ κατασκευήν. Pregătire, alcătuire, constituire, aici Sfântul Ioan se referă, credem, nu la o pregătire prealabilă a creației, ci la actul de creație propriu-zis, adică Dumnezeu nu pune accentul pe descrierea felului în care a creat lumea, pe actul creației şi înțelepciunea ei, ci tot pe om şi pe pronia pe care o are față de om.

şi folosul lui, la fel mi se pare mie că, dacă s-ar adauga fie numai şi un cot pământului întreg, s-ar distruge în întregime, cu atâta precizie au fost luate măsurile lui. Şi pământul nu ar putea sta altfel decât cum l-a făcut Dumnezeu. Asta nu înseamnă că Dumnezeu a luat aceste măsuri cu adevărat sau că a întins vreo sfoară, ci vrea să spună că nu este cu putință să se ia vreo măsură sau să se întindă vreo sfoară, ci că a fost făcut cu atâta precizie câtă ar fi fost dacă s-ar fi aplicat acestea, sau mai degrabă cu mult mai mare precizie decât atât. În acelaşi timp ni se arată nouă prin aceste imagini înțelepciunea Lui, prin imagini cunoscute nouă. *Pe ce stau înfipte inelele Lui?* Mai întâi spune că pământul este suspendat. Ce inele susțin pământul? Iarăşi nu ca şi cum ar exista cu adevărat nişte inele, ci că atât de sigură este soliditatea pământului, ca şi cum ar exista nişte inele înfipte sus care l-ar susține. Fiindcă inelul ține corpul suspendat în aer şi ceea ce este suspendat în aer nu este fix, de aceea zice *înfipte*. *Cine i-a pus piatra cea din capul unghiului*? Căci pământul stă ferm, ca pe nişte temelii, sprijinindu-se în siguranță pe fundația lui, prin voia lui Dumnezeu. „În mâinile Lui sunt toate marginile pământului"[9].

5. *Când au fost făcute stelele, M-au lăudat cu glas mare toți îngerii Mei*[10]. De aici se arată limpede că îngerii sunt cele dintâi făpturi ale acestei lumi. Şi *M-au lăudat cu glas mare*, adică au fost plini de uimire la vederea lor.

6. *Am ferecat marea cu porți când se zbuciuma şi când ieşea din pântecele maicii sale*[11]. Adică: „Atunci când a fost creată, Tu ai împrejmuit-o? Pentru ce?", zice. *Când se zbuciuma*. Ca să arate

[9] Ps. 94, 4.

[10] Iov 38, 7.

[11] Iov 38, 8.

că marea a apărut treptat şi că nu a fost adusă la fiinţă aşa dintr-odată. Trimite ascultătorul la istorisirea lui Moise. Ca şi cum s-ar fi născut, marea mai întâi s-a revărsat, apoi s-a format şi *s-a adunat*[12]. Dar ca să nu socoteşti că este ceva natural ca marea să fie conţinută în ţărmurile ei, Dumnezeu a lăsat mai întâi să se întâmple contrariul, îngăduind ca apa să se reverse pe toată faţa pământului. Acelaşi lucru a făcut şi cu alte elemente. Căci prin rânduiala care avea să fie după aceea, a arătat starea de mai înainte, ca în cazul pământului. Prima alcătuire a elementelor a arătat că pământul, în contact cu apele, era noroi; marea a arătat că apa, nefiind conţinută, avea să se răspândească peste tot, pretutindeni în lume. Dumnezeu a arătat că şi mai înainte de semînţe Îi era cu putinţă să creeze toate şi a arătat acest lucru când şi fără nuntă i-a adus la fiinţă pe cei întâi zidiţi, protopărinţii noştri. Şi a arătat şi că dacă nu ar fi pus rânduială focului, ar fi ars toate. A arătat aceasta când „a plouat foc din cer"[13]. Şi pe vremea potopului, fiindcă nimeni nu a fost de faţă la prima punere în rânduială, a făcut o alta. Nu că marea ar avea vreo mamă, nici că ar ieşi din vreun pântece.

7. *Şi i-am pus norul veşmânt*[14]. „Nici aceasta să nu o socoteşti ca pe ceva natural - vaporii care urcă din ape. Şi acest lucru este din porunca Mea", zice.

8. *În ceaţă am înfăşat-o*[15]. Pentru ce spune: *am înfăşat-o?* Oare aşa cum scutecele sunt folositoare pentru prunc, la fel şi pentru mare? Sau că de la început a fost aşa, fie că marea este astfel reţinută, fie arată faptul minunat că apa este înconjurată

[12] Fc. 1, 9.

[13] Fc. 19, 24.

[14] Iov 38, 9.

[15] Iov 38, 9.

de aer şi că este conţinută nu numai de pământ, ci şi de aer, ca să nu poată trece dincolo de limitele ei, nici în înălţime, nici în lungime. Dar care este folosul [ceţii]? Mare este înţelepciunea aici. Căci nu spune numai aparenţa, ci însuşi corpul de apă - care are ceaţă mereu - şi mai ales marea.

9. *I-am pus hotare înconjurând-o cu încuietori şi porţi*[16]. Iarăşi arată că marea stă aşa de sigur ca şi cum ar fi legată. Prin aceasta arată că marea este sigură, iar prin ceea ce urmează arată uşurinţa cu care i-a impus limite.

10. *I-am zis: Pân-aici vei veni şi nu vei trece şi valurile tale în tine se vor sparge*[17]. Atât de sigur o reţine ca prin nişte încuietori, cu atâta uşurinţă îi pune limite, ca şi cum i-ar porunci. *I-am zis* şi nu a răspuns împotrivă, fiindcă aceasta se întâmplă nu numai când nu este silită de vreo constrângere, ci şi când este agitată cu putere şi cu violenţă. De aceea nu a lăsat-o să fie liniştită, nici blândă, ca să propovăduiască puterea lui Dumnezeu, firea luptând mereu împotriva poruncii, dar porunca fiind pururi biruitoare. Dacă apa ar fi fost blândă, mulţi ar fi socotit buna ei rânduială ca aparţinând firii apei. Dar acum, când este tulburată, agitată fiind dinlăuntrul ei, şi neputând să depăşească limitele, prin tulburarea ei, propovăduieşte puterea lui Dumnezeu. *Şi valurile tale în tine se vor sparge*[18].

11. Iarăşi, pornind de aici, îl trage pe Iov spre cer, după ce mai întâi a vorbit despre lucrurile de pe pământ. *Oare în vremea ta am rânduit lumina zorilor*[19]? Căci este şi o lumină de noapte, lumina lunii. *Luceafărul de dimineaţă a văzut locul*

[16] Iov 38, 10.

[17] Iov 38, 11.

[18] Iov 38, 11.

[19] Iov 38, 12.

lui[20], cel dintâi dintre stele. Vezi şi acolo buna rânduială. Din exemplul apelor ai învățat că şi în cer lucrurile nu sunt rânduite prin puterea naturii, ci prin pronia lui Dumnezeu. Căci dacă în firea apei, atât de dezordonate, atât de mare este buna rânduială, atâta regularitate, când vei vedea aceasta şi în cer, adu-ți aminte de Cel care este pricina fenomenelor.

12. *Ca să cuprindă marginile*[21] *pământului*[22]. Adică pentru a înconjura. Ce înseamnă *ca să cuprindă*? Că, oriunde ar fi, trimite lumina de acolo în toată lumea şi celor de la marginile pământului, astfel încât nu este nimic de mirare pentru soare, de vreme ce acelaşi lucru se întâmplă şi cu stelele. Şi care este câştigul?

13. *Şi îi scutură pe nelegiuiți de pe el*[23]. Vorbeşte despre tâlhari, despre prădătorii de morminte şi despre toți ceilalți care profită de noapte pentru a-şi ascunde propria răutate. Şi apoi ceea ce e mai mare decât toate:

14. *Sau tu, luând țărână, ai plăsmuit o ființă vie şi, făcând-o cuvântătoare, ai pus-o pe pământ*[24]. Ceea ce arată limpede că celelalte făpturi nu au aceasta. Căci după ce i-a dat un suflet, Dumnezeu nu i-ar fi dat omului un asemenea glas ritmat şi armonios. Vezi că nu mărturiseşte aceasta nici astrelor, nici altor făpturi? Apoi zice:

15. *Ai îndepărtat tu de la nelegiuiți lumina şi ai zdrobit tu brațul celor mândri? Ajuns-ai tu la izvorul mării*[25]*?* Iarăşi mută cuvântul la mare, nu ca şi cum marea ar avea vreun izvor, ci fiindcă nu seacă niciodată de parcă ar avea izvor.

[20] Iov 38, 12.

[21] În original, πτερύγων, aripile pământului.

[22] Iov 38, 13.

[23] Iov 38, 13.

[24] Iov 38, 14.

[25] Iov 38, 15-16.

16. Apoi vorbeşte despre nesfârşirea ei. *Ai umblat tu pe cărările adâncului*[26]*?* Nu spun numai că tu nu poți face nimic din ceea ce Eu am făcut, ci că nici nu ştii cum le-am făcut şi nici nu poți să ştii aceasta, nici să le cercetezi pe ele cu amănuntime. De aceea îl învață pe Iov distanța care îl separă de El.

17. *Ți se deschid ție, cu frică, porțile morții*[27]*?* Acestea sunt cele nevăzute. Şi pe acelea le arată de la cele văzute. Adică: „Eu am putere asupra vieții şi asupra morții. Locaşul morților este o închisoare care este a Mea".

18. *Paznicii iadului, văzându-te, se îngrozesc? Ştii tu lărgimea de sub cer? Vesteşte-mi câtă este? În ce loc îşi are sălaş lumina? Şi care este locul întunericului? Oare Mă vei putea duce în hotarele lor şi dacă tu ştii cărările lor, atunci ştiu că atunci te-ai născut şi că numărul anilor tăi este mare*[28]. „Vesteşte-Mi Mie", zice, „de unde vin lumina şi întunericul. Dar pentru ce vorbesc despre elemente? Spune pe cele privitoare la tine însuți. Când te-ai născut? Sigur că ştia asta, pentru că a aflat-o de la alții. Dar care îți este durata vieții? Nici măcar pe cele privitoare la tine însuți nu le ştii".

19. *Ai ajuns până la vistieriile zăpezii, ai văzut vistieriile mării*[29]*?* Nu fiindcă ar exista cu adevărat nişte vistierii, ci arată că aceste elemente sunt gata pregătite la îndemâna Lui, ca şi când le-ar scoate dintr-o vistierie oricând vrea aceasta.

20. *Le-ai pus tu deoparte pentru ceasul vrăjmaşilor tăi şi pentru zi de război şi de luptă*[30]*?* Vezi că asta vrea să arate prin ele oportunitatea lor, ca unele care au loc la vremea potrivită şi nu la întâmplare.

[26] Iov 38, 16.

[27] Iov 38, 17.

[28] Iov 38, 17-21.

[29] Iov 38, 22.

[30] Iov 38, 23.

21. Apoi vorbeşte şi despre toate celelalte, mă refer la ploaie şi la grindină şi, opusul lor, vântul de miazăzi. *De unde purcede înghețul sau se împrăştie vântul de miazăzi la cele de sub cer, cine a pregătit ploii torențiale curs, o cale pentru uragan, ca să plouă pe pământul pe care nu se află om, în pustie unde nu se află nimeni, ca să sature loc pustiu şi nelocuit şi să-l facă să răsară iarbă*[31]*?* Vezi că Dumnezeu este puternic nu numai într-o parte, ci în toate?

22. *Cine este părintele ploii? Cine a născut stropii de rouă, din pântecele cui iese gheața*[32]*?* Nu fiindcă ar ieşi din pântecele Lui, să nu fie! Dar ce are a face aici naşterea şi pântecele? Ca şi atunci când zice despre mare: „Când maica sa îi dădea naştere"[33], nu spunea că marea are vreo maică, aşa şi aici. Nu fiindcă marea ar ieşi din vreun pântece, ci voia să arate prin asta plăsmuirea ei şi pricina care a produs-o, la fel şi aici. Pentru ce atunci se foloseşte aici neîncetat de numele de naştere? Mie mi se pare că vrea să semnifice prin aceasta cauza primă şi unică şi faptul că făpturile au fost plăsmuite mai înainte de a fi fost desăvârşite, astfel încât chiar dacă spune acestea despre Fiul, ele se raportează la El cu prisosință. Căci acolo unde este *Fiul* este şi expresia *am născut*, sau *Fiul Unul născut* şi altele asemenea. Dar aici nu este nimic din acestea.

23. *Fața nelegiuiților cine a topit-o*[34]*?* Vezi cum amestecă aici creația? Ce folos am eu din înțelepciunea privitoare la

[31] Iov 38, 24-27.

[32] Iov 38, 28-29.

[33] Iov 38, 8.

[34] Iov 38, 30. Fraza apare numai la Sfântul Ioan. *Septuaginta* prezintă altceva la acest verset. În loc de Πρόσωπον δὲ ἀσεβοῦς τίς ἔτηξεν; „Fața nelegiuiților cine a topit-o?", *Septuaginta* prezintă: Πρόσωπον δὲ ἀβύσσου τίς ἔπηξν; Adică „Fața adâncului cine a întărit-o"?

creație? Arată pronia Lui întinsă pretutindeni şi cum a întemeiat lucruri pe care cugetul nu poate să le descopere.

24. *Ai priceput tu legătura Pleiadelor? Ştii tu*[35]*?* Adică ce necesitate, ce legătură face ca acele astre să se adune împreună?

25. *Ai deschis tu îngrădirea Orionului*[36]*?* Ca să poată acesta să treacă. Apoi zice:

26. *Vei trimite fulgerele şi ele se vor duce. Îți vor spune ție „ce este?"*[37]. Până aici Dumnezeu vorbeşte despre lucrurile din cer, cele prin care pedepseşte şi cele prin care ne face bine. Vezi că şi fulgerele răspund? Nu fiindcă fulgerele pot vorbi şi spun: „Ce este?", ci că toate, ca nişte ființe însuflețite, astfel ascultă de Dumnezeu. Şi când vrea să înfățişeze diversitatea plăsmuirii lor, vorbeşte despre naştere şi despre pântece. Dar când vrea să vorbească despre dispoziția lor către El şi despre desăvârşirea lor, le înfățişează ca pe unele ce Îl ascultă pe El şi ca pe unele pe care le cheamă. Dar pentru ce nu se înfățişează Dumnezeu pe Sine ca pe un artizan, ci mai degrabă ca un tată? Pentru că arta firii este cu mult superioară artei meşteşugăreşti, fiindcă este dumnezeiască.

27. *Cine a dat femeii înțelepciunea țesutului şi știința de a broda*[38]*?* Vezi dar şi folosul. La cele mari amestecă pe cele mai mici. Căci nu este o înțelepciune dobândită, fiind atât de deosebită. Căci nu mic este folosul ei. Lucrările acestei arte ar fi ele atât de deosebite, dacă nu ar fi un dar de la Dumnezeu? Şi vezi care sex l-a dobândit!

[35] Iov 38, 31.

[36] Iov 38, 31.

[37] Iov 38, 35.

[38] Iov 38, 36.

28. *Cine este Cel ce numără norii plini de înțelepciune*[39] *și cerul l-a plecat spre pământ*[40]*?* Vezi că cerul se unește[41] cu pământul? Căci aceasta înseamnă *l-a plecat*.

29. *S-a revărsat pulberea ca țărâna*[42]. Face aluzie la subțirimea cerului care la Isaia se spune că va trece „ca un fum"[43].

30. *L-ai lipit tu ca pe un cub de pietre*[44]*?* Zicând că emisfera cerului e *ca un cub*, a înfățișat tăria lui, stabilitatea lui și forma lui. Sau a vrut să arate că, de sus, bolta cerului nu este astfel, ci patrulateră.

31. *Vei vâna tu pentru lei mâncare, vei sătura tu sufletele balaurilor*[45]*?* Pentru ce spune aceasta? „Fiindcă dacă Eu am atâta grijă de lucrurile nefolositoare - de cele care nu vă slujesc nici unui folos - oare nu cu atât mai mult voi avea grijă de voi? Căci ce folos are leul pentru om?" Înfățișează aici cele pe care le-a pus în firea animalelor pentru a le hrăni.

32. *Căci sunt plini de frică în culcușurile lor*[46]. Deși nu se adună în turme, nici nu pasc, ci caută mereu ascunzișuri și adăposturi, nu mor totuși de foame. *Stau în păduri la pândă*[47].

33. *Cine a gătit corbului mâncare, căci puii lui au strigat către Domnul, rătăcind, căutând hrană*[48]. Se spune, în sfârșit, că acest

[39] La Sfântul Ioan apare expresia νέφη σοφίας, *norii înțelepciunii*, ceea ce *Septuaginta* exprimă prin νέφη σοφία, adică *Cel ce numără norii cu înțelepciune*. Noi am redat în traducere textul Sfântului Ioan.

[40] Iov 38, 37.

[41] Verbul folosit aici este ἅπτεται, care înseamnă și *a se atinge*.

[42] Iov 38, 38.

[43] Is. 51, 6.

[44] Iov 38, 38.

[45] Iov 38, 39.

[46] Iov 38, 40.

[47] Iov 38, 40

[48] Iov 38, 41.

neam de păsări nu își hrănește puii, ci aceștia, de la ei înșiși, fiind mari, își procură hrana. „Dar pe puii lor cine îi hrănește?", zice. Nu este aici ceea ce zice cuvântul lui Dumnezeu[49] și Evanghelia: „Păsările cerului nu seamănă, nici nu seceră și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește"[50]. Vezi cum cuvântul lui Dumnezeu urmează pe cele mai nefolositoare și mai necurate dintre necuvântătoare, vrând să arate din belșug pronia lui Dumnezeu revărsată peste făpturi, fiindcă și în Evanghelii tot despre pronie este cuvântul. „Priviți la păsările cerului", zice. Și iarăși „Priviți la iarba câmpului care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă; oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor?"[51] Mie mi se pare că Iov gândea în sinea lui că lucrurile se petrec așa pur și simplu și la voia întâmplării și că nu este mare grija lui Dumnezeu. Pentru a răspunde la acest gând și-a alcătuit Dumnezeu discursul, zicând că are grijă de întreaga lume și că proniază toate. De aceea vorbește despre făpturile Lui și despre îmbrăcămintea lor.

[49] *Cf.* Ps 146, 9.

[50] Mt. 6, 26.

[51] Mt. 6, 30.

Capitolul XXXIX

1. *Păzit-ai tu chinurile naşterii la căprioare*[1]*?* Bine a zis *păzit-ai*, fiindcă acest animal este pururea pe fugă, în frică şi în spaimă, sărind şi săltând, cum de nu avortează şi cum naşterea vine la vreme deplină?

2. *Ai numărat lunile lor până la fătare? De chinurile de la naştere le-ai dezlegat? Le-ai hrănit tu puii lor fără teamă*[2]*?* Sperios este acest animal, cum atunci puii lor, deşi nu au siguranţă la picioare, sunt fără frică? Cine veghează asupra lor? Vezi că de la fire nu sunt abandonaţi. Nici leul, cu toată puterea lui, nu o poate stăpâni, nici căprioara nu se lasă prinsă. Cu toate acestea, animalul acesta este sperios.

3. Apoi după acestea spune: *Cine este Cel ce a lăsat liber măgarul sălbatic*[3]*?* Cine a hotărât astfel? Cine a pus legile naturii? Căci legile sunt permanente, ele nu se strică. Acest animal este puternic şi neîmblânzit. Chiar dacă de mii de ori te vei strădui, nu îl vei avea sub mâna ta. „Dacă Domnul Savaot a hotărât, cine Îl va putea împiedica?"[4]. Vezi că pe toate le proniază şi, dacă El vrea, toate se supun şi ne ascultă, iar dacă El nu vrea ca ele să ne asculte, chiar dacă ne-am strădui cu mii de meşteşuguri, nu vom folosi nimic, nu vom obţine nimic în plus. Pentru ce atunci, chiar dacă vrem, nimic nu dobândim? Pentru ca atunci când vei vedea un animal mai domesticit să admiri docilitatea lui deprinsă.

[1] Iov 39, 1.

[2] Iov 39, 2-3.

[3] Iov 39, 5.

[4] Is. 14, 27.

Dumnezeu a lăsat multe în afara puterii noastre, pentru ca, în cele ce sunt supuse nouă, să nu admiri propria ta înţelepciune, nici să socoteşti că ascultarea lor vine din meşteşugul tău. Apoi mută cuvântul la animalele mai folositoare omului, amintind de docilitatea calului, şi vorbeşte multe despre acest animal, cât de mândru este, cât de neastâmpărat, despre capacitatea lui de luptă, cum îl poate izbăvi pe om de primejdie. Vezi că fiecare dintre aceste două animale este mândru, şi calul, şi măgarul, dar unul este supus, celălalt nu.

4. Apoi vorbeşte despre disciplina calului. Aude glasul trâmbiţei şi recunoaşte semnalul luptei: *Dar la sunetul trâmbiţei va spune: Înainte! De departe adulmecă lupta*[5].

5. Apoi vorbeşte despre şoim, despre vultur şi despre acvilă. *Oare din ştiinţa ta s-a oprit şoimul, desfăcându-şi aripile, nemişcat, căutând spre miazăzi? La porunca ta se înalţă acvila, şi vulturul, aşezându-se peste pui, îşi face sălaş pe piscul stâncii şi în ascuns? De acolo îşi caută hrană, de departe ochii lui privesc, iar puii lui îşi moaie ciocul în sânge, unde sunt stârvuri, acolo şi ei se află îndată*[6]. Cum se opreşte şoimul, rămânând suspendat în aer? Cum îl hrăneşte Dumnezeu? Vezi cum prin puţine exemple spune multe lucruri? Pentru care pricină nu aminteşte despre bou, nici despre oi, de nici una dintre acestea? Ci vorbeşte numai despre cele ce nu sunt de nici un folos şi care par să existe fără rost. Ca să arate că dacă este atâta înţelepciune şi pronie întru acelea şi dacă pronia Lui se manifestă cu atât mai mult în cele ce par să nu folosească la nimic, dacă în animalele carnivore este oarecare înţelepciune raţională care vine din instinctul firii, care este în fiecare, şi presimţirea luptei la cal, şi adulmecarea stârvurilor la vulturi, şi iarăşi faptul că vulturul se menţine în văzduh, [cu cât mai mare este pronia privitoare la noi!].

[5] Iov 39, 25.

[6] Iov 39, 26-30.

Capitolul XL

1. *Luând cuvântul, Iov zice Domnului: Pentru ce mă mai judec încă, certat şi mustrat fiind de Dumnezeu, auzind acestea eu care sunt nimic. Ce răspuns să dau la acestea? Voi pune mâna peste gura mea. Am vorbit o dată, a doua oară nu voi mai adăuga*[1]. *Pentru ce,* zice, *mă mai judec încă?* De la bun început cedează întâietatea. „Sunt biruit", zice. „La Tine este dreptatea. Pentru ce continui judecata mai departe?" Ce se poate răspunde la acestea?

2. *Dar încă răspunzând Domnul, a zis lui Iov din nor: Nu, ci încinge-ţi coapsele ca un bărbat: Eu te voi întreba, iar tu răspunde-Mi*[2]*!* Vezi, cei care au îndrăznire prin îndreptăţirile lor abundente nu îi lasă pe adversarii lor să scape nici cu fuga, astfel încât victoria lor să fie covârşitoare. Apoi Dumnezeu se apără împotriva lui Iov. „Că Mă îngrijesc de om este limpede din aceste exemple şi [e limpede] pentru ce am adus asupra ta această încercare".

3. *Nu depărta judecata Mea, nici nu socoti că M-am purtat cu tine astfel pentru alt motiv decât ca tu să te arăţi drept*[3]. Fie vorbeşte de purtarea Lui prezentă: „Nu ca să te condamn spun acestea, ci ca să te arăt drept". Fie vorbeşte despre încercările de mai înainte, numind „purtare" îngăduinţa Lui: „Nu socoti că Eu am rânduit să fie astfel pentru alt motiv". Nu a zis „ca să fii drept", ci *ca să te arăţi drept*, cum şi erai de

[1] Iov 40, 3-5.

[2] Iov 40, 6-7.

[3] Iov 40, 8.

fapt, ca să înveţi şi pe alţii. Sau vorbeşte despre purtarea prezentă. „De aceea am spus acestea, pentru ca prin aceste cuvinte, tu să te arăţi drept, iar nu ca să te condamn." Apoi iarăşi Îşi măsoară puterea cu el şi îi arată ura Lui faţă de cei răi, spunând: „Sunt puternic şi acţionez şi Mă folosesc de puterea Mea împotriva celor răi".

4. *Sau braţul tău este ca braţul Domnului, glasul tău tună ca al Lui*[4]*?* „Nu cumva tună glasul tău precum glasul Meu?" *Pe tot îngâmfatul smereşte-l, pe cel mândru stinge-l*[5]. Tunetul nu este pentru a impresiona şi celelalte, ci pentru cunoştinţa de Dumnezeu. Vezi prin câte argumente îl convinge de micimea firii lui şi nu spune că tu eşti smerit, afirmând: „Eu sunt mare şi tu nu poţi face ceea ce pot Eu".

5. Apoi zice: *Sau fiarele sălbatice, lângă tine, pasc iarbă ca şi boii*[6]*?* Ceea ce este minunat aici e ca fiara sălbatică nu este mâncătoare de carne. Apoi vorbeşte despre două specii de animale sălbatice, una care trăieşte pe pământ, alta în apă sau în mare[7]. Şi nu ignorăm faptul că mulţi socotesc că despre diavolul sunt spuse acestea, înţelegând textul prin anagogie. Dar trebuie mai întâi să ne îngrijim de sensul literal, istoric, şi apoi, dacă este de folos ascultătorului, să nu trecem cu vederea nici sensul anagogic. „Toate spre zidire să se facă"[8].

6. Apoi spune: *Ajungând pe muntele abrupt, a adus veselie dobitoacelor din Tartar*[9]. Adică, fiarele sălbatice au ridicat capul, când acest animal s-a retras spre înălţimi. De aceea le-a făcut aşa de mari pe aceste două fiare, ca să înveţi că poate

[4] Iov 40, 9.

[5] Iov 40, 11-12.

[6] Iov 40, 15.

[7] Este vorba despre animale fabuloase, monştri, precum leviatanul, pe care Sfântul Ioan nu îi numeşte, de aici asocierea lor cu diavolul.

[8] I Cor. 14, 26.

[9] Iov 40, 20.

să facă multe asemenea cu acestea. Dar nu face. Pentru că le-a făcut pe toate numai spre folosul tău. Vezi cum aceste animale păzesc propriile legi. Căci partea de mare care nu este navigabilă, pe aceea o cutreieră. Care este folosul lor, poate ar zice cineva? Mai degrabă nu cunoaştem negrăitul folos al acestor animale, dar dacă e să spunem ceva, vom spune că ne conduc pe noi la cunoaşterea lui Dumnezeu. Aşa cum şi la stele, unele sunt mai multe la un loc, altele mai puține, unele mai mari, altele mai mici, aşa şi la fiare. Dacă Dumnezeu nu ar fi făcut decât fiare mari, ai fi zis că nu putea să facă mici, iar dacă ar fi făcut numai mici, ai fi spus dimpotrivă, că nu putea face mari. Iarăşi dacă le-ar fi făcut pe toate blânde, domestice, ai fi zis că nu poate face sălbatice. Este multă diversitate în făpturi, în cele neînsufleţite, ca şi în cele înzestrate cu simțire, în cele raționale şi în cele fără rațiune. Dar ce rost are creația unor făpturi pe care noi nu le cunoaştem, cum nu cunoaştem aceşti monştri? Dar cei care plutesc pe mare ştiu şi o vestesc şi celor care nu ştiu. Cei care s-au aventurat în locuri pustii nu ignoră acestea.

7. Apoi zice: *Oare se hrănesc cu el neamurile şi îl împart semințiile fenicienilor*[10]*?* Adică: „Atât de mare este mărimea trupului, încât poate ajunge unui întreg popor". Căci nu spune acestea ca şi cum faptul are să se întâmple într-adevăr, iar de fenicieni a pomenit din pricina comerțului.

8. *Îți vei pune oare mâinile peste el, fără să-ți aminteşti de războiul care este în trupul lui şi să nu mai fie*[11]*!* Război aici numeşte tulburarea, sălbăticia animalului manifestată după ce a fost atins. Cum aşa? Aşa este firea monstrului: sălbatică, puternică, imposibil de înfricoşat.

[10] Iov 40, 30.

[11] Iov 40, 32.

Capitolul XLI

1. Apoi după acestea zice: *Luând cuvântul, Iov a zis Domnului: Ştiu că Tu poți toate şi că Ție nimic nu Îți este cu neputință. Cine este cel ce îşi ascunde sfatul lui de Tine? Şi cine, reținându-şi cuvintele, crede că se ascunde de Tine*[1]*?*

2. Apoi zice: *Până acum cu auzul urechii am auzit despre Tine, dar acum Te-am văzut cu ochii mei*[2]. Nu fiindcă a văzut cu ochii într-adevăr, ci fiindcă a înțeles mai limpede încă.

3. *De aceea mă disprețuiesc şi mă topesc. Mă socotesc praf şi cenuşă*[3]. Aceasta este ceea ce îi spunea Dumnezeu: „Crezi că M-am purtat cu tine astfel pentru alt motiv decât ca tu să te arăți drept?"[4], „pentru ca să spui astfel de cuvinte, iar nu ca să te osândesc". Căci este o apărare pentru toate cele dinainte. Nici nu spune acestea după ce a fost slobozit din necaz, ci aflându-se încă în chinuri, Iov şi-a cântat lauda. „Nu voi mai adăuga nimic în favoarea mea", zice. „Voi cere iertare pentru cele de mai înainte. Şi de acestea eu sunt nevrednic." Ce face atunci Dumnezeu? Când Iov s-a osândit pe sine, atunci Dumnezeu i-a făcut dreptate. Şi ce spune? A spus prietenilor lui că trebuie să se dezlege de păcatul lor şi îl numeşte neîncetat pe Iov robul său.

4. *Şi a fost că după ce a vorbit Domnul cuvintele acestea către Iov, a zis Domnul lui Elifaz Temanitul: ai păcătuit tu şi cei doi prieteni ai tăi. Nu ați grăit înaintea Mea nimic adevărat, precum*

[1] Iov 42, 1-3.

[2] Iov 42, 5.

[3] Iov 42, 6.

[4] Iov 40, 8.

robul Meu Iov[5]. Neîncetat îl numeşte pe el robul Lui, arătând că toate cele de mai înainte sunt şterse, încât Iov a spus adevărul, când a vorbit despre faptele lui bune, dar voi, osândindu-l pe el, nu aţi grăit adevărul.

5. *Şi acum*, zice, *luaţi şapte viţei şi şapte berbeci şi mergeţi la robul meu Iov şi el va aduce jertfă pentru voi*. Nu ar fi poruncit aceasta dacă era Legea, ci Iov însuşi devine preot când aceia au adus jertfele. Mai înainte adusese jertfe pentru copiii lui, acum aduce jertfe pentru prietenii lui. Vezi cum îl arată că nu ţine minte răul. Dumnezeu îi face pe prietenii lui Iov să fie martori ai virtuţii bărbatului şi arată mărimea păcatului lor prin mărimea jertfei cerute. Căci nu ar fi avut nevoie de atâtea victime, dacă nu ar fi fost mari păcatele care trebuiau să fie dezlegate.

6. Şi arată totodată că nici jertfa nu era de ajuns. *Căci dacă nu era el*[6], nu v-aş fi tămăduit de păcatul vostru. Prin aceasta, arată că i-a dezlegat şi pe ei. *V-aş fi nimicit pe voi*, de nu era el. *Căci nu aţi spus nimic adevărat împotriva robului meu Iov*[7]. Vezi că, deşi au vorbit cu râvnă, au fost mustraţi totuşi că nu au spus nimic adevărat, sau mai degrabă că nu au vorbit cu râvna cea după Dumnezeu. Căci atunci ar fi fost iertaţi. Aşa încât pe bună dreptate Iov îi învinuieşte. Din aceasta aflăm că cel ce condamnă pe cei drepţi nu mic păcat are de plătit.

7. *Au auzit*, zice, *toţi fraţii şi surorile lui toate cele întâmplate lui şi au venit la el şi toţi câţi îl ştiau pe el mai înainte de aceasta, mâncând şi bând la el, l-au mângâiat şi se mirau de toate relele pe care le-a adus asupra lui Domnul şi fiecare i-a dăruit câte o mieluşea şi o bucată de aur de patru drahme neînsemnată*[8]. Dovadă şi semn de schimbare. Pe cel cinstit de Dumnezeu, ca de un împărat,

[5] Iov 42, 7.

[6] Iov 42, 8.

[7] Iov 42, 8.

[8] Iov 42, 11.

oamenii au obiceiul să îl cinstească şi ei. Şi toate ale lui s-au schimbat şi toate ale sale îndoite le-a avut.

8. *I s-au născut lui şapte fii şi trei fiice*[9]. Apoi şi numele lor le-a pus după cele întâmplate: *Pe una a numit-o Ziua, pe alta Casia şi pe cealaltă Cornul Amalteei*[10].

9. Apoi textul vorbeşte şi despre regi şi spune şi că Iov „era al cincilea după Avraam"[11]. Iudeii se aflau încă în Egipt. Urmau să se întoarcă, aşa încât, dacă voiau, puteau afla în povestea lui Iov destul jar pentru a-şi aprinde evlavia. Şi nu pare să o fi ignorat. Dacă şi astăzi s-au păstrat rămăşiţele acelei istorisiri, cu cât mai mult s-au arătat atunci, evenimentele fiind recente, şi toţi în Arabia cunoşteau mărimea celor întâmplate. Acestea şi noi le-am istorisit pe scurt. Dar este cu putinţă celui ce voieşte să se aplece cu atenţie asupra textelor şi să găsească mai mult decât am spus noi aici. „Dă sfat celui înţelept şi el se va face şi mai înţelept."[12] Aşadar, fiecare dintre cititori, văzând pe acest atlet viteaz drept model ca într-o icoană, să îi imite bărbăţia, să îi râvnească răbdarea, pentru ca, umblând pe această cale şi înfruntând cu vitejie toate meşteşugirile diavolului, să poată dobândi toate făgăduinţele bunătăţilor făcute de Dumnezeu pentru toţi cei ce-L iubesc pe El. Cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia fie slava, puterea, cinstea, împreună cu Tatăl şi cu Duhul Sfânt acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

[9] Iov 42, 13.

[10] Iov 42, 14.

[11] Iov 42, 17.

[12] Pilde 9, 9.

Bibliografie

I. Izvoare

1. Sfânta Scriptură

Septuaginta, editor A. Rahlfs, Stuttgart, 1979. Traducerea în română: Polirom-NEC, Iaşi-Bucureşti, 2004-2011.

2. Opere ale Sfântului Ioan Gură de Aur

a. Ediţii ale *Comentariului la Iov*:

Sorlin, Henri; Neyrand, Louis, editori, *Jean Chrysostome – Commentaire sur Job*, în „Sources chrétiennes", 346, 348, Les Editions du Cerf, Paris, 1988.

Hagedorn, Ursula; Hagedorn, Dieter, editori, *Johannes Chrysostomus – Kommentar zu Hiob*, în „Patristische Texte und Studien", Walter de Gruyter, Berlin, 1990.

b. Alte opere

De diabolo tentatore (hom. 1-3), PG 49, pp. 241-276. Traducere în limba română de Dumitru Fecioru: *Despre mărginita putere a diavolului*, în *Despre mărginita putere a diavolului. Despre căinţă. Despre necazuri şi biruirea tristeţii*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2002, pp. 5-54.

De statuis = Ad populum Antiochenum de statuis, PG 49, pp. 15-222. Traducere în limba română de D. Fecioru: *Omiliile la statui*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2007.

Hom. in Ac. = *In Acta Apostolorum*, PG 60, pp. 13-384.
Hom. in Gen. = *In Genesim* (hom. 1-67), PG 53, pp. 21-385; 54, 385-580. Traducere în limba română de D. Fecioru: *Omilii la Facere I-II*, PSB 21-22, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1987.
Hom. in Mt. = *In Matthaeum*, PG 57, pp. 13-472; 58, 471-794. Traducere în limba română de D. Fecioru: *Omilii la Matei*, PSB 23, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1994.
Hom. in Rom. = *In epistulam ad Romanos*, PG 60, pp. 391-682.
Hom in Ps. = *Expositiones in Psalmos*, PG 55, pp. 39-498. Traducere în limba română de Laura Enache: *Omilii la Psalmi*, Doxologia, Iaşi, 2011.
Olymp. = *Epistulae ad Olympiadem*. Editată şi tradusă în limba franceză de A.-M. Malingrey: *Lettres à Olympias*, SC 13 bis, 1968, pp. 106-388. Traducere în limba română de D. Fecioru [după PG 52]: *Scrisorile către persoane oficiale. Către diaconiţa Olimpiada. Către alte persoane*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 2008, pp. 25-128.

3. Alte izvoare

Ambrozie al Mediolanului, Sf., *De interpellatione Job et David*, PL 14, pp. 797-850.
Anonymi in Iob commentarius, editor K. Steinhausser, CSEL, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Viena, 2006.
Augustin, Fer., *Adnotationes in Job*, editor J. Zycha: *Quaestiones in Heptateuchum; Adnotationes in Iob*, CSEL 28.
Clement Romanul, *1 Clement*, traducere în limba română de N. Mogage, introducere de D. Batovici, ediţie îngrijită de A. Muraru, în Părinţii Apostolici, *Scrieri I*, colecţia „Tradiţia creştină", 10, Polirom, Iaşi, 2011, pp. 27-139.

Didim cel Orb, *Kommentar zu Hiob*, editor A. Heinrichs: „Patristiche Texte und Studien" 1, 2; editori Ursula şi Dieter Hagedorn, L. Koenen 3, 33.1, R. Habelt, Bonn, 1968-1985.
Grigorie Dialogul (cel Mare), Sf., *Moralia in Job*, editor M. Adriaen, CCL 143, 143A, 143B, Brepols, Turnhout, 1979-1985.
Isihie (Hesychius) din Ierusalim, Sf., *Homélies sur Job*, editori C. Renoux şi C. Mercier, PO 42, fasc. 1-2, Brepols, Turnhout, 1983.
Iulian de Eclanum, *Expositio libri Job*, editor L. de Coninck, CCL 88, Brepols, Turnhout, 1977, pp. 1-109.
Iulian Arianul, *Die Hiobkommentar des arianers Julian*, editor D. Hagedorn, „Patristiche Texte und Studien" 14, de Gruyter, Berlin, N.Y., 1973.
Iustin Martirul, Sf., *Dialogum cum Tryphone*, editor E. J. Goodspeed, în „Die ältesten Apologeten", Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1915, pp. 90-265. Traducere în limba română de Olimp N. Căciulă: *Dialogul cu iudeul Tryfon*, în *Apologeţi de limbă greacă*, PSB 2, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1980, pp. 91-258.
Olympiodorus, *Kommentar zu Hiob*, editori Ursula şi Dieter Hagedorn, „Patristiche Texte und Studien" 24, de Gruyter, Berlin, N.Y., 1984.
Origen, *Die älteren griechischen Katenen zum Buch Hiob*, editori Ursula şi Dieter Hagedorn, vol. 2-3, „Patristiche Texte und Studien" 48, 53, de Gruyter, Berlin, N.Y., 1997-2000.

Lucrări secundare

Baur, Chrysostomus, *John Chrysostom and his time*, 2 vol., Newman, Westminster, MD, 1959.

Breck, John, *Sfânta Scriptură în tradiția Bisericii*, traducere de Ioana Tămăian, ediția a 2-a,. Patmos, Cluj-Napoca, 2008.

Broc-Schmezer, Catherine, „La femme de Job dans la prédication de Jean Chrysostome", în *Studia Patristica*, 37, pp. 396-403, Peeters, Louvain, 2001.

Brottier, Laurence, „L'actualisation de la figure de Job chez Jean Chrysostome", în *Le livre de Job chez les Pères*, pp. 63-110, Centre d'Analyse et de Documentation Patristiques, Strasbourg, 1996.

Chase, Frederic Henry, *Chrysostom: a study in the history of biblical interpretation*, Deighton, Bell, and co., Cambridge, 1887.

Day, John, „The Daniel of Ugarit and Ezekiel and the Hero of the Book of Daniel", *Vetus Testamentum* 30, nr. 2 (1980), pp. 174-184.

Díaz del Rey, María, *La synkatábasis en los comentarios al Antiguo Testamento de San Juan Crisóstomo*. EDUSC, 2010.

Florovsky, Georges, „St. John Chrysostom: the Prophet of Charity", în *St. Vladimir's Seminary Quarterly* 3, nr. 3-4 (1955), pp. 37-42.

Guinot, J.-N., „La typologie comme technique herméneutique", în *Figures de l'Ancien Testament chez les Pères*, pp. 1-34, Strasbourg, 1989.

Kannengiesser, Charles, „Job chez les Peres", în *Dictionnaire de spiritualité* 8 (1974), pp. 1218-1225.

Kannengiesser, Charles, *Handbook of Patristic exegesis. The Bible in ancient Christianity*, Brill, Boston, Leiden, 2006.

Kelly, J.N.D., *Golden mouth: the story of John Chrysostom – ascetic, preacher, bishop*, Duckworth, London, 1995.

Manley, Johanna, editor, *Wisdom, Let Us Attend: Job, the Fathers, and the Old Testament*, St. Vladimir's Seminary Press, Crestwood, NY, 1997.

Mitchell, Margaret M., „Chrysostom, John (c. 347-407)", în *Historical handbook of major biblical interpreters*, editor Donald K. McKim, InterVarsity Press, Downers Grove, Ill., 1998, pp. 28-34.

Moisescu, Iustin, *Sfânta Scriptură şi interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom*, în *Opere* III, Anastasia, Bucureşti, 2003 [1942].

Newsom, C.A; Schreiner, S.E., „Job, Book of", în *Dictionary of Biblical Interpretation*, editor J.H. Hayes, A-J, Abingdon Press, Nashville, 1999, pp. 587-599.

Pietrusiak, P., *Il gruppo lessicale "synkatabasis-synkatabaino" nella riflessione teologica dei padri greci: ambiente alessandrino e padri cappadoci*, Pontificium Athenaeum Sancta Crucis, Facultas theologiae, 1998.

Sawhill, John Alexander, „The use of athletic metaphors in the Biblical homilies of St. John Chrysostom", Phd, The Princeton University Press, 1928.

Simonetti, Manlio; Conti, Marco, *Job. Ancient Christian commentary on Scripture. Old Testament*, InterVarsity Press, Downers Grove, Ill., 2006.

Sorlin, Henri, „Un commentaire inédit sur Job, attribué à St. Jean Chrysostome", în *Studia Patristica*, 7, 1966, pp. 543-548.

Young, Frances M., *Biblical exegesis and the formation of Christian culture*, Hendrickson, Peabody, Mass., 2002.

Indice de nume proprii

Abel 34
Ahab 36
Arabia 28, 235
Avraam 25, 26, 30, 31, 32, 34, 82, 214, 235
Danel 25 n1
Daniel 25 n1, 38, 240
David 56, 75, 103, 111, 112, 119, 163, 188, 214, 238
Egipt 26, 73, 235
Elius (Elihu) 199, 200, 202, 204, 206, 210, 213, 216
Emecahor (valea) 161
Eva 65, 66
Iacov (Iacob) 25, 38, 94
Ieremia 76, 192
Iisus (Hristos) 27 n6, 34, 38, 40, 51, 57, 77, 78, 192, 235
Ilie 79, 192
Isaac 41
Isaia 120, 125, 226
Isav (Esau) 25
Iona 192 n12
Iosua 50
Iov 25 n1, 26, 27 n6, 28 n1 şi n2, 29, 30n10 şi n12, 31 n13 şi n15, 32 n16 şi n17, 33 n19, 34, 35 n25, n26 şi n27, 36, 37 n32 şi n34, 40 n48 şi n51, 41, 42 n55 şi n56, 43 n61, 44 n62, n63 şi n64, 45 n65 şi n66, 46 n67 şi n68, 47 n69, 48 n70, 49 n71 şi n72, 50 n75 şi n76, 51, 52 n82, 53 n83, n84 şi n85, 54, 55 n87, 56 n91, 58 n1, n3 şi n4, 59 n7 şi n8, 60 n10 şi n11, 61 n11, n12 şi n13, 62 n14 şi n15, 63 n17, 64 n18, 65 n20 şi n21, 66, 67 n24, 68 n25, 70 n26, n27 şi n28, 71 n29, n30 şi n31, 72 n32 şi n33, 73 n35, 74, 75 n1, 76 n7, n8 şi n9, 77 n10, n11 şi n13, 78 n14, n16, n17, n19 şi n20, 79 n21, n23, n24 şi n25, 80 n29, 81 n31 şi n33, 82 n37 şi n38, 83 n2 şi n3, 84 n6, 85 n7 şi n9, 86 n10, n11 şi n12, 87 n13, n14, n15 şi n16, 88 n19, 89 n20 şi n21, 90 n23, n25 şi n26, 91

n29, n30, n31 şi n32, 92 n33, n34, n35, n36, n37 şi n39, 93 n1, n2 şi n4, 94 n5, n6, n7, n8 şi n11, 95 n12, n13, n14 şi n15, 96 n16, n17, n18, n19, n20, n21 şi n22, 97 n23, n24, n25 şi n26, 98 n27, n28, n29 şi n31, 99 n32, n33 şi n34, 100 n1, n3, n4 şi n5, 101 n6, n8 şi n9, 102 n10, n11, n12, n13, n14, n15 şi n16, 103 n17 şi n18, 104 n20, n22, n23 şi n24, 105 n25, n26, n27, n28, n29 şi n30, 106 n31, n32, n34, n35 şi n36, 107 n37, n38 şi n39, 108 n1, n2, n3, n4, n5 şi n6, 109 n7, n8, n9 şi n11, 110 n12, n13, n14, n15 şi n16, 111 n17, n18, n20, n22 şi n23, 112 n24, n26, n27, n28 şi n29, 113 n30, n31 şi n32, 114 n1, n2, n3, n4, n5, n6 şi n7, 115 n8, n9 şi n10, 116 n11, n12, n13, n14 şi n15, 117 n16, n17 şi n18, 118 n1, n2, n3 şi n4, 119 n8 şi n9, 120 n11, n12, n13, n14, n15 şi n16, 121 n17, n18, n19, n20, n21 şi n22, 122 n23, n24, n25, n26 şi n27, 123 n28, n29, n30, n31 şi n32, 124 n33 şi n34, 125 n1, n2, n3, n4 şi n7, 126 n8, n9, n10, n11, n12 şi n13, 127 n14, n15 şi n18, 128 n19, 129 n1, n2, n3, n4, n5, n6, n7 şi n8, 130 n9, n10, n11, n13 şi n14, 131 n15, n17, n18, n19 şi n20, 132 n21, 133 n1, n2, n3 şi n4, 134 n5 şi n6, 135 n7, n8, n9, 136 n13, n14 şi n15, 137 n1, n2, n3 şi n4, 138 n5, n6, n7 şi n8, 139 n9, n10, n11, n12 şi n13, 140 n14, n15 şi n16, 141 n1, n2 şi n4, 142 n5, n7 şi n8, 143 n9 şi n10, 144 n1, n2 şi n3, 145 n5, n6, n7 şi n8, 146 n9, n10 şi n11, 147 n12, n13 şi n14, 149 n1, n2 şi n3, 150 n5, n6, n7 şi n8, 151 n9, 10 şi n11, 152 n1 şi n2, 153 n3, 154 n1 şi n2, 155 n3, n4, n5, n6, n7, n8 şi n9, 156 n10, n12 şi n13, 157 n1, n2 şi n3, 158 n4, n5, n6, n7 şi n8, 159 n9, n10 şi n11, 160 n12, n14 şi n15, 161 n20, n21, n22 şi n24, 162 n1, n2, n3, n4 şi n5, 163 n6 şi n8, 164 n9 şi n10, 165 n1, n2, n3, n4 şi n5, 166 n6, n7, n8, n9, n10 şi n11, 167 n12 şi n13, 168 n1, n2, n3 şi n4, 169 n5, n6, n8 şi n9, 170 n1, n2, n3 şi n4, 171 n5, n6, n7 şi n8, 172 n1 şi n2, 173 n3 şi n4, 174 n1, n2, n3, n4 şi n5, 175 n1 şi n2, 176 n1, n2, n3 şi n4, 177 n5, n6, n7 şi n8, 178 n1 şi n2, 179 n3, 180 n1 şi n2, 181 n4, n5 şi n6, 182 n7 şi n9, 183, 185 n15 şi n16, 186 n1, n2 şi n3, 187 n5, n6 şi n7, 188 n8, n9 şi n11, 189, 190 n1, 191 n3,

n4, n5 şi n6, 192 n8, 193 n14, n15 şi n16, 194 n17, n18 şi n19, 195 n20 şi n21, 196 n23, n25 şi n27, 197 n28 şi n29, 199 n1, n2, n3 şi n4, 200 n5, n7 şi n8, 201 n9, n10, n11 şi n12, 202 n13, n14, n15 şi n16, 203 n1 şi n2, 204 n3, n4, n5, n6 şi n7, 205 n8, n9 şi n10, 206 n1, 207 n4 şi n5, 208 n7, n9, n10 şi n11, 209 n12, n13 şi n14, 210 n1, n2, n3, n4 şi n5, 211 n6, 213 n1, n2, n3, n4, n5 şi n6, 214 n1, 215 n6, n7 şi n8, 216 n1 şi n5, 217 n6 şi n7, 218, 219 n10 şi n11, 220 n14 şi n15, 221 n16, n17, n18 şi n19, 222 n20, n22, n23, n24 şi n25, 223 n26, n27, n28, n29 şi n30, 224 n31, n32, n33 şi n34, 225 n35, n36, n37 şi n38, 226 n40, n42, n44, n45, n46, n47 şi n48, 227, 228 n1, n2 şi n3, 229 n5 şi n6, 230 n1, n2 şi n3, 231 n4, n5, n6 şi n9, 232 n10 şi n11, 233 n1, n2, n3 şi n4, 234 n5, n6, n7 şi n8, 235 n9, n10, n11 şi n12, 337

Iuda 62, 77, 203

Lazăr 26

Melchisedec 34

Moise 25, 33, 34, 41, 50, 73, 75, 183, 189, 220

Ninive 192

Noe 25 n1, 34

Pavel 29, 32, 38, 39, 40, 41, 50, 51, 58, 73, 101, 119, 206, 208

Petru (Simon Petru) 38, 62

Satana 59

Zaharia 37 n33, 39, 58 n5

Indice de referinţe scripturistice

Vechiul Testament

Facerea

1, 9 220 n12
4, 16 37 n35
18, 28 214 n3
19, 4 160 n17
19, 24 220 n13
47, 9 94 n10
48, 16 38 n39

Ieşirea

19, 16 216 n3
23, 26 30 n11
32, 6 34 n24
32, 12 73 n34
32, 13 41 n53
32, 15-20 50 n74

Numerii

7, 89 216 n4
11, 15 75 n5
16, 37-38 160 n16
21, 9 161 n18

Deuteronomul

6, 11-12 34 n23
7, 14 30 n11
29, 29 33 n21
38, 8 38 n40

Iosua Navi

1, 2 41 n52
7, 6 50 n74
7, 24-26 161 n19

I Regi

3, 18 57 n93

II Regi

15, 26-27 57 n92

III Regi

17, 1-16 192 n11
19, 4 79 n22
22, 20-21 36 n30

Iov

1, 1 28 n1 şi n2, 112 n28
1, 2 30 n10
1, 3 30 n12, 31 n13
1, 4 32 n16
1, 5 32 n17, 33 n19, 35 n25, 116 n11
1, 6-7 35 n26, 37 n32
1, 7 40 n48
1, 8 40 n51, 45 n66, 199 n3
1, 9 35 n27, 42 n55 şi n56
1, 10 43 n61, 44 n62
1, 11 44 n 63 şi n64, 58 n3
1, 12 45 n65, 46 n67
1, 13-15 46 n68
1, 16 47 n69, 53 n84
1, 17 48 n70
1, 18-19 49 n71
1, 20 49 n71, 50 n75
1, 20-21 50 n76
1, 21 52 n82, 53 n83, 56 n91, 197 n28
1, 22 55 n87
2, 1 58 n1
2, 2 58 n4
2, 3 59 n7 şi n8, 121 n22
2, 4 60 n10
2, 5 61 n12
2, 6 61 n13
2, 7 62 n14
2, 8 63 n17, 64 n18
2, 9 65 n20 şi n21, 67 n24, 68 n25, 70 n26, , 80 n29
2, 10 71 n29, n30 şi n31, 72 n32, 76 n7, 77 n11
2, 11 72 n33
2, 12-13 73 n35
3, 1-3 75 n1
3, 3 78 n16
3, 4 78 n17
3, 4-5 78 n19
3, 4-10 76 n9
3, 8 78 n20
3, 11-16 77 n10
3, 13-14 79 n21
3, 14 79 n24
3, 15 79 n23
3, 16 79 n25
3, 17-19 77 n13
3, 20-23 78 n14
3, 24 81 n31
3, 25 81 n33, 82 n38, 86 n10
3, 26 82 n37
4, 1-2 83 n2
4, 3 100 n3
4, 3-4 84 n6
4, 4 100 n4
4, 5 85 n7, 100 n5

4, 6 85 n9
4, 7 86 n11 şi n12, 101 n6
4, 8 87 n13 şi n14
4, 9 87 n15
4, 10 87 n16
4, 12 88 n19, 89 n21, 102 n13
4, 13-16 90 n23
4, 16 89 n21
4, 17 90 n25, 91 n29, 95 n13, 101 n8
4, 18 91 n30
4, 19 91 n32, 92 n34 şi n35, 95 n12
4, 20 92 n66 şi n37
4, 21 92 n39
5, 1 93 n1, 97 n24
5, 2 93 n2
5, 3 93 n4
5, 4 94 n5 şi n6
5, 5 94 n7
5, 6 94 n8
5, 7 94 n11, 95 n14, 108 n2
5, 8 95 n15, 104 n23
5, 9-10 96 n16
5, 11 96 n17
5, 12 96 n18 şi n19
5, 13 96 n20 şi n21
5, 14-15 96 n22
5, 15-16 97 n23
5, 17 97 n26, 102 n10
5, 18 98 n27, 161 n20
5, 19 98 n28
5, 20-21 98 n29
5, 21 98 n31
5, 22-24 99 n32
5, 24 99 n33
5, 25-27 99 n34
6, 1-3 100 n1
6, 2 105 n26
6, 3-4 101 n9, 133 n2
6, 5 102 n11
6, 6 102 n12
6, 3 102 n14
6, 7 102 n15 şi n16, 105 n27, 161 n22
6, 8-10 103 n17
6, 10 103 n18
6, 11 104 n20, 111 n18
6, 12 114 n3
6, 12-14 104 n22
6, 15-16 104 n24
6, 16-18 105 n25
6, 19-20 105 n28
6, 21 105 n29 şi n30
6, 22-23 106 n31

6, 24 106 n32
6, 25 106 n34
6, 25-26 106 n35 şi n36
6, 27 107 n37
6, 28-29 107 n38
6, 30 107 n39
7, 1 108 n3, 109 n8, 115 n9
7,2 108 n4 şi n5
7, 3 108 n6
7, 3-5 109 n7
7, 6 109 n9
7, 7 109 n11, 110 n12
7, 8-11 110 n13
7, 11 114 n7
7, 11-12 110 n14
7, 12 114 n2
7, 13 110 n15
7, 14 110 n16, 205 n9
7, 15-16 111 n17
7, 16 114 n4, 116 n14
7, 17 111 n20
7, 18 111 n22 şi n23
7, 19 112 n24 şi n26
7, 20 112 n27 şi n29, 114 n6, 210 n3
7, 21 113 n30, n31 şi n32, 114 n5, 115 n8, 125 n4
8, 1-3 114 n1
8, 2 129 n2, 209 n13
8, 4 115 n10
8, 5 116 n12, 121 n20
8, 6 116 n13
8, 7 116 n15
8, 8-12 117 n16
8, 13-20 117 n17
8, 21-23 117 n18
9, 1 118 n1
9, 2 118 n2, 129
9, 3 118 n3, 125
9, 4 118 n4, 119 n8, 121 n17
9, 5 119 n9
9, 5-7 120 n11
9, 8 120 n12 şi n13
9, 10 120 n14
9, 11-13 120 n15
9, 13 120 n16
9, 14-15 121 n18
9, 15 204 n6
9, 16-17 121 n19
9, 17 121 n21
9, 18 122 n23
9, 18-19 122 n24
9, 20 122 n25
9, 20-21 122 n26
9, 22-24 122 n27
9, 24-25 123 n28
9, 25-27 123 n29
9, 28 123 n30

9, 29 123 n31
9, 30-31 123 n32, 131 n20
9, 32 124 n33
9, 32-35 124 n34
9, 33 125, 130, 204
10, 1 125 n1
10, 2-3 125 n7
10, 3 126 n8, 130 n13
10, 4-5 126 n9
10, 6 126 n10
10, 7 126 n11
10, 8-9 126 n12
10, 10-12 126 n13
10, 12 127 n14
10, 13 127 n15
10, 15 127 n18, 131 n18
10, 16-22 128 n19
10, 20 116 n14
11, 1-2 129 n1
11, 2 129 n3 şi n4
11, 3 129 n5 şi n6
11, 4 129 n7
11, 5-6 130 n9
11, 6 130 n10
11, 7 130 n14
11, 8 131 n15
11, 8-12 131 n17
11, 13-16 131 n19
11, 17-20 132 n21
12, 1-2 133 n1
12, 2 135 n8
12, 3 133 n3
12, 3-2 144 n2
12, 4-5 133 n4
12, 7-10 134 n5
12, 11 134 n11
12, 12 135 n7, 145 n6, 146 n11
12, 13 135 n9
12, 14-16 136 n13
12, 17-21 136 n14
12, 22-25 136 n25
13, 1-2 137 n1, 144 n3
13, 3 137 n2
13, 4 83 n3
13, 4-5 137 n3
13, 6-7 137 n7
13, 8-10 138 n5
13, 10-13 138 n6
13, 13 138 n7
13, 13-14 138 n8
13, 14-15 139 n9
13, 15-16 139 n10
13, 17-18 139 n11
13, 18-22 139 n12
13, 23 145 n7

13, 23-25 139 n13
13, 25-26 140 n15
13, 27-28 140 n16
14, 1 141 n1
14, 2-3 141 n2
14, 4-6 141 n6
14, 7-10 142 n5
14, 10-12 142 n7
14, 13-15 142 n8
14, 16-17 143 n9
14, 18-22 143 n10
15, 1-3 144 n1
15, 4-11 145 n5
15, 12-15 145 n8
15, 15 91 n31, 174 n3
15, 16 146 n9
15, 17-23 146 n10
15, 23-27 147 n12
15, 27-31 147 n13
15, 32-35 147 n14
16, 1-2 149 n1
16, 3-5 149 n2
16, 6 149 n3
16, 7-14 150 n5
16, 15 150 n6
16, 16-18 150 n7
16, 18 150 n8
16, 19-20 151 n9
16, 21 151 n10
16, 22 151 n11
17, 1-8 152 n1
17, 9 152 n2
17, 10-16 153 n3
18, 1-4 154 n1
18, 4 154 n2
18, 5 155 n3
18, 5-7 155 n4
18, 7-8 155 n5
18, 8-9 155 n6
18, 9-13 155 n7
18, 14 155 n8 şi n9
18, 15-17 156 n10
18, 17-20 156 n12
18, 21 156 n13
19, 1-2 157 n1
19, 3 157 n2
19, 3-4 157 n3
19, 5-6 158 n4
19, 6-7 158 n5
19, 7 158 n6
19, 8 158 n7
19, 9-10 158 n8
19, 10-12 159 n9
19, 13-23 159 n10
19, 23-24 159 n11
19, 25 160 n12

19, 26 160 n15
19, 27 161
19, 28-29 161 n21
20, 1-2 162 n1
20, 2 162 n2
20, 3-4 162 n3
20, 4 166 n11
20, 5 162 n4, 165 n4
20, 6 165 n5
20, 6-7 162 n5
20, 8-10 163 n6
20, 11-15 163 n8
20, 15-28 164 n9
20, 29 164 n10
21, 1-2 165 n1
21, 3-6 165 n2
21, 7 31 n15, 165 n3
21, 7-13 166 n6
21, 14-16 166 n7
21, 17 166 n8
21, 17-18 166 n9
21, 19-22 166 n10
21, 22-28 167 n12
21, 29-34 167 n13
22, 1-2 168 n1
22, 3 168 n2 şi n3
22, 4 168 n4
22, 5-10 169 n5
22, 9 208 n11
22, 11 169 n6
22, 12-22 169 n8
22, 23-30 169 n9
23, 1-2 170 n1
23, 2 170 n2
23, 3-6 170 n3
23, 7 170 n4
23, 8-12 171 n5
23, 12-15 171 n7
23, 13 171 n6
23, 16-17 171 n8
24, 1-8 172 n1
24, 9-14 173 n3
24, 12 172 n2
24, 14-25 173 n4
25, 1-2 174 n1
25, 2-4 174 n2
25, 4 90 n26, 200 n7
25, 5 174 n4
25, 5-6 174 n5
26, 1-4 175 n1
26, 5-14 175 n2
27, 1-4 176 n1
27, 5 176 n2
27, 5-6 176 n3
27, 7 176 n4
27, 8-10 177 n5

27, 11 177 n6
27, 12-13 177 n7
27, 14-23 177 n8
28, 1-3 178 n1
28, 28 178 n2, 179 n3
29, 1-2 180 n1
29, 2 53 n85
29, 2-5 180 n2
29, 6 181 n4
29, 7 181 n5
29, 8-9 181 n6
29, 10-12 182 n7
29, 13-18 182 n9
29, 19-24 185 n15
29, 24-25 185 n16
30, 1 186 n1 şi n2
30, 2-8 186 n3
30, 9-13 187 n5
30, 13-24 187 n6
30, 25 187 n7, 188 n8
30, 26-29 188 n9
30, 30-31 188 n11
31, 1-5 190 n1
31, 6 191 n3
31, 6-7 191 n4
31, 7 191 n5
31, 8-10 191 n6
31, 9 194 n17
31, 11-12 192 n8
31, 13 193 n14
31, 14-15 193 n15
31, 16-17 193 n16
31, 17-25 194 n18
31, 26 194 n19
31, 27-28 195 n20
31, 29-30 195 n21
31, 31 196 n23
31, 32-34 196 n25
31, 34 196 n27
31, 35-40 197 n29
32, 1 199 n1
32, 2 199 n2
32, 2-3 200 n5
32, 4-5 200 n8
32, 6 201 n9 şi n10
32, 9 201 n11
32, 10-12 201 n12
32, 13-16 202 n13
32, 17-19 202 n14
32, 20-22 202 n15
32, 22 202 n16
33, 1-3 203 n1
33, 4-6 203 n2
33, 7 204 n4
33, 7-10 204 n5
33, 10-23 205 n8

33, 23 204 n7
33, 29 205 n10
34, 12-15 206 n1
34, 16-17 207 n4
34, 18 207 n5
34, 19 208 n7
34, 20 208 n9
34, 21-25 208 n10
34, 35 209 n12
34, 36-37 209 n14
35, 1-5 210 n1
35, 6 210 n2
35, 7-10 210 n4
35, 10 210 n5
35, 11-16 211 n6
36, 1-4 213 n1
36, 21 213 n2
36, 24-25 213 n3
36, 27 213 n4
36, 28 213 n5 şi n6
37, 7 214 n1
37, 17 215 n6
37, 19 215 n7
37, 20 215 n8
38, 1 216 n1
38, 2 216 n5
38, 3 217 n6
38, 4-6 217 n7
38, 7 219 n10
38, 8 219 n11, 224 n33
38, 9 220 n14 şi n15
38, 10 221 n16
38, 11 221 n17 şi n18
38, 12 221 n19, 222 n20
38, 13 222 n22 şi n23
38, 14 222 n24
38, 15-16 222 n25
38, 16 223 n26
38, 17 223 n27
38, 17-21 223 n28
38, 22 223 n29
38, 23 223 n30
38, 24-27 224 n31
38, 28-29 224 n32
38, 30 224 n34
38, 31 225 n35 şi n36
38, 35 225 n37
38, 36 225 n38
38, 37 226 n40
38, 38 226 n42 şi n44
38, 39 226 n45
38, 40 226 n46 şi n47
38, 41 226 n48
39, 1 228 n1
39, 2-3 228 n2
39, 5 228 n3
39, 25 229 n5
39, 26-30 229 n6
40, 3-5 230 n1

40, 6-7 230 n2
40, 8 76 n8, 140 n14, 230 n8, 233 n4
40, 9 231 n4
40, 11-12 231 n5
40, 15 231 n6
40, 20 231 n9
40, 30 232 n10
40, 32 232 n11
42, 1-3 233 n1
42, 5 233 n2
42, 6 233 n3
42, 7 234 n5
42, 8 199 n4, 234 n6 şi n7
42, 11 234 n8
42, 13 235 n9
42, 14 235 n10
42, 17 235 n11

Psalmi

2, 11 190 n2
6, 2 103 n19
8, 4 111 n21
9, 26 81 n34
9, 28 84 n5
12, 1-3 112 n25
14, 4 186 n4
18, 2 127 n17
21, 3 56 n89
21, 7 214 n4
26, 14 109 n10
29, 6 81 n35
29, 7 75 n4
30, 23 75 n3
36, 36 163 n7
37, 11 156 n11
38, 13 111 n19
61, 9 29 n5
72, 6 31 n14
72, 3 35 n28
72, 5-6 36 n29
77, 54 38 n43
79, 6 81 n32
89, 11 94 n9
94, 4 219 n9
101, 7 188 n10
103, 33 120 n10
118, 168 161 n23
129, 3 91 n28, 119 n6
142, 2 91 n27, 119 n5
146, 9 227 n49
147, 6 214 n2

Pildele lui Solomon

1, 7 179 n4
2, 12 98 n30
9, 9 235 n12
15, 1 93 n3
17, 16 80 n26
24, 17 195 n22
30, 9 29 n9

Ecclesiastul

3, 1 80 n27
4, 2-3 75 n2
7, 20 28 n3
12, 13 29 n7

Isaia

1, 17 182 n10
14, 16 100 n2
14, 27 92 n38, 228 n4
29, 16 208 n6
43, 26 196 n26
44, 24 120 n12
45, 9 208 n6
48, 10 183 n11
51, 6 226 n43
55, 9 131 n16
58, 6 198 n30
63, 17 125 n6
64, 4 125 n5

Ieremia

2, 12 198 n31
5, 19 193 n13
20, 14 76 n6

Iezechiel

14, 14 25 n1
14, 14-20 25 n2
20 25 n1
28, 3 25 n1

Daniel

10, 21 38 n41

Amos

3, 4-6 87 n17
6, 12 87 n18

Iona

4, 10 192 n12

Avacum

1, 13 211 n7

Zaharia

1, 10-11 37 n33, 58 n5

Maleahi

2, 17 42 n58

Isus Sirah

4, 3 84 n4
6, 35 135 n10
7, 5 200 n6
8, 8 135 n11
8, 9 135 n12
16, 11 89 n22
41, 1-2 80 n28

Noul Testament

Matei

5, 28 192 n7
6, 10 57 n94
6, 13 63 n16
6, 26 227 n50
6, 30 141 n3, 227 n51
7, 12 192 n10
8, 29 36 n31
12, 43 40 n50
14, 25 120 n13
15, 19-20 34 n22
18, 10 38 n37
18, 16 59 n9
25, 24 42 n57
25, 41 38 n44
26, 24 77 n12, 78 n15
27, 64 43 n60

Luca

16, 19 160 n13
19, 22 43 n59

Ioan

3, 20 29 n8
9, 39 183 n13
11, 39 26 n4
16, 16 67 n23

Faptele Sfintilor Apostoli

5, 12 183 n12
12, 15 38 n38
21, 13 50 n73
28, 4 101 n7

Romani

1, 19 127 n16
3, 6 206 n2
4, 21 208 n8
8, 34 78 n18
12, 8 184 n14

I Corinteni

1, 31 182 n8
4, 7 56 n90
4, 9 26 n3
5, 5 40 n47
6, 3 41 n54
11, 10 38 n36
11, 33 32 n18
14, 26 231 n8
15, 8 214 n5

II Corinteni

4, 16 64 n19
12, 11 29 n4

Efeseni

6, 4 33 n20
6, 12 39 n45, 59 n6

I Tesaloniceni

5, 2 81 n30

I Timotei

1, 9 27 n5
1, 13 119 n7
1, 20 39 n46
2, 12 66 n22
6, 7 52 n80, 55 n86

Evrei

1, 14 38 n42, 58 n2

Redactor: Dragoș Dâscă
Corector: Lia Gociu
Tehnoredactor: Gabriela Radu
Design copertă: Ana Maria Chiribuță
Prepress: Mariana Cojocaru
DTP: Leonard Lunguleac

Bun de tipar: 2012 Apărut: 2012
Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, IAȘI
Tel.: (0232)216693; (0232)218324; Fax: (0232)216694
http://editura.doxologia.ro, E-mail: editura@doxologia.ro

PRINT multicolor
Str. Bucium nr. 34 Iași
tel.: 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro
SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE